

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN
KORUNMASINA YÖNELİK POLİTİKALAR VE
KOCAELİ İLİ VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat ÇAKIR

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Abdullah URAL

TEMMUZ-2013

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN
KORUNMASINA YÖNELİK POLİTİKALAR VE
KOCAELİ İLİ VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat ÇAKIR (117205017)

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Bu tez 02/07/2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. DR. Abdullah URAL Yrd. Doç. Dr. H. Yunus TAŞ

Yrd. Doç. Dr. Orhan KOÇAK

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının, bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Murat ÇAKIR

02.07.2013

ÖNSÖZ

Bu çalışma; konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmaları inceleyerek, çocuk suçluluğunun nedenlerini irdelemek suretiyle, ortaya çıkan bilgiler ışığında, ülkemizde SHÇEK, Kolluk birimleri ve “Çocuk Adalet Hizmetleri”nin eksik yönlerini tespit etmek ve neticede, ortaya daha farklı veya mevcut sistemi tamamlayıcı ya da destekleyici, sosyal politikalar koyabilmek amacıyla yapılmıştır.

“Suça Sürüklenen Çocukların Korunmasına Yönelik Politikalar ve Kocaeli İli Verilerinin Değerlendirilmesi” konulu tezimin hazırlanma sürecinde, kıymetli tecrübe ve akademik görüşlerini benden esirgemeyen, mütevazı kişiliği ile tezimin her aşamasında bana destek olan, kendisinden hem bilimsel hem de insani yönden istifade ettiğim, çok değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Sayın Abdullah URAL’ a teşekkürlerimi arz ediyorum.

Ders gördüğümüz süreçte kıymetli bilgilerini bizlere aktaran başta, Prof. Dr. Sayın Cihangir AKIN hocam olmak üzere, Anabilim Dalı Başkanımız Doç. Dr. Sayın Tuncay GÜLOĞLU, Doç. Dr. Sayın H. Yunus TAŞ, Yrd. Doç. Dr. Sayın Orhan KOÇAK, Yrd. Doç. Dr. Sayın Eyüp ZENGİN ve Ar. Gör. Sayın Murat AYDIN’ a sonsuz şükranlarımı arz ediyorum.

Yalova Üniversitesi’ndeki derslere katılabilmem için izin konusunda bana yardımcı olan, Kocaeli eski Sosyal Hizmetler Şube Müdürü, Sayın Alaattin AKMAN’a, ayrıca tezimin yazım aşamasında kıymetli görüş ve fikirlerini benden esirgemeyen, Kocaeli İl Emniyet Müdür Yardımcısı Sayın Dr. Erkan SEZGİN’e de saygı ve hürmetlerimi arz ediyorum.

Ayrıca, hayatım boyunca bana sağladığı desteği, tez çalışmam sırasında da sürdüren hoşgörü ve anlayışını benden hiçbir zaman esirgemeyen canımdan çok sevdiğim sevgili eşime, oğlum Burak ve Mustafa’ya ve biricik kızım Elif’ime de sevgi ve şükranlarımı arz ederim. Onlar olmasaydı başaramazdım.

Yetişmemde katkıları olan, burada isimlerini sayamadığım herkese minnettar olduğumu ayrıca ifade etmek isterim.

Murat ÇAKIR

02 Temmuz 2013

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	iv
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ	viii
ÖZET	x
SUMMARY	xi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMLAR VE ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN NEDENLERİ	6
1.1. Suç, Çocuk ve Çocuk Suçluluğu Kavramları	6
1.1.1. Suç.....	6
1.1.2. Çocuk	9
1.1.3. Çocuk Suçluluğu.....	11
1.2. Çocuk Suçluluğunun Nedenleri	14
1.2.1. Çocukları Suça Sürükleyen Etkenler	14
1.2.1.1. Bireysel Nedenler	14
1.2.1.2. Çevresel Nedenler.....	15
BÖLÜM 2: SUÇA SÜREKLENEN ÇOCUKLARA YÖNELİK HİZMET	
KURUMLARI	52
2.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ..	52
2.1.1. Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları ve ÇHGM (SHÇEK).....	52
2.1.1.1. Çocukların Korunması ve Sosyal Hizmetler.....	52
2.1.1.2. SHÇEK Tarafından Uygulanmakta Olan Politikalar ve Yasal Zemini ..	53
2.1.2. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu.....	68
2.2. Çocuk Suçluluğu İle İlgili Önleyici ve Adli Kolluklar	73
2.2.1. Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü	73
2.2.1.1. Çocuk Polisi Yapılanması.....	74
2.2.1.2. Çocuk Şube Müdürlüğü Proje ve Faaliyetleri.....	76

2.2.2. Jandarma Genel Komutanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü.....	80
2.2.2.1. Çocuk ve Kadın Kısım Amirliklerinin Kuruluş Amacı ve Teşkilat Yapısı	80
2.2.2.2. Çocuk ve Kadın Kısım Amirliklerinin Görevleri.....	81
2.2.2.3. Yürütülen Faaliyetler	83
2.2.2.4. Planlanan Faaliyetler.....	84
2.3. Türkiye’de Çocuk Adalet Sistemi	85
2.3.1. Çocuk Suçluluğuna İlişkin Mahkemeler	85
2.3.1.1. Genel Olarak.....	85
2.3.1.2. Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri.....	85
2.3.1.3. Çocuk Mahkemeleri.....	86
2.3.1.4. Çocuk Mahkemeleri Bünyesindeki Uzmanlar	91
2.3.2. Uzlaşma ve Arabuluculuk Müessesinin Önemi.....	93
2.3.3. Mukayeseli Hukukta Çocuk Adalet Sistemi.....	96
2.3.3.1. Federal Almanya.....	96
2.3.3.2. Fransa.....	99
2.3.3.3. İsviçre.....	102
2.3.3.4. Amerika Birleşik Devletleri	105
2.3.3.5. İtalya	106
<i>BÖLÜM 3: KOCAELİ İLİNDE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN İNCELENMESİ.....</i>	<i>108</i>
3.1. Kocaeli İline Genel Bakış	108
3.2. Kocaeli İlinde Suça Sürüklenen Çocuklar.....	112
3.2.1. Suça Sürüklenen Çocukların Demografik Özellikleri.....	112
3.2.1.1. Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi	112
3.2.1.2. Suça Karışan Çocukların Yaş Gruplarına Göre İncelenmesi.....	115
3.2.1.3. Suça Sürüklenen Çocukların Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi..	117
3.2.2. Suça Sürüklenen Çocukların Mükerrer Suç İşleme Durumu	122
3.2.3. Suça Sürüklenen Çocukların Suç İşleme Yöntem Ve Şekilleri.....	126

3.2.4. Suça Sürüklenen Çocukların Birlikte Yaşadığı Kişi ve Yere Göre İncelenmesi.....	129
3.2.5. Suça Sürüklenen Çocukların Bağımlılık Yapan Madde Kullanımlarına Göre İncelenmesi.....	132
3.3. Kocaeli İlinde Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Hizmet Kurumlarının Değerlendirilmesi	136
3.3.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün (eski adı SHÇEK) Değerlendirilmesi	136
3.3.3. Çocuk Kolluk Birimlerinin Değerlendirilmesi	141
3.3.2. Çocuk Adalet Sisteminin Değerlendirilmesi	143
SONUÇ VE ÖNERİLER	150
KAYNAKÇA.....	160
EKLER	171
ÖZGEÇMİŞ.....	172

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt	: Aktaran
APKDB	: Araştırma Planlama Koordinasyon Dairesi Başkanlığı
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Bkz.	: Bakınız
BSRM	: Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi
ÇHGM	: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ÇOĞEM	: Çocuk ve Gençlik Merkezleri
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
KAY	: Koruyucu Aile Yönetmeliği
KBRM	: Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
KOEM	: Kocaeli Emniyet Müdürlüğü
KSS	: Kurumsal Sosyal Sorumluluk
MBS	: Mevzuat Bilgi Sistemi
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu
SGDB	: Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
SİR	: Sosyal İnceleme Raporu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
s.	: Sayfa

TÜHİD : Türkiye Halkla İlişkiler Derneği

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

vd. : ve diğerleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye'deki çocuk suçluluğunun yıllara göre dağılımı.	13
Tablo 2: Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerindeki İş Durumu	86
Tablo 3 : Çocuk Mahkemelerindeki İş Durumu.....	87
Tablo 4:Çocuk Mahkemeleri ile Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerindeki İş Miktarları	88
Tablo 5 : Tüm Ceza Mahkemelerinde Yargılanan Çocuk Sanık Sayıları.....	89
Tablo 6 : Tüm Ceza Mahkemelerinde Çocuklar Hakkında Son Üç Yılda Verilen Karar Sayıları	89
Tablo 7 : Ceza Mahkemelerinde Çocuklar Hakkında Verilen Hapis Cezalarının Sayıları.....	90
Tablo 8: Kocaeli İli Hakkında Genel Bilgiler.	110
Tablo 9: Kocaeli ilinin seçilmiş il ve il merkezleri itibariyle gelişmişlik sıralamasındaki yeri	111
Tablo 10:Kocaeli ilinin merkez ve ilçelerinin gelişmişlik durumu.	111
Tablo 11: Kocaeli İli 2010 yılı, İsnat edilen suç türüne ve yaş grubuna göre güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuklar	112
Tablo 12: Kocaeli ili 2011 yılı, isnat edilen suç türüne ve yaş grubuna göre güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuklar	114
Tablo 13: 2010 Yılı Kocaeli il geneli, isnat edilen suç türü ve eğitim durumuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar.....	118
Tablo 14: 2006 Yılında S.T.K. ların yapmış olduğu kız çocuklarına yönelik eğitim faaliyetleri	120
Tablo 15: 2011 yılı Kocaeli İl Geneli, isnat edilen suç türü ve eğitim durumuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar.....	121
Tablo 16: Kocaeli ili 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Güvenlik Birimine Geliş Sayısına Göre, Güvenlik Birimlerine Gelen veya Getirilen Çocuklar.....	123

Tablo 17: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Güvenlik Birimlerine Geliş Sayısına Göre, Güvenlik Birimlerine Gelen veya Getirilen Çocuklar.....	125
Tablo 18: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Suçun İşleniş Şekline Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar	127
Tablo 19: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Suçun İşleniş Şekline Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar	128
Tablo 20: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yere Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.....	130
Tablo 21: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yere Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.....	131
Tablo 22: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Bağımlılık Yapan Madde Türüne Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.....	133
Tablo 23: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Bağımlılık Yapan Madde Türüne Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.....	134
Tablo 24: SHÇEK'in Dolu-Boş Kadro Durumu (2000–2009).....	136
Tablo 25: SHÇEK'te Görev Yapan Meslek Elemanlarının Sayısı (2001–2009).....	137
Tablo 26: SHÇEK'in Yıllara Göre Bütçesi (1989–1993).....	138
Tablo 27: SHÇEK'in Yıllara Göre Bütçesi (2004–2009).....	139
Tablo 28: 3413 Sayılı Kanuna Göre Ataması Yapılan Korunmaya Muhtaç Çocukların Sayısı (1988–2009)	140

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Çocuğu Suça Sürükleyen Ailevi Etmenler-----	16
Şekil 2: 2012 Yılı Türkiye Geneli, 0–18 yaş çocukluk ve +18 yaş yetişkin nüfus göstergeleri -----	73
Şekil 3: Kocaeli İl Sınırları ve İlçeleri.-----	109
Şekil 4: Kocaeli ili, 2010 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların cinsiyetlerine göre dağılımı.-----	113
Şekil 5: Kocaeli ili, 2011 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların cinsiyetlerine göre dağılımı -----	115
Şekil 6: Kocaeli ili, 2010 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların yaş gruplarına göre dağılımı -----	116
Şekil 7: Kocaeli ili, 2011 yılı içerisinde, suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların yaş gruplarına göre dağılımı -----	116
Şekil 8: Kocaeli ili, 2010 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların eğitim durumlarına göre dağılımı. -----	119
Şekil 9:Kocaeli ili 2011 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların eğitim durumlarına göre dağılımı-----	122
Şekil 10: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Güvenlik Birimine Geliş Sayısına Göre, Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar -----	124
Şekil 11: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Güvenlik Birimine Geliş Sayısına Göre, Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar -----	126
Şekil 12: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Suçun İşleniş Şekline Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar -----	127
Şekil 13: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Suçun İşleniş Şekline Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar. -----	129
Şekil 14: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yere Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar. -----	129

Şekil 15: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yere Göre Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar -----	132
Şekil 16: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Bağımlılık Yapan Madde Türüne Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar. -----	134
Şekil 17: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Bağımlılık Yapan Madde Türüne Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar. -----	134

ÖZET

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Suça Sürüklenen Çocukların Korunmasına Yönelik Politikalar ve Kocaeli İli Verilerinin Değerlendirilmesi.
Tezin Yazarı: Murat ÇAKIR Danışman: Yrd. Doç. Dr. Abdullah URAL
Kabul Tarihi: 02.07.2013 Sayfa Sayısı: 187
Anabilimdalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilimdalı : Sosyal Politika
<p>Günümüzde bütün dünya çocuklarının, etnik köken, yaşadıkları bölge ve cinsiyet ayrımı yapılmaksızın, aykırı davranışlar gösterme riski sürekli artmaktadır. Bu riskin temelinde, çocuğun yaşamış olduğu çevrede, onun sapma davranışı göstermesine sebep olacak olumsuz örneklerin ve unsurların, bir hayli fazla olması yatmaktadır. Bu durumla karşı karşıya kalan çocuklar, yasaların suç olarak tanımladığı eylemleri işlemekte ve “suçlu” durumuna düşmektedirler.</p> <p>Bu araştırma; Daha önce yapılan çalışmaları inceleyerek, çocuk suçluluğunun nedenlerini anlamak, ortaya çıkan bilgiler ışığında, ülkemizde çocuk mahkemelerinin eksik yönlerini tespit etmek ve çocuk suçluluğunu önlemek için uygulanan sistem veya sosyal politikaların sorunu ne derece çözdüğü veya nerelerde eksik kaldığını belirlemek ve neticede, ortaya farklı veya tamamlayıcı sosyal politikalar koyabilmek amacıyla yapılmıştır.</p> <p>Bu amaç doğrultusunda birinci bölümde, çocuk suçluluğunun sebepleri aktarılmış, ikinci bölümde ülkemizde çocukların korunması denince akla gelen ilk kurum olan SHÇEK incelenmiş akabinde Çocuk Adalet Hizmetleri irdelenmiş ve çeşitli dünya devletlerinden bu alandaki mevcut yapı aktarılmış, Çocuk Şube Müdürlüğü’nün faaliyet ve projeleri, Jandarma Genel Komutanlığı’nın bu alandaki çalışmaları ve projeleri aktarılmış ve üçüncü bölümde ise Kocaeli ilinde, 2010 ve 2011 yılında haklarında suç isnadı ile adli işlem yapılan çocukların durumları TÜİK verileri doğrultusunda incelenmiş ve yukarıda zikrettiğimiz kurumların genel değerlendirilmesi yapılarak varsayımlarımızla test edilmiştir.</p> <p>Araştırma neticesinde ortaya şu sonuçlar çıkmıştır. Çocuk adalet hizmetleri; çocuğa odaklı, topluma kazandırma ve çocuğu suç bataklığından kurtarma fonksiyonundan çok, cezalandırıcı bir işlev görmektedir. Mevcut haliyle sorunu çözmekten ziyade kendisi sorun olmaktadır. Mükerrer suçluluk üzerinde gerekli hassasiyet gösterilmemektedir ve bu durum suça karışan çocuk sayılarını olduğundan daha fazla göstermektedir. Uygulanan sosyal politikalar genele matuftur, belli bir hedef gözetmemektedir. Bu nedenle sorunu çözmekten çok uzaktır. Sorunu çözmek için çok özel hedefler belirlemek ve bu doğrultuda politikalar üreterek, özveriyle uygulamak gerekir.</p>
Anahtar Kelimeler: Suç, çocuk, çocuk suçluluğu, adalet, sosyal politika

SUMMARY

Yalova University Institute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Policies For The Protection Of Children Drifting Crime And The Data Evaluation Of Kocaeli Province

Author of the Thesis: Murat ÇAKIR **Advisor:** Assistant Professor Abdullah URAL

Date of Acceptance: 02.07.2013 **Number of Pages:** 187

Department : Labour Economics and Industrial Relations

Field of Study: Social Policy

Today, all the world's children, without ethnicity, and gender discrimination in their region, the risk of the violation behaviours are constantly increasing. That is because in the environment that the child lived ,there are a great deal of negative deviation behavior of the samples and the elements.. Children who are faced with this situation, committing action which is defined by the law as a ‘‘crime ‘‘and fall into the "criminal" state.

This research work previously done by examining to understand the causes of juvenile delinquency, in the light of emerging information, to identify shortcomings in our country, juvenile courts and juvenile delinquency system or social policies implemented to prevent or solve the problem of where to have been insufficient to determine the extent and consequently, different or complementary social policies were made to yield.

For this purpose, in the first chapter, the causes of juvenile delinquency are explained, in the second part, Turkish Social Service and Children Protection Institution, which is the first company that comes to mind when you think the protection of children, is examined in detail. And then Juvenile Justice Services are examined and discussed and the systems of the world states are conveyed and the of Children Branch Office Social Services and General Commandership of Gendarmerie’s projects and the activities in this area are also examined. In the third chapter, the status of the children, who were procedural acted in the province of Kocaeli in 2010 and 2011, are evaluated in accordance with TSI data. By evaluating the institutions we mentioned above, the status of these children have been tested with our assumption.

As a result of the research has revealed the following results. Juvenile Justice Services give punishment rather than child-oriented, reintegration and recovery of child mire of crime. It is problem itself in its present form. The sensitivity on the guilt is not shown and the number of children involved in crime is shown more than it is.. social policies are implemented in general and it never observes a certain target. Therefore, it is far from resolving the problem. To solve the problem of producing a very special set goals and policies in this regard, you need to apply self-sacrifice.

Keywords: Crime, Child , Juvenile Delinquency , Justice , Social Policy

GİRİŞ

Aile; çocuğun yetişmesinde en önemli kurumdur, gerisi detayla alakalıdır. Bilinçli bir ailenin çocuğunu doğru yetiştireceği ve yönlendireceği kanaatindeyiz. Bu nedenle çalışmamızın, çocuk yetişmesinde veya yetiştirilmesinde en önemli unsur olduğunu düşündüğümüz, aile üzerinde yoğunlaşmasını hedefliyoruz.

Suç ya da suçluluk, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Dolayısıyla hangi tür toplumsal düzene sahip olursa olsun, suçun olmadığı bir toplum tipinden söz edilemez. Literatür incelendiğinde, gerek çok eski dönemlerde, gerekse de günümüzde sadece yetişkin insanların değil -yaş sınırları zamandan zamana ve toplumdan topluma değişse de- çocuk olarak kabul edilen kişilerin de suç işledikleri bilinmektedir.

Konuyla ilgili çalışmalarda çocuk suçluluğu olarak tanımlanan olgu, günümüzde bütün toplumlarda kendini gösterirken, özellikle gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme ve buna bağlı olarak ortaya çıkan kentleşme, göç ve aile yapısından kaynaklanan nedenlerden dolayı dikkatleri üzerine çekmekte ve araştırma konusu olmaktadır. Çocukların suça yönelmelerine etki eden toplumsal nedenlerin belirlenmeye çalışıldığı inceleme konumuz da bu düşüncelerden hareketle oluşturulmuştur.

Çalışmanın Konusu

Bu Çalışmanın konusu; “Suça Sürüklenen Çocukların Korunmasına Yönelik Politikalar ve Kocaeli İli Verilerinin Değerlendirilmesi” olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın Amacı

Çocukluk, farklı toplumlarda ve farklı toplumsal alanlarda değişen, dinamik bir kavram olsa da gerek Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesinde (Gemalmaz, 2003:380), gerekse de ülkemizde yürürlükte olan Türk Ceza Kanunu'nda 0–18 yaşları arasında yer alan bir dönem (Demirkol ve Ünlü, 2007:306) olarak kabul edilmektedir. İnsan gelişiminin önemli bir evresi olarak kabul edilen bu yaş aralığı kuşkusuz kendine özgü biyo-psişik sıkıntılara sahiptir. Bu sorunlara çocuğun toplumsal

çevresinden kaynaklanan olumsuzluklar da eklendiğinde, çocukta, bunlara bir tepki olarak bir takım norm dışı edimler görülebilmektedir.

Yapılan pek çok araştırma da, çocukların belli yaş aralıklarında daha yoğun şekilde suçlu davranışlara yöneldiğini göstermektedir. Özellikle çocukluk çağı içinde yer alan ve insan gelişiminin önemli evreleri olarak kabul edilen bulûğ (puberty) ve ergenlik (adolescence) dönemleri, çocukların en fazla suça yöneldiği çağlar olduğu görülmektedir. Çünkü bu süreçte döneme özgü yaşanan biyo-psişik sıkıntılarla beraber aile içi sorunlar, hatalı eğitim, kentleşme, göç, ekonomik sorunlar vb. faktörlerin biri ya da birkaçının bir araya gelmesi pek çok çocukta suçlu davranışların ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır.

Bu açıdan, özellikle son yıllarda ülkemizin aşağı yukarı her bölgesinde giderek artan oranda kendini gösteren ‘çocuk suçluluğu’ olgusu ve ardında yatan toplumsal nedenlerin tespiti, çocukların mükerrer suç işleme düzeylerinin belirlenmesi, çocuk adalet sisteminin aksayan yönlerinin ortaya konulması ve mevcut sosyal politikaların nerelerde eksik kaldığının saptanması ile ortaya konulacak çözüm önerileri çalışmamızın ana eksenini oluşturmaktadır.

Problem

Günümüzde dünya üzerinde en önemli toplumsal sorunlardan birisi ‘Çocuk Suçluluğu’ dur. Çünkü sağlıklı ve ümit vadedecek bir geleceğin inşası için, bugünün küçükleri geleceğin büyükleri olan çocukların, iyi yetiştirilmesi her medeni toplumun vazgeçilmez gayesi olmalıdır. Ayrıca, ülkeleri ve toplumları tehdit eden suçların temelinde, çocuk suçluluğu vardır ve bunları azaltmak ya da önleyebilmek için çocuk suçluluğu sorununun azaltılması ya da önlenmesi gerekmektedir.

Çocuk suçluluğunun toplumu kaygılandırarak düzeyde sürekli artış göstermesinde hangi toplumsal faktörler ve sistemden kaynaklanan eksiklikler etkilidir?

Varsayım

Sosyal bir sorun olarak çocuk suçluluğu tek nedenle açıklanamaz. Sorun aile, eğitim, göç, sosyo-ekonomik yetersizlikler, çocuk adalet hizmetlerindeki eksiklikler ve

aksaklıklarla, mükerrer suçlularla alakalı çalışmaların yapılmamış olması vb. nedenlerle ilişkilidir. Çocuk suçluluğu sorununun üzerinde daha detaylı araştırmalar yapmak gerekmektedir. Yetişkin suçluluğunun önlenmesinde, çocuk suçluluğunun önlenmesinin önemli bir payı vardır.

Çocuk suçluluğu, çocukların cinsiyet, yaş, eğitim durumları, ailelerindeki sosyo-ekonomik yetersizlikler, ailelerin parçalanması ve akran grupları ile sistemden kaynaklanan eksiklik ve aksaklıklarla yakından ilişkilidir.

Çalışmanın Önemi

Büyük bir devlet olmayı hedefleyen bir milletin, boy ölçüştüğü rakiplerini yakalaması veya geçmesi için öncelikle, geleceğinin teminatı olan çocuklarının; gelişimi, eğitilmesi ve korunması konularında duyarlı bir tavır içerisinde olması gerekmektedir. Ne yazık ki, toplumumuzda son yıllarda çocukların işlediği suçların giderek artması, yukarıda belirttiğimiz hususlarda yeterli hassasiyeti göstermediğimiz sonucunu ortaya koymaktadır.

Önceki yıllarda ülkemizde ‘çocuk suçluluğuyla ilgili pek çok çalışma yapılsa da, her bölgenin kendine özgü sosyo-kültürel sorunları olduğu düşünüldüğünde, bu konuda daha pek çok çalışmaya gereksinim olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla, araştırmamızın gelecekte, gerek bulunduğumuz kentte, gerekse de ülkemizde konuyla ilgili yapılacak incelemelere katkı sağlaması bakımından, önemli bir çalışma olacağını düşünüyor ve ümit ediyoruz.

Bu bağlamda:

Bu araştırmadan elde edilen veriler ve sonuçlar çocuk suçluluğu sorununun doğru anlaşılmasına yardımcı olabilir ve çözüme katkı sunabilir.

Bu araştırmanın sonuçlarından T.B.M.M., Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Büyükşehir Belediyeleri, Merkez ve İlçe Belediyeleri, çocuk suçluluğu ile ilgili tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları ve ayrıca konu ile ilgili olan tüm sivil Toplum Kuruluşları fikir alabilir ve fayda sağlayabilir.

Bu araştırmanın sonuçları çocuk suçluluğu sorunu üzerine, araştırma yapacak olan diğer ilgililere, ayrıca akademisyenlere bilgi ve veri sağlama konusunda katkı sunabilir.

Çalışmanın Yöntemi

Araştırma Tekil Araştırma Modelindedir.

Araştırmada birincil ve ikincil kaynaklar birlikte kullanılmıştır. Çalışma yapılan alanla ilgili bilgi ve veriler, araştırmanın birincil kaynaklarıdır.

Araştırmanın kuramsal temellerini oluşturmak amacıyla ulaşılan yazılı kaynaklar; makaleler, kitaplar, tezler, sempozyum ve bildiriler ile internetteki veri tabanlarından ulaşılan akademik araştırmalar, araştırmanın ikincil kaynaklarını oluşturmaktadır.

Araştırmada öncelikle suç, çocuk ve çocuk suçluluğu kavramları ele alınmış, çocuk suçluluğunun nedenleri üzerinde durularak, daha önceki çalışmalar ışığında açıklamalar yapılmış ve sonuçlarından bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, ülkemizdeki çocuk mahkemeleri, bu alanda kolluk kuvvetlerinin ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü (SHÇEK) faaliyetlerine yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü (SHÇEK), kolluk ve çocuk mahkemelerinin çalışma şekilleri ve faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Çalışma ayırıcı, araştırmacı tarafından tasarlanacak sorular çerçevesinde, alanda aktif olarak çalışan ve konuya birinci derecede muhatap, bazı kamu görevlileri ile yapılan görüşme ve röportajlardan elde edilecek bilgi ve verilerle desteklenecektir.

Bu araştırma;

- Amacı bakımından, Kocaeli ilinde güvenlik birimlerine suç isnadı ile gelen ya da getirilen çocukların, suç işleme nedenleri ile suç işlemelerine ortam hazırlayan ailevi ve çevresel faktörleri literatür taraması ve istatistiksel inceleme yapmak suretiyle, açıklayan ve yorumlayan bir araştırmadır.
- Araştırma yapıldığı zaman bakımından, belirli bir zaman dilimini inceleyen bir araştırmadır.

- Kullandığı teknikler bakımından, belgesel tarama, istatistiksel tarama, analiz ve görüşme tipi bir araştırmadır.
- Türü bakımından, nedensel ilişkileri açıklayan nicel (kantitatif) bir araştırmadır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırma Kocaeli ili dâhilinde 2010 ve 2011 yılları içerisinde, güvenlik birimlerine; suça sürüklenme, kabahat işleme, evden kaçma, buluntu, kayıp, mağdur, bilgisine başvurma, okula gönderilmeme, kurumdan kaçma (çocuk esirgeme kurumu) ve diğer gibi sebeplerle gelen ya da getirilen 2010 yılında 2261 çocuktan, 1266 ve 2011 yılında 2939 çocuktan, suça sürüklenen (suç isnadı ile hakkında adli işlem yapılan) 1378 olgu ile sınırlıdır.

Araştırma da olgularla yüz yüze veya anket doldurma tekniği kullanılarak görüşme yapılamadığından, alana ilişkin veri toplama yöntemi TÜİK' in 2010 ve 2011 yılında, suç isnadı ile haklarında adli işlem yapılan çocukların istatistiksel verileriyle sınırlıdır.

Araştırmada özellikle üzerinde durduğumuz mükerrer suçlularla ilgili kayıtların Çocuk Şube Müdürlüğü'nde ve Çocuk Bürolarında mevcut olmaması ve mükerrer suçlu diye sınıflandırabileceğimiz çocukların kendileri ile anket veya mülakat yapma imkânı bulamayışımızdan dolayı, bu alanda görev yapan kamu görevlileriyle yapılan mülakatlarla sınırlıdır.

Sosyal bilemler alanında yapılan araştırma ve çalışmaların, deneysellik tabanına oturtulamamasından kaynaklanan sınırlılıklar, bizim çalışmamız içinde geçerlidir.

BÖLÜM 1: KAVRAMLAR VE ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN NEDENLERİ

1.1. Suç, Çocuk ve Çocuk Suçluluğu Kavramları

1.1.1. Suç

Bilindiği gibi hukuk; toplum halinde yaşayan insanların davranışlarını düzenleyen disiplinlerden birisidir ve en önemlisidir. İnsan tabiatı ve bencilliği hukuk düzeni olmadan birlikte yaşanabilmesine olanak vermez. Bu nedenle toplu olarak yaşanan yerlerde, bir düzen bir disiplin kurulması zorunludur. Toplum halinde yaşayan insanların, toplum düzenini bozan davranışları, değişik nitelikler gösterir. Hukuk, koyduğu kurallarla bu düzeni kurar ve korur.

Konumuz suç olduğuna göre, öncelikle tarifiyle başlamak yerinde olacaktır. Suçun tarifi muhtelif hukukçular tarafından şekil, maddi ve sosyal bakımlardan olmak üzere çeşitli biçimlerde ifade edilmiştir. Suç bir tarife göre, toplumun huzur ve sükûnunu bozdukları için yapılmaları yasak edilmiş, işlenmeleri halinde cezai müeyyideye maruz kalan fillerdir denilmektedir. (Bayraktaroğlu, 1977).

Başka bir tarife göre ise suç; halkın güvenliğini korumak için neşir ve ilan edilen ve ceza tahdidine havi olan bir konunun, sorumlu bir şahıs tarafından icrai ve ihmali olabilen harici bir hareketle ve bir vazifeyi müstenit olmayarak ihlal edilmesidir. (Dönmezer ve Erman, 1997).

Suç, hukuki olduğu kadar sosyolojik, kriminolojik, ahlaki, iktisadi ve siyasi yönü de bulunan bir olgudur. Suç üzerine yapılan çalışmaları inceleyecek olursak, bilim adamlarının yaptığı tanımları ve yapabileceğimiz diğer tanımlamaları şöyle sıralayabiliriz:

—Pozitif hukuk alanında çalışan, Teknik Hukuk Okulu'na göre suç; “Hukuki nizamın, netice olarak, ceza terettüp ettiği fiil” dir. (Alacakaptan, 1970: 1).

-“Suç, belli bir yer ve belli bir çağda var olan toplum koşullarının, oluşturduğu bir toplum olayıdır.” (Alacakaptan, 1970: 2).

-“Suç, vicdanı sızlatan ve ahlaka aykırı olan şeylerdir. Suç, ifrat ve tefrit noktasını iyi ayarlayamayarak, bir anlamda istikametten sapmaktır.” (Fındıklı, 1997–1998).

-“Maggiore suç, ahlak düzenini ağır bir şekilde bozan ve bu nedenle devletin hoş göremeyeceği ağır bir fiil”dir. (Alacakaptan, 1970: 2).

-“Garafalo suç, her zaman ve her yerde ortalama bir dürüstlük ve merhamet duygularına yönelik saldırıyı ifade eden bir harekettir.” (Alacakaptan, 1970: 2).

—Ferri’ nin suç tanımı; “Antisozyal, bireysel güdüler tarafından meydana getirilen, hayat koşullarını bozan, belli bir dönemde halkın ortalama ahlak duygularına aykırılık teşkil eden hareketlerdir.” (Alacakaptan, 1970: 2).

—Jhering suç; “toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırı” olarak tanımlarken, Durkheim de buna benzer bir tanımlama ile suç “kollektif bilincin kuvvetli ve belirli tutumlarını ihlal eden fiillerdir.” demiştir (Dönmezer, 1984: 59).

—Taft’ın suç tanımı; “topluma zarar veren hareketler ya örf ve adetlerce belirlenmiştir yahut grup içinde egemenliği elinde tutanlar, diğer kişilerin tavır ve hareketlerini uydurmaları için modelleri, örnekleri ve bu suretle moral kuralların tümünü tespit ederler; bu kurallara uyanlara sosyal itibar verir, ihlal edenler için ise söz konusu itibar mevkiini reddederler.” (Dönmezer, 1984: 59).

—Uğur ALACAKAPTAN’ın suç tanımı (1970. 2): “isnat yeteneğine sahip bir kişinin kusurlu iradesinin oluşturduğu, icrai veya ihmali bir hareketin meydana getirdiği, yasada yazılı tipe uygun, hukuka aykırı ve müeyyide olarak, ceza tatbiki gerektiren bir eylemdir.”

Bir örnek vermek gerekirse; biletini ödemedi otobüse binen, hırsızlık yapan, adam öldüründe suçludur. İşte fark burada açığa çıkmaktadır.

—Hukuksal bakımdan suç; “devletin hukuk düzeni içinde kendisine yaptırım olarak ceza konulmuş eylemdir.” (Aktan, 1981: 135).

—TCK ya göre suç ise; yasanın cezalandırdığı harekettir ”denilmektedir. (Yavuzer, 1996: 27).

İnsan toplumlarının gelişmesi ile bazı hareket ve fiiller yasak fiiller olarak sayılmış ve devletin kurmuş olduğu kanun ve kurumlar ile güvence altına alınmıştır. Geçmişte, belirli fiilleri yasak fiiller olarak sayan ve karşılığında ceza yaptırımını uygulamayan hiçbir toplum yoktur. (Dönmezer, 2002).

Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiştir. (Gönültaş, 2008: 31).

Bir eylemin, hangi safhada suç mahiyetini aldığını anlayabilmek için o suçu meydana getiren öğelerin nelerden ibaret olduğunu, suça etki eden sebeplerin ve suçu cezalandıracak şartların neler olduğunu tam olarak tespit etmek gereklidir. (Elibol, 1998).

Bunun nedeni her fiil ve eylem yaşandığı an ve duruma göre değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda suç genel teorisi, bir fiili suç konumuna koyan onu diğer yasa dışı eylemlerden ayıran özelliklerin, nelerden ibaret olduğunu açıklamak amacı güder. (Dönmezer ve Erman, 1995).

Ceza hukukunda bir fiilin suç eylemi olarak değerlendirilebilmesi için bu şekilde gelişmesi gerekmektedir. Buradan hareketle suç, kendisine suç isnat edilen şüphelinin, kusurlu iradesinin oluşturduğu icrai ve ihmali bir hareketin meydana getirdiği ve kanunda yazılı tarife uygun, hukuka aykırı ve cezai müeyyide gerektiren fiildir (Alacakptan, 1975: 23).

İnsanoğlu var olduğu müddetçe suç ta var olacaktır. Bütün semavi dinlerin inancına göre; ilk insan Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın çocukları olan Kabil ve Habil vakasında; büyük çocuk Kabil, küçük çocuk Habil'i, kıskandığından dolayı (Babası Hz. Âdem' in Habil' i kendisinden daha çok sevdiğini inanıyordu) öldürmüştür. Bu olay neticesinde Kabil, ilk katil olan insan, Habil ilk öldürülen insan ve bu olayda ilk cinayet olarak insanlık tarihinin kara sayfasında yerini almıştır. (Özel, 2008: 84).

İnsanoğlu toplumsallaşma sürecinde bir takım kurallar benimsemiş, ancak bu sürece ait basamakları normal olarak geçememesinden veya içinde bulunulan gurubun, toplumun vs. benimsediği kurallara uyamama-anti sosyal davranışlar içerisinde bulunulması

sonucu, suçluluk davranışının meydana geldiği görülmektedir. Suçluluk olgusu, toplumun her kesiminde bireyin bulunduğu her yerde mevcudiyetini sürdürmektedir. Suçun ve suçu meydana getiren fiil halinin 18. yy da rasyonelleşmesi ile birlikte, suçluluğa neden olan etmenlerinde araştırılmasına başlanmıştır. Suçluluk ile ortaya çıkan suçluluk duygusu, bir başkası tarafından, o hareketin veya eylemin yanlış olduğunu düşünmesiyle ortaya çıkmaktadır. (Dönmez, 2003).

Suçluluk ve Suçluluk duygusu ile ilgili birçok sosyo - psikolojik araştırmalar yapılmıştır. Seligman ve Johnson'a göre suçluluk; Küçük ya da büyük bir grubun gelenek, görenek ve adetlerine karşı işlenmiş her türlü harekettir. Yani toplumsal birlik ve beraberliği bozmaya yönelik her türlü davranıştır. Lombroso'ya göre ise suç, doğum ve ölüm kadar doğaldır. *“Bir davranış ya da eylem, belirli bir ülkenin ve dönemin adet, töre, gelenek ve düşünceleri ile çelişki halinde bulunduğu takdirde suç niteliği taşır.”* (Yavuzer, 1996: 27).

Seligman ve Johnson'un tanımına benzer bir şekilde Jhering'de suçu “toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırılar” olarak tanımlar. Dönmezer'in belirttiğine göre Avrupa topluluğunda ahlaki duygulara zarar veren fiiller suç teşkil etmektedir. (Dönmezer, 1984: 70).

Bu tanımlardan da anlaşıldığı gibi “Suç”, oldukça farklı boyutlarda ele alınmaktadır. Suçun hukuksal, sosyolojik, psikolojik, ekonomik yönleri de bulunmaktadır. Suç, ceza hukukunun; “yasanın cezalandırdığı hareket” tanımı ile yetinilmeyecek kadar çok boyutlu, karmaşık süreçler içinde oluşup gelişen sosyal bir olgudur.

1.1.2. Çocuk

Çocuk ya da çocukluk dönemi, doğum ile başlayan hayat sürecinin, insan gelişimindeki ilk basamağı olarak değerlendirilebilir. Çocuk, sözlük tanımında da, bebek ve ergenlik çağları arasındaki insan olarak tanımlanmaktadır. (Doğan, 1996: 72).

Ancak çocuk tanımı toplumdan topluma, zamandan zamana, değişiklik gösteren göreceli bir kavramdır. Bu gün dahi herkesin fikir birliğine vardığı, çocuk kavramının net bir tarifi yapılabilmemiş değildir (Evrin, 1970). Çocuk Hakları Sözleşmesinin “1.

Fıkrasına göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır”, tanımlaması yapılarak bir birey olarak çocuğun haklarını ve taraf devletlerin yükümlülüklerini belirtmektedir. Gelişim psikolojisi açısından çocukluk, 14 yaşlarına kadar ki olan süreyi kapsar. Bu yaştan sonra ergenlik döneminin başlaması ile birlik te psikolojik açıdan çocukluk sonlanmıştır

Çocuk ve çocuk suçluluğu ile ilgili çalışmalarda çocukluk dönemi ile ergenliğin başladığı 14 yaş dönemi ayrılarak, bu yaş sonrasına ergenlik dönemi tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Ergen, toplumda itibar kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinin duyar. Toplumsal uyum, geniş ölçüde bu gereksininin karşılanmasına bağlıdır. Ergenlik yılları, bir anlamda toplumsal gelişim ve uyum yılları olarak da nitelenebilir. (Polat, 2002). Ancak çocuk suçluluğu, bu iki dönem tanımlamasını içine alarak değerlendirilmektedir.

Geçmişte çocuk ile ilgili yapılan çalışmalarda, orta çağda çocukluğun kendisine özgü doğasının, genel olarak bilinmediği, günümüzdeki çağdaş manadaki kavramından çok uzak olduğu görülmektedir. O devirdeki resimlerde yer alan çocuklar, bizim bildiğimiz çocuk özelliklerini göstermekten uzaktır. Kaslı yapıları ve yüz hatlarıyla, sadece küçük ölçekte çizilmiş, yetişkin birer insan modelindedirler. 17. yy ile birlikte toplum kendini, gelenek ve geçmişe saygıdan daha çok, bir şeyler kazanabileceği geleceğe göre belirlemeye başlaması ile gelişim süreci önem kazanmıştır. Bu süreçte özellikle eğitime verilen önem artmış ve çocuk gelişiminin toplumların gelecekleri için gerekli olduğu görüşü hâkim olmaya başlamıştır. Zamanla toplumsal değişim ve dünya savaşlarıyla birlikte, en çok etkilenen kesimin çocuklar olduğu, çocuğun toplumsal gelişim ve değişiminin merkezi olması gerektiği anlaşılmıştır. (Vikipedi, 2013).

Çocukların korunması ile ilgili bir örgüt kurulması fikri, ilk olarak 1894 yılında ortaya çıkmıştır (Moroğlu, 2006). Bu tarihten tam 95 yıl sonra 20 Kasım 1989 tarihinde Çocuk Hakları Sözleşmesi yapılmıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların da yetişkinler gibi medeni, siyasi, toplumsal, kültürel ve ekonomik bütün haklardan faydalanabilmeleri gerekliliği üzerine hazırlanmıştır. Tarihte de Somali haricinde tüm ülkeler tarafından kabul edilen en yaygın ve kabul görmüş insan hakları belgesidir.

(Polat, 2006). İmzalamış olan her devlet bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sorumludur.

İnsan hayatı, belirli bir süreç içerisinde devam etmektedir. Çocukluk dönemi bu sürecin ilk adımı özelliğindedir. Doğumla başlayan gelişim sürücündeki çocuk, bulunduğu çevre ve yetiştiği toplumun etkisi içine girmeye, daha ilk çocukluk döneminden itibaren dâhil olmaktadır. Doğumla birlikte çocukluğun ilk birkaç ayından sonra bir çocuğun yaşam karşısındaki hal ve hareketleri gözlenebilmektedir. Böyle bir hal bakımından, ilk birkaç aydan sonra herhangi iki çocuğun, birbirine karıştırılma olasılığı yoktur. Çünkü her biri belirgin bir tipi canlandırır ve giderek bu tipin karakteristik özelliklerini taşıdığı daha açık seçik bir halde görülmektedir. (Şipal, 2004: 62).

1.1.3. Çocuk Suçluluğu

“Suçlu Çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır.” (Yavuzer, 1996: 31).

Tüm dünya toplumlarının ortak sorunu olan çocuk suçluluğu, ülkemiz içinde hem sosyolojik hem de hukuksal açıdan en önemli problemlerin başında gelmektedir. Çocuk suçluluğunun nedenleri, önleme yolları ve suça sürüklenen çocukların yeniden topluma kazandırılma çalışmaları, tüm dünya devletleri için öncelikli meselelerdendir. Çocuk suçluluğu; *“bir çocuktaki anti sosyal eğilimlerin yasa müdahalesi gerektirecek bir hale dönüşmesi”* durumudur. (Burt, 1925).

Çocuğun toplumsallaşma sürecinde yarardan uzak yetişmesi, kişisel gelişiminde olumsuz etkisi olabilecek durumların varlığı, çocuk suçluluğunun karakteristik özelliklerinin başlıcalarıdır. Çocuk suçluluğu, tüm toplumsal düzensizlikler, eşitsizlikler, haksızlıklar ve yoksunluklarla sıkı sıkıya bağlı toplumsal bir sorundur. (Elibol, 1998).

Genelde, hemen hemen her çocukta, çocukluk çağlarında suç olgusuna rastlanabilir. Ancak bu, çocukların gelecekte de suç işleyeceği anlamına gelmez. Çocuklar buldukları zihinsel ve pedagojik durumdan dolayı, hangi kurallara, niçin uymaları gerektiğini yeterince idrak edemezler. Çocuklarda toplumsallaşma süreci henüz yerli

yerine oturmamıştır. Gelişim süreci ile birlikte çocukların büyük bir bölümü toplumsallaşma ve çevresine uyumda dengeyi kurmaya başlamaktadır.

Gelişim sürecinin bir aşaması olan ergenlik dönemi ile birlikte bireyde fiziksel ve ruhsal değişim başlamaktadır. Bu süreç içerisinde meydana gelebilecek olumsuzluklar, çocuğun gelişimini menfi yönde etkileyecektir. Bu dönemde bedensel ve ruhsal yapıda hızlı değişimler, kalıtsal veya zihni olumsuzluklar, aile ortamı ve bulunduğu çevre ile sosyo-ekonomik sorunlar ve toplumsal değerler, gelecekteki durumunu belirleyecek temel unsurlar olacaktır. Bu unsurların aynı zamanda çocuğu suça iten etkenler olarak ta, doğrudan ya da dolaylı etkileri bulunmaktadır.

Suçta itilmiş çocuklar ile ilgili literatürler, çocuğun suçla ilişkilendirilmesine neden olan etkenlerin, aynı zamanda çocuğun toplumsallaşmasını belirleyen sosyolojik gruplar olduğunu da ortaya koymuştur. (Polat, 2002).

Çocuk suçluluğunu, yetişkinlik döneminde işlenen suçlardan ayırt eden en önemli özellik, bu dönemin gelişiminde “problemlili evre” veya “geçiş evresi” olarak adlandırılan ergenlik dönemine rastlamasıdır. (Yavuzer, 1993: 42).

Bu dönemde işlenen suçlar için, çocuğun bulunduğu dönemin özellikleri ön plana alınarak değerlendirilmesi gerekir. Her geçen gün artan çocuk suçluluğu, toplumsal büyük bir tehlikenin varlığının sinyallerini bize gösterirken, ayrıca konunun sadece hukuksal boyutta çözülemeyeceğinin de bir kanıtı niteliğini taşımaktadır.

Geçmişte dönemlerde dünyamızda, özellikle son yüzyılda meydana gelen, dünya savaşları sonrası ortaya çıkan yıkım, çocuk suçluluğunu tetiklemiştir.

Tablo 1: Türkiye’deki çocuk suçluluğunun yıllara göre dağılımı.

SUÇ TÜRLERİ	2008	2009	2010	2011	Yüzdesi
<i>YARALAMA</i>	19726	25182	30180	32331	+%63
<i>HIRSIZLIK</i>	17884	17869	21857	24604	+%37
<i>UYUŞTURUCU</i>	1829	2959	5552	4388	+%139
<i>MALA ZARAR</i>	2572	2805	2916	3463	+%34
<i>TEHDİT</i>	1853	2111	2763	2910	+%57
<i>CİNSEL SUÇLAR</i>	1848	2121	2723	2243	+%21
<i>ÖLDÜRME</i>	317	481	404	390	+%23
TÜM SUÇLAR	62430	68344	83393	84896	+%36

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/cocuksucdagitimapp/cocuksuc.zul>.

Başta Amerika, Japonya ve İsveç gibi devletler 2. Dünya savaşı sonrasında bunun kötü örneklerini yaşamışlardır. Günümüzde de Irak ve Pakistan gibi ülkeler bu sorunla yüz yüze kalmıştır. Suçlu çocuk sayısındaki artışa, özellikle değişen dünya düzeni, toplumsal değerlerde değişme ve yozlaşma, sanayileşme ve şehirleşme sonucu meydana gelen kontrolsüz göçler, çarpık kentleşme ve kitle haberleşme araçlarının yaygınlaşması (özellikle internet) doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olmuştur. Günümüzde çocuk suçluluğunda ve çocuk suçlu sayısında artış olduğu görülmektedir. Türkiye de de çocuk suçluluğu oranı giderek artan bir periyod da ilerlemektedir. 2011 yılına kadar olan verilerde çocuk suçluluğundaki artış göze çarpmaktadır. (Tablo 1).

Çocuk suçluluğunun sosyolojik bir olgu olması ve sağlıklı bir toplumun meydana gelebilmesi, sağlıklı bireylerin yetişmesine bağlı olduğundan, suçluluğun temelinde yatan nedenlerin araştırılması ve çözüm yollarının tespit edilmesi gereklidir.

1.2. Çocuk Suçluluğunun Nedenleri

1.2.1. Çocukları Suça Sürükleyen Etkenler

Çocuğu suça iten veya ona suç işleten sebep ve gaye hiçbir zaman tek unsura bağılı olmamıştır. Birçok kuvvetli ve zayıf sebepler birbirlerine eklenip çocuğu suça sürüklediğı halde, ilk bakışta şu veya bu şartlar altında kendisini gösteren sebep, illiyet yönünden meydana gelen suçun tek nedeni imiş gibi bir kanının oluşmasına yol açabilir. (Yılmaz ve Atakan, 1968: 20).

Bu açıdan çocuğu suça iten nedenleri iki başlık altında toplayabiliriz.

- 1- Bireysel Nedenler(psikolojik)
- 2- Çevresel Nedenler

1.2.1.1. Bireysel Nedenler

1.2.1.1.1. Psikolojik Etkenler

İnsanoğluna, psikolojik dengesini sağlamaya yarayan melekeler, doğuştan verilmiştir. Bunlar; zekâ, idrak, dikkat, hafıza, zihin, akıl, şuur, irade ve şuur altını kontrol altında tutabilen ihtiyaçlar, güdüler, dürtüler ve bütün ihtiyaçların kaynağı vicdan denilen sağduyudur. (Turgut, 1985: 9).

Zihni ve duygusal bozuklukların çeşitli şekilleri ve buna bağılı olan kişilik bozuklukları, suçluluğu oluşturan en önemli etkenler olarak öne çıkmaktadır. (Yavuzer, 1986a: 44).

Suçlulukta psikolojik teoriler, kişilik unsurlarının sapma gösteren davranışlara neden olduğuna dayanmaktadır. Kliniksel kişilik yaklaşımlarının çoğu, suçluluğunun gerçekte psikolojik denge bozukluğunun neden olduğu, normal dışı davranış örneklerine dayanmaktadır. Suçlu çocuklar nörotik (kızgınlık hislerinin, zorlayıcı davranışın ve saplantılı düşüncelerin baskın olması durumu) psikotik (ciddi davranış düzensizliğinden dolayı kişinin acı çekmesi durumu) sosyopatik (asosyal, kızgın, atılgan, suçluluk duygusundan yoksun olma durumu) ve şizofrenik (kişinin duygusal olarak dengeli ve düzenli olmayan, kafası karışmış, içe dönük olması durumu) olarak gözlemlenmiştir. (Sevük, 1998: 32).

Psikopatların ruhsal yapılarındaki karakter bozukluğu, duygusal benliklerindeki tepkilere, onların toplumsal yaşama uyum göstermelerine mani olmakta ve bu sebepten dolayı toplumsal kural ve yasalarla çatışmaya girmektedirler. Duygusal olarak tatmin olamamış veya edilememiş kişilik ve karakterleriyle ilgili olarak ihtiyaçlarını giderme adına çaba gösteren ancak bu konuda başarılı olamayan çocuğun, eksik yönlerini tamamlamak güdüsüyle suç işlediğine inanılmaktadır. (Siegel ve Senna, 1981).

Bireysel nedenler arasında teorik olarak, kalıtsal ve biyolojik etkenlerde sayılmış olsa da pek desteklenmemiş ve temel bulamamış teoriler olarak literatürde yerlerini almışlardır. Biz bunlara değinmeden çevresel etkenlere geçeceğiz.

1.2.1.2. Çevresel Nedenler

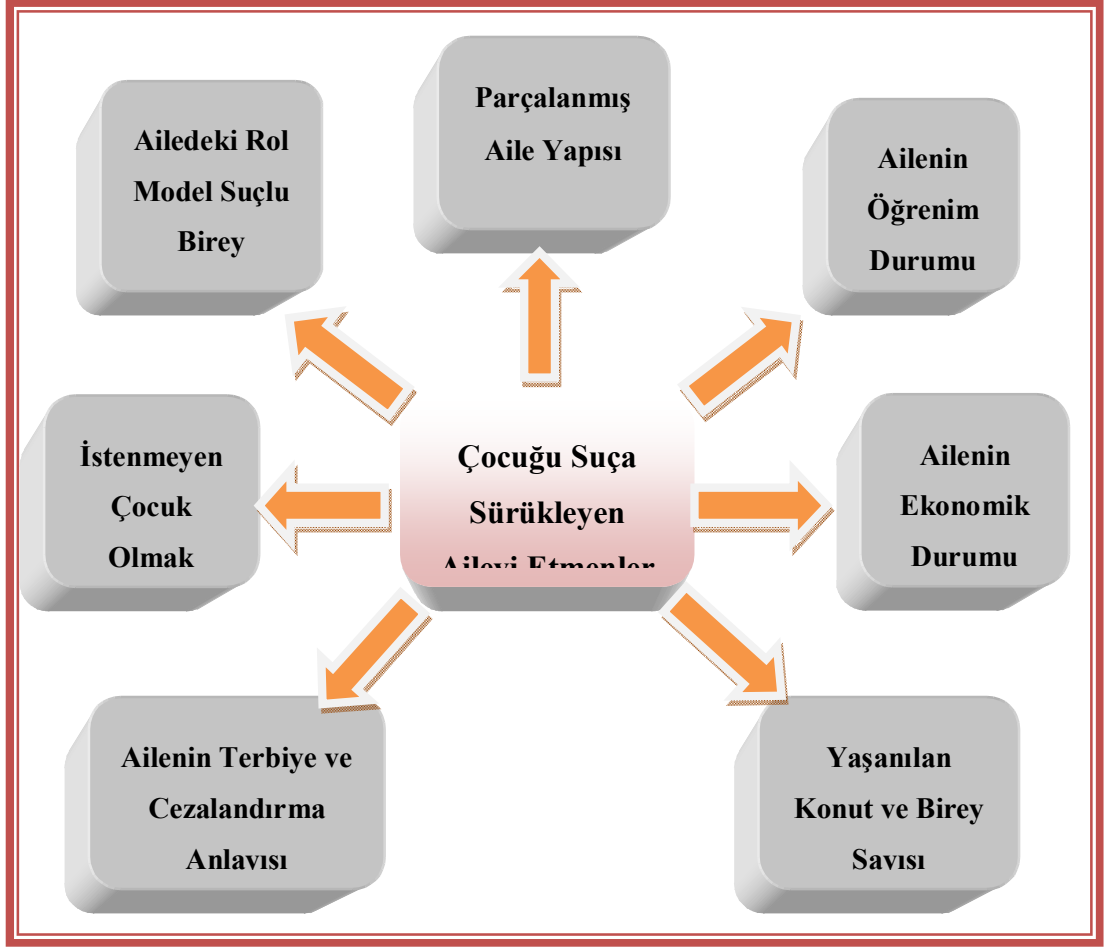
Çevresel nedenlerin, çocuğun suça itilmesinde bireysel nedenlerden daha fazla rol oynadığı, hatta birçok kişisel nedenin kaynağında, çevresel nedenlerin bulunduğu genel kabul gören bir görüştür. Çocuk suçluluğu ile çocuğun geçmişi ve kişilik oluşumu arasında yakın bağlar vardır. Çocuğun davranışları ve eylemleri, içinde yetiştiği ortamın özelliklerine göre şekil almaktadır. Bundan dolayı çevresel nedenler olarak, çocuğun içinde bulunduğu aile, okul, iş durumu, aile ve okul dışındaki çevre, kitle iletişim araçları ile kentleşme ve yer değiştirme (göç) nedenleri üzerinde durmak daha yararlı olacaktır. (Konanç, 1974: 546).

1.2.1.2.1. Suçluluk ve Aile Çevresi

Aile, toplumun en küçük birimi olmasından dolayı, toplumun her türlü durumundan etkilenecek ve onun bütün değerlerini nesilden nesile aktaracaktır. (Günçe, 1981: 1).

Çocuğun ilk ve doğal çevresi, içine doğduğu ailedir. Aile çocuğun toplumsallaşma sürecinde en önemli ve en etkili görevi üstlenmiş sosyal bir gruptur. Ailede oluşan toplumsallaşma süreci temel olup, bireyin daha sonra etkilendiği diğer gruplar içinde öğrendikleri, bu temele göre şekillenir. (Uluğtekin, 1991: 35).

Şekil 1: Çocuğu Suça Sürükleyen Ailevi Etmenler¹

Ailenin çocuk üzerindeki etkileri, çocuk daha doğmadan önce başlar. Ailesinin çocuğuna karşı isteksiz ya da istekli oluşu, gerek ruhsal-kültürel, gerekse toplumsal-ekonomik yönden bu çocuğun gelişimine hazır olup olmadığı ve çocuktan beklentileri, daha doğmadan çocuğun yaşantısını, ilk izlenimlerini ve çevresi ile olan duygusal iletişimini önemli ölçüde etkileyecektir. Aile üyeleri ile olan ilişkileri çocuğun aile dışındaki diğer bireylere, nesnelere ve tüm hayata olan tutum ve davranışlarının temelini oluşturur. (Özkök, 1996: 6).

¹ Çocuğu suça sürükleyen ailevi etmenlerin daha iyi anlaşılabilmesi için, şekil araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Ailenin çocuk için, bir toplumsallaştırma kurumu olduğundan bahsetmiştik. Aile çocuklara ve gençlere yönelik, sosyal kontrol görevlerini yerine getirir ve toplumun tamponudur. Toplumsallaştırma süreci, ailenin yapısal ve fonksiyonel olarak tam olmaması durumunda zarar görebilir. Bu nedenle, normal aile çevresi ve normal aile hayatının olmaması durumu, çocuğu güçlü bir etki ile uyumsuzluğa ve sonunda da suça sürükleyecektir. Öncelikle normal bir aile hayatından yoksun olan çocuk, normal gelişimini yapamayacak; aynı zamanda aile hayatındaki dengesizlikler de çocuğun ruhi yapısını alt üst edecektir; normal aile hayatının yokluğu, aynı zamanda çocuğun terbiyesinin de ihmali anlamına gelmektedir. Normal fizik ve psikolojik gelişimin sağlamaya elverişli olan, beslenme, güvenlik ve sevgi gereksinimleri karşılandığı bir aile ortamında yetişen çocuğun suç işleme olasılığı çok azdır. (Sevük, 1998: 45).

Bu bilgilerden yola çıkarak, aile ve suçluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi neticesinde, şu görüşlere yer verilmektedir.

1.2.1.2.1.1. Parçalanmış Aile Yapısının Çocuk Suçluluğuna Etkisi

Ailede, anne babanın ölümü veya boşanmaları veya ayrılık ya da terk gibi nedenlerle, aile bütünlüğünün bozularak, ana babadan birinin ya da her ikisinin birden olmaması durumu “parçalanmış aile” olarak tanımlanmaktadır. (Uluğtekin, 1991: 37–38).

Ailenin parçalanmasından kastedilen, yalnızca ana-babanın ayrılıp, eve üvey anne ya da babanın gelmesi değildir. Evliliklerini sürdürdükleri halde, anne babanın birbirinden duygusal açıdan kopmuş olmaları da bu gruba dâhildir. (Taner, 1985: 31).

Bir örnek; geçimsizlik yüzünden kadın eşini ve çocuğunu terk eder. Baba ise kumarbazdır. Çocuğu okuldan alıp, para kazanması için boyacılık yapmaya zorlar. Çocuk, boyacılıktan kazandığı parayı akşam getirip babasına verir. Ancak babası bu kadarcık para ile yetinmez. Daha çok para getirmesi için, çocuğu hırsızlık yapmaya zorlar. Çaresizlik içindeki çocuğun yapacağı tek bir şey var; o da hırsızlık yapmaktır. Çünkü çalmaz ve eve daha fazla para getirmez ise babası onu eve almayacaktır. (Taner, 1985: 31).

Parçalanmış aile deneyimi, çocuğun toplumsallaşması sürecini kesintiye uğratması nedeniyle, hatalı ve eksik toplumsallaşmaya yol açar. Kurama göre, hatalı ve eksik toplumsallaşmanın sonuçlarından biride, suç işleme davranışıdır. Çocuklar daha küçük yaştan itibaren, anne sevgisini ve ilgisini kaybetmemek için, uslu durmayı ve onların istediği gibi davranmayı öğrenirler. Yani toplumsal davranışları öğrenmesinin temelinde, anneye duyulan sevgi ve bağlanma vardır. Bu sevgi ve bağlanma gelişmemişse, çocuk toplumsal davranışları da öğrenemeyecektir. Devamlı hırsızlık yapanların arasında, anne yoksunluğu ya da anneye kötü ilişkileri olanlar çoğunluktadır. (Uluğtekin, 1991: 38).

Başlangıçta anneye bağımlı olan çocuk, özellikle kişilik gelişimi için, koruyucu ve gözetici bir babaya muhtaçtır. Baba, otorite temsilcisi rolünün yanında, bir taraftan da toplumsal değerlerinde temsilcisidir. Çocuğun üstüne aşırı düşen, çok koruyan ya da ona çok az zaman ayırabilen, zayıf ya da aşırı otoriter baba, çocuk kişiliği üzerinde olumsuz etkiler bırakacaktır. Baba yokluğu, duruma göre otorite boşluğu ve benimseyecek örnek alınacak kişilik eksikliği oluşturabilir. Warren ve Palmer'in 316 suçlu çocuk üzerinde yapmış olduğu araştırmada %98 baba yokluğu (ev de babanın yerini tutabilecek başka kimse de yok) ve %17 oranında da anne yokluğu ortaya çıkmıştır. (Günçe, 1983).

West ile Trajanowicz ve Morash tarafından derlenen, çok sayıda araştırma, parçalanmış ailelerden gelen, suçlu çocukların oranının, normal ailelerden gelen suçlu çocuklardan, anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yine Glueck'in 500 suçlu ve 500 suçsuz çocuk üzerinde yapmış olduğu araştırmaya göre, parçalanmış ailede yetişenlerin oranı, suçlu grupta %60,6, suçsuz grupta ise %34,2 dir. Aynı araştırmada üvey ana baba, koruyucu aile ya da akraba yanında yetiştirilenlerin oranı suçlu grupta %46, suçsuz grupta %12 olarak tespit edilmiştir. Suçlu ve suçsuz gruba ilişkin oranlar arasındaki farklar, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. (Uluğtekin, 1991: 38).

Merril'in, 3000 suçlu çocuk ile yapmış olduğu araştırmada da suçlu çocukların %50,7 oranında dağılmış ailelerden gelen çocuklar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Hâlbuki bu oran suçsuzlarda %26,7 olarak bulunmuştur. Armstrong, 660 evden kaçan çocuğun

%29'unun 4 yaşından önce, %28'inin de 4–6 yaşları arasında, parçalanmış aileler içinde yaşadıklarını tespit etmiştir. (Günçe, 1983).

Bu sonuçlar bize göstermiştir ki, parçalanmış ailelerden gelen çocuklar suç işlemeye daha kolay yönlenebilmektedir.

1.2.1.2.1.2. Ana Baba ve Çocuk İlişkileri

Ana baba ve çocuk ilişkileri, çocuğun yeterli ya da yetersiz toplumsallaşmasında, dolayısıyla suçlu davranışının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynar. Bu ilişki sürecinde, ana-babanın çocuğa ilişkin bakım ve eğitimi içeren, ana- baba davranışları ve çocuğun bu davranışlara ilişkin algısı, toplumsallaşma sürecinin temelidir. (Uluğtekin, 1991: 39).

Etkisiz ve tutarsız aile yönetim teknikleri, zayıf-eksik belirlenmiş kurallar, çocuktaki anti-sosyal davranışların hazırlayıcısıdır. Çünkü sosyal süreç ailede başlar, kontrollü ve dengeli bir kişilik yapısı bu süreç içerisinde oluşur ve gelişir. (Öter ve Akalın, 1993: 115).

1.2.1.2.1.2.1. Ailenin Öğrenim Durumunun Suça Etkisi

Suçlu çocukların, aile yapılarının ilgi çekici özelliklerinin başında eğitim durumları gelmektedir (Dönmezer, 1995: 255). Bu aileler, genel olarak ya çok düşük seviyede eğitim görmüşler ya da eğitimleri hiç yoktur. Çocukların ilk eğitimlerini aldıkları, aile ortamının, genellikle töre, gelenek ve görenekler doğrultusunda alışlageldik yöntemlerle eğitildikleri ortadadır. Okuma yazma bilmeyen ana-babanın, çocuğunu tanımak için hiçbir bilimsel aydınlanma olanağı yoktur. Eğitilmiş olmak, hiç değilse kendi davranışlarını denetleme olanağı verir. (Sevük, 1998: 49–50).

Haluk Yavuzer'in yapmış olduğu araştırmada; (1996: 150) suçlu çocukların annelerinin %76,6 sının, babalarının da %40,7 sinin okuma yazma bilmedikleri saptanmıştır. D.İ.E. nin çocuk hükümlüler anketinin, annelerden %73,7' sinin, babalardan %39' unun okuma yazma bilmediğini tespit etmesi de, Yavuzer'in çalışmasını doğrular niteliktedir. Bu bulgular bize, incelenen suçlu çocukların, anne ve babalarının öğrenim durumlarının, Türkiye standartlarının altında olduğunu göstermektedir.

Günümüzde gayri meşru olan çocuklar, önemli toplumsal sorunlar içinde yer almaktadır. Geleneksel toplumlar bu gibi çocukları, kolay kolay kabul edemez ve ona saygı göstermez, hatta bu çocukları öz anneleri bile terk edebilirler. Sonuç olarak, sevgiden yoksun ve toplumda yalnız kalan, toplumdan dışlanmış olan çocuk, insanlara karşı duyduğu içindeki nefreti, onlara düşmanca davranışlarda bulunarak giderir. (Özkök, 1996).

1.2.1.2.1.2.2. Ailenin Ekonomik Durumunun Suça Etkisi

Günümüz de ailelerin ekonomik şartları, aile hayatının ruh sağlığını etkilediği gibi, içinde yaşayan çocuğun kişiliğini de etkiler. Normal insani arzularının doyum bulamamasının yanında, yoksulluk nedeni ile sürekli olarak açlık ve soğuğa maruz kalan çocuklarda aşırı endişe görülür. Bu da çocuğun kişilik yapısında derin izler bırakır ve çocuğun kendisini güven içinde hissetmemesi gibi kötü bir sonuç oluşturur. (Yavuzer, 1996b: 153).

Bu şartlar içerisinde yetişen çocuklar sıkıntı, aşağılık duygusu ve engellemeler içinde bocalayacak ve neticede güçlü ve güvenli kişilik özelliklerini kazanamayacaktır. (Günçe, 1983).

Suçlu çocukların, ailelerinin ekonomik durumu üzerine yapılan araştırmalar, genel olarak bu çocukların, büyük bir kısmının ekonomik durumu düşük ailelerden geldiklerini göstermektedir. Ailelerin ekonomik durumlarındaki ani ve büyük gerilemelerin kötü etkilerini, çocuklar üzerinde görmek mümkündür. (Akınca ve Yılmaz, 1968: 43).

Çocuk suçluluğu oranının yüksek olduğu bölgelerde, kötü yaşam koşullarına sahip evler, fakirlik, kalabalık nüfus ve yüksek oranda göç almış yerler oldukları görülmektedir. (Sevük, 1998: 49).

Ailenin ekonomik durumu ve suçluluk arasındaki ilişki gelir düzeyi düşük, sosyal sınıflara mensup ailelerin çocuklarının, diğer sınıfların çocuklarına göre daha az denetime tabi olmalarına, daha çabuk kısmi ve ekonomik özgürlüğe kavuşmalarına ve yoksul aile ortamı içinde yetişme koşullarına bağlanır. (Dönmezer, 1994: 255).

West yapmış olduğu araştırmada, suçlu çocukların %14' ünün ekonomik düzeyi yüksek gruptan gelmelerine rağmen, %33'ünün ekonomik durumu düşük gruptan geldiğini tespit etmiştir. Yine Glueck'lar 2000 suçlu çocuk üzerinde yapmış oldukları çalışmada, dörtte üçünün gelir düzeyi düşük ailelerden geldiklerini saptamışlardır. (Yavuzer, 1996: 154).

Bu alanda yapılan bir başka çalışmada ise Both, çalışmasına konu olan nüfusun %30,7' sinin ekonomik düzeyinin düşük ailelerden oluştuğunu ve suçlu çocukların %56 'sının bu kesimden geldiğini göstermektedir. (Günçe, 1983: 5).

1.2.1.2.1.2.3. Yaşanılan Konut ve Birey Sayısının Suça Etkisi

Çocuk suçluluğu üzerine yapılan çalışmalarda, suça etki eden unsurlardan bir diğeri olarak, içinde yaşanılan konutun ve ailede yaşayan birey sayısının ön plana çıktığını görmekteyiz. Küçük, sağlıksız konutlar ve ailede yaşayan birey sayısının, doğrudan veya dolaylı olarak çocuğun suç işlemesine sebep olduğu tespit edilmiştir. Bu tür durumlar, öncelikle çocuğun eğitimini etkilemektedir. Ailenin kalabalık olması, anne-babanın çocukları gözetim ve takip noktasında eksiklikleri ve imkânsızlıkları beraberinde getirir. (Balo, 1995: 18).

İzmir Çocuk Mahkemesi'nde 1988–1990 yılları arasında, yargılanan ve gözetim altına alınan, ya da incelemeye tabi tutulan 151 suçlu çocuk incelenmiş ve bu çalışmadan şu sonuçlar elde edilmiştir: Bu çocuklardan %1,32'si ailede tek çocuk, %25,82' si ilk çocuk ve %33,7 sinin dörtten fazla kardeşi vardır. (Balo, 1995: 19).

Bu alanda yapılan bir diğer çalışmada elde edilen bulgular ise şöyledir. İncelen suçlu çocuk gruplarından, mala karşı işlenen suçlarda %86,8' inin, şahsa karşı işlenen suçlarda %81,4 ünün, cinsel suçlarda ise %76' sının, beş kişilik ya da daha kalabalık ailelerden geldikleri saptanmıştır. (Yavuzer, 1996: 158).

İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğu, APK Dairesi Başkanlığı (Araştırma ve Planlama Kurulu eski adı), SG Dairesi Başkanlığı (Strateji Geliştirme yeni adı), Ankara Emniyet Müdürlüğu, Çocuk Şube Müdürlüğu tarafından, Elazığ İslahevinde 1995 te yapılan, “Polis Gözüyle Çocuk, Suç ve Suçluluğu” araştırmasında elde edilen sonuçlara

göre, iki çocuklu ailelerde, çocukların suç işleme oranlarının yok denecek derecede az olduğu, suçlu çocukların çoğunluğunun dört ve daha fazla çocuklu ailelerden geldikleri tespit edilmiştir. (Göç, 2006).

Yaşanılan konut türü üzerine yapılan çalışmalarda, çocuk suçluların %2,4'ünün apartman katında oturdukları saptanmış. Apartman katında oturma oranı, mala karşı işlenen suçlarda, %10,5, cinsel suçlarda ise %1 olduğu görülmüş. Gecekonuda oturan suçlu çocuklara ise sadece mala karşı işlenen suçlarda rastlanmıştır, oturdukları evin kendilerine ait olma oranı ise %8 olarak tespit edilmiştir.

Bu çalışmalar neticesinde ortaya şu sonuçlar çıkmıştır. İncelenen suçlu çocuk gruplarından, kalabalık ailelerden gelme oranının, en fazla mala karşı işlenen suçlarda olduğu tespit edilmiş, ancak aynı grubun gerek konut şekli, gerekse oda sayısı açısından, diğer suçlu gruplara oranla daha iyi koşullara sahip oldukları anlaşılmaktadır. Yine bu verilere göre, kalabalık açılarından ikinci sırada yer alan, sahsa karşı suç işleyen grubun, yaşama olanakları bakımından daha diğerlerine nazaran daha güç koşullarda yaşayan ailelerden geldikleri tespit edilmiştir. Ailenin kalabalık olması ve yaşanılan konutun imkânsızlıkları çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yapar. Çocuk sayısının fazla olmasından dolayı ebeveyninden yeterince ilgi göremeyen ve yaşanılan konutun küçük, bakımsız ve iyi ısınmaması gibi etkenler, çocukları suç işlemeye yönelten faktörlerdendir. (Yavuzer, 1996: 158).

1.2.1.2.1.2.4. Ailenin Terbiye ve Cezalandırma Anlayışının Suça Etkisi

Suç işleyen çocukların aile bağları incelendiğinde genellikle, ebeveynleriyle yakınlık kuramadıkları ya da hiç ilişki kuramadıkları görülmektedir. Tabii ki bu konuda çocukların suçlanması söz konusu değildir. Çocuklarıyla iyi ilişkiler kurmak ebeveynlerin en önemli görevidir. Doğru terbiye edilmeyen çocukların, daha sonra hem kendi ailesine, hem de yaşadığı topluma zarar verdikleri saptanmıştır. Suç işleyen çocukların ebeveynlerinin kendilerinin suçlu, içkici, sert bir disiplin anlayışı olan, evliliklerinde uyuşmazlık yaşayan, yetersiz bir rol model, çocuğun kişilik gelişimine menfi etki eden sert bir yapıda ve çocuk üzerinde doğru terbiye yönünden etkisiz oldukları görülmektedir. Bu bilgiler ışığında; aile yaşamının kalitesinin, niteliğinin ve

sorumluluk bilincine sahip ebeveynlerin varlığının, birlikte yaşamaktan daha ön plana çıktığını, çocuk için daha önemli olduğunu söylemek zor olmasa gerek. (Sevük, 1998: 48).

Özellikle baskıcı, bedensel cezalara başvuran, çocuğa karşı sevgi göstermeyen ailelerde yetişen çocuklarda, saldırganlık belirtilerine, kızma ve öfke hislerine rastlanmaktadır. Çocuğun doğrudan doğruya bu duygularını anne babasına yansıtması, ana-babası tarafından yasaklandığından dolayı, kızma, öfke ve saldırganlık hislerini içine atmaktadırlar. Bu içe itmeler aşırı derecede olduğunda çocuk nörotik bir yapıya bürünmekte ve hedefini aile dışında aramaya başlamaktadır. İşte bu iç çatışmaların, çeşitli dışa vurma yöntemleri vardır ki, bunlardan biride suçtur. (Taner, 1985: 299).

Buna mukabil anne ve baba hoş görü sahibi kişiler ise, bazı kısıtlamalar dışında ki, bunlar gereklidir, her şey çocuğa serbest bırakılmamalıdır. Bunların dışında kalan makul arzu, istek ve dileklerine izin verilen çocukların, evine ve ailesine dönük, evcimen bir birey olacağı, kendine güveninin gelişeceği, yapıcı bir kişiliğe kavuşacağı ve toplumsallaşma sürecinde önemli adımlar atacağı unutulmamalıdır. (Yavuzer, 1985a: 133–134).

Ancak şu nokta hatırdan çıkarılmamalıdır; aşırı hoş görü, acıma hissi ve buna bağlı olarak koruyucu bir aile yapısı da çocukta olumsuz etkilere yol açmaktadır. Çünkü bu şekilde yetiştirilen çocuklar, karşılaştıkları en ufak bir sorunla tek başlarına mücadele etme potansiyeli ve cesaretine sahip olmayacakları için, kolay yolu seçerek uyumsuz davranışlara yönelebileceklerdir. Ceza Siyasetinde “Pasif Suçlular” adı verilen bu grubun, bazen aktif gruplar kadar tehlikeli olabileceği tespit edilmiştir. (Gölcüklü, 1962: 29).

Çocuğun her kabahatinin anne ve babası tarafından mazur görülmesi, suç işlemenin ve suçlu kişiliğinin oluşmasının nedenlerinden biridir. Çünkü bu durumda çocuk, kabahat veya suç işlediğinde bağışlanacağını inanır. Özellikle çocuğun, ilk suç işlediğinde bağışlanması ve hoş görülmesi, ona yeni suç veya suçlar işlemesi için teşvik edici nitelik taşıyacaktır. (Sevük, 1998: 48).

Glueck'lar, inceleme yaptığı 200 suçlu çocuktan %95'inin ailesinin çocuklarına verdiği terbiyenin tutarsız bir biçimde, ya çok sert ya da çok yumuşak olduğunu saptamışlardır. Glueck'lar, 500 suçlu ve 500 suçlu olmayan çocuk üzerinde yapmış olduğu başka bir çalışmada, suçlu gruptaki çocukların annelerinin %96, babalarının ise %94 oranında, çok sert ya da aşırı yumuşak bir terbiye yöntemi uyguladıkları, buna karşılık, suçlu olmayan grupta, bu tür terbiye uygulayan anne oranının %66 ve baba oranını da %56 olarak bulmuşlardır.

Burt, çok sert ya da yumuşak türdeki tutarsız terbiyeye, suçlu ailelerinde, suçlu olmayanlara oranla 5 kat daha fazla olduğunu belirtmektedir. Healy ve Bronner de inceleme yaptıkları 4000 suçlu çocuktan %40' ının bozuk, yanlış veya tutarsız terbiye ortamından geldiklerini tespit etmişlerdir. (Yavuzer, 1985a: 138).

West ve Farrington, “*zalim, edilgen ve ihmalkâr*” olarak nitelendirilen, ana-baba tutumlarıyla suçluluk arasında ilişkiler olduğunu ortaya koymuşlardır. Bulgulara göre, çocuklarına karşı ilgisiz, sevgi ve şefkatten yoksun, ya da açık bir biçimde onları reddeden 42 annenin %33,3 ü, 68 babanın %30,9'unun çocukları suça sürüklenirken, bu şekilde davranmayan 339 annenin %17,4 ü, 286 babanın %16,1' inin çocuklarının suça sürüklendiğini saptamışlardır. Bulgular istatistiksel açıdan anlamlıdır. Ayrıca bu araştırmada, ana-babanın uyguladığı biçim açısından sert, duygusal açıdan acı veren terbiye tekniklerinin de çocuk suçluluğu ile ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. (Uluğtekin, 1991: 41).

Son zamanlarda, ailenin suçluluk üzerindeki etkisi yeniden gündeme gelmiştir. Özellikle sosyal kontrol kuramcıları, toplumsallaşma sürecinde yetersiz kalan ailelerin, çocukların toplumsallaşmış yaşam şekillerini benimsemelerini sağlayan bağlılığı geliştirmede başarısız olduklarını ileri sürmektedirler. (Kaner, 2001).

1.2.1.2.1.2.5. İstenmeyen Çocuk Olmanın Suça Etkisi

Bazı ailelerde anne ve babalar, çocuklarından hoşlanmadıklarını, onları sevmediklerini, hatta nefret ettiklerini çeşitli şekillerde göstermektedirler. Çocuğun, ailenin istenmeyen bireyi olmasının çeşitli sebepleri vardır. Evlilik içindeki ilişkilerin doyurucu olmaması, yoksulluk, erken evlilik yapan çiftlerin yeterince olgunlaşmaması, çocuğun çirkin,

sakat ya da istenen cinsiyette olmaması, eşlerden birinin çocuğa düşkünlüğü nedeniyle kıskançlık gibi durumlar bunların başlıcalarıdır.

Duygusal etkileşimin yetersizliği, bireyin yalnızca duygusal yönden değil, aynı zamanda fizyolojik, zihinsel ve toplumsal gelişimine de olumsuz etki eder. Prof. Dr. Şemin'e göre, istenmeyen, sevilmeyen çocuğun davranışı aşağıdaki özelliklerden birin ya da daha fazlasını gösterir.

—Çocuk, sevgi kazanmak ya da hiç olmazsa dikkati üzerine çekmek arzusunu taşır.

—Ana babanın, kendisine gösterdiği düşmanlığı, başkalarına beslemek yolu ile öç alır veya almak ister.

—Kendisinin değeri olmadığını düşünür, bu durum benliğinde endişe duymasına sebep olur.

—İstenmeyen ya da sevilmeyen çocuğun tipik davranışı saldırganlıktır. Olumsuzdurlar, kavgacı, isyankâr ve suç işlemeye meyillidirler. (Yavuzer, 1985a: 142).

Glueck'lar anne ve babanın ailede istenmeyen kişi (reddetme) olarak gördükleri çocukların suç işleme oranlarını tespit etmek amacıyla yaptıkları araştırmada, suçlu grupta bulunan çocuklara karşı ilgisizlik ya da düşmanlık gösteren anne ve babaların oranı sırasıyla %27,9 ve %69,8 iken, inceledikleri suçsuz grupta bu oranlar %4,5 ve %19,4 olarak ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu sonuçlar, çocukların anne ve babalarına karşı ilgisiz olmaları ve düşmanlık beslemelerinin de bir sonucudur denebilir. (Uluğtekin, 1991: 41).

Bunların dışında çocuğun, aile içerisinde istenmeyen çocuk olmasının bir diğer sebebi ise gayri meşru olarak dünyaya gelme durumudur. Gayrimeşru çocuklar, günümüzde toplumda önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Geleneksel yapıya sahip toplumlar, gayri meşru çocukları kolay kolay kabul etmezler ve ona saygı göstermezler, aksine onu horlarlar, hatta bu çocukları kendi öz anneleri bile terk ederler. (Özkök, 1996: 6).

Sonuç olarak; toplum içerisinde yalnızlaşan, sevgiden yoksun bir ortamda büyüyen ve toplum tarafından dışlanan çocuklar, içlerinde büyüttükleri nefreti, diğer insanlara düşmanca davranarak, adeta onlardan öç alarak giderirler. (Yavuzer, 1985a: 143)

1.2.1.2.1.2.6. Ailedeki Rol Model Suçlu Bireyin Suça Etkisi

Aile içerisindeki, anne, baba ve çocuk ilişkilerini olumsuz yönde etkileyen, bir diğer etken, ailedeki üyelerden birinin, özellikle babanın suç işlemesi durumudur. Aile bireylerinden birinin veya daha fazlasının suç işlemesi, ana-baba ve çocuk ilişkilerini iki yönden etkilemektedir.

- i. Anne ya da babanın tutuklanarak cezaevine gitmesinden dolayı, aile fiilen parçalanır.
- ii. Baba, erkek çocuk için rol model olduğundan, babanın suç işlemesi, suçlu profili sergilemesi, çocuğunda suça itilmesine sebep olabilir.

Bu alanda çalışma yapan, Glueck'lar çalışmalarında, babaları suç işlememiş, suçlu grup çocuklarında oran 1/3 iken, babaları suç işlemiş grupta ise bu oranın, 2/3 olduğunu tespit etmişlerdir. West ve Farrington'un araştırmasında ise, ana ya da babası veya her ikisi birden suç işlemiş 97 çocuğun, %36,1'i 10 yaşına kadar en az bir kere suç işlerken, ana-babası suç işlememiş 314 çocuk için bu oranın, %15'6 da kaldığı görülmüştür.

İnsanoğlu, doğduğu andan itibaren, hayat mücadelesine aileleri ile birlikte başlamaktadır. Aileleri onların ilk eğitimlerini aldıkları yerdir. Aldıkları bu eğitim, bilgi ve beceri zaman zaman ana-baba tarafından verilirken, bazen de çocukların kendilerinin, gözlemleri sonucu alınmaktadır. Çocuklar her zaman kendisine, aile içerisinde bir rol model seçerler. Genel itibari ile erkek çocuklar için bu model kişi babası, kız çocuklar için ise annesi olmaktadır. Eğer aile içerisinde suç işleyen bir birey varsa ve bu birey diğer aile fertleri tarafından teşvik ediliyor, aynı zamanda da övülüyorsa, o ailede yetişen bir çocuğun gelecekte ne olacağına karar vermesi zor olmayacaktır. (Rowe ve Farrington, 1997: 177).

1.2.1.2.2. Okul ve Çevresinin Suçlulukla İlişkisi

Çocuğun aile ile başlayan toplumsallaşma süreci, okul ve arkadaş çevresi ile devam etmektedir. Ortalama 6–7 yaşlarında okul yaşantısına başlayan bir çocuğun eğitim hayatı, meslek sahibi oluncaya kadar devam etmektedir. Bu süre zarfında verilen öğretimin yanında, alınan eğitimin de çocuğun gelişimi ve kişilik oluşumunda önemli katkıları olacaktır. Victor Hugo; ‘bir okulun yapılması, bir hapishanenin kapanması demektir’ sözü ile eğitimin, suçun engellenmesindeki önemine dikkat çekmiştir. (Yavuzer, 1985a: 44).

Okulun çocuk hayatındaki düzenleyici rolü çok yönlü olmaktadır. Bu süreç içerisinde çocuğun fikri gelişiminin yanı sıra, toplum hayatının gerekleri, sosyalleşme unsurlarının kazanımı ile grup bilinci, disiplin, zamanı yerinde ve etkili kullanma ve düzenli çalışma alışkanlığı, başkalarına saygı gibi, sağlıklı birey olma yolunda temel konuların öğretilmesi sağlanmaktadır. Okul ve eğitim yaşantısında oluşacak eksiklik ve aksama, çocuğun başarısını, çevresine uyumunu ve psikolojik durumunu menfi yönde etkileyecektir.

Çocuğun aile ile başlayan, tüm yaşam boyu gereksinim duyacağı eğitiminde ki eksik kalan noktalar, ancak okul hayatı ile tamamlanabilmektedir. Çocuğun düzenli olarak okula gidebilmesi için, kendisi ile yakından ilgilenen ve bütün durumlarını, yakından takip eden veya edebilen bir aileye ihtiyacı vardır. Öğrenimine bu şekilde devam eden çocuk, düzensiz ve olumsuz dış çevreyle olan ilişkisini büyük oranda kesmekte ve aile içerisinde oluşan bu bilinçli disiplin ortamı, yeteneklerinin iyi yönde gelişmesine uygun zemini hazırlamaktadır.

Bunun dışında bulunduğu aile içerisinde şiddet gören ve sevgiden mahrum kalmış olan çocuk, öğretmen veya öğretmenlerin yanlış tutumları, okul içinde veya yakın çevresinde olumsuz olaylar nedeni ile okula başlamasıyla beraber şiddet görmeye devam etmektedir. Bu ortam çocuk üzerinde, alay edilme korkusu, içine kapanma, kendini göstermek adına saldırgan davranışlarda bulunma ve değersizlik hissi gibi, onun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyecek unsurlarla karşı karşıya kalmasına sebep olmaktadır. (Erol vd., 1998: 27).

Ayrıca, eğitim konularında düşük ilgi ve motivasyon, sınıf içerisinde uyumsuzluğa öncülük eden ve erken yaşlarda başlayan şiddetle birleşir. Bu vaziyetteki çocuk, daha çok kötüleştirici ve alternatif bir eğitime maruz kalmakta ve zamanla kronik olarak okuldan ve evden kaçmalara başlamaktadır. Eğitimdeki başarının zayıflıkla sonuçlanmasının, daha sonraki iş yaşamı ve hayatı idame ettirecek kazanç için olumsuz etkileri vardır. (Farrington vd., 1990).

Bu nedenle sadece bilgi aktarma görevini üstlenmiş, eğitime önem vermeyen, çocukların kişilik gelişimlerinin göz ardı edildiği bir sistemde, okulun çocuk üzerinde, uyumsuz ya da suçlu davranışlarını önleyici bir fonksiyonu olmayacaktır. (Özkan, 1994: 142).

Çocuğun, okula uyum sağlayamaması sonucu, okulda başarısızlık problemi ortaya çıkacaktır. Okul başarısızlığı, çocuğun gerek okulla ilgili diğer anti sosyal davranışlara yönelmesinde, gerekse suça yönelmesinde önemli bir göstergedir ve öğrencilik yaşamı boyunca devam etmektedir. Bunun yanında okul, çocukların gelişme ve uyum güçlüklerini çözmek yerine, farkında olmadan olumsuz güçlülüğü artırıcı etkiler sergilemektedir. (Polat, 2002).

Bunun sonucu olarak, okuldan kaçma ve hırsızlık yapmak ve bunlara benzer, suç işleme davranışı ortaya çıkmaktadır. Kanada’ da okullar üzerinde yapılan bir çalışmada, anket yöntemi kullanılarak, toplam 962 öğrenciden alınan okul verileri ile suç seviyeleri karşılaştırılmış, ders notları yüksek olan (90–100) çocukların neredeyse tamamına yakınında (%66,7), suç işleme vakasına rastlanmamıştır. Ancak 50 den aşağı not alan öğrencilerde %40 oranında yüksek suç seviyesine rastlanmıştır, %33,3’ünde daha düşük seviye, %26,7’ sinde ise hiç suç işleme vakasına rastlanmamıştır. Bu sonuçlara göre, suçluluk ile okuldaki başarısızlık arasında doğrudan ilişki vardır. (Joanne ve Lome, 1997: 42).

Suçluluk üzerine yapılan çalışmalarda, eğitim ile suçluluk olgusu arasında, ters orantı olduğu tespiti ortaya konmaktadır. Güleç ve diğerlerinin 1998 yılında yaptıkları bir çalışmada (2002: 152); Güvenlik birimlerine gelen-getirilen 25152 çocuğun eğitim durumları incelenmiş, bu çocuklardan %75,2’sinin, ilköğretim ve altı eğitim seviyesine

sahip oldukları ve en çok mala karşı işlenen suçlar (%50,3) kategorisinde kümelenedikleri gözlemlenmiş, %19,7 sinin ortaokul mezunu olduğu ve en çok şahsa karşı işlenen suçlar (%44) kategorisinde yer aldıkları, %5,1'inin ise lise mezunu olduğu ve bu çocuklarda ise en çok, mala karşı suçlarda (%40) ve devlete karşı işlenen suçlar (%40) kategorisinde yer alarak, haklarında adli işlem yapıldığı tespitini ortaya koymuşlardır. Çocuğun suç işleme durumu ile okuldan kaçma geçmişi arasında oldukça güçlü bir bağ vardır. (Francine vd., 2000).

Okuldan kaçma durumu, okuldaki başarısızlık sebeplerinden biridir. Çocuk okuldan kaçtıktan sonra, o saatlerde evine gidemeyeceğinden dolayı, vaktini okul dışındaki çevrede ya da kendisi gibi okuldan kaçan çocuklarla beraber geçirecektir. Bu durum çocukların okul dışındaki olumsuz gruplarla, bir şekilde etkileşime geçmesine ve akabinde de, suç işleme yöntem ve biçimlerini öğrenmelerine sebep olacaktır. Kanada'da, 962 okul öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada, okuldan kaçtığını belirten çocuklardan %65,2'sinin, yüksek seviyede suçla ilişkisi olduğu saptanırken, %25'inin ise hiçbir suça karışmadığı tespit edilmiştir. (Uluğtekin, 1991: 44).

Okul başarısızlığı, bir toplumsallaşma gücü olan okulun, çocuk üzerindeki önemini yitirmesine ve yetersiz toplumsallaşmaya yol açar. Birçok araştırmacı, eğitim sisteminin suç oranının yükselmesinde sorumluluğu olduğu görüşünde hem fikirdir. Örneğin son yıllarda yapılan, suçlu ve suçlu olmayanların okul kayıtlarının karşılaştırıldığı, okul başarısı ve suçluluk konusundaki bir araştırma sonucunda, okuldaki başarısızlığın veya okuldan ayrılmanın, anti-sosyal davranışlara sebep olduğu belirlenmiştir. (Uluğtekin, 1991: 45).

Bazı araştırmacılar, eğitim sisteminin bizzat kendisinin, çocuklardaki suçlu davranışa katkıda bulunduğunu savunmaktadır. Çocukluklarında aykırı bir eğitimden geçirilen bireylerin, gördükleri sağlıksız eğitim neticesinde, içlerinde toplumdan öç alma duyguları uyanmış, insanlara besledikleri kin ve nefret onları suç işlemeye sevk etmiştir. Ancak, belki de bu bireyler, çocukken sürekli değişen eğitim görevlilerince eğitilmişler, karşılarında kendilerine örnek alacak kimse bulamamış, katı kurallarla ve hatalı eğitilmiş, olması gereken eğitim sürecinden geçirilmemiş, içerisinde buldukları bu durum da, onların ileride suç işlemesine sebep olmuştur denebilir. (Zulliger, 1996: 27).

Sonuç olarak, bir toplumsallaştırma kurumu olarak, okulların işlevi son derece önemlidir. Okul, bir sosyal kurum olarak gerektiğinde, bir aile veya yakın çevrenin veremediği, olumlu etkileşim ortamını hazırlayan ve bu boşluğu dolduran bir yapıdır. Okul bu önemli işlevini yerine getirebildiği ölçüde başarılı sayılır. Okul tek başına, suçluluk sebebini kontrol edemez, gençlik üzerinde suçluluğu önlemede önemli bir adım olabilir. (Yavuzer, 1996b: 167).

1.2.1.2.3. Arkadaş Çevresi ve Akran Grubunun Suçluluğa Etkisi

Akran grubu, çocuğun ailesine göre kendisini daha yansız tanıyabileceği ve kişiler arası ilişkiler bakımından gerçeklerle yüz yüze gelebileceği bir ortamdır. Çocuk, akran grubu içerisinde, bazı toplumsal davranış ve alışkanlıklar kazanır. Akran grubunun çocuk üzerindeki etkisi, çocuk büyüdükçe artmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde, akran grubunun etkisi, en üst düzeye ulaşır. Çocuğun yaşı büyüdükçe, akran grubunun kullandığı pekiştireçlere karşı daha duyarlı bir hale gelir. Akran grubu tarafından onay ve kabul görmek, ergen için oldukça önemli olduğu kadar, onlar tarafından reddedilmekte ergen için oldukça zor bir durumdur. Ergen için grup yaşamı, kazanmak zorunda olduğu bireysel özgürlük için olanak sağlamaktadır. (Uluğtekin, 1991: 47).

Toplumsallaşma sürecinde, sağlıklı arkadaşlık ilişkilerine dâhil olan çocuğun, dış dünyayı tanınması daha kolay olacaktır. Akran grubu genellikle, yaşıtlı ve aynı cinsten üç, dört arkadaş ile kurulmaktadır. Bu gruplarda daha çok dostluk ve güvenlik becerilerinin sınındığı görülmektedir. Akran grupları toplumsal etkinliklerde, genellikle ortak ilgi alanlarını paylaşmaktadırlar. Arkadaşlık ilişkileri çocuğa, toplumsal yaşamında gerekli olan uyumlu ilişkileri ve işbirliğini öğrettiği gibi, ezmeden ve ezilmeden yarışma yeteneğini de kazandırmaktadır. Çocuğun kendi kendini, gerçekçi olarak değerlendirmesine olanak sağlamaktadır. Özellikle baskıcı ya da serbest ailelerden gelip fert olabilme bilinci tam yerleşmeyen çocuklar, sağlıklı arkadaşlık ilişkileri ile birey olma bilincini kazanabileceklerdir. (Yörükoğlu, 1984: 15–17).

İlk çocukluk dönemiyle başlayan arkadaşlık, çocuğun okula başlamasıyla daha da genişler. Çocuk zamanının büyük bir kısmını, arkadaş grubu ile geçirir. Bu grup içerisinde kendini değerlendirir, arkadaşlarının saygı ve beğenisini kazanmak için,

grubun tutum ve davranışlarını, en üst düzeyde yapmaya çalışır. Bu manada arkadaş grubunun, çocuk üzerinde etkisi büyüktür. (Polat, 2002).

Arkadaş grubu etkileşimi ve suçluluk arasındaki ilişki, uzmanlarca uzun yıllardan beri tartışılan bir konudur. Yapılan araştırmalar bize şunu göstermiştir; Suçluluk olgusu tek başına olmaktan ziyade, küçük gruplarla yapılma eğilimindedir. Çocuk suçluluğu ile adı özdeşleşen “hırsızlık” bunun en güzel örneğidir. (Akalın, 1999).

Doç. Dr. Peker, yaptığı araştırmada, arkadaş çevresinin etkisinde kalarak suç işleyenlerin oranının uyuşturucu kullananlarda ve fiili livata suçu işleyenlerde, %100, ırza geçme suçu işleyenlerde %66,6, hırsızlık suçu işleyenlerde %44,8, gasp suçu işleyenlerde %39,1 gibi yüksek oranlarda olduğunu tespit etmiştir. (Peker, 1994: 80).

1.2.1.2.4. İş Çevresinin Suçluluk Üzerindeki Etkisi

Sanayi devrimiyle birlikte, insanoğlunun onca kazanımına rağmen, belki de en önemli kaybı, çocuğun çalışma hayatına katılmasıdır. O günden bu güne, her gün yeni bir keşif, yeni bir değişiklik olmuş, fakat değişmeyen tek olgu bu kalmıştır.

Aslında, bu günün kırmızı ışıktaki cam silmeye çalışırken araba altında can veren çocuğuyla, o günün halı tezgâhlarında ya da iplik fabrikalarında ölen çocuğu arasında, hiçbir fark yoktur. Sermaye sahipleri ya da egemen düşüncenin de aynı şekilde sadece ismi değişmiştir.

Çocuğun çalışma hayatına girmesinin nedenlerinin başında; göç ve çarpık kentleşme olgularına bağlı olarak gelişen yoksulluk, işsizlik, eğitimsizlik, bozuk aile ortamı, çocuğun eğitiminin ailede bir anlam ifade etmemesi, ailenin maddi ihtiyacı, işverenin daha çok kar etme düşüncesi gibi nedenler gelmektedir.

Çocuğun işyeri; genellikle, sabahın erken saatlerinde açıp gecenin geç saatlerinde kapattığı, ayak işi dediğimiz basit işler yaptığı bir dükkân, ya da mendil, çiklet, çekirdek gibi şeyler sattığı, kırmızı ışıktaki otoların camlarını sildiği, sokaklardır. Her ikisi de çocuk için kendi içinde olumsuzluklar barındırmaktadır. Yaşlıları okul ya da çocuk bahçelerinde oynarken, hayatın bütün yükünü omuzlarında taşıyan bu çocuklar hiçbir zaman duygusal ya da bilişsel yönden tam ve sağlıklı olarak gelişemez. Çünkü

çoğunlukla, kendilerinden çok daha büyüklerin yanında, aile denetiminden uzak, alkol, uyuşturucu, sigara, küfür, istismar ya da suç gibi olumsuz davranışlara açık ve korumasızdır.

Çalışan çocuk; işinde, ailesinde, okulunda ve içinde yaşadığı toplumda sürekli bir kimlik çatışması yaşamaktadır. Kendisinden para kazanıp görevlerini yerine getirdiğinde, ailesinin ekonomik yaşamına katkıda bulunduğu yetişkin kimliğiyle; ebeveynlerine, okuyorsa öğretmenlerine itaat ettiği, çalışma deneyimini hiç dikkate almayan eğitim yöntemlerine katlandığında ise, çocuk kimliğiyle davranması beklenmektedir. (Özyanık, 1994: 37).

Çocuğun iş hayatına, vaktinden önce karışması, onun çeşitli çevrelerle temasa gelmesini, ekonomik güdülenmelere vaktinden önce maruz kalmasını, eğitim yoluyla kötü etkilere direnmeyi sağlayarak, manevi desteklerden yoksun duruma düşmesiyle sonuçlanmakta ve suça yöneltmek hususunda önemli bir etmen niteliği göstermektedir. (Dönmezer, 1994: 297).

Aslında, İş hayatının olumsuzluklarından çocuğu korumak için, İş Kanunu ve Umumi Hıfzıssıhha Kanunu başta olmak üzere, Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, PYSK gibi birçok kanunda çocuklarla ilgili koruyucu hükümler mevcuttur. Fakat işverenlerin daha çok para kazanma hırsları, bu kanunların içlerini boşaltarak uygulanamaz ve Doçent Dr. Serozan'ın tabiriyle (1978: 13); “*en fazla aykırılık yapılan*” yasalar haline getirmektedir.

1.2.1.2.5. Boş Vakitlerin Geçirildiği Çevrenin Suça Etkisi

Boş zaman bireyin çalışma ve diğer görevlerinden sonra özgür olarak dinlenme, eğlenme, toplumsal başarı ya da kişisel gelişmesi için kullandığı zamandır.

20. Yüzyıldan önceki yüzyıllarda “boş zaman”, dinlerin de etkisiyle, bütün kötülüklerin kaynağı şeklinde algılanmaktaydı. Bu anlayış zamanla değişerek, insanların çalışması kadar dinlenmesinin de bir ihtiyaç olduğu ortaya çıkmış ve boş zaman kavramı insanların temel hak ve hürriyetleri arasında sayılmıştır.

Çocuk için boş zaman, genellikle, okuyorsa okul saatleri, çalışıyorsa iş saatleri dışındaki zamandır. Bu zamanın, kimlerle, nerede ve nasıl geçirildiği, bu süreçte çocukta ne tür

davranış değişikleri olduğu, anti sosyal davranışlara ve suça yönelimi engellemede, çocukla ilgili bilinmesi gerekenlerin başındadır.

“Batı toplumlarında ve toplumumuz içindeki şehir toplumlarında çocuklar ve gençler boş zamanlarını oyun grupları içinde, eğlence ve halka hitap eden ticari eğlence vasıtalarından faydalanarak, belirli yayınları okumak suretiyle” müzik ve spor gibi etkinliklerle geçirmektedir. (Dönmezer, 1994: 342).

Bu etkinliklere kısaca değinelim:

1.2.1.2.5.1. Oyun Oynanan Gruplar

Çocuğun boş zamanının çoğu, sonraları arkadaş grubuna dönüşecek olan oyun grubu içinde geçer. “Oyun grubu, çocuğun ailesinden sonra içine dâhil bulunduğu ilk tabii ilkel gruptur. Sosyolojik bakımdan, diğer bütün ilkel grupların icra ettiği fonksiyonları, oyun grubu da yerine getirir. Bu fonksiyonların en önemlisi, sosyalleştirmedir. Sosyalleştirme, sosyal tavır ve modellerinin oluşturulmasını ve bu örneklere uyumu sağlar. Ferdin istidat ve iştihakları sosyalleşme sayesinde gelişir. Sosyalleştirme toplum kültürünün devam ve bekasını sağlar. Araştırmalar, sosyalleşme sürecinde oyun grubunun, okuldan daha ziyade, fonksiyon ifa ettiğini ortaya koymuştur.”(Dönmezer, 1994: 343).

Oyun grubu, aynı zamanda, çocuğun liderlik özelliklerinin ortaya çıktığı, ‘biz’ ve ‘onlar’ ayrımına vardığı yerdir.

Oyun grubu, bütün olumlu yönlerine rağmen, üyelerinden bir ya da bir kaçının anti sosyal davranışlar ya da suç davranışı gösterdiği, yani yanlış yolda olduğu durumlarda kısa sürede bir çocuk çetesine dönüşebilmektedir. Önceleri, komşusunun bahçesinden heyecan için elma çalma şeklinde başlayan bu sürecin, geleceğin büyük suçlularının ortaya çıkmasına kadar devam edebileceği, akıldan uzak tutulmamalıdır. (Dönmezer, 1994: 344).

Çocuk için boş zaman etkinliklerinden bir diğeri de eğlencedir.

1.2.1.2.5.2. Eğlence ve Eğlence Vasıtaları

Eğlence, herkesin, özellikle gençlerin yaşamında olumlu bir güçtür. Ancak denetime tabi tutulmamış ve özellikle ticari amaç güden bazı eğlence araçlarının çocuklar ve gençler üzerinde tahrip edici etkiler gösterdiği ve suçu arttırdığı, buna karşılık, sağlıklı ve programlı bir eğlence faaliyetininse suçluluğu önleyici etkilerde bulunduğu kabul edilmektedir. (Yavuzer, 1996b: 242).

Olumlu ya da olumsuz, hakkında çok fazla görüş belirtilen ya da tartışma yaşanan eğlence vasıtalarının başında kitle iletişim araçları gelir. Yazılı ya da görsel medya da dediğimiz bu araçların başlıcaları; radyo, televizyon, internet, gazete, kitap, dergi ve sinemadır.

Çocuğun yetişmesinde sevgi, saygı, pedagoji değil, kâr amacı güden bu araçlar daha etkileyici olmaktadır. Anne ve babanın devreden çıktığı, çekirdek aileyi parçalayan kitle iletişim ortamının temelinde, televizyon bulunmaktadır. Margaret Mead, çocukların babalarından daha fazla TV ile zaman harcadıklarını ifade etmek için TV'ye ikinci aile adını vermektedir. Ona göre, Radyo, sinema gibi diğer iletişim araçlarını da düşündüğümüzde, babalar dördüncü ya da beşinci aile olabilir. (Rigel, 1995: 197).

Gerçekten de, çocuğun psiko-sosyal gelişiminde kitle iletişim araçları çok önemlidir. Bu araçların tamamının, “yeni yetişmekte olan genç dimağlar üzerindeki etkisi büyüktür. İnsanoğlu gördüğünü yapmak ve taklit eğilimindedir. (Yaşar, 1975: 479).

Bu olgu çocuklarda daha da belirgindir. Çocuk, henüz karakteri oturmadığı için bu araçlarda gördüğü kahramanlarla özdeşim kurmakta, onların olumlu ya da olumsuz davranışlarını taklide yönelmektedir. “Özellikle, ilgi çekici yayınlar, renkli ve güzel basılmış, fakat eğitim yönünden menfi tesir gösteren kitaplar, dergi ve gazeteler çocuklar için suçu adeta tamamlayan araçlardır.” (Çataloluk 1983: 1004).

Dönmezer, (1994: 232–233) medya organlarının çocukların suça yönelmesindeki bu etki mekanizmasını şu şekilde özetler:

1.Suç haberlerini verirken, suçluların fiillerini ne suretle işlediklerini hikâye etmek sureti ile suç tekniğini bilmeden öğretmekte ve suçluların ne gibi hatalar dolayısıyla yakalandıklarını anlatmakta böylece adeta suç eğitimi verilmektedir.

2.Her gün ve muntazam suç haberlerini vermek suretiyle suçun tabii ve olağan bir olay olduğunu telkin etmektedir. Bu yolla iyi vatandaş suçların azalabileceği hakkında karamsarlığa düşmektedir.

3.Öncelikle gençler üzerinde suçun faydalı olduğu fikri ile izlenimi meydana getirmekte taklitçi etkiler çoğaltılmaktadır. Ekonomik durumları düşük olan aile çocukları, suçun heyecan veren bir eğlence olduğunu telkin etmekte, Kişilerin her zaman istediği bazı şeyleri ele geçirmenin çok kolay olduğu düşüncesini yaygınlaştırmaktadır.

4.Suçluya saygınlık sağlamaktadır. Gençler gazete sütunlarına geçmek için suç işlemekte sakınca görmemektedir. TV ve filmler kişinin başarılı olarak bir otomobili çalmasından duyacağı coşkuyu resmederek veya bir kişi dövmek sureti ile duyacağı zevki vurgulayarak suçun maddi olmayan ödünlerine çocukları özendirilmektedir.

5.Yapılan yayınlarla sempati çekilmekte, adeta suçlunun; acıyan, kendisine merhamet duyulması gereken bir kişi haline getirilmeye çalışılmaktadır.

6.Medya, içinde yaşanan kültürün suç doğurucu etkilerini yansıtan bir kültür aracıdır. Bu sebeple suçların işlenmesinde etki yapmaktadır.

7.Suçluyu cezalandırmak için harekete geçen polis ve adliye mekanizmasını gülünç duruma düşürmektedir.

8.Sosyal sınıflar arasındaki mevcut gelir dağılımındaki uçurumları sürekli resmederek çocuğun suça yönelmesine neden olmakta ya da suça yönelmiş çocuğun davranışının normal ve haklı olduğunu vurgulamaktadır.

Kitle iletişim araçlarının çocuk üzerindeki olumsuz etkileri ile ilgili yorumlardan bir diğeri, bu araçların müstehcenliği artırarak çocuğun cinsel suçlara yönelmesini

kolaylaştırdığı ve “televizyon, sinema ya da bilgisayar oyunlarında çok fazla şiddet izlemenin çocuklarda saldırgan davranışlara yol açtığı şeklindedir.

Bu araçlarda yayınlanan reklâmların da çocuk üzerinde olumsuz etkileri vardır. Kabul etmek gerekir ki; reklâmlar sadece çocukları değil, yetişkinlerde bile sürekli yeni ve daha fazla gereksinimler ortaya çıkarmakta, onları ihtiyaçlarının dışında lüzumsuz alverişlere yönlendirmektedir. Bu durum, bazı çocuklar üzerinde yoksun kalma duygusu yaratmaktadır. Sürekli arz ortamının etkisi altında gelişen özlemlerle dopdolu, anne babadan bir şeyler istemeye yönelen çocuk, isteklerinin çoğu zaman geri çevrilmesi sonucu, yoksunluk, düş kırıklığı ve öfke duyabilir; Böyle bir etkileşim ise, çocuğun taleplerinde ısrar etmesi halinde çatışmalara dönüşebilir.

Alt sosyal sınıflardan gelen çocuklarda daha çok görülme olasılığı olan bu durum, çocuğu suça yönlendirebilir. Son dönemlerde çocukların işlediği suçların başında cep telefonu hırsızlıklarının gelmesi dikkate şayandır. (Şahin, 2000: 4).

Özetle, hayatı yanlış yansıtan, kötü örnekler veren, yolunu şaşırان gençlik üzerinde seksi kamçılayan, meraklı cinayet yöntemleri gösteren kitle iletişim araçları ve TV ; “iyiyi-kötüden, doğruyu-yanlıştan ayıramayan ve seyrettikleri filmlerin eğlenceye, tenkit ve denetime yönelik olduğunu algılayamayan çocukların, savunmasız beyinlerini kötü yönde etkileyebilir. Çocuk bu filmlerdeki vurdulu-kırdılı, duygulu sahneleri belleğinde yerleştirerek kendi yorumunu kendisi yapıp, meşrulaştırabilir.”(Bilgen, 1981).

1.2.1.2.6. Yaşanılan Kent Çevresi

Tarihçiler, toplum bilimciler ve kent ile ilgilenen bilim adamları kentlerin ortaya çıkışını uygarlıkların doğuşu olarak görürler. Çünkü ilk çağlardan beri insanlığın en büyük başarıları daima kent denilen sosyal çevre içerisinde gerçekleşmiştir. Kentler tarih boyunca kültür ve medeniyetin doğduğu geliştiği ve yayıldığı kuvvet merkezleri olarak rol oynamışlardır. Çoğu zaman kentlerin çözülmesiyle birlikte taşıyıcısı oldukları kültür ve medeniyetlerin de çöktüğü görülmüştür. Bu bakımdan medeniyet tarihi ana hatlarıyla kentlerin tarihi olmuştur. (Yörükan, 1969: 1).

Tarihi, artı değerin oluştuğu neolitik dđnemine kadar giden kent, bugđnkđ bildik anlamına sanayi devrimiyle birlikte kavuşmuştur. İnsanoğlunun tarihi boyunca yaşadığı en önemli gelişme sanayi devrimidir. Sanayi devriminden önce de kuşkusuz insanoğlu birçok önemli toplumsal ya da siyasi gelişme yaşamıştır. Fakat bu gelişmelerden hiğbirisi, sanayi devrimi kadar kent üzerinde etkili olmamış ve kentin yapısını bu kadar değiştirmemiştir.

Sanayileşmeyle birlikte kentlerde oluşan iş olanakları ve sosyal imkânlar, zaten hızlı nđfus artışı ve diğer sorunlarla bunalmış kırsal kesimler üzerinde önemli bir cazibe ve çekim merkezi oluşturarak, kentlere imkânlarının çok üzerinde yoğun nđfus hareketleri taşımıştır. Başlangıçta, kısa süreli geliş gidişler şeklinde cereyan eden bu süreç, ailelerin de yanlara alınıp, yeni mekânın koşullarına uygun davranış tarzları geliştirenene yani ‘kentlileşene’ kadar devam etmektedir.

Ülkemizde kentleşme 1950’li yıllarda başlayarak 1980’li yıllarda doruğa ulaşmıştır. Türkiye’deki kentleşme ‘hızlı’, ‘çarpık’, ‘aşırı’ nitelendirmeleriyle tanımlanan az gelişmiş ve gelişmekte olan ÷lkelerin kentleşmesine benzemektedir. Türkiye’deki bu kentleşme süreci, kentlerin ve kentli nđfusun büyük sorunlarla karşı karşıya gelmesinin en büyük sebebidir. Kısa sürede, son derece kalabalık nđfusların hızla mekân değiştirmesi, ÷lkede yaşanan hızlı sosyal değişme sürecinin de etkisiyle, kentleri sorun alanları haline getirmektedir. (Görmez,1997: 17).

Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa gibi büyük kentlerimizde gör÷len “kentleşme hızının bu derece yüksekliği, sanayileşmiş Batılı ÷lkeler için bile ciddi sorunlar doğururken, sanayileşme ile desteklenmeyen Türkiye kentlerinde, sorunları içinden çıkılmaz hale getirmektedir.” (Görmez,1997: 19).

Aslında, kentlerle ilgili sorunlar bir zincirin halkaları gibi birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Yine de bizi öncelikle ilgilendiren suç sorunudur. Kent ve suç; Allison, Turner, Guery, Quetelet, Shaw ve Mc Kay, Park ve Burgess gibi araştırmacılar tarafından incelenmiştir.

Köyden kente göçle birlikte, aile öncelikle geçim sıkıntısını düşünmektedir. Aile fertlerinin bu yeni yaşamın gereklerine uyum için yeterli eğitim ve mesleki hazırlığı

bulunmamaktadır. Bu da ailenin geçiminin sağlaması için annenin baba ile birlikte dışarıda düşük maaşlarla çalışmasını sonuçlandırmaktadır. Woolf, aile bütçesine yardım etmeye başlamasıyla kadının ev içinde otoritesinin artacağına, babanın otoritesinin ise sarsılmaya başlayacağını, dolayısı ile eşler arasında sürtüşmeler yaşanarak aile bireyleri arasındaki sevgi, saygı, sadakat gibi aileyi bir arada tutan temel değerlerin zayıflayacağını belirtir. Aile bireyleri arasındaki bu tür sıkıntılar en çok çocukları etkilemekte ve onları başıboşluğa itmektedir. Yine aile gelirin yetersizliği bireyleri alt yapısı olmayan, sosyal hizmetlerden mahrum, kaçak yapı ve barınaklarda oturmaya zorlamaktadır. “Bugün İstanbul’da, 600 bini gecekondulu ve imara aykırı yapı olmak üzere bir milyona yakın kaçak yapı olduğu tahmin edilmektedir.”(Demirbaş, 1991: 197).

Yine İzmir’in %35’i gecekondulardan oluşmaktadır. Büyük kentlerimiz, hızla kent görünümünden uzaklaşarak, devasa köylere dönüşmektedir. Suçun oluşması için gerekli tüm şartları bünyesinde barındıran bu mekânlar, çocuk suçluluğunun da en önemli kaynaklarından birisi durumundadır. Prof. Hancı, 1991–1993 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesinde yargılanan 3327 çocuk üzerinde yaptığı araştırmada; İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde oturan 2466 (%74,1) çocuğun, 1731’ inin (%70,1) şehrin gecekondulu veya kısmen gecekondulu bölgelerinde oturduğunu tespit etmiştir. (Hancı, 1995: 56).

1.2.1.2.7. Medya Organları

Medya denilince akla televizyon, internet, sinema, radyo, yazılı basın gibi kitle iletişim araçları gelmektedir. Çocukların etki altında kalarak suçlu davranışlara yönelmesinde ve bilgi aktarımı açısından dünyanın küresel bir köye dönüşmesinde önemli oranda etkileri olan bu ürünler, aşağı yukarı her kesimden ve her yaşta insanın kolayca ulaşabildiği teknoloji harikalarıdır. Şimdi, bu ürünlere ve etkilerine kısaca değinelim:

1.2.1.2.7.1. Televizyon

İlk düzenli televizyon yayını İngiltere’de 1936, ABD’de 1939 yılında başlarken Türkiye’de ise bu ancak 1968 yılında gerçekleşebilmiştir. (İspirli, 2000: 105).

Sesin ve görüntünün uyumlu bir şekilde sergilendiği, her çeşit rengin ve sesin hızlı hareket akışlarıyla yeniden yaratımının sağlanarak kitlelere sunulduğu bu ürün, günümüzde söz konusu etkileyici özelliklerinden dolayı hem yetişkinlerin ve hem de çocukların vazgeçemediği bir ürün olma ayrıcalığına ulaşmıştır.

Televizyonun birden çok duyu organına seslenen bir özelliğe sahip olması yetişkinler bir yana çocukların da fazlasıyla ilgisini çekmektedir. Sahip olduğu bu etkileyici özelliğe günümüzün sosyo-ekonomik şartları sonucu aile kurumunda meydana gelen değişiklikler de eklendiğinde çocukların televizyon karşısında neden bu kadar çok zaman geçirdikleri de anlaşılır hale gelmektedir. Onların, bu 'sihirli kutu' karşısında fazla zaman geçirmeleri, aile ve akranlarıyla psiko-sosyal paylaşımlarda bulunmalarını, fizyolojik gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere katılmalarını ve çeşitli becerileri geliştirebilecekleri ortamlara girmelerini kuşkusuz engellemektedir. Bu tarz bir yaşam biçimi ise, onları edilgen bir kişilik yapısına büründürmekte ve hayatın pek çok alanında pasif roller sergileyen bireyler haline getirmektedir. (Edles, 2005: 80).

Bu düşünce ve kaygılardan hareketle günümüzde, çocukların televizyon izleme davranışıyla ilgili olarak gerek yurt dışı, gerekse de yurt içinde pek çok araştırma yapılmıştır. Örneğin, A.B.D.'n de yapılan bir çalışmada, evlerde televizyonun günde ortalama 7 saat açık olduğu ve altı aylık bir bebeğin ise günde ortalama bir, bir buçuk saat televizyonun karşısında kaldığı belirlenmiştir. (Bozkurt, 2005: 126).

Yine aynı ülkede yapılan bir başka çalışmada da, okul çağı çocuklarının (6–11 yaş) haftada ortalama 26 saat, okulöncesi dönem çocuklarının ise haftada ortalama 28 saat televizyon izledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların, onsekiz yaşına gelene kadar sınıfta 11.000 saat vakit geçirmelerine karşın televizyon karşısında ortalama 20.000 saat kalacakları tahmin edilmiştir. (İnanç vd., 2005: 282).

Elazığ İslahevinde bulunan ve yaşları 12–17 arasında değişen 106 erkek hükümlü çocuk üzerinde yapılan bir başka çalışmada ise, çocukların ıslahevine girmeden önce haftada ortalama 34–39 saat televizyon izledikleri tespit edilmiştir. (Vatandaş, 2003: 46).

Kuşkusuz çocukların bu denli yüksek oranlarda televizyonun karşısında kalmaları anne-babalarının çalışıyor olmasından, çocuklarına ilgisiz tutum sergilemelerinden ya da aile

içerisinde yaşanan çatışmalardan kaynaklanabilir. Ancak nedeni ne olursa olsun, çocukların televizyon karşısında uzun süre kalmalarının onlarda, anti sosyal davranışların ortaya çıkmasına zemin hazırlayacağı, izledikleri saldırganlık ve şiddet içerikli görüntülerle de sapkın ya da suçlu edimlere yönelme olasılıklarının artacağı söylenebilir.

Televizyon programlarıyla ilgili olarak göz önünde bulundurulması gereken bir nokta televizyondaki film, dizi film, çizgi film gibi ürünlerdeki kahramanların karşılaştıkları sorunları şiddet ya da saldırganlık içeren tutum ve davranışlarla çözmeye çalışmaları hususudur. Bu şiddet edimlerinin özellikle de düzenden, yasadan yana olan dolayısıyla 'iyi' yi temsil eden kişilerce/ kahramanlarca uygulanması onların bu tür olumsuz davranışlarının normal veya haklı edimlermiş gibi anlaşılmasına yol açmaktadır. Toplumsal geçekliğin yanlış algılanmasına neden olan bu tür görüntüler/edimler çocuklar tarafından bir şekilde model olarak alınmakta, aynı anda ortaya çıkmasa bile, ileride benzer bir sorunla/durumla karşılaşma halinde sergilenmeye hazır bilgiler olarak zihinlerine yerleşmektedir.

Kitle iletişim araçlarının kriminojenik etkileri üzerine yapılan araştırmaların çoğu, özellikle sinema ve televizyon programlarında görülen şiddete yoğunlaşmaktadır. (Sevük, 1998: 57).

Örneğin yurt dışında yapılan ve 6 gün boyunca televizyonların en çok izlendiği saatleri kapsayan bir araştırmada, şiddet unsuru içeren filmlerin %26'sı silahsız saldırıyı, %30'u kavga sahnelerini içerirken, filmlerde öldürmelerin %12'sinin silahlı saldırı, %3'ünün katliam şeklinde gerçekleştiği ve kurbanların %12'sinin ise çocuk olduğu belirlenmiştir. (Doğan, 2000: 431).

Ülkemizde Aile Araştırma Kurumu tarafından iki özel kanal üzerinde yapılan bir çalışmada, yayınların %73'ünde şiddet içeriği saptanırken (Erçetin, 2006, s. 44) yine ülkemizde gerçekleştirilen bir başka araştırmada ise, haftada ortalama 600 filmin gösterildiği özel televizyon kanallarında öldürme, soygun, yaralama, şiddet sahnelerinin yanı sıra pornografik sahnelerin bolca olduğu filmlerin çocukların izleyebilecekleri saatlerde sakınılmadan gösterildiği belirlenmiştir (Doğan, 2000: 431).

Hem genel anlamda şiddeti hem de şiddete maruz kalmanın normal/olağan bir durum olduğunu öğreten bu tür yayınların gerek yurt dışı gerekse de yurt içinde aşağı yukarı aynı oranlara sahip olduğu söylenebilir. Televizyondaki yayınlardan yetişkinlerin dahi belli bir oranda etkilendiği göz önüne alındığında, gördüğü olayları psikolojik ve zihinsel açıdan bir yetişkin gibi değerlendiremeyen ve beyaz cam karşısında tamamen savunmasız olan çocuk ve gençlerin izledikleri sahnelerden etkilenmemeleri mümkün değildir.²

Diğer taraftan, televizyondaki şiddet görüntülerinin çocuklar ve gençler üzerindeki etkilerini araştıran pek çok çalışma da söz konusudur. 1963 yılında Bandura tarafından yapılan bir araştırmada, gerçek yaşamdan alınan görüntülerin, şiddet ve saldırganlık davranışlarının öğrenilmesinde çizgi film görüntülerine göre daha etkili olduğu (İnanç ve ark., 2005, s.282) bulunurken, Eron ve Huesmann tarafından yapılan bir çalışmada ise, izlenen şiddet konulu filmler ile çocukların davranışları arasında son derece yüksek bir korelasyon katsayısı tespit edilmiştir. Bu araştırmacılar, daha önce şiddet filmleri izleterek davranışlarını gözlemledikleri çocukları 11 yıl sonra tekrar incelediklerinde, bu çocukların şiddet konulu filmler izlemeyen çocuklara göre daha fazla saldırganlık davranışına sahip olduklarını belirlemişlerdir. (Vatandaş, 2003: 46).

Türkiye’de yapılan bir araştırmada, çocukların %77,3’ünün ders ve ödev yapmanın dışındaki zamanlarının büyük çoğunluğunu televizyon izlemeye, %11’inin oyun oynamaya ayırdıkları ve televizyon izleme sıklıklarının ise %98,9 olduğu bulunmuştur. Yine bu çalışmalarda, anne babaların %70’inin çocuklarının şiddet içeren programları izlemelerini kontrol edemedikleri, televizyon programlarında yer alan aşırı şiddet görüntülerinin ise gençlerin büyük bir bölümü tarafından izlendiği belirlenmiştir. (Mete, 1999: 41–47).

² Örneğin bkz., ‘*Kurtlar Vadisi’nden etkilenmişler*’, İstanbul Hadımköy’de anne ve oğluya iki misafirini bıçaklayarak öldüren kardeşlerin, Kurtlar Vadisi Pusu adlı dizide elinden kibriti düşürmeyen ve sürekli ‘Bunları ne yapalım?’ diye soran Cevat adlı karakterin etkisinde kalarak cesetleri yaktıkları ortaya çıktı (Star), ‘*Dizi izletmiyor diye boşandı*’, Hindistan’da bir kadın kendisine pembe dizi izletmeyen eşinden boşandı (Milliyet).

Konuyla ilgili yapılan bu araştırmaların yanında televizyonun çocuk ve gençler üzerindeki etkilerini anlatan olaylar da söz konusudur. Bu olaylardan biri ABD'nin Los Angeles kentinde 17 yaşındaki M. P.'nin seyrettiği korku filminin etkisinde kalarak kuzeninin yardımıyla annesini bıçaklayarak öldürmesi,

Kanada'da 14 yaşındaki S. C.'nin üst üste 10 kez izlediği Warlock adındaki korku filminin etkisinde kalarak komşusunun 7 yaşındaki çocuğu J. T.'yi öldürüp, derisini yüzüp, yağını eritip içmesi ise bir başka örnek olaydır. (Berger, 2007: 4).

Bir diğerisi ise, ABD'de bir televizyon kanalında gösterilen ve soğukkanlı bir seri katilin maceralarını anlatan dizi film Dexter'deki film kahramanına özenen 17 yaşındaki A. C.'nin 10 yaşındaki öz kardeşini öldürmesidir. (Berger, 2007: 4).

Bu ve benzeri olaylara ve pek çok araştırma sonucuna dikkatli bir şekilde bakıldığında, çocukların televizyondaki şiddet ve saldırganlık içeren görüntülerle karşı karşıya kalmalarının, onların, diğer insanlara karşı saldırgan bir tavır/ tutum içinde olmalarını, empati kuramamalarını dolayısıyla diğerlerinin sıkıntılarına/acılarına karşı duyarsız kalmalarını ve başka insanlara karşı tedirginlik veya korku duygusuyla bakmaları sonucunu doğuracağını söyleyebiliriz.

Televizyon yayınlarının –hatta buna radyo yayınlarını da dâhil edebiliriz- olumsuz etkileriyle ilgili belirtilmesi gereken bir diğer nokta ise, dilin hatalı kullanıldığı, açık-seçik/yakışsız ve toplumsal hassasiyetlere aykırı kelimelere yer verildiği veya kişi, kurum ya da kuruluşlara yönelik aşağılayıcı, incitici vb. ifadelerin yer aldığı programların yapılmasıdır. Televizyon kanallarındaki yayınlar dikkatli bir şekilde incelendiğinde/izlendiğinde özellikle çocukların psiko-sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek küfürlü, pornografik vb. ifadelerin yer aldığı pek çok sahneyle karşılaşılabilmektedir. Bu tür ifadelerin aslında şiddetin bir türü olduğu ve ilerleyen süreçte çocuk ve gençlerin sapkın ya da şiddet içerikli edimlere yönelmelerine zemin

hazırlayabilecekleri gerçeği göz önüne alındığında söz konusu duruma gösterilecek hassasiyetin önemi daha da artmaktadır.³

1.2.1.2.7.2. İnternet

Televizyon kadar etkili bir diğer kitle iletişim aracı ise internettir. Her geçen gün kullanıcı sayısı giderek artan ve insanın yaşamında daha fazla yer almak için sanki televizyonla yarışan bu teknolojik ürün, tıpkı onun gibi kontrollü bir kullanımı gerektirmektedir. Kullanıcı yaşı 3'e kadar inen internetin⁴, kullanıcılarının 2000–2007 yılları arasında Avrupa'da %199,5, Türkiye'de ise %700 oranında arttığı bildirilmektedir. (Aydın, 2001).

Diğer taraftan, 2007 yılında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, bilgisayar ve internet kullanımının en yüksek olduğu yaş grubunun 16–24 olduğu ve bu yaş grubunu 25–34 yaş grubunun izlediği, ayrıca eğitim durumu açısından bilgisayar ve internet kullanım oranlarının sırasıyla %88,5 ve %87,7 ile yüksekokul, fakülte ve üstü mezunu oldukları tespit edilmiştir

TÜİK tarafından 2012 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen ve referans dönemi Ocak-Mart 2012 olan Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre

³ Örneğin bkz., “Efendim kızı tam yakalayacağım, yorgunluktan bir şey yapacak hâlim kalmadı.”, NUMBER 1, 04.05.1999, 23:35, 23:36, “Baban ‘Hop’ dedi, ‘kadın, bu çocuğun dünyaya gelmesinde ben ne kadar efor sarf ettim, sen yan gelip yatarken, ben oh oh...’”, NUMBER 1, 11.05.1999, 23:15, “Zamane piçleri işte.”, Star, Sinema, 30.05.1999, 18:30, “... bütün organların boyun gibi uzun mu?”, Kanal D, Zaga, 11.07.1999, 00:03, “Aldım mı için birini.”, Star, Reyting Hamdi, 27.05.1999, 22:22, “Kız kadın sen bu milleti burada böyle mıncıkliyecek misin?”, TGRT, Eltiler, 04.10.1999, 18:50, “Ulan keriz seni de andık vallahi”, Kanal A, Klipmatik, 02.07.1999, 15:12, “Yakarım seni, donunu alırım kıçından.”, Star, Hesabım Bitmedi dizisi, 03.07.1999, 21:44, “Hadi kaldırın kıçınızı, gidiyoruz.”, SHOW, Yabancı film: İftira, 04.07.1999, 01:30, “Ay bu polisler de bokunu çıkardı.”, atv, Yerli Film (Dehşet Gecesi), 09.07.1999, “Afedersiniz, bir sidik yarışdır gidiyor.”, btv, Spor, 27.04.1999, 00:26, “Sabah kalkan gazını çıkaran sanatçı, ...oluyor”, btv, Serin Saatler, 22.06.1999, 00:58, (RTÜK, 2010).

⁴ World Internet Institute (WII) adlı uluslararası şirketin İsveç'te yaptığı bir araştırmada internet kullanım yaşının 3'e kadar indiği belirlenmiştir. Araştırmada İsveç'teki beş yaşındaki her iki çocuktan birisinin internet kullandığı ve internette sörf yaptığı, üç yaşındaki her beş çocuktan birinin ise internet kullandığı tespit edilmiştir (Cihan, 2008).

Türkiye genelinde 2011 yılında %42,9 seviyesinde olan hane halklarının internet erişim imkânı, 2012 yılında %47,2 seviyesine yükselmiştir. (TOBB, 2011: 2).

7’den 70’e her kesimden insanın özellikle internet kafeler vasıtasıyla rahatça kullandığı bu ürünün, aynı zamanda her türlü illegal kullanıma müsait olduğu pek çok araştırma ve gözlem sonucu ortaya konmuştur. İnternet vasıtasıyla gençlerin sapma davranışı göstermeleri söz konusu olduğunda, ilk akla gelen konulardan birisi cinsellik-pornografi olmaktadır. Günlük yaşamda karşılığı olmayan bazı güdülerin giderilmesi, sanal dünyanın kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, internet ortamında pornografiye olan ilginin artması ya da azalmasını cinsellik güdüsünün bastırılmışlık oranı belirlemektedir. (Tarcan, 2005: 42).

İnternet kullanıcılarının %15’inin cinsellik içerikli chat⁵ odalarını ve porno sitelerini ziyaret ettiği -bu oranın daha da yüksek olduğu sanılmaktadır- göz önüne alındığında, çocukların internet kullanımı sonucu özellikle de internet kafeler yoluyla farkında olmadan bu tür sitelere girerek ya da girmeyi öğrenerek pek çok olumsuzlukla karşı karşıya gelmeleri söz konusu olabilmektedir. (Tarcan, 2005: 43).

Tüm bunlara bilgisayarda oynanan şiddet içerikli oyunların çocukta ‘ölüm ve yok olmanın önemsiz olduğu’ (Taşçı ve Mutlu, 1991: 99) düşüncesini yaratması veya şiddet davranışının normal bir edim olduğu kanaatini oluşturması da eklendiğinde, internet kullanımının denetim altında tutulmadığında çocuklarda birçok suçlu davranışa neden olacağı açıktır.

1.2.1.2.7.3. Sinema

Günümüzde izleyici oranı giderek azalsa da sinemanın da çocuklarda suçlu davranışlara yol açtığı söylenebilir. Örneğin Orhon, sinemanın çocuklar açısından zararlı olabilecek

⁵ Chat, “internet vasıtasıyla, birden çok kişinin aynı anda sohbet etmesini sağlayan bir servis” biçiminde tanımlanabilir. İngilizce ’de; “hoşbeş etmek, çene çalmak, yarenlik etmek, sohbet etmek” anlamında kullanılmaktadır (Tarcan, a.g.e., s.56.).

olumsuz davranış örneklerini içerebileceğine dikkat çekmektedir. Bu konuda yapılan bir anket çalışmasına işaret ederek, çalışmada, kızların %75'inin bazı filmlerin kendilerini tahrik ettiğini, 252 genç suçlu kız üzerinde yapılan başka bir ankette de, gençlerin %71'inin sinemanın kendilerine 'lüks bir yaşama sahip olma' hevesi aşıladığını ifade ettiklerini belirtirken. (Orhon, 1962: 11).

Unesco tarafından yayınlanan bir raporda ise, sinemanın suçlu davranışların nedenlerinden biri olduğu, kuvveti bir hak aracı olarak kullanmayı teşvik eden filmlerin gençleri etkilediği/tahrik ettiği, ruhsal durumlarını bozduğu ve onları zamansız cinsel heyecanlara sürüklediği bildirilmiştir. (Dönmezer, 1994: 234).

Türkiye'de İ. Zati Öğüt (1936) tarafından cezaevindeki çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, suçlu çocukların büyük bir kısmının sinemalarda oynatılan polisiye ve macera filmlerinin etkisinde kaldığı tespit edilirken, (Taşçıoğlu, 1943: 263)

Dönmezer'in (1994: 119) 124 suçlu çocuk üzerinde yaptığı çalışmada ise, çocukların yaklaşık %29'unun cinayet ve savaş içerikli filmlere gittikleri belirlenmiştir

Burada belirtilen veriler özellikle televizyonun henüz yaygınlaşmadığı, kitleler üzerinde günümüzdeki kadar etkisinin olmadığı, aksine, sinemanın insanlar üzerinde önemli oranda etkisinin olduğu dönemlere aittir. Ancak bugüne baktığımızda sinema salonlarında gösterilen filmlerle televizyon kanallarında gösterilen filmler arasında bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Çünkü vizyona yeni giren filmler, sinemalarda izleyiciye sunulduktan bir müddet sonra televizyon kanallarında da gösterime girmektedir. Bu ise, sinema ve televizyon arasında çocukların izledikleri filmlerden etkilenmeleri noktasında bir farkın olmadığını göstermektedir.

Ancak sinemanın televizyonla olan bu benzerliğinin yanında, onu hem televizyondan hem de diğer medya organlarından ayıran bazı özellikleri de söz konusudur. Bunlardan biri sinema salonlarında film izlemenin bireyin özgür iradesiyle ve ekonomik durumuyla ilgili olması, bir diğeri ise, televizyon gibi ev ortamında tek başına ya da aile bireyleriyle değil, bir kalabalık içerisinde ya da pek çok insanla bir arada bulunularak gerçekleştirilen kültürel ve planlı bir etkinlik olmasıdır. Bu durum, çocuk ve gençlerin

sosyalleşmesine katkı sağlayan ve belki de onu diğer medya organlarından ayıran en önemli özellik olarak belirtilebilir.

1.2.1.2.7.4. Radyo

Radyo, aşağı yukarı her yaşta ve her kesimden insan için kolay ulaşılabilme, pek çok ortamda ve durumda rahatlıkla dinlenebilme, ekonomik ve taşınabilir olma gibi üstünlüklere sahip bir üründür. İnsanları bilgilendirme, eğitme, eğlendirme gibi özelliklerinin yanında ticari işlemlere de sahip olan radyo, zaman zaman kişilerin ya da yayın kuruluşlarının bilinçli veya bilinçsiz olarak sergiledikleri tutumlardan/yayın içeriğinden kaynaklanan olumsuz bazı etkilere de neden olabilmektedir.⁶

Özellikle çocuk ve gençlerin kolayca etkilenecek tutum, düşünce ve davranışlarına yansıtıkları bu olumsuzlukların başlıcaları, ülkedeki mevcut dilin yanlış ve kötü kullanılması, müstehcen ifadeler, küfürlü ve argo kelimeler, sanatçı, siyasetçi, sıradan insanlar ya da kurum veya kuruluşlara yönelik alay, hakaret vb. içeren sözler ve yine toplumun değerler dünyasına yönelik aşağılayıcı ve incitici ifadelerdir.

Ülkemizde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından, Ocak-Şubat 2007 tarihleri arasında, Türkiye genelini temsilen 21 ilde, 4501 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen “Radyo Dinleme Eğilimleri Araştırması” radyo dinleyicileriyle ilgili dikkat çekici sonuçlar ortaya koymuştur. Araştırmada, dinleyicilerin %30,2’sinin çok sık, %49,7’sinin ise ara sıra radyo dinledikleri belirlenirken, gençlerin yaşlılardan daha sık radyo dinlediği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular yaşın yükselmesine bağlı olarak radyo dinleme sıklığının düştüğünü (61 ve daha yukarı yaşlarda bu oran %19,6’ya kadar iniyor), 15–20 yaş arasındaki dinleyicilerin ise %39’unun çok sık radyo dinlediğini göstermiştir. (RTÜK, 2010).

⁶ Radyo yayınlarıyla ilgili 3984 sayılı ‘Radyo ve Televizyon Kuruluşları ve Yayınları Hakkında Kanun’un İkinci Bölüm 4. Maddesinin alt bentlerinde yayınlarda uyulması gerekli kurallar belirtilmektedir (Aziz, 2007, s.290–293).

Günümüzde teknolojinin giderek gelişmesiyle birlikte artık sadece evde, işyerinde, tarlada vb. yerlerde değil, çeşitli aparatlar ya da araçlar (kulaklık, cep telefonu vb.) yardımıyla okulda ya da sınıfta ve başka pek çok ortamda kolayca dinlenebilen bir ürün haline gelen radyonun dinleyicileri arasında özellikle gençlerin azımsanmayacak bir oranda yer alması, bu ürünün yayınlarında sergilenmesi gereken tavrın önemini daha da arttırmaktadır.

1.2.1.2.7.5. Gazete ve Dergiler

Çocukları suçlu davranışlara yönlendiren diğer medya ürünleri ise gazete ve dergilerdir. Çağdaş biçimiyle ilk gazeteler 1700'lerde broşür olarak basılıp dağıtılmıştır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren ise bugünkü anlamda günlük gazeteler basılmaya başlanmış, ilk ucuz günlük gazeteler ise ABD'nde New York'ta ortaya çıkmıştır. (Giddens, 2000: 389).

İlk çıktığı dönemlere kıyasla günümüzde gazetelerin çocuklar üzerinde -televizyon ya da internet kadar- önemli bir etkisinin olduğunu söylemek kuşkusuz abartılı olacaktır. Toplumumuzda çocuklar bir yana, yetişkinlerin okuma oranını da göz önüne aldığımızda bu savımızın doğruluğu da bir o kadar artmaktadır. Diğer taraftan, yapılan bir araştırmada, popüler gazete ve dergilerde en çok işlenen konuların cinayet ve cinsellik olduğunun tespit edilmesi bu ürünlerin kanımızca çok da masum olmadığını gösteren bir veridir. (Alemdar ve Erdoğan, 1994: 23).

Örneğin, Furs tarafından çocuklara yönelik olarak yayın yapan 92 resimli dergi üzerinde bir çalışma yapılmış ve dergilerde 500 saldırı, 186 şiddet davranışı ve 14 adam öldürme eylemi saptanmıştır. Lekman' da söz konusu çalışmanın bulgularına işaret ederek, dergilerin her sayfasında bir şiddet eylemi olduğu varsayıldığında, her çocuğun 10 yıl içinde en az 18.000 kavga, cinsel saldırı, işkence vb. sahneler görebileceğini ileri sürmüştür. (Yavuzer, 1996: 245).

Dergilerin, çocukların meraklarını tahrik edecek yanlış açıklamalarla ve cinsel suç işleme olasılıklarını arttıracak müstehcen resimlerle dolu olması (Sevük, 1998: 58),

Gazetelerin ise, çeşitli suçlarla ilgili haberleri abartılı bir şekilde veren yayınlar yaparak toplumdaki dengesizler ve suç tehlikesi gösteren kişiler üzerinde teşvik ve tahrik edici etkiler yaratabileceği gerçeği, bu ürünlerle ilgili yorum yaparken temkinli olmayı gerektirmektedir. (Dönmezer, 1994: 230–231).

Suçluların suçlarını nasıl işlediklerinin ve hangi hataları yaparak yakalandıklarının farkında olmadan okuyuculara öğretildiği bu ürünlere, çocukların kolayca ulaşabileceği gerçeğini göz önüne aldığımızda bu tarz yayınların az da olsa çocuk suçluluğunda etkisi olacağını söylemeliyiz. (Dönmezer, 1994: 232).

1.2.1.2.8. Göç

Toplumsal göçebe veya yerleşik olması ile köyde ve kentte yaşıyor olması bireyin davranış biçimleri için önemli belirleyicilerdir. Çok hızlı bir iç göçle büyük kent mahallelerine eklenen taşra insanının derin ruhsal sıkıntılarının dışavurumu, özünde toplumsal problemleri sıklıkla tek tek vakalar hâlinde kent gündemine taşımaktadır. Demografik etkenlerin ekonomik ve kültürel etkenlerle iç içe bulunması suç olgusunu ortaya çıkarmakta ve suçluluğun artışına sebep olmaktadır.

Çarpık yapılanmış bir kentte yeni gelen kişi geleneklerini sürdüremez. Göç edilmiş yerle içine girdiği yerle içine girdiği yeni ortam arasında bir bağdaşıklık göremez. Çaresizlik ve mahrumiyet çekmekte, çoğu zaman farklı derecelerde bunalımlara düşmektedir. Kentteki köylü bağlanabileceği insancıl bir şeyler bulabilmek için derin bir istek duyar. Kişiliğini ifade etmek ve kendi adına davranışta bulunmak için, güçlü bir tutku duyan bu insan çoğu kez aradığına ulaşamamakta ve mutsuz olmaktadır. Psikososyal ve ekonomik sıkıntıların büyük bir kısmını bu bocalama durumunun bir etkeni olarak görebiliriz. (Sencer, 1970).

Toplumdaki bireylerin normal dışı davranışlar içinde olmalarında kırdan kente göçün rolü, daha geçen yüzyılın başında kesin çizgilerle ortaya çıkmıştır. Ülkemizde 1970'lere kadar yapılan araştırmalar daha çok köy problemlerine yöneliktir. Çatışan rollerin heyecan birikimine yol açtığı, izole hayatın ise uyumsuzlukla sonuçlandığı kentteki hayatın, davranış bozukluklarını artırıcı olduğu ilgili meslek çevrelerince kabul edilmektedir. (Kıray, 1982: 57).

Kırdan kente göç olgusunun meydana getirdiği temel problemlerden biri hızlı gecekondulaşmadır. Gecekondulaşma, işsizlik, konut, çevre, trafik gibi problemlerle birlikte, uyumsuzluğun yeni bir hayat tarzından kaynaklanan temel bir mesele olduğu görülmektedir. Bu uyumsuzluk, güç şartlardaki çocuklar için önemli bir zemin meydana getirmekte, çocukların suça itilmesini hızlandırmaktadır.

Göçü ve kentleşmeyi doğuran sebepler genellikle itici ve çekici güçlerdir. İtici güçler, nüfusu köy dışına iten her türlü etmenlerdir. İtici güçler köylerden kopan nüfusu kentlere, büyük merkezlere taşıyan ulaşım araçlarındaki ve imkânlardaki gelişmelerdir. Çekici güçler ise kentin sosyal ve ekonomik canlılığıdır. (Keleş, 1984: 43–45).

Sülalenin kente göçmüş olan ilk kuşak aileleri, hayatlarının dış görünüşünde kente ait yaşam geneline uysalar da, aile içi tutumları, ailenin diğer üyeleri ve özellikle daha genç kuşaklarına davranışları, geniş aile kavramından etkilenmektedir. Kökenlerinden kopmuş olmanın getirdiği yalnızlık ve bilinçdışı suçluluk duyguları taşımaktadır. Kente göç eden ailelerde, her ne kadar biçim açısından çekirdek aile tipi hayat sürdürülürse de ailenin sosyal yaşam ve güvencesinde geniş aile ölçüleri uygulanmaktadır. İçinde henüz yabancı kaldıkları, bütünleşemedikleri, genel sosyal güvencelere tam olarak güvenemedikleri, ya da bu güvencelerin gerçekten de yeterli olmadığı ortamlarda böylesine bir hayat ve davranış biçimi, onlara daha güvenli bir destek sağlamaktadır. (Özbek, 1983: 143–144).

Kente gelenler başlangıçta kendi köyünden gelmiş akraba veya tanıdıklarının yanına yerleşmekte, sonra yavaş yavaş kentle ilişki kurmaya başlamaktadırlar. Kente yeni gelenler öncelikle hayatlarını devam ettirecek yeni geçim kaynakları arama, uygun bir iş bulma, aileyi barındıracak bir konuta sahip olma problemleri ile karşı karşıya kalırlar. Uyum sorunu ise daha farklı biçimde, uzun vadeli ve psikolojik kökenli olarak ortaya çıkmaktadır. Yerleşilen çevre ile olarak geleneklerde zayıflama, bireysel ailevi problemlere yol açar. (Geray, 1966: 235–236).

Kente göç ile birlikte, ailenin çocuklar üzerindeki denetimi azalmaktadır. Ayrıca aile içinde yeni kent toplumunun istediği kişiliği verecek şekilde otorite ve sevgi ilişkileri gelişmemiştir. Buna rağmen kentlerde çocukların sosyalizasyonunu sağlayan aile

dışındaki kurumlardan söz konusu küçükler, yeterince yararlanamaz. Göç eden anne baba köydeki davranış biçimlerini hemen değiştirmemekte, bu durum kentin özgür dünyasında bulunan gencin aile ile sorunlar yaşamasına yol açmaktadır. (Kıray, 1982: 58).

Kırsal alanlardan kente göç, birçok şey gibi gencin kişilik oluşumunu da etkileyecektir. Yeni yetişen genç çevre ile kuvvetli bağlarının olduğu bir devrede ortam değişikliği ile karşı karşıya bırakılırsa kişilik oluşumunu yıpratıcı etkiler ortaya çıkacaktır.

Genç kendini çevreleyen şartların olumlu ya da olumsuz oluşu ölçüsünde kent hayatının gerekleri ile uyum veya çatışma durumunda olacaktır. Kente uyum, zamana bağlı olduğu için belli bir süre sonra şehre gelenler apayrı bir kültür meydana getireceklerdir. Kentleşme aile yapısı üzerinde eğitim, kültür, teknolojik imkânlar ve konfor sağlamak olumlu etkilerde bulunması yanında, aile bağlarının zayıflaması, gençleri aile dışında gruplara koyması gibi menfilikler de getirir. Grupların olumsuz hareketlerine yönelerek suça yönelmeler, boşanma ve evlilik dışı ilişkiler bu olumsuz etkilerin sonucudur. (Sencer, 1970).

Kentte bir diğer önemli sorun işsizlik ve geçim sıkıntısıdır. Toplumsal ekonomik düzeyin düşüklüğü, bir yandan maddî yaşama şartlarını ağırlaştırdığı için, bir yandan da toplumsal güçlükleri yoğunlaştırması sebebi ile dolaylı olarak kente ait uyum açısından menfi bir etkide bulunmaktadır. (Kıray, 1982: 58).

Şehir bölgelerine göç olayında gerek bireylerde gerek aile yapısı içinde çevre karşısından kültürel intibaksızlık görülmektedir. Bunun yanı sıra kırdan gelenlerin, işsiz kalmaları hâlinde sosyal dayanışma şuurunu yitirerek kendi grupları içine çekilmeleri söz konusudur.

Çocuğun uyumsuzluk belirtisini değerlendirirken şu etkenleri göz önünde tutmalıyız:

— Çocuğun gelişme dönemi: Belirti belli bir dönemin karakteristiğidir, bu dönem sıklıkla görülür.

— Belirtilerin sıklığı ve gücü: Davranışlarını her türlü çevrede dizginleyemeyen bir çocuk problemlili sayılabilir.

— Belirtilerin sürekliliği: Geçici belirtiyle süreklilik gösteren belirti aynı değildir.

— Belirtilerin birlikteliği: Başka hangi belirtilerle eşlik ettiğini bilmek önemlidir. Tek bir kriterle uyumsuzluk tespit edilemez. (Yavuzer, 1982: 78).

BÖLÜM 2: SUÇA SÜREKLENEN ÇOCUKLARA YÖNELİK HİZMET KURUMLARI

2.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

2.1.1. Türkiye’de Çocuk Koruma Politikaları ve ÇHGM (SHÇEK)

Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu kapatılarak, Kamu hizmetlerinin düzenli, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat, görev ve yetkileri ile kamu görevlilerine ilişkin yetki kanunu (6223 Sayılı Kanun, 2011) çerçevesinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın kurulmasına 03.06.2011 tarihinde, Bakanlar Kurulu kararı ile (Kanun Hükmünde Kararname), (KHK) karar verilmiştir.(633 Sayılı KHK, 2011). Biz açıklamalarımızda kurumun eski adını (SHÇEK) kullanacağız.

2.1.1.1. Çocukların Korunması ve Sosyal Hizmetler

Türkiye’de çocuk koruma sisteminin (genelde tüm çocukların korunması, özelde ise korunmaya muhtaç durumdaki çocukların korunması), uygulama safhasında en önemli kurum Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’dur. Bunun sebebi, çocukların bakım ve gözetiminden 7 gün 24 saat esasına göre sorumlu olmasının yanı sıra, gündüzlü hizmet modelleriyle de çocukların korunma ihtiyacını karşılayabilmesidir.

Sosyal hizmetler, insanların sağlık ve iyilik halinin geliştirilmesi, insanların kendilerine daha yeterli hale gelmeleri, başkalarına bağımlı olma hallerinin önlenmesi, aile bağlarının güçlendirilmesi, bireylerin, ailelerin grupların veya toplulukların sosyal işlevlerini başarıyla yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla sosyal hizmet uzmanları ve diğer meslek mensupları tarafından gerçekleştirilen etkinlikler ve programların bütünüdür. (DPT, 2001: 9)

Toplumlarda özürlüler, göçmenler, mülteciler, sığınmacılar, eski hükümlüler korunmaya muhtaç çocuklar vb., gibi özel koşulları nedeniyle, politikalarla korunması gerekli olan kesimler bulunmaktadır. (Altan, 2006: 6)

Sosyal hizmetler işte bu farklı koşullara sahip olan bireyin (korunmaya muhtaç bir çocuk olabilir) veya grubun (parçalanmış/dağılmış bir aile olabilir) veya toplumun (doğal afete uğramış toplum), insan onuruna yakışır bir hayat seyrine ulaşması için toplum kaynaklarını kullanan bir politika aracı olarak ciddi görevler üstlenmiştir.

Türkiye’de sosyal hizmetler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve merkezi yönetim tarafından çeşitli plan ve programlara göre uygulanmaktadır. Ancak en etkili ve geniş sosyal hizmet ağı, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından sunulmaya çalışılmaktadır. 1983 yılına kadar Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu olarak faaliyetlerine devam eden kurum, 1983 yılında 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’nun kabulüyle tamamen resmi bir hüviyete kavuşmuştur. Halen 81 ilde teşkilatlı il sosyal hizmetler müdürlükleri kanalıyla hizmet sunumunu devam ettiren SHÇEK, yaşlı hizmetlerinden özürlü hizmetlerine, aile hizmetlerinden korunmaya muhtaç çocuk ve genç hizmetlerine pek çok sosyal alana hizmet vermekte, bu alanlara yönelik Türkiye Cumhuriyeti’nin kamusal politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması görevlerini yerine getirmeye çalışmaktadır.

SHÇEK, çocuk koruma sistemi içinde çocukları korumaya dönük politikalarında kullandığı koruma, bakım ve gözetim yöntemlerinin başlıcaları, tanımı, içeriği ve yasal dayanağı çalışmanın bundan sonraki kısmında sunulmaya çalışılacaktır.

2.1.1.2. SHÇEK Tarafından Uygulanmakta Olan Politikalar ve Yasal Zemini

SHÇEK’in, çocuk koruma sistemine yönelik uyguladığı kamu politikaları, yasa, yönetmelik ve tüzüklerle şekillendirilmiştir. Bu politikalar, aile yanında bakım odaklı ve kurum bakımı odaklı olarak iki grupta ele alınabilir.

2.1.1.2.1. Çocuğun Aile Yanında Bakımı

Bu bakım modeli diğer bakım modellerine göre daha eski, daha insancıl ve olumlu sonuçlarının diğer modellere göre daha fazla olduğu modeldir. Çocuğun, annesi, babası, diğer aile üyeleri ile birlikte korunması medeniyetlerin ortak payesi, çocuk hakları perspektifinin temel anlayışı olmuştur.

Çocuğun korunması hususuyla paralel olarak Anayasamız; ailenin korunması, desteklenmesi ve geliştirilmesine yönelik plan ve politikalar geliştirmeyi ve uygulamayı devlete görev olarak vermiştir.

SHÇEK' in çocuğun aile içinde korunmasıyla ilgili görevleri olup bu hususta kurumdan “çocuğun öncelikle aile içinde korunması” temel ilkesini benimseyen politikalar ortaya koyması beklenmektedir. Uygulamada, 2000’li yıllara kadar olan süreç için SHÇEK’e ciddi eleştiriler yapılmıştır. 2000’li yıllarla birlikte özellikle AB’ye giriş süreci içinde yapısal uyum değişikliklerinin, çocuk hakları perspektifiyle uyumlu hale getirilmesinin gerekliliği yakın gelecekte önemli değişikliklerin yaşanabileceği işaretini vermektedir. Beklentiler de bu yöndedir.

SHÇEK Kanunu, bu doğrultuda kurumun görevlerinden birisinin, öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi için aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal yardımlarla güçlendirmek olduğunu hükme bağlamıştır. (SHÇEK Kanunu md.9).

Ayrıca Çocuk Koruma Kanunu’nun, “Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler” başlığı altında; koruyucu ve destekleyici tedbirlerin, çocuğun, öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerden oluştuğu ifade edilmektedir. (ÇKK., md.5).

Anlaşılabacağı üzere, kurum, çocuğu aile içerisinde tutarak korumakla mükelleftir. Bu hususta, Psikososyal, ekonomik ve eğitime dayalı politikaları geliştirme ve uygulama mükellefiyeti vardır.

Çocuğun kendi öz ailesinin yanında kalmaması gereken durumlarda bile, çocuğun bir koruyucu ailenin yanında muhafaza edilmesi veya evlatlık olarak verilmesi de çocuğun aile yanında korunması yaklaşımıyla bağlantılı olarak değerlendirilebilir.

Aynı nakdi yardımlar, koruyucu aile uygulamaları, çocuğun evlatlık verilmesi ve danışmanlık hizmetlerinin sunumu gibi politikalar, çocuğun aile içinde korunmasına yöneliktir.

Türkiye’de hemen hemen bütün kamu kurumlarına yerleştirilmeye başlanan yeni kamu yöneticiliği modeli, SHÇEK tarafından da benimsenmiş ve uygulamaya alınmıştır. Bu

modelle, SHÇEK vizyonunu, Türkiye’de sosyal hizmet politikasını belirlemek ve uygulamak, kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasında merkezi rol oynamak, sosyal hizmetlerin tüm ihtiyaç grupları için ulaşılabilir olmasını sağlamak, bakıma ihtiyaç duyan bireylerin öncelikle yaşadıkları ortamda kendilerine yeterli hale gelmesi için tedbirler almak ve bu hizmeti uluslararası standartlarda sunan bir kurum olmak şeklinde izah etmektedir. (SHÇEK., 2009: 1).

Bu doğrultuda, çocukların korunmasına yönelik uygulamalarını gözden geçiren SHÇEK, hizmet önceliğini, geçmiş yıllarda korunmaya muhtaç çocuklara verilen kurum bakımı yoğunluklu model yerine, her çocuğun sağlıklı bir aile ortamında yaşama hakkının olduğu gerçeğinden hareketle aile yanında korunması olarak belirlemiştir. (SHÇEK., 2009: 15).

Bu önceliğin yerine getirilmesinde oluşturulacak kamu politikalarının, sosyal yardım ve sosyal hizmet desteği ile öz aile yanında bakım, koruyucu aile yanında bakım, evlat edindirme yoluyla aile yanında bakım, alternatif hizmet modellerinden kurum bakımına çok acil durumlarda ve geçici sürelerle başvurma eksenli olarak oluşturulacağı belirtilmektedir.³²⁶ Bu doğrultuda, çocuğun aile yanında bakım hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. (SHÇEK., 2009: 83)

2.1.1.2.1.1. Aynı Nakdi Yardım Hizmetleri

Ülkemizde sosyo-ekonomik yoksulluk en çok çocukları olumsuz etkilemektedir. Yaşanılan sıkıntılarla aile içinde çocukların durumu geç fark edilmekte, yeterince ilgi ve alaka gösterilememekte ve çocuğun ihtiyaçları karşılanamamaktadır. Örneğin sokakta çalışan veya yaşayan çocukların çok büyük bir kısmı alt sosyo-ekonomik düzeye mensup ailelerin içinde yer almaktadır.

Çocuğun aile yanında korunması politikalarından birisi, ailenin sosyal yardımlarla desteklenerek çocuğun risk altından kurtarılmasıdır. SHÇEK kanunu, yoksulluk içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük düzeyde dahi sürdürmekte güçlük çeken kişi ve ailelere kaynakların yeterliliği ölçüsünde aynı ve nakdi yardımlarda bulunmak amacıyla gerekli hizmet ve programları geliştirmek ve uygulamayı, kurumun asli görevlerinden saymıştır. (SHÇEK Kanunu, md.9).

Bu hususta düzenlenen SHÇEK Ayni Nakdi Yardım Yönetmeliği, muhtaçlık nedeniyle kurum bakımına verilmiş veya kurum bakımı için sıraya alınmış veya sosyal yardım yapılmazsa çocuğun kurum bakımına alınması gerekeceği tespit edilmiş çocukların ailelerine veya temsilcileri veya akrabalarına süreli veya geçici nitelikli sosyal yardım yapılarak çocuğun aile içinde korunması sürecini düzenlemektedir. (MBS., 2013).

Bu doğrultuda, SHÇEK tarafından, 1987 yılından 1999 yılına kadar olan süreç içinde, 32.267'si çocuklar olmak üzere 47.923 kişiye ayni nakdi yardım yapılmıştır. (DPT, 2010: 18).

2003 yılında ise çocuk ve aile ile birlikte olmak üzere yaklaşık 15.000 kişiye ayni-nakdi yardım yapıldığı kayıtlara geçmiştir. (DDK, 2003: 4).

SHÇEK, 2006 yılı içinde, 27.319 kişiye ayni-nakdi yardım hizmeti sunmuştur. “Aileye Dönüş Projesi” kapsamında 3.326 korunma kararı olup kurum bakımında olan çocuk ailesinin yanına döndürülmüştür. Yine 2006 yılı içinde, 10.225 çocuk, doğrudan aile yanında desteklenmiş ve böylelikle kurum bakımına alınmalarına gerek kalmamıştır. (SHÇEK, 2006: 52).

2007 yılı içinde, 4.866'sı korunma kararı olup, kurum kayıtlı fiilen ailesinin yanında kalmaya devam eden, 14.632'si korunma kararı statüsünde (korunma kararı mevcut sırada bekleyen veya korunma kararı mevcut değil ancak içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar nedeniyle sosyal yardım yapılmazsa hakkında korunma kararı alınarak kurum bakımına alınması gerekecek olan ve sosyal riskler ile karşı karşıya bulunan), 4.842'si korunma kararsız ama sosyal yardıma ihtiyacı bulunan yaklaşık 24.340 çocuk hakkında ayni ve nakdi yardım hizmeti verilmiştir. (SHÇEK, 2008: 67).

SHÇEK, 2008 yılı içinde, 5.216'sı korunma kararı, 18.081'i korunma kararı statüsünde toplam 27.668 çocuğa ayni nakdi yardım hizmeti sunmuştur. 2009 yılında ise 5.133'ü korunma kararı, 22.225'i korunma kararı statüsünde 32.704 çocuğa ayni-nakdi yardım hizmeti sunulmuştur. (SHÇEK, 2009: 92).

2.1.1.2.1.2. Koruyucu Aile Hizmetleri

Kültürümüzde, zor durumda olan yakınının veya başkasının çocuğunu alıp büyütmek, iş gücü sahibi yapmak hatta evlendirmek, onaylanan ve dinsel açıdan sevap olduğu kabul edilen bir davranıştır. (Koşar, 1992: 72).

Korunması gereken çocukların kurumlarda bakım ve koruma altında bulundurulmasının yerine evlat edinilmesi veya koruyucu aile yanına yerleştirilmeleri ve böylece bakımlarının bir aile yanında yerine getirilmesi bugün bütün dünyada kabul edilen insancıl, çağdaş ve çocuğun yüksek yararına olan hizmet modelidir. (Ergüncü, 1997: 126).

Koruyucu aile, çocuğun ailesinin yerine geçecek ebeveynlik rolünün hemen hemen bütün yönleriyle üstlenilmesini içeren hizmet türüdür. Koruyucu aile bakımının kurum bakımından en önemli farkı, topluca bir bakım tarzı olmaması ve seçilmiş bir ailenin çocuğun bakımını üstlenmesidir. Çocukların bir aile ortamında dengeli ve yakın bir ilişki içinde yetişmelerinin her yönden sağlıklı gelişimleri için gerekli olduğu inancı ile çocuğun öz ailesi bu ihtiyacı karşılayamadığı durumlarda öz ailenin görevlerini üstlenecek bir başka ailenin bulunması öngörülmektedir. (Koşar, 1992: 70).

Koruyucu aile hizmeti, değişik sebeplerle öz ailesinin yanında bakılamayan çocukların, belli bir süreliğine, bakımlarını üstlenen aile ya da kişilerin yanında, devlet denetiminde yetiştirilmeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu hizmeti veren aileye de koruyucu aile denilmektedir. Tüm dünyada, korunmaya muhtaç çocuklar için en çok tercih edilen bakım şekli, koruyucu aile bakımıdır. (SHÇEK, 2008: 15).

Türkiye’de, çocukların aile yanında korunması perspektifinin en uygun yöntemlerinden birisi olan koruyucu aile uygulamalarının yasal dayanağı bağlamında, SHÇEK Kanunu, hakkında mahkemece korunma kararı verilen korunmaya muhtaç çocuğun, korunma hizmetini, kurumun denetimi ve gözetiminde bir koruyucu aile yanında da alabileceğini belirtmektedir. (SHÇEK Kanunu, 1983, md.23).

Çocuk Koruma Kanunu’nda “Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler” başlığı altında sıralanan “Bakım Tedbiri” izah edilirken, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin

bu görevi yerine getirememesi halinde koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılabilmesine yer verilmiştir. (ÇKK.,md.5).

Korunmaya muhtaç çocukların koruyucu aile yanına yerleştirilmesi, izlenmesi, denetimi, gerektiğinde sonlandırılması, Koruyucu Aile Yönetmeliği hükümleriyle düzenlenmiştir. (KAY., 2012).

Hizmetlerin ilk uygulanmaya başlandığı 1961'den 2001'e kadar, 3.288 çocuk koruyucu aile uygulamaları hizmetinden yararlandırılmıştır. (DPT., 2001: 17).

2006 yılı içinde 204 çocuk koruyucu aile yanına yerleştirilmiştir. Devam eden koruyucu aile yanındaki çocuklarla bu sayı aynı yıl 813 olarak gerçekleşmiştir. (SHÇEK., 2007: 35). 2007 yılı içinde ise 240 çocuk koruyucu aile yanına yerleştirilirken, devam eden koruyucu aile yanındaki çocuk sayısı 973'e yükselmiş, (SHÇEK., 2008: 41), 2008 yılında ise 223 çocuk koruyucu aile yanına yerleştirilmiş ve böylece devam eden koruyucu aile yanındaki çocuk sayısı 1.103 olmuştur. (SHÇEK., 2009: 63).

SHÇEK, çocukların korunması politikalarıyla bağlantılı olarak, 2009 yılı içinde 195 çocuğu koruyucu aile uygulamaları kapsamında bir ailenin yanına yerleştirmiş, devam eden koruyucu aile yanındaki çocuk sayısı 1.155'e yükselmiş ve ilk uygulamalardan 2009 yılı sonuna kadar geçen sürede toplam 4.825 çocuk koruyucu aile hizmetinden yararlandırılmıştır. Koruyucu aile uygulamalarında, istenilen sonuca ulaşılamamakta, uygulamada güçlükler yaşanmaktadır. Ortalama olarak korunmaya muhtaç çocuklardan ancak %4'ü koruyucu aile yanına yerleştirilebilmektedir. (SHÇEK., 2008: 24).

Bunun en önemli sebebi ise toplumumuzdaki bu ve benzer alana yönelik "elbette birisi yapar" kanısı ve çocuk seçme tutumudur. Aileler çok küçük yaşta olan çocuklara koruyucu aile olmak istemekte veya cinsiyet tercihinde ısrar etmektedirler.

2.1.1.2.1.3. Evlat Edinme Hizmetleri

Evlat edinme hizmeti; bir çocukla, durumu evlat edinmeye uygun bir kişi arasında hukuki bağlar sağlanarak çocuk-ebeveyn ilişkisinin kurulması olarak tanımlanabilir. (SHÇEK., 2008: 15). Çocuğun bir aile yanında korunması düşüncesinin ürünlerinden

olan evlat edinme kurumu Babil ve Asur Medeniyetine gidecek kadar çok eskiden beri bilinen sorun çözüme metodudur. (Koşar, 1992: 94).

Ülkemizde evlat edinmeye yönelik hizmetler Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümlerine ve Evlat Edinme Hizmetleri Tüzüğü'ne göre yerine getirilmektedir. Ancak toplumumuzda, geçmişten günümüze kadar gelen, çocuğu olmayan ailenin, çocuğu olan bir akrabasının, özellikle ve öncelikle kardeşlerin veya yoksul olup çok çocuğu olan, isteklerinin dışında gebe kalıp çocuk doğuran ve yeni doğmuş bir çocuğa daha bakamayacak sosyo-ekonomik düzeni olanların, çocuklarından birisini kendi çocukları doğmuş gibi evlatlık alıp büyüttükleri, bu işlemlerde herhangi bir yasal mercie çoğunlukla başvurmadıkları bilinmektedir.

Evlatlık hizmetleri ile ilgili yasal süreç çocuğun evlatlık verileceği ailenin yanına en az 1 yıl önce yerleştirilmesini gerektirir ve bu süreç içinde çocuk ile ailenin birbirlerine alışma, tanıma ve uyumlarının izlenmesi, aile üyelerinin düşüncelerinin tespiti raporlaştırılır. Bu sürece geçici bakım sözleşmesi denilmektedir. Eğer çocuk ile aile arasında evlat edinme açısından herhangi bir sıkıntı veya aksaklık tespit edilmezse, çocuğun evlatlık hizmeti tamamlanır ve vaka kapatılır.((Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük, 15.03.2009/14729).

SHÇEK'in çocukların aile içinde korunması politikası ile bağlantılı olarak, 1999 yılına kadar 2.716'sı kız, 2970'i erkek toplam 5.686 çocuk evlatlık verilmiştir. (DPT., 2001: 17). Ülkemizde, SHÇEK kanalıyla, 2006 yılı içinde, 578 çocuğun geçici bakım sözleşmesi yapılmış ve 464 çocuğun evlatlık işlemleri tamamlanarak vakalar kapatılmıştır. (SHÇEK., 2007: 35). 2007 yılında, 496 geçici bakım sözleşmesi yapılmış ve 297 çocuğun evlatlık işlemleri tamamlanarak vakalar kapatılmıştır.(SHÇEK., 2008: 41). 2008 yılında ise 560 çocuk hakkında geçici bakım sözleşmesi yapılmış ve 349 çocuğun evlatlık işlemleri tamamlanarak vakalar kapatılmıştır.(SHÇEK., 2009: 62). Son olarak 2009 yılı içinde 637 çocuk için geçici bakım sözleşmesi yapılırken 389 çocuğun evlatlık işlemleri tamamlanmış ve vakalar kapatılmıştır. 2009 yılı sonu itibari ile toplamda 10.417 korunmaya muhtaç çocuk evlatlık hizmetlerinden yararlandırılarak bir aile yanına yerleştirilmiştir. (SHÇEK., 2010: 54).

2.1.1.2.1.4. Danışmanlık Hizmetleri

Ailenin ve aile bireylerinin refah, mutluluk ve bütünlüğünü güçlendirmek amacıyla, bireylerin aile içi ilişkileri, toplumsal yaşama uyumları ve ailenin her türlü işlevlerinin yerine getirilmesi ile ilgili sorunlarını önleme ve çözme kapasitelerini geliştirecek danışmanlık hizmetlerinin, çocuk koruma sistemi içinde mevcut olan kamu politikalarından biri olduğu kabul edilmelidir. Örneğin, ailenin çocuğu ile ilgili bir sorunla baş etmesinde kendisine profesyonel rehberlik edilmesinin olumlu sonuçlarının olacağı veya çocuk psikolojisi ve çocuklarla iletişim hususunda belli bir periyotta eğitim alan ana veya babanın çocuğuyla iletişimin daha iyi olacağı unutulmamalıdır.

Danışmanlık hizmetleri bu boyutuyla değerlendirilmeli ve çocukların korunmasında bir yöntem olarak kabul edilmelidir. SHÇEK, kanunun kendisine yüklediği görevlerle paralel olarak, aileye toplum içinde refah seviyesini yükseltebilmesi, aile içinde üyelerinin birlik ve bütünlüğünün korunması, sorunların çözümünde rehberlik edilmesi amacıyla, Aile Danışma Merkezlerini kurmuş ve toplumun hizmetine sunmuştur. Ayrıca, Çocuk Koruma Kanunu'nun "Koruyucu ve Destekleyici" hükümler başlığı altında "Danışmanlık Tedbiri" ne değinilmiş ve "...çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda." ibaresine yer verilerek, ailenin çocuğun yüksek yararı için yönlendirilme ve rehberlik edilmeye olan ihtiyacı üzerinde vurgu yapılmıştır.(ÇKK., md.5).

Bu doğrultuda, SHÇEK tarafından, 2006 yılında, 38 Aile Danışma Merkezi aracılığı ile 14.076 kişi veya aileye danışmanlık hizmeti verilmiştir.(SHÇEK., 2007: 47). 2007 yılında ise 21.387 kişi veya aile bu hizmetlerden yararlanmıştı.(SHÇEK., 2008: 60). 2008 yılında, 18,081,(SHÇEK., 2009: 45).2009 yılında ise 21.696 kişi veya aileye danışmanlık hizmeti sunulmuştur.(SHÇEK., 2010: 61).

Hizmetlerin çok büyük bir bölümünün, çocuk ve aile içi ilişkiler üzerine rehberlik edici nitelik taşıyan eğitimlerden oluştuğu ifade edilmelidir.

2.1.1.2.2. Kurum Bakımı ve Yöntemleri

Korunmaya muhtaç çocuklar alanında son iki yüz yılda edinilen bakım, koruma ve eğitim tecrübesi sonucunda oluşan ortak kanaat şudur ki; çocukların en sağlıklı kişilik gelişimi ancak aile ortamında sağlanabilir. (Karataş, 2010).

Ülkemizde son birkaç yıla kadar korunmaya muhtaç çocukların ihtiyaç duyduğu hizmetler ağırlıklı olarak kurum bakımı modeliyle verilmeye çalışılmıştır. Ancak kurum bakımının hem ekonomik maliyetinin yüksek olması, hem de hizmet alan çocuk ve gençlerdeki psiko-sosyal yoksunluklara sebep olması tercih edilebilirliğini ortadan kaldırmaya başlamıştır. Kurum bakımında (örselendiği için kurum bakımına alınan) çocuklar daha fazla örselenmekte, temel güven duyguları gelişmemekte, kendileriyle, çevreleriyle ve dünya ile barışık çocuklar yetiştirilememektedir. Çocuklar kurum bakımında birebir ilişki kurabilecekleri rol model örnek alabileceği ana-baba modellerinden yoksundurlar. (Arnaz, 1997: 154).

Ülkemizde çocukların korunma amacıyla bir kuruma yerleştirilmesi için hakkında mahkeme kararı, acil durumlarda savcılık istemi veya mülki idare amirinin acil olurlarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Hem 2828 Sayılı SHÇEK Kanunu'nun hem de 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun korunmaya muhtaç çocuğu nasıl tanımladıkları çalışmanın önceki bölümlerinde belirtilmişti.

Bu hususta, çocuk koruma hizmetlerinden yararlandırılacak olan korunmaya muhtaç çocuk veya korunma ihtiyacı olan çocuğun nasıl tespit edileceği sorusu akla gelmektedir. Her iki kanun da bu hususta yol göstermektedir. SHÇEK Kanunu'nun "Tespit ve İnceleme" başlığı altında, kurum, korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, özürü ve yaşlılar ile sosyal hizmetlere muhtaç diğer kişileri tespit ve incelemekle görevlendirilmiştir. Bu kişilerin kuruma duyurulmasında ve durumlarının incelenmesine ilişkin olarak, kurum ile işbirliğinde bulunulmasında mahalli veya mülki amirler, sağlık kuruluşları, köy muhtarları ile kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları yükümlüdürler. Aynı kanun, bireylerin kendi rızası ile kuruma başvuruda bulunabileceğini belirtmektedir. (SHÇEK Kanunu, 1983: md.21).

Çocuk Koruma Kanunu bünyesinde tedbir kararları kelime anlamıyla birlikte değerlendirildiğinde, çocuklarla ilgili olarak istenilen yönde gelişmelerin sağlanabilmesi ve amaca ulaşarak çocuğun sağlıklı bir birey olarak toplum içinde yer alabilmesi için alınabilecek önlemleri veya çareleri ifade etmektedir. Çocuk Koruma Kanunu'nda geçen koruyucu ve destekleyici tedbir kararları kanunun 5/1 maddesinde eğitim, sağlık, danışmanlık, bakım ve barınma olarak belirtilmiştir. Destekleyici tedbir kararlarıyla çocuğun ailesinin yanında desteklenerek bakım ve gözetiminin yapılması, koruyucu tedbirlerle ise ailesinin yanında kalmaması gereken çocuğun sosyal hizmet kurumlarında bakım ve gözetiminin yerine getirilmesi amaçlanmaktadır. (Topaloğlu, 2007: 1651–1653).

Çocuk Koruma Kanunu ile birlikte hukukumuza giren koruyucu ve destekleyici tedbirlerin özellikleri şu şekilde ifade edilmektedir: (Topaloğlu, 2007: 1657)

— Hükmedilen çocuk için iyilik hali amaçlayan tedbirlerdir.

— Çocuğun korunmasını, maddi ve manevi açıdan desteklenmesini amaçlamıştır.

— Yaptırım niteliğinde değildir. Zorla uygulanamaz.

— Tedbirler hem korunma ihtiyacı olan hem de suça sürüklenmiş olan çocuklar için hükümlenabilir.

— Hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunan çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler uygulanamaz.

— Mahkemeden çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir verilmesini, çocuğun annesi, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, SHÇEK ve Cumhuriyet Savcısı talepte bulunabilir.

— Koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, hâkim gerekli görmediyse duruşmasız olarak verilir.

— Koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarına itiraz yolu açıktır.

2.1.1.2.2.1. Çocuk Yuvaları

SHÇEK Kanunu, çocuk yuvalarını, 0–12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklarla, gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik veya iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlamaktadır. (SHÇEK Kanunu, 1983: md.3).

SHÇEK'e bağlı çocuk yuvaları kendi aralarında 0–6 yaş ve 7–12 yaş gruplarına yönelik olarak ayrılabilir. (SHÇEK Kanunu, 1983: md.3).

2001 yılında SHÇEK'e bağlı 76 çocuk yuvasında 7.485 çocuğa korunma hizmeti verilmiştir.(DPT., 2001:15). 2006 yılında 107 çocuk yuvasında yaklaşık 9.670 korunması gereken çocuğa hizmet verilmiştir.(SHÇEK., 2007: 36). 2007 yılında çocuk yuvalarının sayısı 102'ye düşerken bakılan çocuk sayısı 9.800 civarında olmuştur.(SHÇEK., 2008: 5). 2008 yılında toplam 103 çocuk yuvasında 10.218 çocuğa hizmet sunumu gerçekleştirilmiştir.(SHÇEK., 2009: 54). 2009 yılında SHÇEK tarafından 10.203 çocuğa hizmet verilmiştir.(SHÇEK., 2010: 49).

Çocuk yuvalarına ait istatistiki veriler değerlendirilirken bakılan toplam çocuk sayısının yuvalara kayıtlı çocuk sayısı olduğu unutulmamalıdır. Ayni ve nakdi yardım ve koruyucu aile uygulamaları kapsamında ailesinin yanına geri dönüşü sağlanan çocukların sayısı da bu orana dâhildir. Ayrıca son dönemlerde açılan çocuk evlerinden, çocuk yuvalarına bağlı olanlarda bakımı ve gözetimi yerine getirilen çocukların sayısı da yine bu sayının içinde gösterilmiştir.

2.1.1.2.2.2. Yetiştirme Yurtları

Yetiştirme yurtları, kurum bakımı hizmetinin ilk yöntemlerinden olmuştur. Daha önceleri yetim veya öksüzler evi, kimsesiz çocuklar yurdu gibi isimlerle anılmıştır. SHÇEK Kanunu, yetiştirme yurtlarını, 13–18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlamaktadır. (SHÇEK Kanunu, 1983: md.3).

Yetiştirme yurtları, korunmaya muhtaç çocuk konumunda bulunup, ailesinin yanında korunmasının gerçekleştirilemediği çocukların, toplumsallaşma sürecinin tamamlanacağı ve sosyal hayata atılacağı son kurum bakımı ortamıdır. Burada 18 yaşını dolduran çocuklar reşit olarak ayrılmakta ve toplum içinde kendilerine bir yer edinmeye çalışmaktadır.

Yetiştirme yurtları 13–18 yaş grubundaki kız ve erkek çocuklarına hizmet sunduğu için Kız Yetiştirme Yurtları ve Erkek Yetiştirme Yurtları olarak ikiye ayrılarak değerlendirilmektedir.

2001 yılında SHÇEK'e bağlı 96 yetiştirme yurdunda 9.904 çocuğa korunma hizmeti verilmiştir.(DPT., 2001: 15). 2006 yılında 103 yetiştirme yurdunda 3.570'i kız, 6.836'sı erkek toplam 10.406 çocuğa hizmet sunulmuştur.(SHÇEK., 2007: 48). 2007 yılında ise 46'sı kız yetiştirme yurdu, 64'ü erkek yetiştirme yurdu, toplam da 110 yetiştirme yurdunda 3.811'i kız, 6.491'i erkek toplam 10.302 çocuğa korunma hizmeti verilmiş,(SHÇEK., 2008: 5). 2008 yılında bu rakamlar 114 yetiştirme yurdunda 3.739 kız, 6.402 erkek toplamda 10.141 çocuk olarak ortaya çıkmıştır.(SHÇEK., 2009: 27). 2009 yılında ise 105 yetiştirme yurdunda yaklaşık 10.000 çocuk korunma hizmetlerinden yararlandırılmıştır.(SHÇEK., 2010: 28).

2.1.1.2.2.3. Çocuk ve Gençlik Merkezleri (ÇOGEM)

ÇOGEM'ler, özellikle, 1990'lı yıllarda nicelik olarak toplumsal vicdanı ve huzuru rahatsız edecek boyutlara ulaşan “sokak çocukları” sorununun çözüm yollarından birisi olarak algılanarak ortaya çıkmış ve 1997 yılında SHÇEK Kanununa ek maddeyle geliştirilen kamu politikalarından birisi olmuştur. Kanunda, ÇOGEM'ler, eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlikelere karşı savunmasız kalan veya sokakta çalışan çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacıyla kurulan yatılı ve gündüzlü sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır. (SHÇEK Kanunu, 1983: md.3).

ÇOGEM'ler, öncelikle ve özellikle, İstanbul gibi, büyükşehirlerimizde, sokak çocukları sorunu üzerine yoğunlaşmıştır. ÇOGEM'ler “yatılı”, “gündüzlü” ve “yatılı ve

gündüzlü” olarak üç çeşide ayrılmıştır. Ayrıca son dönemlerde ilk adım istasyonu veya gözlemevi adıyla yeni birimlerin de kurulduğu bilinmektedir. Sokakta yaşayan veya çalışan çocuklar gözlemevlerinde gözlendikten sonra durumuna uygun bir ÇOGEM’e gönderilmektedir.

Sokakta her türlü riske karşı savunmasız konumda bulunan çocukların korunması amacıyla kurulan SHÇEK’e bağlı ÇOGEM’lerin 2007 yılındaki sayısı yatılı 15, gündüzlü 25 olmak üzere toplamda 40 olup, bu merkezlerde yaklaşık 7.600 çocuğa hizmet verildiği, bu sayının çok büyük bir bölümünün gündüzlü merkezlerde sokakta çalışan çocuklara ait olduğu görülmüştür. (SHÇEK., 2008: 5).

2008 yılında ÇOGEM'ler de 1.684’ü kız, 9.094’ü erkek toplamda 10.778 sokakta yaşayan/çalışan çocuğa korunma hizmeti verilmiştir.(SHÇEK., 2009: 59). 2009 yılında ise 44 merkezde 1.266’sı kız, 7.490’ı erkek olmak üzere toplam 8.756 çocuğa sokağın risklerinden korunma hizmeti sunulmuştur. (SHÇEK., 2010: 53).

2.1.1.2.2.4. Çocuk Evleri

Çocuk Evleri hizmeti, Türkiye’de çocuk koruma sistemine yönelik oluşturulan kamu politikalarından kurum bakımı modeli içinde, en güncel ve en sağlıklı model olarak gözlenmektedir. Ailesinin yanında kalmasının uygun olmadığı çocukların aile ve sosyal çevre içinde korunması ilkesinden hareketle oluşturulan bu yeni yöntemle, toplumsal hayata ve insan ilişkilerine hazırlıklı çocuklar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

SHÇEK Kanunu’nun 15.maddesine dayanılarak oluşturulan “Çocuk Evleri Yönetmeliği”nde çocuk evleri tanımlanmaktadır. Çocuk Evleri; her ilin, sosyal, kültürel açıdan çocuk yetiştirmeye en uygun bölgelerinde, tercihen, okul ve hastanelere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde, çocukların korunması hizmetini veren evlerin genel adıdır. (SHÇEK Çocuk Evleri Yönetmeliği, 2008).

İlk olarak 2006 yılında açılmaya başlayan çocuk evlerinden, yılın sonuna kadar 31 adet açılmıştır..(SHÇEK., 2007: 35). 2007 yılının sonunda 0–12 yaş grubundaki korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik 49, 13–18 yaş grubunda olanlara yönelik ise 15 çocuk evi sayısına ulaşılmıştır.(SHÇEK., 2008: 5). 2008 yılında ise modelin en uygun

modellerden birisi olduğu kanısı ve gözlemleri doğrultusunda çocuk evlerinin sayısında ciddi yükseliş olmuştur. Bu dönemde 0–12 yaş grubuna yönelik evlerin sayısı 64, bu evlerde bakılan çocuk sayısı 364, 13–18 yaş grubuna yönelik çocuk evlerinin sayısı 22 ve bu evlerde bakılan çocukların sayısı 172, toplamda çocuk evlerinin sayısı 86'ya ve bakılan çocukların sayısı ise yaklaşık 550'ye yükselmiştir.(SHÇEK., 2009: 54). 2009 yılı sonu itibariyle toplamda 160 çocuk evi ile yaklaşık 1.000 korunması gereken çocuğa hizmet sunulmuştur. (SHÇEK., 2010: 68).

2.1.1.2.2.5. Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri İle Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri

Bu modelde, çocuk evleri modeli gibi, çocuk koruma sisteminin güncel kamu politikaları olarak son dönemlerde ortaya çıkmıştır.

SHÇEK Kanunu, Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerini (KBRM), suça sürüklendikleri adliye veya emniyet birimlerince tespit edilen çocukların, davranış bozukluklarının giderilmesi amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanıp, topluma tekrar adapte oluncaya kadar, geçici süreli bakım ve korunma hizmetini, 7- 18 yaş grubunda yer alan erkek ve kız çocuklarına ayrı ayrı birimlerde sunan yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlamaktadır. (SHÇEK Kanunu, 1983: md.3).

Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri (BSRM) ise, duygusal, cinsel veya fiziksel istismara uğramış çocukların, travma veya davranış bozukluklarının rehabilitasyonu amacıyla, geçici süreli olarak bakım ve korunma hizmetini, kız ve erkek çocuklarına ayrı ayrı birimlerde sunan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, korunması gereken çocukları iki kısımda ele almıştır; korunma ihtiyacı bulunan ve suça sürüklenen çocuk. Aynı kanun 5.maddesinde geçen barınma ve bakım tedbirleri ile ilgili olarak da SHÇEK'in sorumluluklarını belirtmiştir. (ÇKK., 2005: md.10)

Kanunun uygulanmaya başlamasıyla birlikte, korunma ihtiyacı olan çocuklarla, suça sürüklenen çocukların aynı ortamı paylaşması, çocuk koruma sistemi üzerinde yapıcı etkilerden çok yıpratıcı etkileri ortaya çıkarmıştır. Aynı doğrultuda, 2000'li yılların başına kadar çok büyük oranda ekonomik yoksunluk veya aile parçalanması neticesinde

korunma altına alınan çocuklara hizmet veren kuruma son dönemde cinsel ihmal ve istismar uğramış çocuklar gibi örselenmiş çocukların kabul edilmeye başlaması, hizmetlerin etkililiğinde sorunlar ortaya çıkarmıştır. Yukarıda ifade edilen rehabilitasyon merkezleri bu tespitler ışığında ihtiyaçlara paralel olarak ortaya çıkmıştır.

Çocuk Koruma Kanunu, SHÇEK'e ciddi görevler vermiştir. SHÇEK, yetiştirme yurtları ve çocuk yuvalarında kalmakta olan ve özellikle ekonomik yoksunluk ve aile parçalanması neticesinde ekonomik yoksulluk temel problemi doğrultusunda kurum bakımına alınan çocukları ANY ve koruyucu aile uygulamaları aracılığıyla kendilerini ve ailelerini sosyo-ekonomik anlamda sosyal yardımlarla destekleyerek aile yanına dönmeleri üzerine kurduğu değişim felsefesinin ardından yeni yetiştirme yurdu, çocuk yuvası veya başka bir kurum açmak yerine, mevcut kurumlarında değişime gitmeyi tercih etmiş ve rehabilitasyon merkezlerini önceki kurumların yerine yeniden oluşturmuştur.

SHÇEK, son yıllarda ifade etmeye başladığı, vizyon ve misyonuyla ilgili kamu politikalarını KBRM ve BSRM'ler aracılığıyla yeni forma sokmaktadır. SHÇEK, temel düşünce eksenini, çocuğun ailesi yanında korunması, ailesi yanında korunamayacak çocukların koruyucu aile yanında korunması, acil olarak ailesinin yanından uzaklaştırılması veya ailesinin yanında kalması uygun olmayan çocukların, ev tipi örgütlenme içinde, üst düzeyde toplumsallaşma olanağıyla korunması ve suça sürüklenen veya ihmal ve istismar sebebiyle travma sürecinde olan veya davranış bozukluğu gösteren çocukların ise yeni rehabilitasyon merkezlerinde korunması üzerine oluşturmaktadır.

2006 yılının sonuna kadar SHÇEK'e bağlı olarak çocukların korunmasına yönelik hizmet veren 5 adet KBRM ve BSRM açılmış ve hizmet sunumuna başlamıştır.(SHÇEK., 2007: 36). 2007 yılında bu sayı 8'e ve hizmet sunulan çocuk sayısı yaklaşık 222'ye yükselmiştir.(SHÇEK., 2008: 5). 2009 yılında 7 rehabilitasyon merkezi daha açılarak, BSRM'lerin sayısı 18'e KBRM'lerin sayısı 6'ya ve korunma hizmeti verilen çocukların sayısı ise yaklaşık olarak 500'e yükseltilmiştir.(SHÇEK., 2009: 5).

2.1.2. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu

Kanun Numarası:2828

Kabul Tarihi: 24.5.1983,

Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 27.5.1983 Sayı: 18059

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı; korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Kanun, sosyal hizmetlerle ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişileri ve özel hukuk tüzel kişilerini, sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında çalışan personeli, sosyal hizmetlerden faydalananları ve faydalanacak durumda olanları kapsar.

Tanımlar

Madde 3 - Kanunda geçen;

a)- "Sosyal Hizmetler" ; kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü,

b)- "Korunmaya Muhtaç Çocuk" ; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

1. Ana veya babasız, ana ve babasız,
2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen,

4. Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocuğu,

c)- Sosyal hizmet kuruluşları; bu Kanunun amacına ve belirtilen esaslara uygun faaliyette bulunan kuruluşlar olup bunlardan;

1. "Çocuk Yuvaları" ; 0 – 12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklarla gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik veya iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

2. "Yetiştirme Yurtları" ; 13 – 18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetişmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

3. "Kreş ve Gündüz Bakımevleri" ; 0 – 6 yaş grubundaki çocukların bakımlarını gerçekleştirmek, bedensel ve ruhsal sağlıklarını korumak ve geliştirmek ve bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla kurulan (Mülga: 21.1.2000–594 KHK/1md.) (1) ve yatılı olmayan sosyal hizmet kuruluşlarını,

4. "Çocuk ve Gençlik Merkezleri", eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan veya sokakta çalışan çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacıyla kurulan yatılı ve gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarını,

5. "Toplum veya Aile Danışma Merkezleri", toplumun ve ailenin gelişmesi için; bireyin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hale gelmesi amacıyla koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevlerini, gerekirse diğer kuruluşlar ve gönüllülerle işbirliği içerisinde sunmakla görevli bulunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarını,

6. "Çocuk evleri" ; 0–18 yaşlar arasındaki korunmaya muhtaç çocukların kaldığı ev birimlerini,

7. "Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi"; Suça yöneldikleri tespit edilen çocukların davranış bozukluklarını gidermek amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanıncaya kadar geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü, 7–18 yaş kız ve erkek çocuklara yönelik ayrı ayrı yapılandırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,

8. "Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi"; Duygusal, cinsel ve/veya fiziksel istismara uğramış çocukların olumsuz yaşam deneyimlerinden kaynaklanan travma ve/veya davranış bozukluklarını giderme amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanıncaya kadar geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü kız ve erkek çocuklara yönelik ayrı ayrı yapılandırılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşlarını,"

Tespit, İnceleme ve Koruma

Tespit ve inceleme

Madde 21 - Kurum, korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat ve yaşlılar ile sosyal hizmetlere muhtaç diğer kişileri tespit ve incelemekle görevlidir.

Bu kişilerin Kuruma duyurulmasında ve incelemeye ilişkin olarak Kurum ile işbirliğinde bulunulmasında mahalli mülki amirler, sağlık kuruluşları ve köy muhtarları ile genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları yükümlüdürler.

Korunma kararı

Madde 22 - Korunmaya muhtaç çocukların reşit oluncaya kadar bu Kanun hükümlerine göre Kurumca kurulan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli belgeler Kurumca düzenlenir ve ilgili mahkemeye gönderilir.

Haklarında derhal korunma tedbiri alınmasında zorunluluk görülen çocuklar mahkeme kararı alınıncaya kadar, bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda veya aile yanında mahalli mülki amirin onayı alınmak suretiyle bakım altına alınır.

Koruyucu Aile

Madde 23 - Mahkemece korunma kararı alınan korunmaya muhtaç çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda olduğu kadar Kurumun denetim ve gözetiminde bir "Koruyucu Aile" tarafından da yerine getirilebilir.

Koruyucu aile, korunmaya muhtaç çocuğun bakımını ve yetiştirilmesini gönüllü olarak üstlenebileceği gibi Kurumca tespit edilecek ve ödenecek bir ücret karşılığında da yapabilir.

Koruyucu ailelerin seçimine, çocukla ilgili sorumluluklarına, Kurumla olan ilişkilerine, hizmetin işleyişine ve aileye bu hizmeti karşılığı ödenecek ücrete ilişkin esaslar bir yönetmelikle düzenlenir.

Korunma kararının süresi ve kaldırılması

Madde 24 - Korunma kararı genel olarak çocuk reşit olana kadar devam eder.

Ancak bu karar, korunma kararına neden olan şartların ortadan kalkması halinde Kurum yetkililerinin önerisi üzerine mahkemece çocuk reşit olmadan önce kaldırılabilmesi gibi reşit olduktan sonra da çocuğun rızası alınmak şartıyla devamı hususunda karar verilebilir. Reşit olduktan sonra korunma kararının devamı aşağıda belirtilen şartlara bağlıdır.

a) 18 yaşını tamamlamış olan korunmaya muhtaç çocuklardan;

1. Ortaöğrenime devam edenlerin 20 yaşına kadar,
2. Yükseköğrenime devam edenlerin 25 yaşına kadar korunma kararları uzatılabilir.

b) Öğrenime devam etmeyen 18 yaşını doldurmuş çocukların bir iş veya meslek sahibi edilerek kendi kendilerine yeterli olabilmelerinin sağlanması amacıyla 20 yaşına kadar korunma kararları uzatılabilir.

Bunlardan korunma kararı kalkmış; ancak tek başına yaşamını sürdüremeyecek durumda bulunan kız çocukları, Kurumca himaye olunur. Bu çocukların emek karşılığı iaae, ibate ve harçlıkları Kurumca karşılanmak kaydıyla Kurum hizmetlerinde çalışmaları da sağlanabilir.

c) Bedensel, zihinsel ve ruhsal sakatlıkları nedeniyle sürekli bakıma muhtaç durumda bulunan ve çalışmaktan aciz olan çocukların korunma kararı uzatılır.

Korunma kararı kalkan çocukların Kurumla ilişkilerinin devamı sağlanır, bu çocuklara gerektiğinde imkânlar ölçüsünde Kurumca yardımcı olunur.

Korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimlerinin sağlanması veya meslek sahibi yapılması

Madde 25 - Okul çağındaki korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimleri Milli Eğitim Bakanlığı ile diğer kamu kurumlarına ait okullarda gerçekleştirilir.

Herhangi bir nedenle okula devam etme imkânı bulamayan çocuklar, kamu ve özel işyerlerinde ücret mukabilinde çalıştırılarak bir meslek sahibi yapılırlar. Bu şekilde çalıştırılan çocukların ücretlerinin yurt idarelerince tespit edilen miktarı kendilerine harçlık olarak verilir. Geri kalan miktar aybaşını takip eden on gün içinde milli bankalarda çocuk adına açtırılan hesaba yatırılır. Çocuğun ücretinin başlama zamanı ve miktarı, yurt idaresi ile işveren arasında mahalli örf ve rayice göre tespit olunur. Bu konuya ilişkin hususlar bir yönetmelikle belirlenir.

(Değişik: 30.5.1997-KHK-572/10 md.) Özel eğitim gerektiren korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel eğitim-öğretim kurumlarında sürdürülür. Korunmaya muhtaç özürü çocukların eğitimleri Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte plânlanır. (MBS, 2013).⁷

⁷ SHÇEK Kanununun yalnızca çocuklara yönelik maddeleri derlenerek sunulmuştur.

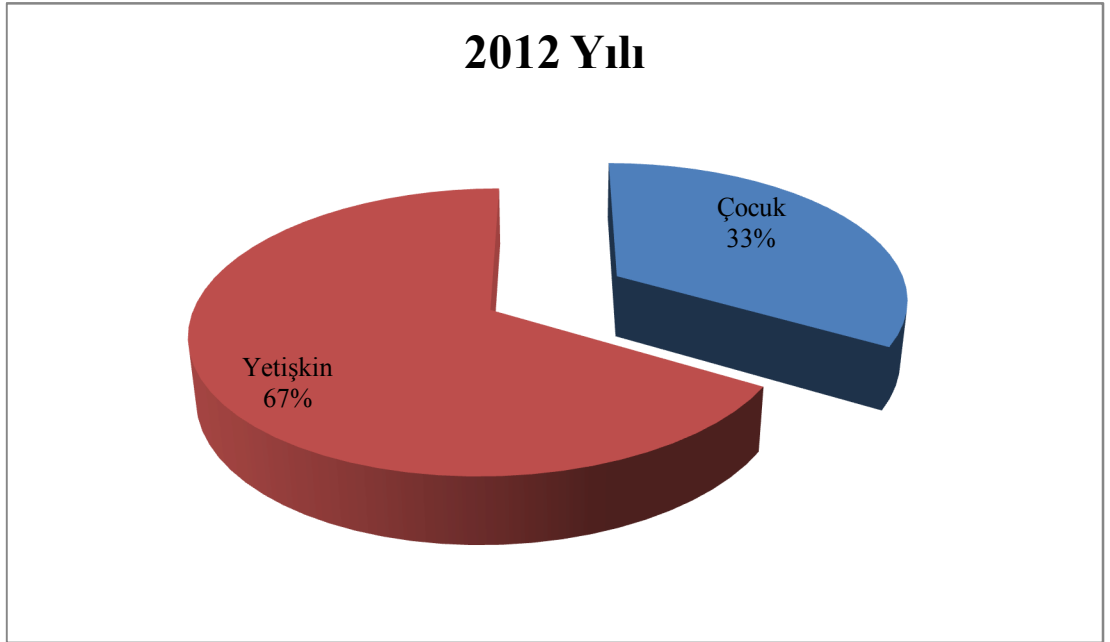
2.2. Çocuk Suçluluğu İle İlgili Önleyici ve Adli Kolluklar

2.2.1. Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü

Bu bölümde Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü'nün 2011 yılı brifinginden faydalanılarak, teşkilatın misyon, vizyon ve projeleri hakkında bilgi aktarılacaktır.

Sahip olduğumuz genç nüfus, kalkınmamızın en önemli dinamiğidir. Ülkemizde 0–18 yaş nüfusu yaklaşık 25 milyondur (TÜİK 2012: 25,262,731). Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, yaklaşık 15 milyon çocuk okul öncesi eğitim ile ilk ve orta dereceli okullara devam etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunca 2006 yılında gerçekleştirilen Çocuk İşgücü Araştırmasına göre; Türkiye genelinde 6–17 yaş grubunda yaklaşık 958 bin çocuk ekonomik bir işte çalışmaktadır.

Şekil 2: 2012 Yılı Türkiye Geneli, 0–18 yaş çocukluk ve +18 yaş yetişkin nüfus göstergeleri

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı

Çocuklarla ilgili olarak çeşitli kurumlar tedbirler almaktadır. Çocuk Şube Müdürlüğü de Polis olarak 5 başlık altında tedbirler almaktadır. (Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü, 2012)

- Çocukların suça maruz kaldığı ortamların ortadan kaldırılması,
- Suça maruz kalan çocuklarla ilgili yapılanlar,
- Suça sürüklenen çocuklarla ilgili yapılanlar,
- Mağdur ve kayıp çocuklarla ilgili yapılanlar,
- Ailelerin bilinçlendirilmesi,

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, m.1

- Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder.
- Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar.

2.2.1.1. Çocuk Polisi Yapılanması

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI ilkesi çerçevesinde; “ Çocuğun polisi değil, polisin çocuğu anlayabileceği” bir yaklaşımla 13.04.2001 tarihinde ülke genelinde çocuklar konusunda adli- idari tüm işlemleri yürütmek amacıyla, ülke nüfusunun % 33’ünü oluşturan çocuklarla ilgili adli ve idari işlemleri yürütmek üzere ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜKLERİ kurulmuştur.

2.2.1.1.1. Çocuk Polisi Birimleri

2001 yılından itibaren

Merkezde: Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı bünyesinde ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ,

81 İl’de: İl Emniyet Müdürlükleri bünyesinde ÇOCUK ŞUBE MÜDÜRLÜKLERİ,

722 İlçede: İlçe Emniyet Müdürlükleri bünyesinde ÇOCUK BÜRO AMİRLİKLERİ bulunmaktadır. (Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü, 2012)

2.2.1.1.2. Çocuk Polisinin Görevleri

- Kayıp
- Korunmaya muhtaç
- Buluntu
- Kimliği tespit edilemeyen
- Sokakta yaşayan
- Sokakta çalıştırılan
- Mağdur
- Suça sürüklenen

çocuklarla ilgili polisiye görevler yukarıda zikredilen birimlerce yürütülmektedir.

2.2.1.1.3. Çocuk Polisi Personeli

- Çocuk Polisi Birimlerinde 5.114 personel görev yapmaktadır.
- “Çocuğun polisi değil, polisin çocuğu anlayacağı” yaklaşımından hareketle, Çocuk Polisi sivil kıyafetle çalışmaktadır.
- Çocuk Polisi birimlerinde sürekli veya geçici sosyal çalışmacılardan yararlanılmaktadır.

2.2.1.1.4. Çocuk Polisi Eğitimleri

Çocuk Polisine; Kayıp ve Mağdur Çocuklar, Uluslararası ve Ulusal Mevzuat, İnsan Hakları, Çocuk Yargılaması, Gelişim Psikolojisi, Güç Koşullardaki Çocuklar, Polis Meslek Etiği, Etkili İletişim, Halkla İlişkiler konularında hizmet içi eğitimler verilmektedir. Uzmanlaşan personel, Çocuk Polisi birimlerinde istihdam edilmektedir.

Çocuk Polisi eğitimleri; Adalet Bakanlığı, SHÇEK, Üniversiteler, Barolar ve UNICEF ile işbirliği içerisinde yapılmaktadır.

Çocuk Adalet Sistemi içerisinde yer alan tüm kurum ve kuruluşlar bu faaliyetlere katılmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü koordinesinde, 2007 yılından bu yana 81 il Çocuk Şube Müdürlerinin katılımıyla her yıl düzenli olarak; (Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü, 2012)

“Çocuk Polisi Yönetici Seminerleri” düzenlenmekte;

Karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerinin ele alındığı bu toplantılarda stratejiler belirlenmektedir.

2.2.1.2. Çocuk Şube Müdürlüğü Proje ve Faaliyetleri

Emniyet Genel Müdürlüğü olarak;

- Çocukların suça maruz kalmalarına neden olan ortamların ortadan kaldırılmasına,
- Suça sürüklenen veya suça maruz kalan çocukların korunarak topluma kazandırılmalarına yönelik çeşitli faaliyetlerde buldukları ve projeler yürüttükleri ifade edilmiştir.

2.2.1.2.1. Güvenli Okul-Güvenli Eğitim Projesi

- İçişleri Bakanlığı – Milli Eğitim Bakanlığı arasında 20.09.2007 tarihinde Protokol imzalanmıştır.
- Proje, ilk ve orta dereceli eğitim kurumlarını kapsamaktadır.
- Bütüncül yaklaşımla, eğitim ortamlarında muhtemel şiddet ve şiddet içerikli suçlarla, düzeni bozan her türlü olumsuzlukların oluşmadan önlenmesi hedeflenmektedir.
- Okul giriş ve çıkış saatlerinde trafik ve asayiş tedbirleri arttırılmıştır.
- Okulların yakın ve uzak çevresinde sivil ve resmi polisler görevlendirilmiştir.
- Okul çevresindeki internet kafeler başta olmak üzere umuma açık yerlerle, park ve bahçelerin denetimi sağlanmıştır.
- Proje sayesinde, okullarda ve çevresinde meydana gelen olaylarda önemli ölçüde azalma görülmüştür. (Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü, 2012)

2.2.1.2.2. Umut Yıldızı Projesi

(Suça Sürüklenmiş Risk Altındaki Çocukların Mesleki Beceri Edinmeleri ile Toplum Sağlıklı Bireyler Olarak Kazandırılmasında Kurumlar Arası İşbirliği Projesi).

- İçişleri Bakanlığı – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı – Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği arasında 13.05.2009 tarihinde Protokol imzalanmıştır.

Suçta sürüklenmiş risk altındaki 16–18 yaş grubundaki çocukların uyum, iletişim ve mesleki becerilerinin geliştirilerek iş sahibi olmaları ve sosyal rehabilitasyonları hedeflenmektedir.

- Proje kapsamında Çocuk Polisince 7.560 “risk altında olduğu değerlendirilen çocuk” tespit edilmiştir.
- İş-Kur İl Müdürlüklerince, bunlardan 1568’inin mesleki eğitimleri tamamlanarak sertifikalarının verildiği; 750’sinin eğitimleri devam ettiği, ayrıca 443 çocuğunda istihdam edildiği bildirilmiştir.

2.2.1.2.3. Emniyet Genel Müdürlüğü Koordinesinde İllerde Yürütülen Projeler

Emniyet Genel Müdürlüğü koordinesinde, ayrı ayrı İl Emniyet Müdürlüklerince;

- Risk altındaki,
- Sokakta yaşayan ve çalışan,
- Eğitime devam etmeyen,
- Suça sürüklenen çocuklara yönelik yaklaşık 160 proje uygulandığı,

Bunlardan bazıları;

1. **KOCAELİ:** Beni de Kazan Projesi,
2. **ADANA:** Yalnız Değilsiniz Projesi,
3. **ADİYAMAN:** Mahalli Lig Projesi,
4. **ANTALYA:** Çiçekler Solmasın Analar Ağlamasın Projesi,

(Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü, 2012)

5. **BALIKESİR:** Deniz Yıldızı Projesi,
6. **ELAZIĞ:** Güvenli Gençlik- Güvenli Elazığ Projesi,
7. **İSTANBUL:** Alo Kanka Projesi,
8. **İZMİR:** Sokakta Çalışan- Çalıştırılan Çocuklar Projesi,
9. **MALATYA:** Yıldıztepe Sosyal Sorumluluk Projesi,
10. **MARDİN:** Güvenli Mardin Projesi,
11. **SAKARYA:** Çocukları Sokağa Mahkûm Etmeyelim Projesi,
12. **SİİRT:** Sokaktaki İnciler Projesi,
13. **TEKİRDAĞ:** Güvenli Geleceğimize Selam Duran Çiçekler Projesi,

Bu Projelerde; suça sürüklenen ve suça maruz kalan çocukların rehabilite edilmesi ve topluma kazandırılarak suça sürüklenmelerinin önlenmesi amacıyla, ilgili kurumlarla işbirliği halinde spor aktiviteleri (mahalli futbol ligleri gibi), meslek edindirme çalışmaları, eğitim araç-gereci yardımı, ailelerin bilinçlendirilmesi gibi faaliyetler gerçekleştirilmekte olduğu ifade edilmiştir.

2.2.1.2.4. İnternet Kafelerin Denetimi

Çocukların, sanal dünyanın zararlı etkilerinden korunması amacıyla; uzmanlardan gerekli destek alınarak, ilgili mevzuat kapsamında, internet kafelere yönelik denetimler yapıldığı ve 2010 yılı içerisinde 17.754 internet kafe denetlendiği açıklanmıştır.

2.2.1.2.5. Okullarda Bilgilendirme Faaliyetleri

Gençlerin suçlardan, madde bağımlılığından ve zararlı alışkanlıklardan korunmaları için, ilk ve orta dereceli okullarda bilgilendirme faaliyetleri düzenlendiği belirtilerek,

Bu kapsamda 2010 yılında okullara yönelik olarak yaklaşık;

- 12 890 etkinlikte,
- 1 milyon 500 bin öğrenciye yönelik bilgilendirmeler yapıldığı bildirilmiştir.

(Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü, 2012)

2.2.1.2.6. Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Uluslararası Sempozyumu

Birincisi, 27–29 Nisan 2009 tarihleri arasında ikincisi 24–26 Nisan 2010 tarihleri arasında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığı himayelerinde düzenlenen; “Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Uluslararası Sempozyumu” nun üçüncüsü yine TBMM Başkanlığı himayelerinde 20–22 Nisan 2011 tarihleri arasında düzenlediği bildirilmiştir.

2.2.1.2.7. Kayıp Çocuk Rehberi

Kayıp çocukların aranması sırasında yapılan iş ve işlemlerde standartlaşmayı temin etmek ve araştırmanın bütün boyutlarıyla gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla “Kayıp Çocuk Rehberi” hazırlanmış ve el kitapçığı haline getirilerek ülke genelinde dağıtımını sağlandığı belirtilmiştir.

2.2.1.2.8. Çocuk Polisinin Kapasitesinin Geliştirilmesi MATRA Projesi

Kayıp çocukların aranması konusunda Avrupa ülkeleri uygulamalarının incelenmesi ve bu alandaki kapasitenin artırılması amacıyla Hollanda Polisi ile işbirliği halinde 2010–2012 yıllarını kapsayan Çocuk Polisinin Kapasitesinin Geliştirilmesi MATRA Projesi yürütüldüğü bildirilmektedir.

2.2.1.2.9. Kayıp Çocuklar Ulusal Bilgi Sistemi, Kurumlar Arası İşbirliği Projesi

- Sosyal hizmet kurumlarından izinsiz ayrılan çocuklarımızın on-line takip edilebilmesine yönelik bir sistem oluşturulacaktır.
- Buna ilişkin “Kayıp Çocuklar Ulusal Bilgi Sistemi Projesi Kurumlar Arası İşbirliği Protokolü” Haziran 2010’da imzalanmıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki veri tabanına, SHÇEK yetkililerinin internet ortamında e-Devlet kapısı üzerinden on-line veri girişi yapabilmeleri, Türksat AŞ tarafından sağlanacaktır. (Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü, 2012)

Bu çalışma ve projeler çerçevesinde Türkiye Halkla İlişkiler Derneği (TÜHİD), tarafından düzenlenen; 10. “Altın Pusula Halkla İlişkiler Ödülleri” yarışmasına “Çocukların Mutlu Geleceği İçin Umut Yıldızı Projesi” ile Emniyet Genel Müdürlüğü adına katılan Çocuk Şube Müdürlüğü, 175 proje arasında Kamu Kuruluşları Kategorisinde ödüle layık görülmüştür. (Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü, 2012)

2.2.2. Jandarma Genel Komutanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü

Bu bölümde Jandarma Genel Komutanlığı (JGK) web sitesinden alınan bilgiler doğrultusunda çocuk suçluluğu ile mücadele eden birimleri hakkında bilgi aktarılacaktır.

2.2.2.1. Çocuk ve Kadın Kısım Amirliklerinin Kuruluş Amacı ve Teşkilat Yapısı

Jandarma Genel Komutanlığı, Asayiş Daire Başkanlığı, Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü,

Genel olarak Jandarma;

- Yardım isteyenlere,
- Korunmaya muhtaç çocuklarla,
- Yardım gereken küçüklere,
- Sakat, hasta, yaşlı kimselere,
- Düşkün ya da kimsesizlere,
- Yabancılara yardım eder.” (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği-Madde 45).
- “Jandarma; Sokaklarda, serseri gibi dolaşan ve oturduğu yeri bildirme gücü bulunmayan, düşkün durumdaki kimselerin ya da çocukların kanuni temsilcilerini araştırıp, bulmak ve kendilerine teslim etmekle; kanuni temsilcileri olmayanları ise, ilgili sosyal yardım kuruluşlarına ya da belediyelere teslim etmekle yükümlüdür.” (Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği-Madde 63). (Jandarma.gov.tr. 2013).

Çocuklarla ilgili yasal mevzuat ile taraf olunan sözleşme ve ilkelerin tümü “Çocuğun Yüksek Yararı” ilkesinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Her koşulda çocuğun yararının en iyi şekilde korunmasını ve önde tutulmasını göz önüne alarak düzenlenmiştir. Bu nedenle kolluk olarak, çocuklarla ilgili yapılan tüm faaliyetlerde, çocuğun yüksek yararının gözetilmesi önem arz etmektedir.

“Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.” (5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu-Madde 31/1).

Jandarma Genel Komutanlığınca, çocukların suçtan korunması ve suç işlemelerinin önlenmesi, suça sürüklenen ve korunma ihtiyacı olan çocuklar ile aile içi şiddet mağduru kadın ve çocuklarla ilgili işlemlerin daha etkin olarak yerine getirilmesi maksadıyla; Jandarma Genel Komutanlığı Karargâhında “Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü”, (14) İl Jandarma Komutanlığında (İstanbul, Ankara, İzmir, Aydın, Erzurum, Antalya, Diyarbakır, Bursa, Adana, Konya, Balıkesir, Şanlıurfa, Muğla, Samsun) “Çocuk ve Kadın Kısım Amirliği” [(1) Çocuk ve Kadın Kısım Âmiri, (1) Psikolog, (2) Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubayı (1’i Bayan)] teşkil edilmiş, diğer İl Jandarma, İlçe Jandarma ve Jandarma Karakol Komutanlıklarında ise “Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubayı” kadrolaşmıştır.

2.2.2.2. Çocuk ve Kadın Kısım Amirliklerinin Görevleri

Sorumluluk alanında bulunan tüm çocukların, kanunlarla verilen haklarını ve çocukları her zaman ve her ortamda, her türlü şiddete karşı korumak en önde gelen vazifesi olarak kabul eder.

Bu amaçla;

- Örgün ve yaygın eğitim öğretim kuruluşları ile eğlence ve sosyal merkezlerin bulunduğu bölgelerde, çocuklarla ilgili olarak önleyici ve koruyucu devriye hizmetlerini yürütmek,
- Mevzuat doğrultusunda mülkî amirliklerin denetim ekipleriyle özellikle internet kafelerde, çocukların psikolojik ve bedensel gelişimlerine olumsuz etkisi olabilecek şiddet ve pornografi unsurları (Jandarma.gov.tr. 2013),

içeren veya kumar, uyuşturucu madde kullanımı ve benzeri kötü alışkanlıkları özendirici bilgisayar oyunlarının oynatılıp oynatılmadığını, genel ahlaka aykırı ve pornografik içerikli sitelere erişimin engellenmesini sağlayacak filtre yazılımı ve programların kullanılıp kullanılmadığını kontrol etmek,

- Çocuklara satılması mevzuatla yasaklanmış maddelerin (müstehcen yayın, sigara, alkol, uyuşturucu madde, vb.) çocuklara satılıp satılmadığını, çocukların girmesi yasaklanmış umuma açık yerlere girip girmediklerini ve çalıştırılıp çalıştırılmadıklarını kontrol etmek,
- Korunmaya ve yardıma muhtaç, mağdur, kaybolan ve bulunan çocuklarla ilgili faaliyetleri etkin olarak yürüterek, çocukların işlemlerin en kısa sürede tamamlanmasını müteakip, ilgili kurumlara teslimini sağlamak ve bu konuda gerekli tedbirleri almak,
- Toplum destekli güvenlik hizmeti modeli kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak öğrencilere ve ailelere “Çocuk Hakları, Çocukların İhmal ve İstismarı, Sağlıklı İletişim Kurma, Madde Bağımlılığı, Okullarda Meydana Gelen Şiddet Olayları, Çocuk Kaçırılması, Alıkonulması ve Kaybolması” konularında bilgilendirme çalışmaları yapmak,
- Ailesine veya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne teslim edilmesi gereken, hakkında ıslah ve/veya tedavi tedbiri alınan veya gözaltında tutulan çocuğun ailesine, ilgili kuruma veya adli mercilere teslimine kadar geçen sürede muhafazasını sağlamak, beslenme, haberleşme gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak, gerektiğinde en yakın sağlık kuruluşunda sağlık kontrollerini yaptırılmak,
- Suça sürüklenen çocuklarla ilgili işlemleri, C. Savcısının talimatı doğrultusunda yürütmek,
- Çocuklarla ilgili mevzuatın verdiği diğer görevleri yerine getirmek,
- Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi maksadıyla, toplum destekli güvenlik hizmeti modeli kapsamında kadına ve çocuğa yönelik şiddetin hukuksal süreçleri, şiddetin türleri, şiddetin sosyal ve fiziksel zararları (Jandarma.gov.tr. 2013).

konularında ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte vatandaşlara yönelik bilgilendirme seminerleri düzenlenmek ve konuyla ilgili broşürler dağıtmak,

- Aile içi şiddetli ilgili önleyici ve koruyucu tedbirler ile adli ve mülki makamlar tarafından verilen görevler yerine getirilmektedir.

2.2.2.3. Yürütülen Faaliyetler

Kolluk; 5395 sayılı “Çocuk Koruma Kanunu ”nun 31’inci maddesinde, “Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir”, “Yakalama Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği ”nin, 19’uncu maddesinde ise “Çocuklarla ilgili işlemler mümkün olduğu ölçüde sivil kıyafetli görevliler tarafından yerine getirilir.” hükümleri doğrultusunda işlem yapmaktadır. Çocukların suçtan korunması, suç işlemelerinin önlenmesi ile suça sürüklenen ve korunma ihtiyacı olan çocuklarla ilgili işlemlerin daha etkin olarak yerine getirilmesi maksadıyla;

JGK’nin koordinatörlüğünde, çocukların korunması ve çocuk suçluluğu ile mücadele alanında çalışan kurum ve kuruluşlarla müşterek olarak, Türkiye-Avrupa Birliği Mali İşbirliği Programı kapsamında, “Türkiye’deki Yardıma Muhtaç Çocuklar İçin İyi Bir Yönetim, Koruma ve Adaletin Güçlendirilmesi Projesi”, 16 Ağustos 2005 tarihinde başlatılmış ve 15 Mayıs 2008 tarihinde tamamlanmıştır. Bu proje kapsamında, Jandarma Okullar Komutanlığında görevli personele, çocuk suçlarıyla mücadelede görevli personelin eğitilmesi maksadıyla kurs verilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı arasında “Aile İçi Şiddet Mağdurlarına ve Mağdur Çocuklara Yönelik Verilen Hizmetlerin Kurumsal Kapasitesinin Artırılması ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Protokol” 09 Kasım 2010 tarihinde imzalanmıştır. Protokol kapsamında;

- Aile içi şiddet mağdurlarının kayıt altına alınması ve risk analizlerinin yapılması maksadıyla geliştirilen “Aile İçi Şiddet Olayları Kayıt Formu” tüm Jandarma birimlerinde tanzim edilmeye başlanmıştır. (Jandarma.gov.tr. 2013).

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığının da arasında bulunduğu (17) kurum ile 6–14 yaş grubu çocukların tamamının okullaşmasını sağlamak için, kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği çerçevesini belirleyerek “İlköğretime Erişim ve Devamın İzlenmesi Çalışmalarında Kurumlar arası İşbirliği Protokolü” 13 Ocak 2011 tarihinde imzalanmıştır. Protokol kapsamında;

- İl J., İlçe J. ve J.Krk.K.lıklarında görevli personel tarafından zorunlu eğitim çağında olup ilköğretime kayıtsız çocuklar tespit edilerek ailelerin iknasın konusunda İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile işbirliğinde bulunmaktadır.
- Sokakta çalıştırılan ve bulunduğu koşullar nedeniyle okula devam edemeyen çocukların ilköğretime yönlendirilmeleri sağlanmaktadır.

Çocukların suçtan korunması ve suç işlemlerinin önlenmesine yönelik olarak;

- Uçucu veya uyuşturucu madde bağımlısı olduğu anlaşılan çocukların tedavisi için sağlık kuruluşları ile işbirliğinde bulunmaktadır.
- Çocukların korunması ve çocuk suçluluğunun önlenmesi konusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışılmaktadır.

2.2.2.4. Planlanan Faaliyetler

Çocukların suçtan korunması, suç işlemlerinin önlenmesi, suça sürüklenen ve korunma ihtiyacı olan çocuklar ile aile içi şiddetin önlenmesine yönelik işlemlerin daha etkin olarak yürütülebilmesi maksadıyla;

- (14) İl Jandarma Komutanlığı’nda teşkil edilen “Çocuk ve Kadın Kısım Amirlikleri” nin 2014–2019 yılları arasında diğer (67) İl Jandarma Komutanlığı’nda da teşkil edilmesi,
- 2013 yılı Kasım ayı içerisinde Jandarma Okullar Komutanlığında (2) hafta süreli “Çocuk Suçlarının ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kursu” düzenlenmesi,
- Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yürütülen AB projesi çerçevesinde, aile içi şiddetin önlenmesi konusunda görevli (250) Jandarma personelinin eğitimcinin eğitiminden geçirilmesini müteakip ilk aşamada en az (12.000) Jandarma personeline eğitim verilmesi, (Jandarma.gov.tr. 2013).

- “Toplum Destekli Güvenlik Hizmeti” kapsamında, İl Jandarma Komutanlıkları tarafından, diğer kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak belde, köy ve mahallelerde bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarına (Bilgilendirme toplantıları, afiş ve broşür dağıtılması gibi) devam edilmesi planlanmıştır. (Jandarma.gov.tr. 2013).

2.3. Türkiye’de Çocuk Adalet Sistemi

2.3.1. Çocuk Suçluluğuna İlişkin Mahkemeler

2.3.1.1. Genel Olarak

Dünya’da ilk çocuk mahkemesi 1878 yılında Amerikan Massachusetts’te, diğeri de Chicago’ da 1899’da kurulmuştur. İtalya’da ise 1934’de faaliyete geçmiştir.

Ülkemizde çocuk mahkemelerinin kuruluşu, 1979 yılında çıkartılan ve 1982 yılında yürürlüğe giren 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun ile öngörülmüş olup ilk çocuk mahkemesi 1987 yılında Ankara’da faaliyetine başlamıştır.

Ceza kanunlarının uygulanması bakımından çocuk, Türk Ceza Kanunu’nun 6/b maddesinde “on sekiz yaşını doldurmamış olan kişi” olarak belirlenmiştir.

Son yıllarda çocuk suçluların topluma kazandırılması için klasik cezalandırıcı adalet anlayışının yerini onarıcı adalet almıştır. Çocuk suçluluğunun azaltılması amacıyla ABD ve Kanada gibi ülkelerde ihtilaflar uzlaştırmacı yardımıyla çözümlenmeye başlanmıştır. Ancak ülkemizde genel olarak uzlaştırmacının yasal altyapısı bulunmasına karşın gerek büyükler gerek çocuklarla ilgili yaygın uygulama bulunmamaktadır. (Demirtaş, 2012: 5).

2.3.1.2. Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri

2.3.1.2.1. Görevleri

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun 27. maddesine göre, il merkezi ve buna bağlı ilçelerde ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçun bir çocuk tarafından işlenmesi

halinde görevli mahkeme çocuk ağır ceza mahkemesidir. Genel ağır ceza mahkemeleri 5235 sayılı Kanununun 12. maddesine göre;

Ceza Kanunu dışındaki kanunların görevli kıldığı, Türk Ceza Kanunu'nda tanımlanan; yağma, irtikâp, resmî belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık, hileli iflas suçları ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili, Dava ve işlere bakarlar.

2.3.1.2.2. Mahkeme ve Hâkim Sayıları

Ülkemizde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 25. maddesi kapsamında (19) çocuk ağır ceza mahkemesi kurulmuş olup bunlardan (9)'u faaliyettedir. Bu mahkemelerde (29) hâkim istihdam edilmektedir. Son yıllarda bu mahkemeye gelen ve çıkan iş miktarlarına aşağıda yer verilmiştir. (Demirtaş, 2012: 5).

Tablo 2: Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerindeki İş Durumu

YIL	AÇILAN DAVA	KARAR SAYISI
2009	2250	2679
2010	2222	2626
2011	2728	2997

Kaynak: Adalet Bakanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, İç Denetim Raporu: 2012

2.3.1.3. Çocuk Mahkemeleri

2.3.1.3.1. Görevleri

- Çocuklar ile ilgili koruyucu ve destekleyici tedbir kararı vermektir. (Bu mahkemelerin bulunmadığı yerlerde ise Çocuk Koruma Kanunu'nun geçici 4 üncü maddesine göre aile mahkemeleri, bu da yoksa asliye hukuk mahkemeleri yetkilidir.)
- Acil korunma kararı almaktır
- Çocuklara ilişkin güvenlik tedbiri kararı vermektir.

- Asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçları işlediği iddia olunan çocuklar ile ilgili davalara bakmaktır (Demirtaş, 2012, 6).

2.3.1.3.2. Mahkeme ve Hâkim Sayıları

(73) çocuk mahkemesinden (57)'si faaliyette olup buralarda toplam (61) hâkim çalışmaktadır.

Halen bazı illerde çocuk mahkemesi ile çocuk ağır ceza mahkemesi kurulmamış olup bu mahkemelerin olmadığı yerlerde ceza mahkemeleri bu davalara Çocuk Koruma Kanunu'nun geçici 3 üncü maddesine göre çocuk mahkemesi sıfatıyla bakmaktadırlar.

Çocuk mahkemelerine gelen davalar ile ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir. (Demirtaş, 2012: 7).

Tablo 3 : Çocuk Mahkemelerindeki İş Durumu

YIL	AÇILAN DAVA	KARAR SAYISI
2009	38.437	43.151
2010	45.164	40.350
2011	47.064	46.917

Kaynak: Adalet Bakanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, İç Denetim Raporu: 2012

2011 yılı verilerine göre, çocuklar hakkında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde devirlerle birlikte toplam bakılan **93.225** kamu davasından **28.306'** sinde mahkûmiyet kararı verilirken (%30), **21.158** inde ise (%23) beraat kararı ittihaz edilmiştir.

2008 yılında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde çocuklar hakkında verilen 44.796 karardan sadece 5.042'si uzlaşma ile sonuçlandırılmıştır. (bkz. Adli İstatistikler 2008).

Tablo 4:Çocuk Mahkemeleri ile Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerindeki İş Miktarları

Yıl	Gelen	Toplam Bakılan	Karar Verilen	Mahkûmlukla Sonuçlanan	Hapis Cezası Verilen	Beraat Kararı
2002	5.371	11.747	3.770	2.029	59	762
2003	21.576	29.591	5.243	3.305	116	1.197
2004	35.448	59.862	24.579	8.031	627	3.314
2005	52.767	88.821	46.047	18.859	251	2.437
2006	60.125	104.400	46.999	5.155	1.614	5.707
2007	33.263	85.232	40.148	12.377	2.465	8.137
2008	32.906	82.660	44.796	15.058	3.353	9.414
2009	40.687	85.543	45.829	24.205	5.728	15.660
2010	47.386	82.660	42.976	24.785	5.950	16.586
2011	49.792	93.225	49.914	28.306	6.386	21.158

Kaynak: Adalet Bakanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, İç Denetim Raporu: 2012⁸

1994 yılında suça sürüklenen çocuk sayısı **100.000** küçükte **675** iken bu sayı, 2001 yılında **847**, 2011 yılında ise **1.811** rakamına ulaşmıştır. (Demirtaş, 2012: 8).

⁸ Tablo 'da sonuç, hapis cezası ve beraat kararları dışındaki sair karar ayrıntısına yer verilmemiş olup geniş bilgi için bkz. Adli İstatistikler 2011.

Tablo 5 : Tüm Ceza Mahkemelerinde Yargılanan Çocuk Sanık Sayıları

YIL	ÇOCUK SANIK SAYISI
2001	87.206
2002	100.904
2003	124.620
2004	136.358
2005	158.917
2006	141.102
2007	111.278
2008	110.237
2009	119.141
2010	133.201
2011	141.412

Kaynak: Adalet Bakanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, İç Denetim Raporu: 2012.

Tablo 6 : Tüm Ceza Mahkemelerinde Çocuklar Hakkında Son Üç Yılda Verilen Karar Sayıları

YIL	KARAR SAYISI
2009	108.492
2010	123.063
2011	136.669

Kaynak: Adalet Bakanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, İç Denetim Raporu: 2012

İstanbul Gaziosmanpaşa Çocuk Mahkemesinde 2009 yılı itibariyle 320 dosya üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre; Suça sürüklenen çocukların % 97'sinin erkek olduğu,

Tablo 7 : Ceza Mahkemelerinde Çocuklar Hakkında Verilen Hapis Cezalarının Sayıları

YIL	HAPİS CEZASI SAYISI
2001	5.728
2002	5.302
2003	4.887
2004	4.523
2005	4.290
2006	5.208
2007	7.224
2008	8.333
2009	13.074
2010	13.195
2011	13.016

Kaynak: Adalet Bakanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, İç Denetim Raporu: 2012.

Suçu sürüklenme yaşının ergenlik yaşına denk geldiği; 14 (%18,5), 15 (%35,4), 16 yaş (% 21,5), En çok işlenen suçların; hırsızlık (%42), yaralama (%31) ve uyuşturucu bağımlılığı oluşturduğu (%7) olduğu, Suç işleyen çocukların, ailelerinin işsiz ya da çok alt gelir grubunda bulunduğu, Uyuşturucu kullanmanın sebebi olarak çocuğun yaşadığı yoksulluk halinin belirtilerini bastırmanın öne çıktığının ifade edildiği,

Gaziosmanpaşa'da suç işleme oranının arttığı, buna göre; ilgili çocuk mahkemesine 2009 yılında 535, 2010 yılında 1.255, 2011'de 1608 dava dosyası geldiği, (Demirtaş, 2012: 9).

Suç işleyen çocukların ailelerin çoğunun başka yerden göçle gelenler olup bunların % 84'ünün 4 ya da daha fazla çocuğunun olduğu,

Suçta itilen çocukların çoğunun ilköğretim yıllarında okulu bıraktığı, nitekim sadece (% 8)'inin okula devam ettiği, bir kısmının da okuryazar dahi olmadığı (%29), Belirlenmiş,

Yapılan görüşme ve incelemelerden de anlaşıldığı üzere suça sürüklenen küçüklerin çoğunluğunun parçalanmış aile çocukları ile anne ve babaları bulunmayan küçüklerin oluşturduğu anlaşılmıştır.

2.3.1.4. Çocuk Mahkemeleri Bünyesindeki Uzmanlar

2.3.1.4.1. 2253 sayılı Kanun Yönünden

Mahkemelere bağlı uzman çalıştırma usulü ilk kez 07.11.1979 tarih, 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun ile başlamıştır. Bu Kanunun 30 uncu maddesine göre, her çocuk mahkemesinde öncelik sırasına göre, sosyal hizmet uzmanı veya yardımcısı, pedagog, psikolog ve psikiyatr atanması öngörülmüştür.

Çocuk mahkemesi ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde; çocuk ve aile sorunları, çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında en az lisans öğrenimi yapmış kişilerin sosyal çalışma görevlisi olarak çalıştırılması gerekmekte olup bu görevlilerin atanması Bakanlığımızca yapılmaktadır. Anılan mahkemelerde sosyal çalışma görevlisi bulunmaması halinde başka kamu kurum ve kuruluşlarında ya da serbest olarak çalışanların sosyal çalışma görevlisi olarak görevlendirilebileceği düzenlenmiştir. (Demirtaş, 2012: 9).

2.3.1.4.2. Çocuk Koruma Kanunu Bakımından

Çocuk Koruma Kanunu'nun 34 üncü ve Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmeliğin 19 uncu maddesinde sosyal çalışma görevlilerinin vazifeleri;

1. Yargılanan çocuk hakkında onun içinde bulunduğu koşulları, çocuğun özelliklerini ve çocuğun toplumda yapıcı bir rol üstlenmesini ve yararlanılabilecek toplumsal kaynakları tanımalarını sağlamak üzere sosyal inceleme yapmak ve raporlamak,
2. Çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında yanında bulunmak,
3. Çocuk hâkimleri tarafından verilen Çocuk Koruma Kanunundaki diğer görevleri yapmak,

Şeklinde ifade edilmiştir.

Halen çocuk mahkemelerinde; (107) uzman görev yapmakta olup bunların (38)'i psikolog, (37)'si sosyal çalışmacı ve (32)'si pedagoğ kadrosundadır.

Çocuk ağır ceza mahkemelerinde ise (6) psikolog, (4) sosyal çalışmacı ve (4) pedagoğ görev ifa etmektedir.

2.3.1.4.3. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönünden

Suçta sürüklenen çocukları cezaevine koymak yerine toplum içinde cezalarını çekmeleri amacıyla Bakanlığımız Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığına bağlı olarak, ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet savcılıkları nezdinde "Denetimli Serbestlik Şube Müdürlükleri" kurulmuştur.

Denetimli serbestlik şube müdürlükleri, Çocuk Koruma Kanunu'nun 36'ncı maddesine göre, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen, denetim altına alınmasına karar verilen yahut hakkında şartla salıverme hükmü kurulan çocuklar üzerinde çalışmak üzere bir denetim görevlisi vazifelendirilmektedir.

Çocuk Koruma Kanunu'nun 37'nci maddesine göre suça sürüklenen küçük on iki yaşını bitirmemiş ise tedbir kararları "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu" tarafından görevlendirilen denetim görevlileri tarafından yürütülmektedir

Denetim görevlisinin vazifesi, küçüğün aile, eğitim, iş ve sosyal çevreye uyum sağlaması için destek ve yardımcı olmaktır. Bu amaçla üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermektedir. (Demirtaş, 2012: 10).

2.3.2. Uzlaşma ve Arabuluculuk Müessesinin Önemi

Türkiye'de çocuklarla ilgili kanun, yönetmelik, sözleşme vs. gibi 70 dolayında mevzuat olmasına karşın çocuk ceza adalet sisteminde adalet sisteminde küçüklerle ilgili usul ve esasları özel olarak düzenleyen usul kanunu bulunmamaktadır.

Çocuk Koruma Kanunu'nda da usul ve esaslar bağlamında özel düzenleme mevcut değildir. Uzlaşma hususunda çocuklar hakkında da Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253 üncü maddesindeki hükümler uygulanmaktadır.

Buna göre;

- a. Soruşturma ve kovuşturması şikâyete bağlı suçlar,
- b. Şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın TCK'da yer alan; kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç TCK.m.86, 88), taksirle yaralama, konut dokunulmazlığının ihlali, çocuğun kaçırılması ve alıkonulması, ticari sır, bankacılık sırrı, müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması fiilleri, uzlaşma kapsamındadır.

Küçükler için uzlaşmanın kapsamının daha geniş tutulması gerekmesine karşın mevzuatımızda bu düzenleme çok sınırlı kalmış, fiiliyatta iş yoğunluğu ve farkındalık eksikliği nedeniyle yetişkinler kadar bile uygulanırlık kazandırılmamıştır Sulh mahkemeleri daha çok basit uyuşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözümlenmesi amacıyla kurulmalarına karşın, iş yoğunluğu ve ihsası rey endişesi gibi nedenlerle günümüzde bu rollerini yitirmişlerdir. Hukuk uyuşmazlıklarında uygulanması düşünülen arabuluculuk sistemi hâlen yürürlükte değildir. (Demirtaş, 2012: 10–11).

Doç. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK' in makalesinde ifade ettiği gibi; “Kanada çocuk suçluluğunda uzlaşmanın en iyi uygulandığı ülkelerden birisi olup örneğin, bir küçüğün (17 yaşında) ilk defa işlediği bıçakla tehdit yoluyla taksi şoförünün cüzdanını alması olayına konu gasp suçunda bile uzlaşma hükümleri uygulanmıştır. Mahkemece duruşma açılmadan önce olay uzlaşma birimine gönderilerek şüpheli öncelikle mağdura özür mektubu gönderdikten sonra aldığı parayı vermiş, taksi şoförünün yaşadığı olayın kendisine verdiği korku nedeniyle çalışmadığı bir haftalık zararını karşılamayı da kabul edip okula devam edip yarım gün de bir işte çalışarak mağdurun zararını karşıladıktan sonra anlaşma metni mahkemeye sunulmuş, mahkemece hükmedilen iki yıl denetimli serbestlik ile taksitleri ödemesi sonrasında cezası infaz olmuştur.”⁹

Amerika ve Kanada gibi ülkelerde uzlaşma işlemlerine katılan arabulucu sosyal hizmet uzmanı, psikolog gibi uzmanlardan da yararlanılarak çocuk suçlu oranlarında azalma sağlanmıştır.

Yapılan inceleme sırasında görüşülen çocuk suçlarına bakan savcılar ile hâkimlerin büyük çoğunluğu çocuklarla ilgili davalarda uzlaşma ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi müessesinin yeterince kullanılmadığını ifade etmişlerdir. Ülkemizde 2011 yılında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde sonuçlandırılan 105.739 ceza davasından sadece 721'i uzlaşma ile neticelenmiştir

Uzlaşma hususunda Avukatlık Kanunu'nun 35/A inci maddesinde avukatlara bu hususta yetki vermiş bulunmasına ve bu tür anlaşmaların ilam mahiyetinde olmasına karşın aile mahkemesine açılan davaların sayısına bakıldığında sisteminin yeterince işlemediğini düşündürmektedir.

Ülkemiz tarihine bakıldığında; Osmanlı Devleti'nde çocukların işledikleri suçlulardan cezai mesuliyetlerinin olabilmesinin temel şartı akıl baliğ olmasıydı. (Demirtaş, 2012: 11).

⁹ Doç. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK'in “Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Onarıcı Adalet Programları ve Çocuk Arabuluculuğu” başlıklı makalesi http://www.turkhukuksitesi.com/makale_802.htm

Osmanlı'da ceza davalarına ilişkin uyuşmazlıkların genel olarak, ihtilafın mahkemeye taşımadan önce uzlaşma yolu ile neticlendiği görülmektedir. Uzlaşma yoluyla giderilemeyen uyuşmazlığın gerekirse Divan-i Hümayun' a burada da sonuç alamazsa Çarşamba ve Cuma günlerinde "sultan' a arz zamanında" padişaha götürebilme mümkün bulunmaktaydı.

Uzlaşmaya konu davalar arasında; adam öldürme, hırsızlık ve müessir fiil gibi had ve kısas davaları ile rüşvet, irtikâp gibi tazir davaları sayılabilir. Anılan bu davalar genellikle arabulucular marifetiyle sulh ile sonuçlandırılmaktaydı.

Müşteki – mağdur, sanıktan sulh bedeli adı verilen belli bir miktar karşılığı almak için bu anlaşmayı yapardı. (Demirtaş, 2012: 11).

Kimsesiz ve suça sürüklenen çocuklara umumiyetle ceza vermek yerine, berber ve ayakkabıcı gibi bir esnafın yanında çırak veya kalfa olarak emek ve mesailerinden yararlanma yoluna gidilmekteydi. Mahpushaneler cezaevi olarak değil ıslah evi olarak görülür buralarda özellikle suçluların meslek edinmeleri sağlanırdı. İnfaz işlemleri genellikle kamuya yararlı işte çalıştırma biçiminde gerçekleştiriliyordu. Mesela hırsızlık, adam öldürme gibi suçlarda suçlu kaçma riski olmayan kale yapımı inşaatı, kürek çekmek gibi işlerde istihdam edilmekteydi.

Osmanlı Devletinde uygulamada taraflar, doğrudan dava açmak yerine genellikle ihtilafı öncelikle köylerde ihtiyar heyetlerine, nahiyelerde ise nahiye meclislerine götürerek sulh yoluyla sonuçlandırılmaya çalışılırdı.

Her nahiye merkezinde, müddeabihin değeri belli bir miktarı geçmeyen basit hukukî ihtilâfları çözmek üzere üyelerini ihtiyar heyetinin teşkil ettiği bir nahiye meclisi oluşturulmuş, bu meclis mahkemenin bazı yetkileri ile donatılmıştı. İhtiyar meclislerinin arabuluculuğu ile verdikleri kararlar taraflarca kabul edilmedikçe hüküm ifade etmezdi. Tarafların mutabakata vardıkları sulh anlaşmasının ispat hukuku bakımından bir değeri olabilmesi için mutlaka kadıya sunulması ve kadının onaması üzerine şehriye siciline işlenmesi zarureti vardı. (Demirtaş, 2012: 11).

Boşanma davalarında; Genel kabul gören uygulama, mahkemeye başvurmak değil ihtiyar heyetine müracaat etmektir. İhtiyar heyetinde görevlendirilen kişi öncelikle eşlerin ailesinden sözü en çok dinlenen aile büyüklerini bir araya getirerek anlaşmazlığı dostane çözümlerle sonuçlandırmaya çalışır.

Dava açmak için mahkemeye başvurulduğunda kadının gizli ve açık tahkikat yapar ya da yaptırır, elde ettiği verilere göre evliliğin devamının getireceği zararın yarardan fazla olduğuna kanaat getirirse boşanma kararı vermektedir.

Bu davaya bakan kadın, tarafları mahkemenin bulunduğu yerin hudutları dışında uzak bir yerde oturuyorsa naip, aynı yerde ikamet ediyorsa müvella (bilirkişi) görevlendirilerek ailenin sorunlarını yerinde tahkik ve tetkik ettirmektedir. (Demirtaş, 2012: 12).

2.3.3. Mukayeseli Hukukta Çocuk Adalet Sistemi

2.3.3.1. Federal Almanya

2.3.3.1.1. Gençlik Dairesi (Jugendamt)

Gençlik Dairesi; belediye başkanlığına bağlı, toplumsal koruma hizmetine yönelik sosyal hizmetler ile ilgili resmi vesayet görevi yerine getiren idarî teknik bir birimdir.

Bu birim mahalle düzeyinde kamusal müdahale gücü bulunan ve yeterli bütçe imkânlarına da sahiptir.

“Jugendsgerichtshelfer/Gençlik Mahkemesi Yardımcısı” olarak çalışan uzmanlar bilirkişi olarak değil “Gençlik Yardımı” olarak adlandırılan kamusal/idari görev çerçevesinde çocuğun yanında, çocuğun yararını gözetmeye yönelik olarak istihdam edilmektedirler. Düzenlenen raporlar yargılamada aynı zamanda delil niteliğinde işlem görmektedir.

Burada çalışan sosyal hizmet uzmanları, özellikle risk altında olan göçmen, kimsesiz çocuk ve gençler ile sosyal yardıma muhtaç olan çocuk ve gençlere sosyal destek vermekte, aynı zamanda sağlık görevlileri ile risk grubunda olan çocukların ailelerine ziyaretler düzenlemektedirler. (Demirtaş, 2012: 13).

“Gençlik Mahkemeleri Kanunu” kapsamında 1924 yılından beri Gençlik Dairelerinde yer alan “Jugendgerichtshilfe/Gençlik Mahkemeleri Yardımı” isimli birim, çocuk ve gençlerin menfaatinin korunması ve topluma kazandırılması ile gençlik mahkemelerinde yürütülen hizmetin yerine getirilmesinin parçasıdır.

Gençlik Mahkemelerinin isabetli karar vermesine katkıda bulunmak amacıyla kurulan bu özel birimin;

—Fail ile mağdurun uzlaşmasına yardımcı olmak,

—Suça sürüklenen gençleri mümkün olduğunca adli sistemden uzak tutmak, küçüklerce işlenen hafif ve orta derecedeki suçlar yönünden uzlaşma müessesesini randımanlı bir biçimde işletmek,

—Gençlik Mahkemesi ve savcılığına çocuk suçlularla ilgili raporlama yapmak,

—Mahkemenin çocukla ilgili vereceği en isabetli tedbir kararlarını teklif etmek,

—Mahkemelerce verilen tedbir kararlarının hayata geçmesini sağlamak ve suça itilen çocuğa rehberlik yapmak,

Görevleri bulunmakta, uzmanlar bilirkişi olarak değil, çocuğun yanında çocuğun yararına olarak istihdam edilmektedir.

2.3.3.1.2. Gençlik Savcılığı

Çocuk ve gençlerin işlediği suçlarda normal savcılıktan ayrı olarak suçun işlendiği yerdeki savcılık değil, çocuk ve gencin ikamet yeri savcılığı yetkilidir. Burada görev yapan savcılar özel eğitimden geçmiş olup genç suçluların infaz dışındaki yargılama faaliyetlerini yürütmektedirler. Hafif ve orta suçlar nedeniyle gençler cezaevine gönderilmemektedir. Gelen ihtilaf dosyalarının % 50 kadarı Gençlik Savcılığınca sonuçlandırılmaktadır. (Demirtaş, 2012: 13–14).

2.3.3.1.3. Gençlik Mahkemeleri

14 yaşına kadar olan çocukların ceza sorumluluğu olmayıp bu yaşın altında bir çocuk suç işlediğinde aile mahkemelerince tedbir kararları verilmekte ve bu kararların uygulanır lığı sivil toplum kuruluşlarınca da desteklenmektedir.

Gençlik mahkemesinde; Hâkimler infaz işlerinde de görevli olup cezaevinde bulunan genç hükümlülere sık sık ziyarette bulunarak infazdan beklenen ıslahın gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol etmektedirler.

Basit suçlar için bir hâkim, sair suçlar yönünden bir meslek hâkimi başkanlığında iki sosyal hizmet uzmanından müteşekkil olup ağır suçlar yönünden ise üç meslek hâkimi ve iki sosyal hizmet uzmanı ile muhakeme faaliyetini sürdürmektedir.

Hâkim, savcı ve avukatlar, diğer mahkemelerin aksine cüppesiz olarak duruşmalara katılmakta, hatta yetişkinlerin yargılandığı davalarda mağdurun ya da tanığın çocuk olması halinde de buna riayet edilmektedir.

Avukat zorunluluğu bulunmayıp gencin avukat talebi olması halinde bu alanda uzmanlığı ve tecrübesi olan avukatlar mahkemece atanmakta ancak genç-çocuğun çok yoksul olması ve talebi halinde ya da tutuklama istemi olması durumunda müdafî gerekmektedir.

Bu kapsamda; Gençlik mahkemesi hâkimlerinin katılımıyla iki yılda bir ulusal konferans yapılmaktadır.

Ülke’ de bazı eyaletlerde gençlik mahkemeleri adliye binaları dışında gençlere yardım teşkilatlarının bulunduğu yerlerde faaliyetini sürdürmektedir.

Ceza sorumluluğu bulunmayan 14 yaşından küçük çocuklar hakkında polisin önleyici kolluk yetkilerine göre yardım tedbirleri uygulanmaktadır.

Gençlerin işlediği suçlarla ilgili yaptırımın maksadı cezalandırmak değil yargılama sırasında öğretici tarzda ders verme ve topluma kazandırma amacına dayanan ıslahıdır. (Demirtaş, 2012: 13–14).

Çocuk ceza adaletinin eğitici ve ders yönüne işlerlik kazandırmak için yargılamalar mümkün olan en kısa sürede (3–6 ay) sonuçlandırılmaya çalışılmaktadır.

Almanya’da özellikle suça sürüklenen çocuklar için uzlaşma hükümleri uygulayarak çocuğun mahkemede örselenmesinin ve bu suçlardan dolayı cezaevine gönderilmesinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Gençlik Dairesi uzmanlarının (sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyal pedagoğ) muhakeme aşamasında çocuğun yanında duruşmaya katılması yargılama için zorunludur. Gençlik mahkemesine bağlı uzman istihdam edilmemekte bunun yerine Gençlik Dairesi bünyesindeki sosyal hizmet uzmanı, psikolog, pedagoğ çalıştırılmaktadır. (Demirtaş, 2012: 13–14).

2.3.3.2. Fransa

2.3.3.2.1. Gençlerin Adli Korunmasından Sorumlu Genel Müdürlük

Fransız Adalet Bakanlığı’ndaki Gençlerin Adli Korunmasından Sorumlu Genel Müdürlük, çocuklarla ilgili verilen koruma tedbir kararları ile ceza işlerinden sorumludur. Bu birime bağlı personel sayısı yaklaşık olarak 8.000 olup bunların çoğu eğitimcilerdir.

Anılan Genel Müdürlük kendisine bağlı kurumlarda etkili denetimlerde bulunmakta, suç işlemiş çocuklar ve yardıma muhtaç olan çocuklar görev alanına girmektedir.

Fransız adalet sisteminde sivil toplum kuruluşlarıyla kurumsal ağ bulunmaktadır. Bu ülkede eğitici uzmanların da görev ifa ettiği açık eğitim evleri bulunmaktadır. Eğitici uzmanların görevleri adli ve idari olarak ikiye ayrılmaktadır. Fransa genelindeki toplam eğitici evlerinin sayısı 6.000 dolayında olup yıllık 65.000 civarındaki genç buralarda eğitimden geçirilmektedirler.

Bir psikolog ve on eğitimcinin çalıştığı “açık eğitim evinde” her bir eğitici başına yirmi beş suça sürüklenen çocuk düşecek biçimde yapılandırılmıştır. (Demirtaş, 2012: 14–15).

Uzmanların görevleri; Çocuk suçlular hakkında güven ortamı oluşturduktan sonra araştırma ve inceleme yapıp hâkimlere çeşitli önerileri içeren rapor hazırlamak,

Çocuk suçluluğunun yol açtığı zararın telafi edilip edilmediğini tespit edip raporlamak,
Periyodik toplantılar düzenlemek,

Suçta karışmış küçükler ve bunların aileleri ile görüşmelerde bulunmak,

Cezasını çekmekte olan çocuk mahkûmlar ile görüşüp ıslah edilmesi için cezanın ya da tedbirin yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmek, olarak belirlenmiştir.

Çocuk hâkimleri, yapılan öneriler sonrasında mümkün olduğunca hızlı karar vermekte, dahası hükümden sonra çocuk hakkında eğitici yönlendirme yapmaktadır.

2.3.3.2.2. Çocuk Savcılığı

Çocuk savcılığının hem şiddete maruz kalan çocukların korunması hem de çocuk suçlularla ilgili görevi bulunmaktadır. Kamu davasının açılması ile ilgili tüm süreç çocuk savcılığınca yönetilmektedir.

Ağır cezalı suçlar ile mükerrerler hariç ilk defa suç işleyen çocuklarla ilgili davalar çocuk savcılığınca sonuçlandırılmaktadır. Gelen olayların yarısına yakının savcılıkça karara bağlanıp sonuçlandırıldığı ifade edilmektedir.

Çocukların ifadeleri bir defa ve özel yerleştirilmiş kameralarla alınmaktadır. Çocuk adalet sisteminde onarıcı adalet anlayışı çerçevesinde çocuk savcılığında çocuğa verdiği zararı karşılama ya da yaptığı yanlışlığı düzeltme fırsatı tanınarak uzlaşma ile soruşturmanın sona ermesi sağlanmaktadır.

16 yaşından büyük çocuklar için savcılıkça tutuklama talebinde bulunulabilmekte bunun altındaki çocuklar için ise eğitimsel tedbir kararı uygulanmaktadır.

Fransız avukatlık sisteminde çocuk psikolojisi ve pedagojisi alanında eğitim almış avukatlar çocuk yargılamasına yardımcı olmaktadır. Çocuk suçluların avukat istemesi durumunda ifade sırasında kendilerine çocuk avukatı görevlendirilmektedir. (Demirtaş, 2012: 16).

2.3.3.2.3. Çocuk Mahkemeleri

Fransa'da Çocuk Mahkemeleri asliye mahkemeleri içinde teşkilatlanmış olup bu mahkemece beşinci derecedeki kabahatler ile adi suçlarla ilgili davalara bakılmaktadır.

Çocuk mahkemesi; başkanı meslekten olan hâkim ile sosyal hizmet ve çocuk eğitim uzmanı, akademisyen gibi halktan seçilmiş hâkim ve savcılık servisinde vazife yapan savcıdan müteşekkildir.

Mahkemece çocuklar hakkında eğitim tedbiri kararı, çocuğun suça sürüklendiği yerden uzaklaştırma kararı, 16 yaşından büyük çocuklar hakkında kamuya yararlı işte çalıştırma kararı, para cezası kararı ve en son çare olarak hürriyeti bağlayıcı ceza verme gibi kararlar verilmektedir.

Ülke genelinde (450) civarında çocuk hâkimi ile (150) çocuk mahkemesi bulunmaktadır.

Fransız çocuk mahkemesi hâkimine bağlı uzman yoktur.

Fransa'da Almanya'dan farklı olarak Gençlik Mahkemeleri adliye içinde faaliyetini sürdürmekte bu mahkemeye yardımcı olmak ve eş güdümü sağlamakla yükümlü olan Gençlere Yardım Dairesi ile Genç Mahkemesine Yardımcı Teşkilat adliye içinde birlikte çalışmaktadır.

Sosyal çalışmacılar hâkime bağlı olmak yerine, adliye içinde daha sıkı işbirliği ile bağımsız bir biçimde çalışarak mahkemeye yardımcı olmaktadırlar.

Fransız çocuk mahkemeleri sadece suç işleyen çocuk ve gençlerle değil 18 yaşından küçük olanlarının korunması, bakılması, eğitilmesi ile ilgili velayet - vesayet gibi diğer işlere bakmakla da yetkilidirler.

Çocuk mahkemesinin görevi ancak 13 yaşından itibaren suç işleyen çocuk - gencin cezalandırılması gerektiği kanaatine varılması halinde cezaya hükmedebilmektedir. Ancak 13 yaşından 17 yaşına kadar olanlarla ilgili temel yaptırım eğitici güvenlik tedbirlerinin verilip uygulanması olup ceza verilmesi istisnaidir. (Demirtaş, 2012: 16–17).

Çocuk ve gençlerle ilgili ceza hükmünü bir hâkim vermekte olup aynı hâkim velayet vesayet işlerine de bakmaktadır.

Öncelikle suç işlediği iddia edilen çocuk ve genç aleyhindeki deliller tetkik edilip yeterli seviyeye ulaştığı kanaatine varılması halinde sosyal çalışmacılar tarafından sosyal çevre araştırması yapılmaktadır. (Demirtaş, 2012: 16–17).

2.3.3.2.4. Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri

On altı yaşın üzerindeki çocukların işledikleri gasp, tecavüz, adam öldürme gibi suçlar hakkında yargılama yapmaktadır. Mahkeme 3 meslekten hâkim ve 9 vatandaş jüriden müteşekkildir.

2.3.3.2.5. Fransız Çocuk Ceza İstinaf Dairesi

Fransız Yüksek mahkemesinde sırf çocuk suçlarının temyiz işlerine bakmak üzere bir daire bulunmaktadır.

2.3.3.3. İsviçre

2.3.3.3.1. Gençlik Dairesi

Gençlik ve çocuk yargılaması ile gençlik ve çocuk koruması farklı birimlerce yerine getirilmektedir.

İsviçre Medeni Kanununa göre Kamu-İdari Vesayet Kurumu teşekkül ettirilmiştir. Vesayet işleri idari bir görev olarak yürütülmektedir.

Belediye bünyesinde yetişkin dairesi ile birlikte ayrıca gençlik dairesi oluşturulmuştur. Bu birim; okul ve aile içinde yaşayan ihtiyaç sahibi çocuk ve gençlere sağlık ve sosyal alanda koruyucu destek hizmeti vermektedir. İdarî bir vazife olarak aileye müdahale yetkisi verilmiştir.

Suç işlemeye yönelen/bulaşan ya da suça karışma ihtimali bulunan özellikle risk grubu altındaki göçmen, kimsesiz çocuklar ile zayıf durumdaki çocuk ve gençlere iş bulmak (Demirtaş, 2012: 17).

veya iş öğreten bir kursa yazdırmak suretiyle, koruyucu sisteme işlerlik kazandırıp, bu kişilerin üretime katkı sağlaması sağlandıktan sonra, alınan vergiler ile sistemin misliyle kendisini sübvans etmesi sağlanmaktadır.

Gençlik cezaevlerinde ve eğitim evlerinde küçüklere haftanın beş gününde meslek kursu verilip hafta sonlarında uygun olan gençlerin cezasını evlerinde aileleri yanında çekmeleri sağlanmakta olup her çocuk için ayrı bir çıkış programı bulunmaktadır.

Soysal hizmet uzmanı, ailesi tarafından velayeti kötüye kullanılan, suça sürüklenen ya da kimsesiz çocukları bakıcı ve eğitmen ailelere ya da bakıcı/eğitmen ailelerin alanlarda kursa tabi tuttuğu gönüllü ailelerin evlerine belli bir ücret mukabilinde iki yıllığına yerleştirmekte ve supervisor eliyle periyodik ve/veya zamansız olarak takip ve kontrol edilmektedirler.

Ayrıca bu daireler suça sürüklenen çocuklara/gençlere zorunlu eğitim kapsamında meslek edindirerek işe yerleştirmektedirler.

Çocuk ve gençlerle ilgili bir sorun veya uyuşturucu kullanımı ile ilgili ihbar alan polis, durumu hemen Vesayet Müdürlüğüne bildirmekte, bu kurumun amiri de bünyesinde istihdam edilen sosyal hizmet görevlileri ve sosyal pedagoglar eliyle çocuğun durumunu araştırıp gereğinin yapılması için talimat vermektedir. Böylece çocukların ve gençlerin sorunlarının köküne inilerek % 50 düzeyinde başarı elde edildiği ifade edilmektedir.

Gençlik mahkemelerinde görevlendirilen gençlik dairesi uzmanlarının hukuki statülerinin bilirkişi değil, idarî bir görev bağlamında çocuğun yüksek yararını savunan ve onun yanında bir rehber olarak vazife ifa eden kişi sayılmaktadır. (Demirtaş, 2012: 17).

2.3.3.3.2. Gençlik Savcılığı

Gençlik savcılığı ilçe düzeyinde kurulmuş olup bünyesinde sosyal hizmet uzmanı çalıştırmaktadır. Gençlik savcısı ile sosyal hizmet uzmanı arasında amir-memur ilişkisi yoktur. Savcılık (1) aya kadar hapis ve 1.000 Frank'a kadar para cezası ile bazı tedbir kararları verebilmektedir. (Demirtaş, 2012: 17).

Gençlik savcılığına gelen olayların yaklaşık % 80'i burada sonuçlandırılmaktadır.

Gençlik savcısı Medeni Kanun gereği idari hususlar ile ilgili olarak Gençlik Dairesi'nden de görüş almaktadır. Gerekli hallerde suç işleyenle ilgili düşündüğü cezayı ya da tedbiri Gençlik Dairesi yetkililerine bildirmektedir.

Gençlik savcılığı, suç işleyen küçüğün velisine velayet görevini gereği gibi yerine getirmeyerek gözetim görevini ihmal etmekten dolayı cezalandırabilmektedir.

Gençlik savcılığı sosyal hizmet görevlisinin her birine yıllık en fazla 80–100 dolayında suç işlemiş çocuğun veya gencin dosyası verilmektedir.

Savcılık uzmanları görevlerini yerine getirirken ilçe düzeyinde görev yapan Gençlik Dairesi uzmanlarından destek almakta, savcılıkça verilen kararların sonucunu Gençlik Dairesine bildirmektedir.

Suçta sürüklenen küçüğün eğitim kurumu gibi bir kuruma yerleştirilmesini önerecek ise bu kurumdaki süreç genç ile birlikte yürütülmektedir. Bununla ilgili bir çıkış programı hazırlanarak bu yöndeki süreç takip edilmektedir. Uzman gerekirse infaz sürecine müdahale ederek küçüğün yararına yönelik uygulamalar başlatabilmektedir.

2.3.3.3.3. Gençlik Mahkemeleri

Yaşları 12 ila 27 arasında değişen çocuk ve gençlerin yargılamaları amacıyla ceza mahkemelerinden birisi bu vazife ile yetkilendirilir. Adliyelerin içinde veya dışında inşa edilmiş olan meslek dışı ve seçilmiş hâkimlerce hizmet sunulan mahkemelerdir. Bu mahkeme savcılığın bir celsede bitecek biçimde bütün delillerin toplanmasından sonra dava açılmaktadır.

Gençlik mahkemelerinde ayrıca bir uzman görevli olmayıp bu hizmet Gençlik Dairesi uzmanları eliyle yerine getirilmektedir. Gençlik mahkemesi hâkimliğine dört yıllığına meslek mensubu olmayan bir kişi hâkim olarak seçilmektedir.

Muhakeme sürecinde mahkemece atanan bir Avukat ile Gençlik Dairesi uzmanları da yer alabilmektedirler. (Demirtaş, 2012: 18).

2.3.3.4. Amerika Birleşik Devletleri

2.3.3.4.1. Arabuluculuk–Uzlaşma Merkezleri

Amerika’da aile mahkemelerinin iş yükünün azaltılması, aile içi ilişkilerin sürdürülebilir olması ve dava maliyetlerinin azaltılması amacıyla resmi arabuluculuk ile özel arabuluculuk merkezleri hizmet sunmaktadırlar.

Avukat veya psikolog–sosyal hizmet uzmanlarından müteşekkil olan arabuluculuk merkezleri aile içi sorunları olan çiftlere uzlaşmaları için baskı oluşturulmadan uyuşmazlıkların tespiti ile sorunlarının çözümünde onlara rehberlik ederek yardımcı olmaktadır. Bu merkezler aile mahkemelerine gelen davalar için bir filtre görevi gördüğü gibi buradaki işlemler boşanma davaları için de ön hazırlık niteliğindedir.

Arabuluculuk merkezleri eşlerin rahatlıkla içlerini dökebildikleri bir terapi merkezi mahiyetindedirler.

Amerika’da okullarda ve üniversitelerde de akran arabuluculuk işlemleri ile ilgili eğitim vermek üzere Anlaşmazlık Çözüm Bulma Birliği kurulmuş olup buradan eğitim ve sertifika alan kişiler okullarda görev alabilmektedir. Öğrenciler arasındaki ihtilaflar bu kurumdan eğitim almış kişilerce çözümlenmeye çalışılmaktadır.

Gizli olarak yapılan arabuluculuk müzakeresi görüşme içeriği ile söz ve belgeler başka bir yerde delil olarak kullanılamaz. Tarafların mutabakata varmaları durumunda bir anlaşma metni imzalarlar.

Amerika’da son yıllarda Çocuk suçluluğu yönünden onarıcı adalet anlayışı yerleşmeye başlamış olup uzlaşmadan beklenen amaç; suçluyu eğitime yanında mağdurun zararının bir nebze olsun telafi edilmesine katkıda bulunmaktır.

Savcılığa gelen çocuk suçları ile ilgili olaylar öncelikle arabulucuya gönderilmekte yargılama aşamasında da arabuluculuk yapılabilmektedir. (Demirtaş, 2012: 19).

2.3.3.4.2. Çocuk Mahkemeleri

Çocuklarla ilgili suçlar yönünden çocuk savcılığı mağdurla sanığı uzlaştırmak suretiyle onarıcı ya da iyileştirici adalet anlayışını öne çıkararak çocuğun topluma kazandırılması hedeflenmektedir.

Suç işlemeyi alışkanlık haline getiren ya da ağır suçları işleyen çocuklar eylemelerinden dolayı mahkemede yargılanmaktadır.

Yetişkinlerde olduğu gibi suça itilen çocuklar hakkındaki ceza davaları öncelikle uzlaşma ile neticelendirilmeye çalışılmaktadır.

Çocuk mahkemeleri, çocuk cezaevi ile çocuk hükümlülerin okulları aynı yerde bulunmaktadır.

Çocuk mahkemelerinde uzman çalışmamakta gerektiğinde sosyal servisten hizmet alınmaktadır. (Demirtaş, 2012: 20).

2.3.3.5. İtalya

2.3.3.5.1. Çocuk Mahkemeleri

İtalyan çocuk adalet sistemi yetişkin ceza adalet sisteminden ayrılmıştır. Suça sürüklenen çocuk ve gençlerle ilgili uzlaşma hususunun daha da işlerlik kazanması, yasal düzenlemeler yapılması ve bu hususlarda politikalar üretmek üzere İtalya Adalet Bakanlığında Genç Hukuku Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Daha önce yürürlükte olan ceza hukuku alanında ve çocuklar hakkında kamu davası açılması mecburiyeti çocuk savcılığınca dava açılmadan bitirilebilmesi imkânı tanıyan yeni düzenlemeye gidilmiştir.

Yapılan yeni düzenlemeye göre; çocuk savcısının “aileye teslim kararı” yetkisi olduğu gibi kamu davası açmadan önce mağdur ile faili uzlaştırma girişiminde bulunma takdiri de mevcuttur. Uzlaşma girişimi muhakeme aşamasında hâkim tarafından da yapılmaktadır. (Demirtaş, 2012: 20).

Özellikle failin mağdurun zararlarını karşılamak ve sulh olmaya yaklaşması durumunda kamu davasının açılmasının ertelenmesine ve failin denetim altına alınmasına savcılığın istemi üzerine hâkimlikçe karar verilebilmektedir.

Suçta sürüklenen çocuklar yargılama aşamasında savcı ya da hâkim tarafından sosyal çalışma görevlilerinin kontrolü altında (VOM Service) rehabilitasyon için eğitim programlarına alınabilmekte ya da gönüllü olarak mağdurun zararını telafi için gayret göstermeye yönlendirilmekte bunun sonucu olarak da yargılandığı dava düşürülebilmektedir.

İtalya'da, Çocuk Ceza Adalet Dairesine bağlı olarak sosyal çalışma görevlileri istihdam edilmekte olup bunlar mahkeme dışındaki kurum üzerinden hizmet vermektedirler. Burada mağdur ve sanığın özellikle basit suçlarda uzlaşması için arabuluculuk konusunda hizmet verilmektedir. Uzlaşmanın ağır suçlar bakımından başarılı bir biçimde hayata geçirilmesi her iki taraf yönünden çok büyük yararları olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur. (Demirtaş, 2012: 21).

BÖLÜM 3: KOCAELİ İLİNDE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN İNCELENMESİ

3.1. Kocaeli İline Genel Bakış

Dünya'nın önemli yollarının kavşak noktası durumunda olan İzmit ve civarında tarih öncesi çağlardan yaklaşık olarak M.O. 3000'den itibaren insanların yaşamakta olduğu yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır.

Günümüze kadar devamlı iskân edilmiş olan İzmit'e ait ilk deliller M.Ö. 12 yy.la dayanmaktadır. Bu tarihlerde Frigler bölgeyi ellerinde tutmuş, ardından Yunanistan'ın Megara şehrinden kendilerine yeni bir yer aramak için yola çıkan göçmen bir grup, şimdiki Başiskele mevkiinde Astakoz adını verdikleri şehri kurmuşlardır.

Trakia Kralı Lysimakhos'un Astakoz'u tahrip ettirmesiyle bugünkü İzmit'in de üzerinde bulunduğu yamaçlara Nikomedia adında yeni bir şehir kurulur. M.Ö. 91 -94 yıllarında Romalılara bağışlanır. M.S. 284 yılında İmparator Diokletionus, Nikomedia'yı yeniden başkent yapar. Onun zamanında Nikomedia; Roma, Antakya, İskenderiye'den sonra dünyanın 4'ncü büyük şehridir. 11. yy'ın son çeyreğinde Nikomedia, Selçuklular tarafından zapt edilir. I. Haçlı Seferinde geri alınan Nikomedia, bir süre Latinlerin işgalinde kaldıktan sonra tekrar Selçuklulara geçer. Orhan Gazi zamanında, Adapazarı ve Hendek yörelerinin Valisi Akçakoca bey, kenti alınca şehir Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girer. Başlangıçta İznik'in yan komşusu anlamında İznikmid olan şehrin adı, zamanla İzmit'e dönüşmüştür.

1888 yılına kadar İstanbul'a bağlı kalan İzmit bu tarihten sonra ayrı bir kent olur. İstiklal Harbi öncesi İngiliz ve Yunan kuvvetlerinin işgalinde kalan şehir 28 Haziran 1921'de kurtarılmış, Cumhuriyetin ilanından sonra da Kocaeli vilayetinin merkezi olmuştur. Cumhuriyet döneminde bölgeye yapılan sanayi yatırımları ile sanayi altyapısı tamamıyla şekillenir, hem devlet, hem özel girişimler artar. Bugün ileri düzeyde sanayi ve endüstri kenti olan Kocaeli; çevresi ile demiryolu ve en gelişmiş karayoluna sahiptir. Bunun yanı sıra Derince ve İzmit limanlarıyla da dünyanın dört bir yanına deniz yolu bağlantısı kurulmuştur. (Kocaeli Marina, 2007).

Yüzölçümü açısından küçük bir il olan Kocaeli, gerek sanayi sektöründeki üretim ve katma değer, gerekse bu sektörde çalışan insan açısından sadece Türkiye için değil, dünya için de ilginç bir örnektir.

Doğal güzellikleri, plajları, yaylaları, kayak merkezi ve tarihi eserlerinin yanında Karadeniz ve Marmara denizine olan kıyıları, Kocaeli iline ticaret ve turizm açısından da ayrı bir önem kazandırmaktadır. (Kocaeli Marina, 2007)

Şekil 3: Kocaeli İl Sınırları ve İlçeleri.

Kaynak: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı web sayfası.

Kocaeli; Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan Marmara Denizi'nin ve Marmara Bölgesinin doğusunda yer alan bir ildir. Gebze, Çayırova, Darıca, Dilovası, Körfez, Karamürsel, Gölcük, Başiskele, Kartepe, Kandıra, Derince ve Merkez ilçe İzmit olmak üzere toplam on iki (12) ilçeden oluşur. Kuzeyde Karadeniz, Doğuda ve Güney Doğuda Sakarya, Güneyde Bursa, Batıda Yalova ve İstanbul illeri yer almaktadır. (Kocaeli Marina, 2007)

İl merkezi İzmit'in doğusundan geçen 30° doğu boylamı Türkiye saati için esas kabul edilir. Kocaeli ilinin yüzölçümü 3.505 km²'dir. Asya ile Avrupa'yı birleştiren önemli

bir yol kavşağında bulunmaktadır. Konum itibariyle Türkiye'nin en küçük altıncı ilidir. 2012 nüfus sayımına göre nüfusu 1.634.691 kişi ve km 'ye düşen nüfus sayısı 466 kişidir. Kara, Demir, Deniz ve hava yolu ulaşımaları ile Türkiye'nin en önemli geçiş noktalarından biridir.

Doğal bir liman olan İzmit Körfezi işlek bir denizyoludur. İlin kuzeybatı yüzündeki İstanbul il sınırı, Gebze ile İstanbul arasında akan Kemiklidere'nin doğusundan geçer. Güneybatıda İstanbul-Kocaeli sınırı İzmit Körfezi'nin karşı kıyısında Yalova topraklarıyla son bulur. Bursa sınırını Samanlı Dağları'nın tepelerinden geçen hat oluşturur. Güneydoğuda bu sınır Maşukiye'nin hemen yanındaki Sapanca Gölü kıyısında Sakarya iline dayanır. (Zaman Şehir, 1998-2012)

Kocaeli, 1,5 milyonu aşkın nüfusu, 12 İlçesi, 1' i büyükşehir, 12'si İlçe belediyesi olmak üzere toplam 13 belediyesi, 243 köyü ve km²' ye düşen 466 kişilik nüfus yoğunluğu ile ülkemizin önemli illerinden biridir.

Tablo 8: Kocaeli İli Hakkında Genel Bilgiler.

NÜFUSU (2012)	: 1.634.691
YÜZÖLÇÜMÜ	: 3.505 Km ²
NÜFUS YOĞUNLUĞU (2012)	: 466
KİŞİ BASINA GSYİH MİKTARI (2009)	: 23.581 \$
KİŞİ BASINA GSYİH BAKIMINDAN SIRASI	: 1.
İTHALAT (2009)	: 23.631 milyon \$
İHRACAT (2009)	: 10.225 milyon \$
DIS TİCARET HACMİ (2009)	: 33.856 milyon \$
TÜRKİYE DIS TİCARET HACMİ İÇİNDEKİ PAYI (2009)	: % 15,5
İZMİT KÖRFEZİNE GİREN-CIKAN GEMİ ADEDİ (2009)	: 9.598
1. SINIF GAYRİ SİHHİ MÜESSESE SAYISI (2009)	: 400
2. VE 3. SINIF GAYRİ SİHHİ MÜESSESE SAYISI (2009)	: 7.000
İS KANUNUNA TABİ TOPLAM İSYERİ SAYISI (2009)	: 102.478
TOPLAM AKTİF (Zorunlu) SİGORTALI SAYISI (2009)	: 398.983
TOPLAM PASİF (Emeklî) SİGORTALI SAYISI (2009)	: 136.450

Kaynak: Kocaeli Tarım İl Müdürlüğü web sayfası.

Avrupa'ya - Anadolu üzerinden Ortadoğu'ya bağlayan geçiş koridorunu oluşturan Kocaeli, Türk imalat sanayi üretimine yapmış olduğu yaklaşık %13' lük üretim katkısı ile İstanbul'dan sonra gelen en büyük ili konumundadır.

Bünyesinde barındırdığı 400 adet 1. sınıf ve yaklaşık 7000 adet 2. ve 3. sınıf Gayri Sıhhi Müessesesi (GSM) ile bir Sanayi Kenti, İki Üniversitesi, TÜBİTAK – Marmara Araştırma Merkezi ve TÜSSİDE – Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü ile bir Bilim Kenti olan Kocaeli, kurulan ve kuruluş çalışmaları devam eden 16 adet OSB' si ve 4 adet teknoparkı ile Ülke Sanayii'nin Başkenti konumunda olup, Teknokent vizyonuna doğru hızla ilerlemektedir.

Tablo 9: Kocaeli ilinin seçilmiş il ve il merkezleri itibariyle gelişmişlik sıralamasındaki yeri

<i>İLLER İTİBARIYLA</i>	<i>SIRASI</i>	<i>İL MERKEZLERİ İTİBARIYLA</i>	<i>SIRASI</i>
İSTANBUL	1.	BURSA	1.
ANKARA	2.	ADANA	2.
İZMİR	3.	ANTALYA	6.
KOCAELİ	4.	ESKİŞEHİR	7.
BURSA	5.	GAZİANTEP	8.
ESKİŞEHİR	6.	KOCAELİ (İzmit)	11.

Kaynak: Kocaeli Valiliği web sitesi/ gelişmişlik göstergeleri

Kocaeli, İstanbul Metropolüne olan yakınlığı, Doğal Limanı (İzmit Körfezi), Orman varlığı, kara, deniz ve demiryolu ulaşımında sağladığı ciddi avantajlar nedeniyle bütün dönemlerde önemli bir cazibe merkezi olmuştur.

Tablo 10:Kocaeli ilinin merkez ve ilçelerinin gelişmişlik durumu.

<i>İLÇESİ</i>	<i>872 İLÇE İÇİNDE GELİŞMİŞLİK SIRASI</i>		<i>İL İÇİNDE GELİŞMİŞLİK SIRASI</i>	
	<i>2003</i>	<i>1998</i>	<i>2003</i>	<i>1998</i>
KÖRFEZ	3.	(24.)	1.	(3.)
GEBZE	4.	(17.)	2.	(2.)
İZMİT MERKEZ	11.	(6.)	3.	(1.)
DERİNCE	38.	(...)	4.	(--)
GÖLCÜK	67.	(58.)	5.	(4.)
KARAMÜRSEL	100.	(99.)	6.	(5.)
KANDIRA	433.	(445.)	7.	(6.)

Kaynak: Kocaeli Valiliği web sayfası/ gelişmişlik göstergeleri.

Kocaeli İli, “Sanayi Kenti” ve “Bilim Kenti” olma vizyonlarının yanında “Kartepe Dağ Turizm Merkezi Projesi” nin tamamlanmasıyla “Turizm Kenti” olma vizyonuna da sahiptir.

Kocaeli, 2001 yılında sağlamış olduğu 9,1 Milyar TL’ lik GSYİH’ sı ve Türkiye GSYİH’ sı içindeki % 5,1’ lik payı ile 4. sırada, kişi başına GSYİH bakımından ise iller arasında 1. ve % 61,7’ lik gelişme hızı ile iller arasında yine 1. sırada yer almaktadır.

3.2. Kocaeli İlinde Suça Sürüklenen Çocuklar

3.2.1. Suça Sürüklenen Çocukların Demografik Özellikleri

3.2.1.1. Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi

TÜİK verilerine göre, 2010 yılı içerisinde, Kocaeli il genelinde, haklarında suç isnadı ile işlem yapılan çocukların sayısı 1266’dır.

Tablo 11: Kocaeli İli 2010 yılı, İsnat edilen suç türüne ve yaş grubuna göre güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuklar

Yıl: 2010	11–13 yaş		13–15 yaş		15–17 yaş		
Suç Türü	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Toplam
Yaralama	13	3	89	19	372	31	527
Hırsızlık	21	9	139	25	213	26	433
Tehdit	2	-	4	8	26	5	45
Cinsel Suçlar	2	-	11	3	20	6	42
Mala Zarar Verme	3	-	9	-	28	1	41
Hürriyeti Sınırlama		2	2	-	13	10	27
Hakaret			5	2	12		19
Uyuşturucu Kullanma	1	-	4	-	14	-	19
Yağma (Gasp)	-	-	4	-	6	-	10
Sahtecilik	-	-	1	-	7	1	9
Diğer	2	1	15	7	60	6	94
Toplam	44	15	283	64	771	86	1266

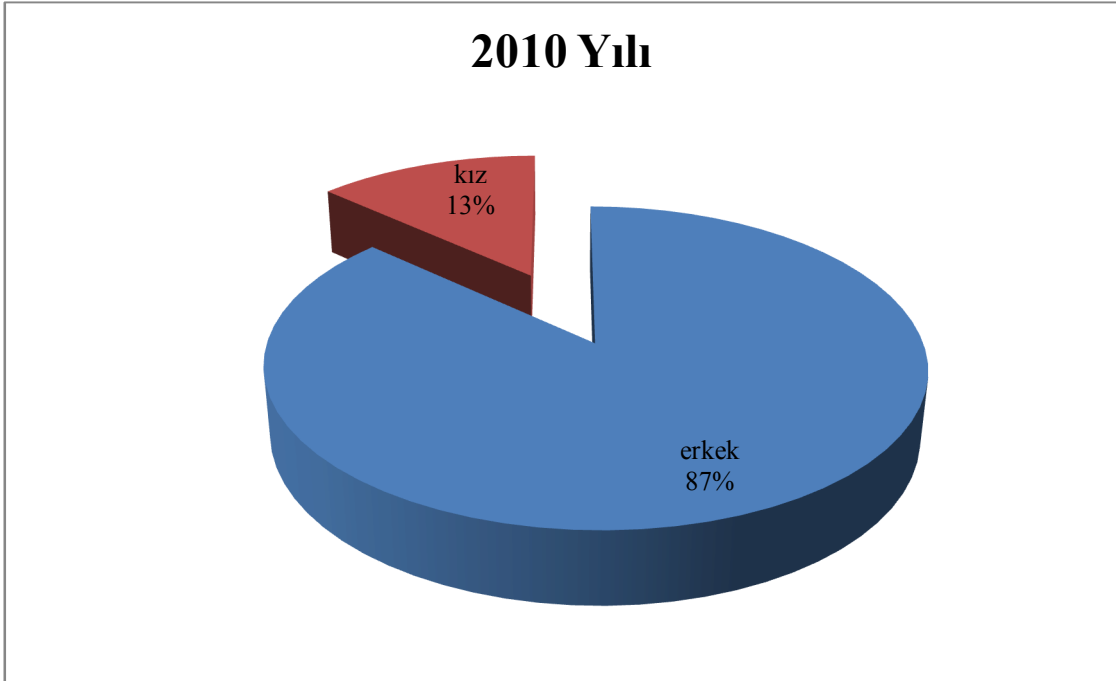
Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Bu çocukların 1098 i erkek ve 168'i ise kız çocuğudur. (bkz. Tablo:11) Yani suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların %87'si erkek ve %13'ü kız çocuğudur. (bkz. Şekil:2)

2011 yılını incelediğimizde ise karşımıza farklı bir tablo çıkmadı. Suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların sayısı 1378'e yükselmiştir. Bunlardan erkek çocukların sayısı 1229 olurken, kız çocuklarının sayısı ise 149 olduğu tespit edilmiştir. (bkz. Tablo:12) Suç isnadı ile haklarında işlem yapılan erkek çocukların sayısı 2010 yılına göre %11,9 oranında artarken, kız çocuklarının sayısı ise düşüş göstermiş %-11,3 olarak kayıtlara geçmiştir. 2011 yılında yüzdeler oranlara baktığımızda suça karışan çocukların %89'u erkek %11'i kız çocuğu olarak tespit edilmiştir. (bkz. Şekil:3)

Ülke genelindeki cinsiyete göre suç dağılımına baktığımızda da, erkek çocukların kız çocuklara oranla daha fazla suça karıştığı görülmektedir.

Şekil 4: Kocaeli ili, 2010 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların cinsiyetlerine göre dağılımı.

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

2011 yılı TÜİK verilerine göre suç isnadı ile haklarında işlem yapılan 84916 çocuğun 76396'sı erkek, 8520'si kız çocuğu ve 11'i ise bilinmeyen olarak kayıtlara geçtiği saptanmıştır. Bu veriler bize erkek çocukların daha çok suça karıştıklarını göstermektedir.

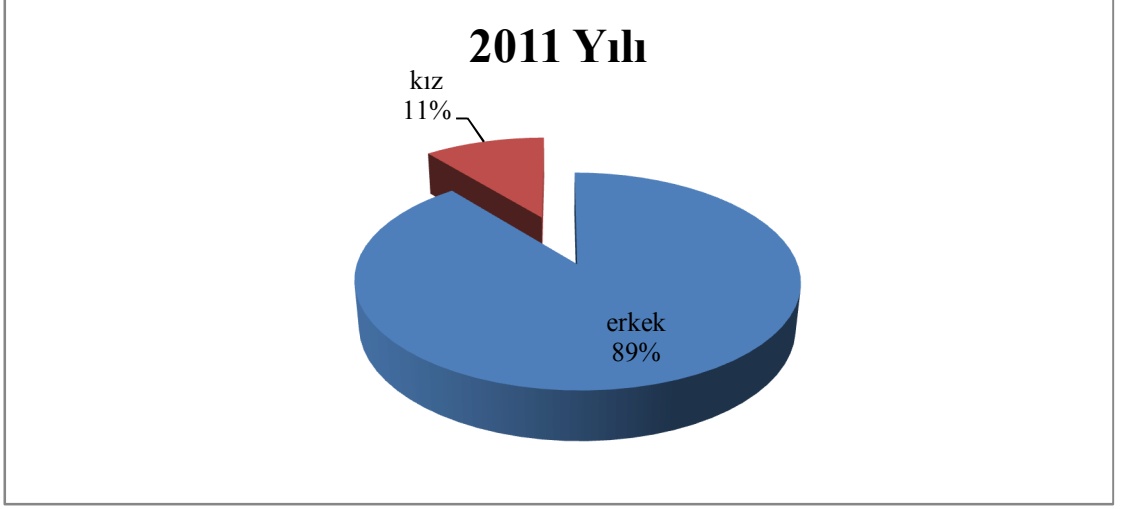
Hancı ve arkadaşlarının (HANCI, KENDİ, & TIRAŞ, 2001) birlikte yaptıkları "Mala Yönelik Suçlar Açısından Çocuk Suçluluğu" araştırmasında erkeklerin oranı %94,9'dur. Ülke genelinde de suç işlemiş erkek çocuklar kızlara göre bir hayli yüksek orandadır. Toplumumuzun sosyal yapısı nedeniyle erkek çocuklar aile içinde ve evleri dışında daha serbest olabilmektedir. Böylece erkek çocuklar kızlara göre çeşitli akran gruplarına katılıp anti-sosyal faaliyetlerde bulunmaktadır.

Tablo 12: Kocaeli ili 2011 yılı, isnat edilen suç türüne ve yaş grubuna göre güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuklar

Yıl: 2011	11-13 yaş		13-15 yaş		15-17 yaş		
<i>Suç Türü</i>	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Toplam
<i>Yaralama</i>	18	-	97	15	379	51	560
<i>Hırsızlık</i>	18	10	132	27	269	10	466
<i>Tehdit</i>	-	-	4	1	29	4	38
<i>Cinsel Suçlar</i>	3	-	10	-	27	-	40
<i>Mala Zarar Verme</i>	3	2	26	6	42	5	84
<i>Hürriyeti Sınırlama</i>	-	-	-	-	10	1	11
<i>Hakaret</i>	1	-	1	-	11	2	15
<i>Uyuşturucu Kullanma</i>	-	-	-	-	15	2	17
<i>Yağma (Gasp)</i>	-	-	11	-	15	1	27
<i>Sahtecilik</i>	-	-	-	-	3	1	4
<i>Diğer</i>	2	4	18	6	85	1	116
Toplam	45	16	299	55	885	78	1378

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Şekil 5: Kocaeli ili, 2011 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların cinsiyetlerine göre dağılımı

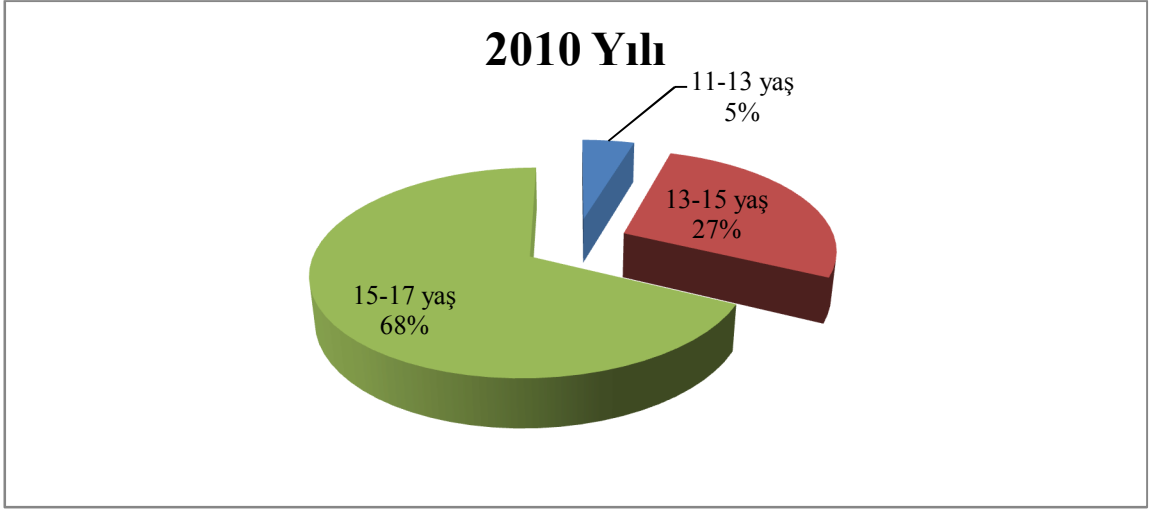
Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

3.2.1.2. Suça Karışan Çocukların Yaş Gruplarına Göre İncelenmesi

Kocaeli ilinde suça karışan çocukların yaş ortalamalarını incelediğimizde (bkz. Tablo:9 ve Tablo:10) 2010 yılında suç isnadı ile haklarında işlem yapılan, 1266 çocuğun 59 u 11–13, 347' si 13–15, 857 sinin ise 15–17 yaş aralığında oldukları görülmüş, 2011 yılında ise suç isnadı ile haklarında işlem yapılan 1378 çocuktan, 61'i 11–13, 354'ü 13–15, 963'ünün ise 15–17 yaş aralığında oldukları tespit edilmiştir. Bu bilgileri ışığında, çocukların en fazla 15–17 yaş aralığında suça karıştıkları söyleyebiliriz. (bkz. Şekil:4, Şekil:5)

Bu sonuçları yüzdelik oranlara göre incelersek 11–13 yaş aralığında olanların toplam sayıya oranı 2010 yılında %4,66 iken, 13–15 yaş aralığında olanların oranı %27,4 olarak gerçekleşmiş, 15–17 yaş aralığında olan çocukların ise oranı %67,7 düzeyine vardığı görülmektedir (bkz. Şekil:4).

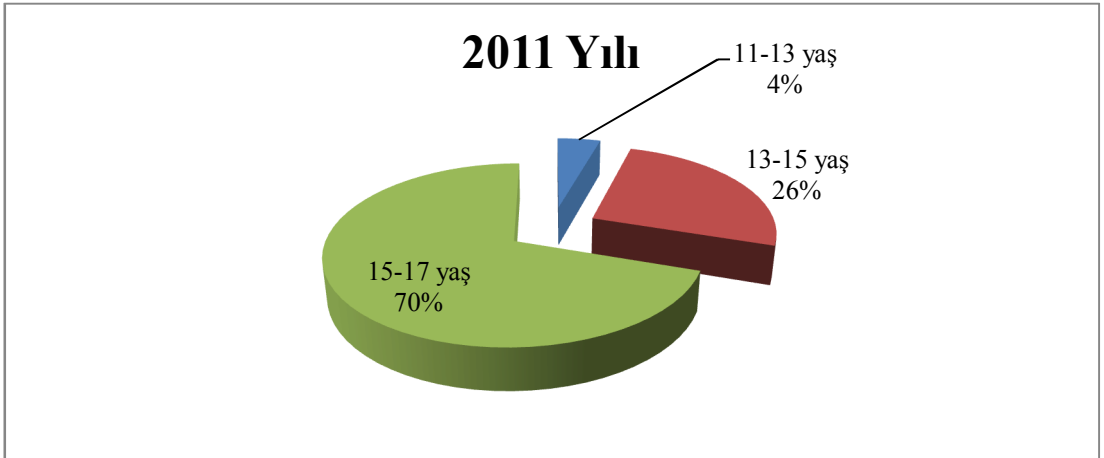
Şekil 6: Kocaeli ili, 2010 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların yaş gruplarına göre dağılımı

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Bu durumu 2011 yılı verilerinde incelediğimizde ise 11–13 yaş grubunda olan çocukların oranı, %4,43 olduğu, 13–15 yaş aralığındaki çocukların %25,7 ve 15–17 yaş grubunda bulunan çocukların oranının ise %69,88 gibi oldukça yüksek rakamlara çıktığı saptanmıştır (bkz. Şekil:5).

Şekil 7: Kocaeli ili, 2011 yılı içerisinde, suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların yaş gruplarına göre dağılımı

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

2010 yılında incelenen olguların yaş ortalaması 15,22 olurken, 2011 yılında incelenen olguların yaş ortalamasının ise 15,31 olduğu tespit edilmiştir. Türkeri' nin (TÜRKERİ, 1995) çalışmasında yaş ortalaması 15,6, Canver Kozanoğlu'nun (KOZANOĞLU, 2001) çalışmasında ise incelenen olguların yaş ortalaması 16,48 dir.

3.2.1.3. Suça Sürüklenen Çocukların Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi

2010 yılında çocuk suçluluğu istatistiklerine göre, mercek altına alınan, suça karışmış 1266 çocuğun, öğrenim durumlarının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Çocukların %9'u okuma-yazma bilmemektedir. Çocukların çoğunluğunun (%48) ilköğretim çağında olduğu dikkat çekicidir. Lise ve dengi okul çağında olanların oranı ise %32 olarak tespit edilmiştir. Çocukların %13'ü öğrenimlerini terk etmiş ve %11'inin ise eğitim durumları tespit edilememiştir.

Çocukların eğitimlerini en azından lise düzeyinde tamamlamaları sağlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki toplumların en büyük düşmanı cehalettir. Özellikle kız çocuklarının okutulması toplumumuzun gelişmişlik düzeyini, gelişmiş batılı ülkeler seviyesine çıkarabilmemiz açısından hayati önem arz etmektedir.

Ülkemizde kız çocuklarının eğitim seviyesi erkek çocuklara göre daha düşüktür. Kızların eğitim seviyesi bölgesel olarak Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde diğer bölgelere göre daha düşüktür. Son yıllarda kızların bu bölgelerde eğitime devam etmelerini sağlamak için devlet gerekli eğitim alt yapısını oluşturmaya başlamıştır.

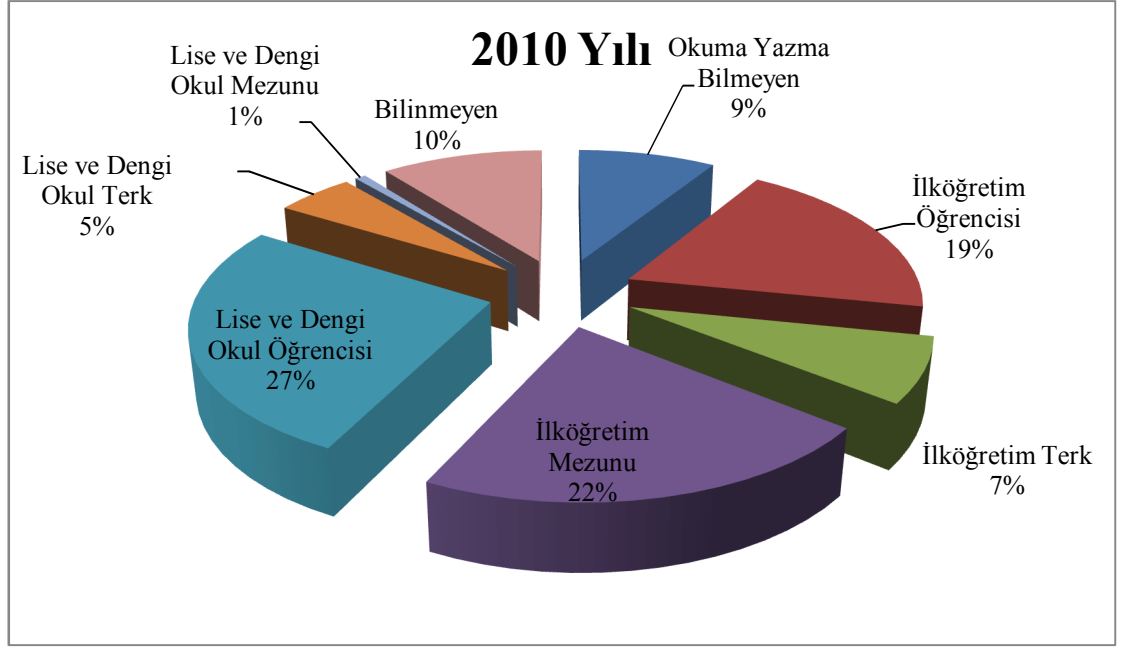
Devlet sivil toplum kuruluşlarının da desteğini alarak -haydi kızlar okula- kampanyasını başlatmıştır. Son yıllarda S.T.K. lar gönüllü eğitim faaliyetlerinde etkin bir rol üstlenmeye başlamıştır. Bazı S.T.K. lar büyük şirketlerle ortak protokoller imzalayarak bu kampanyaya anaokulu, ilköğretim ve lise seviyelerinde katılmaktadırlar. Şirketler gelirlerinin belirli bir yüzdesini ya da bazı ürünlerden elde edilecek gelirin yüzdesini bu S.T.K. 'lara okul kurmaları için kaynak olarak sağlamakta veya aktarmaktadır.

Tablo 13: 2010 Yılı Kocaeli il geneli, isnat edilen suç türü ve eğitim durumuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar

2010 Yılı	Okuma yazma bilmeyen	İlköğretim öğrencisi	İlköğretim terk	İlköğretim mezununun	Lise ve Dengi okul öğrencisi	Lise ve dengi meslek okulu terk	Lise ve dengi meslek okul mezunu	Bilinmeyen	Toplam
Suç Türü									
Yaralama	4	102	17	101	231	16	7	49	527
Hırsızlık	100	67	60	84	34	26	1	61	433
Tehdit	1	8	1	12	12	5	1	5	45
Cinsel Suçlar	2	15	2	9	11	2	-	1	42
Mala Zarar Verme	-	10	3	9	13	4	-	2	41
Hürriyeti Sınırlama	3	11	-	9	2	1	-	1	27
Hakaret	-	5	-	3	8	2	-	1	19
Uyuşturucu Kullanma	-	4	4	8	-	2	-	1	19
Yağma (Gasp)	1	1	1	6	1	-	-	-	10
Sahtecilik	-	1	1	5	-	1	-	1	9
Diğer	2	20	5	26	24	5	-	11	94
Toplam	113	244	94	273	336	64	9	133	1266

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Şekil 8: Kocaeli ili, 2010 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların eğitim durumlarına göre dağılımı.

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

Capital dergisi, her yıl "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Liderleri" adı altında, şirketlerin, liderlerin ve sivil toplum kuruluşlarının, buldukları topluma katkıda bulunmak adına yaptıkları sosyal sorumluluk projelerinin "halk nezdinde nasıl algılandığını ortaya koymak için" araştırma yaptırıyor.

Buna göre, 2006 yılının en başarılı 15 sosyal sorumluluk projesi arasında birinci sırayı Milliyet gazetesinin "Baba Beni Okula Gönder" kampanyası aldı. Onu "Haydi Kızlar Okula/UNICEF", "Aile İçi Şiddete Son/Hürriyet" ve diğerleri takip ediyor.

Tablo 14: 2006 Yılında S.T.K. ların yapmış olduğu kız çocuklarına yönelik eğitim faaliyetleri

	Kampanyaların İsimleri	Düzenleyen	Yüzde
1	Baba Beni Okula Gönder	Milliyet	19.2
2	Haydi, Kızlar Okula	UNICEF	17.9
3	Aile İçi Şiddete Son	Hürriyet	5.2
4	Türkiye Çöl Olmasın	TEMA	5.2
5	Kardelenler-Çağdaş Türkiye'nin Çağdaş Kızları	Turkcell	4.2
6	Eğitimde Gönül Birliği	Arçelik	2.5
7	Bir Nefes İçin	AKUT	2.3
8	Çocuklara Sağlıklı Bir Gelecek	Türk Bankalar Birliği	1.8
9	Yaşasın Okulumuz	Show TV	1.7
10	Gülümseyen Gelecek Ana Sınıfları	Danone	1.2

Kaynak: milliyet.com.tr.

Capital, nisan sayısında "Türkiye'nin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Liderleri" araştırmasını kapak konusu olarak ele alırken, Türkiye'de "kurumsal sosyal sorumluluk" (KSS) kavramının uzun yıllar hayır işleriyle özdeş tutulduğuna dikkat çekti, sosyal sorumluluğun 2000'lerden sonra şirketlerin de gündeminde yer almaya başladığını vurguladı. İtibar, beğenilme, tüketici ve yatırımcı tarafından tercih edilme, hatta büyüme kriterleri arasına "kurumsal sosyal sorumluluk" ların da girdiğini belirten Capital dergisine göre, 1305 kişinin katıldığı araştırma, kurumsal sosyal sorumluluk konularıyla ilgili halkın bakışının yanı sıra, iş çevrelerinin algısını da ortaya koyuyor. (Milliyet.com.tr., 2007).

2011 yılında çocuk suçluluğu istatistiklerine göre, mercek altına alınan, suça karışmış 1378 çocuğun da, öğrenim durumlarının oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Çocukların %6'sı okuma-yazma bilmemektedir.

Çocukların çoğunluğunun (%48) ilköğretim çağında olduğu aynı şekilde dikkat çekicidir. Lise ve dengi okul çağında olanların oranı ise %43 olarak tespit edilmiştir.

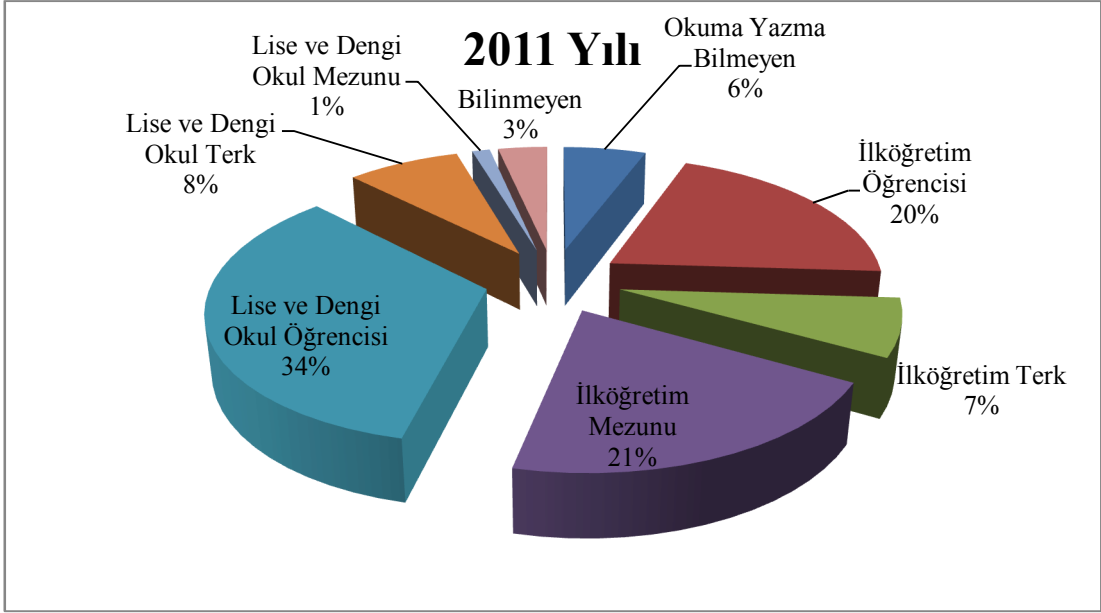
Çocukların %15'i öğrenimlerini terk etmiş ve %3'ünün ise eğitim durumları tespit edilememiştir.

Tablo 15: 2011 yılı Kocaeli İl Geneli, isnat edilen suç türü ve eğitim durumuna göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar

2011 Yılı	Okuma yazma bilmeyen	İlköğretim öğrencisi	İlköğretim terk	İlköğretim mezununun	Lise ve Dengi okul öğrencisi	Lise ve dengi meslek okulu terk	Lise ve dengi meslek okul mezunu	Bilinmeyen	Toplam
Suç Türü									
Yaralama	6	108	14	66	288	46	12	20	560
Hırsızlık	51	107	55	134	71	31	1	16	466
Tehdit	-	3	2	11	13	6	1	2	38
Cinsel Suçlar	-	13	3	15	5	4	-	-	40
Mala Zarar Verme	10	28	7	11	19	8	-	1	84
Hürriyeti Sınırlama	-	-	-	3	6	2	-	-	11
Hakaret	-	1	-	4	9	-	1	-	15
Uyuşturucu Kullanma	-	-	2	4	8	3	-	-	17
Yağma (Gasp)	-	4	3	5	12	3	-	-	27
Sahtecilik	-	-	-	-	3	-	-	1	4
Diğer	12	15	12	29	33	5	2	8	116
Toplam	79	279	98	282	467	108	17	48	1378

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

Şekil 9:Kocaeli ili 2011 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan çocukların eğitim durumlarına göre dağılımı

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

3.2.2. Suça Sürüklenen Çocukların Mükerrer Suç İşleme Durumu

Mükerrer suçluluk kavramı burada, cezaevinden salıverilen suçlular içerisinde, zaman aralığı dikkate alınmaksızın, yeniden suç işleyenleri ve emniyet birimlerine tekrar tekrar getirilerek haklarında işlem yapılanları nitelemektedir. Dolayısıyla, **mükerrer suçluluk, suç davranışının tekrarlanması** anlamında kullanılmıştır.

Kronik suçlu, cezaevine beş veya beşten fazla giren ve dolayısıyla suç işleme sıklığı yoğun olan suçluları tanımlamaktadır. (Wolfgang vd. 1972).

Suçlular, suç işleme yoğunluklarına ve emniyet birimlerine girme sıklıklarına göre kendi aralarında farklılık göstermektedirler. Diğer bir deyişle, cezaevinden veya emniyet birimlerinden çıkan suçlulardan bazıları suç işleme davranışını terk ederken, bazı suçlular da suç işleme alışkanlıklarını devam ettirmektedirler. Bu çerçevede cezaevinde veya emniyet birimlerindeki suçluları bir ve birden çok kez cezaevine ve emniyet birimlerine giren suçlular şeklinde iki temel kategori içerisinde ele almak

mümkündür. Gelecekte yeniden suç işleme olasılığı yüksek olan suçlular hiç kuşkusuz diğer suçlulardan bazı özellikleri ile ayrılmaktadırlar.

Tablo 16: Kocaeli ili 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Güvenlik Birimine Geliş Sayısına Göre, Güvenlik Birimlerine Gelen veya Getirilen Çocuklar.

SUÇ TÜRÜ	GELMEDİ	BİR DEFA GELDİ	BİRDEN FAZLA GELDİ	TOPLAM
Yaralama	414	-	113	527
Hırsızlık	139	-	294	433
Mala Zarar Verme	19	-	22	41
Yağma(Gasp)	6	-	4	10
Tehdit	24	-	21	45
Hakaret	16	-	3	19
Uyuşturucu Madde Kullanma	10	-	9	19
Cinsel Suçlar	34	-	8	42
Diğer	98	-	32	130
Toplam	760	-	506	1266

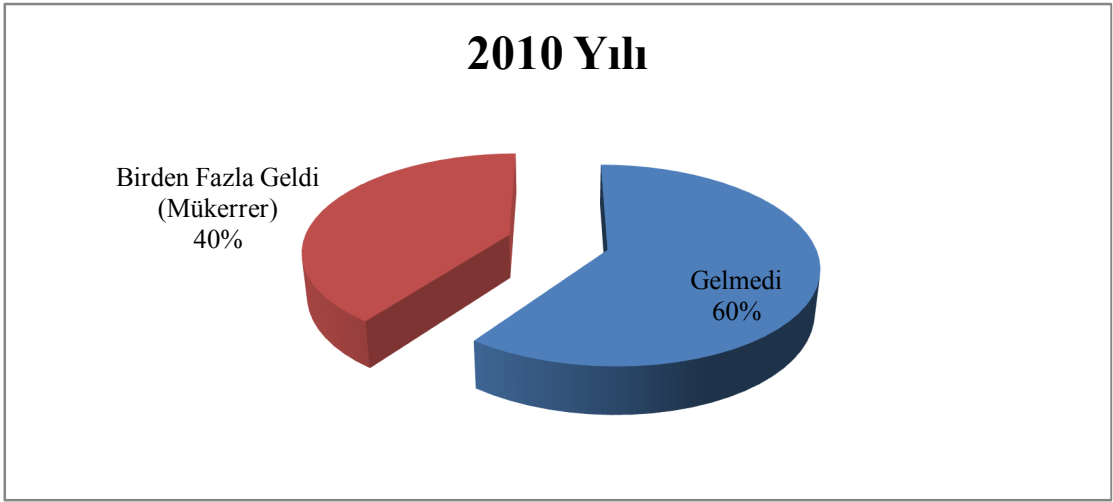
Kaynak: :TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

Birinci bölümde aktardığımız üzere çocuk suçluluğunun bilimsel nedenleri ortadadır. Bu doğrultuda, suçluların etkili rehabilitasyon programlarına tabi tutulmaları, ancak yeniden suçluluğun öngörücülerinin iyi bilinmesi ile mümkün olacaktır. Ülkemizde bu tür araştırmalara rastlamak oldukça güçtür. Bunun nedenlerini, ülkemizde kriminoloji veya suç sosyolojisi disiplininin az gelişmişliğinde yatmaktadır diyebiliriz.

Oysaki ülkemizde sorunsal düzeyi her geçen sene daha da artan, suç ve suçluluk olgusuna, aşırı bir ilgi gösterilmesi gerekirdi. Özellikle **mükerrer suçluluk** konusunda gerek teorik, gerekse de uygulamalı araştırmaların ülkemizde pek olmadığı düşünüldüğünde, bizim yaptığımız bu kuramsal çalışmanın, bundan sonra yapılacak bazı araştırmalar için bir referans teşkil edebileceği ileri sürülebilir.

Kocaeli ili 2010 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan 1266 çocuğun, 760'ının güvenlik birimlerine daha önce hiç gelmediğini, yani haklarında ilk kez adli işlem yapıldığını, 506'sına ise daha önce de birden fazla adli işlem yapıldığını tespit ettik. Mükerrer suçların özellikle suç türü olarak hırsızlık ve yaralama olaylarında yoğunlaştığını görmekteyiz. (bkz. Tablo:16).

Şekil 10: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Güvenlik Birimine Geliş Sayısına Göre, Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Bu verilere göre 2010 yılında emniyet birimlerine suç isnadı ile getirilen 1266 çocuğun %40'ı daha önce en az iki kere getirilmiş ve hakkında adli işlem yapılmıştır. Aralarında birçoğunun ise kronik suçluluk (5 ve üstü işlem gören) kategorisine girdiğini söylemek mümkündür.

Kocaeli ili 2011 yılı içerisinde suç isnadı ile haklarında işlem yapılan 1378 çocuğun, 768'inin güvenlik birimlerine daha önce hiç gelmediğini yani haklarında ilk kez adli işlem tesis edildiğini, 609'una ise daha önce de birden fazla adli işlem yapıldığını tespit ettik. Mükerrer suçların özellikle suç türü olarak yine hırsızlık ve yaralama olaylarında yoğunlaştığını görmekteyiz (bkz. Tablo:17).

Bu verilere göre 2011 yılında emniyet birimlerine suç isnadı ile getirilen 1378 çocuğun %44'ü daha önce en az iki kere getirilmiş ve hakkında adli işlem yapılmıştır. Aralarında

birçoğunun ise kronik suçluluk (5 ve üstü işlem gören) kategorisine girdiğini söylemek emniyet görevlilerinin verdiği bilgiler doğrultusunda mümkündür.

Emniyet görevlileri ile yapılan görüşmelerde özellikle hırsızlık suçunda 20–30 suç kaydı olan çocuk olduğu da bildirilmiştir. Emniyet görevlileri özellikle hırsızlık suçunu önleme konusunda tedbir almakta ve çalışmalar yapmaktadır.

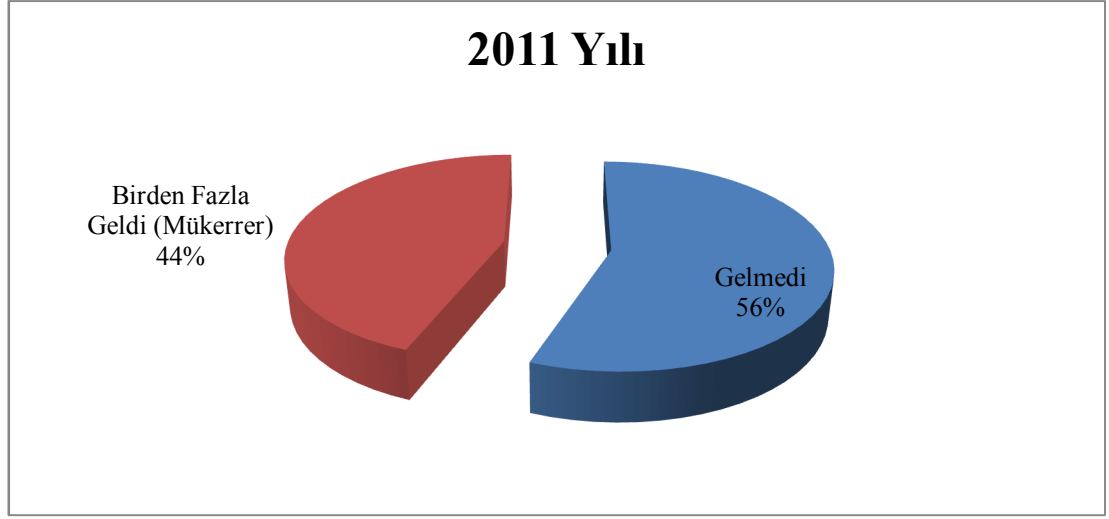
Tablo 17: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Güvenlik Birimlerine Geliş Sayısına Göre, Güvenlik Birimlerine Gelen veya Getirilen Çocuklar

SUÇ TÜRÜ	GELMEDİ	BİR DEFA GELDİ	BİRDEN FAZLA GELDİ	TOPLAM	YÜZDESİ
Yaralama	395	-	165	560	+%06
Hırsızlık	158	-	308	466	+%08
Mala Zarar Verme	40	-	44	84	+%105
Yağma(Gasp)	18	-	9	27	+%170
Tehdit	31	-	7	38	-%15
Hakaret	14	-	1	15	-%22
Uyuşturucu Madde Kullanma	9	-	8	17	-%11
Cinsel Suçlar	22	1	17	40	-%05
Diğer	81	-	50	131	+%0,07
Toplam	768	1	609	1378	+%9

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

Emniyet literatüründe buna mala karşı işlenen suçlar kategorisinde yer verilmekte ve asayişe müessir suç kategorisinde en önemli suçlardan kabul edilmektedir.

Şekil 11: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Güvenlik Birimine Geliş Sayısına Göre, Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuklar

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

3.2.3. Suça Sürüklenen Çocukların Suç İşleme Yöntem Ve Şekilleri

Olguların suç işleme yöntem ve şekillerini incelediğimizde, karşımıza çarpıcı bir tablo çıktı. Kocaeli ilinde 2010 yılı içerisinde haklarında suç isnadı ile adli işlem yapılan 1266 olgunun 909'unun suçu birden fazla kişi ile işlediği yani bir çeteye mensup olduğunu tespit ettik. Olgulardan 357 tanesi suçu tek başına işlediğini beyan ettiği veya yakalanma şekillerine göre kayıtlara bu şekilde yansıdığı anlaşılmaktadır.

Emniyet görevlilerince verilen bilgilere göre bu rakam aslında istatistiklere yansiyandan daha fazladır. Çünkü çocuklar yakalandıklarında diğer suç ortaklarını söylemeyip suçu tek başlarına yaptığını beyan etmekte bu durum istatistiklere bu şekilde aksetmektedir. Gerçek rakamlar görülenin üzerindedir şeklinde bilgi vermektedirler.

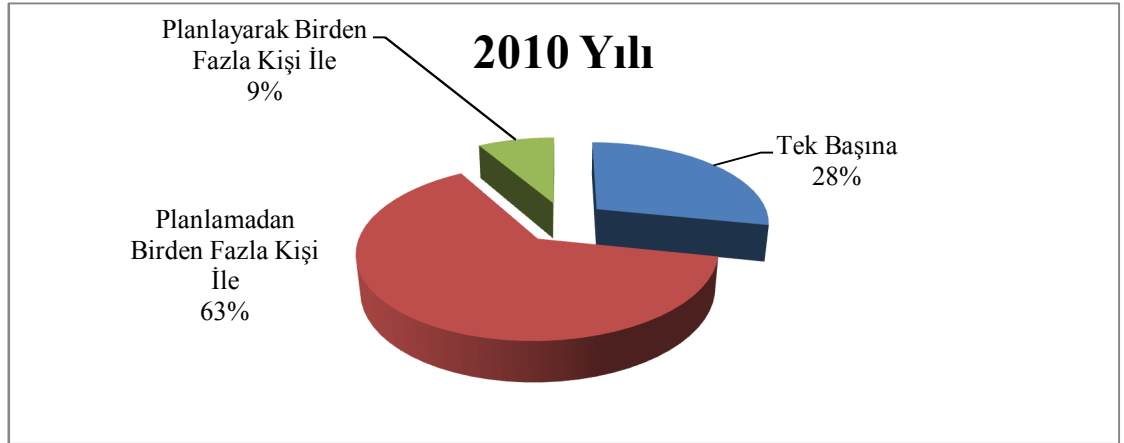
Kocaeli ilinde 2011 yılı içerisinde haklarında suç isnadı ile adli işlem yapılan 1378 olgunun 1042'sinin suçu birden fazla kişi ile işlediği yani bir çeteye mensup olduğunu tespit ettik. Olgulardan 336 tanesi suçu tek başına işlediğini beyan ettiği veya yakalanma şekillerine göre kayıtlara bu şekilde yansıdığı anlaşılmaktadır.

Tablo 18: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Suçun İşleniş Şekline Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar

SUÇ TÜRÜ	TEK BAŞINA	PLANLAMADAN BİRDEN FAZLA KİŞİ İLE	PLANLAYARAK BİRDEN FAZLA KİŞİ İLE	TOPLAM
Yaralama	148	376	3	527
Hırsızlık	93	258	82	433
Mala Zarar Verme	9	32	-	41
Yağma(Gasp)	2	8	-	10
Tehdit	14	28	3	45
Hakaret	8	11	-	19
Uyuşturucu Madde Kullanma	7	11	1	19
Cinsel Suçlar	18	20	4	42
Diğer	58	58	14	130
Toplam	357	802	107	1266

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Şekil 12: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Suçun İşleniş Şekline Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Tablo 19: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Suçun İşleniş Şekline Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar

SUÇ TÜRÜ	TEK BAŞINA	PLANLAMADAN BİRDEN FAZLA KİŞİ İLE	PLANLAYARAK BİRDEN FAZLA KİŞİ İLE	TOPLAM
Yaralama	134	420	6	560
Hırsızlık	92	272	102	466
Mala Zarar Verme	19	55	10	84
Yağma(Gasp)	7	19	1	27
Tehdit	12	26	-	38
Hakaret	3	12	-	15
Uyuşturucu Madde Kullanma	6	7	4	17
Cinsel Suçlar	12	27	1	40
Diğer	51	61	19	131
Toplam	336	899	143	1378

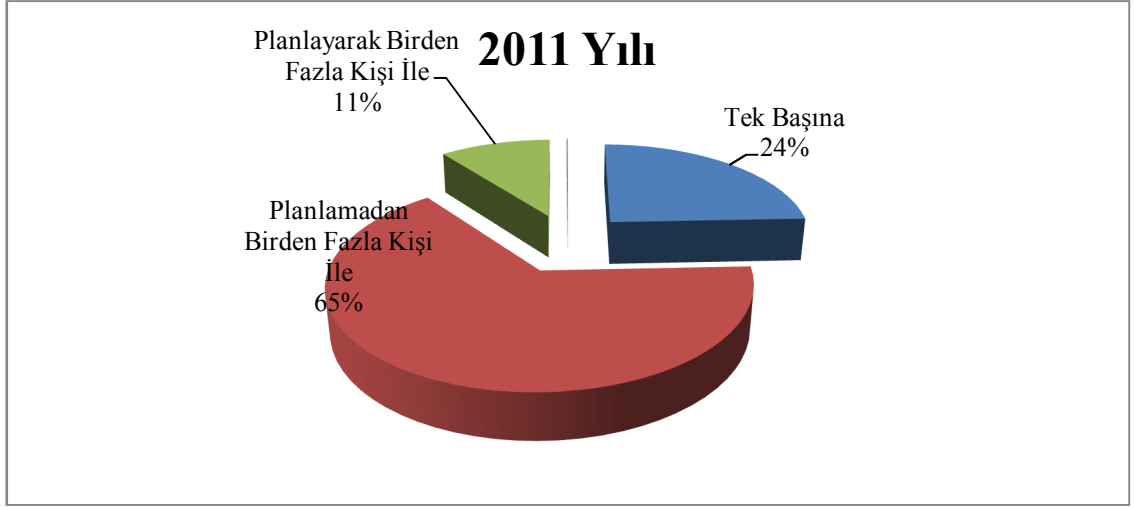
Kaynak: : TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

2011 yılında suça karışan çocuk sayısı 2010 yılına göre 112 kişi artarken, grup halinde suç işleyenlerin sayısında da 2011 yılında 133 kişilik bir artış olduğunu görmekteyiz. Bunun yanında, suçu tek başına işleyenlerin sayısı 2010 yılında 357 iken 2011 yılında ise bu sayının 336 ya düştüğünü görmekteyiz.

Bu durum bize tek başına hareket eden çocukların giderek grup halinde hareket etmeye başladığını yani çete üyesi olma sayısının giderek yükseldiğini göstermektedir.

Yüzdesel oranlara baktığımızda 2010 yılında tek başına suç işleyenler %28 iken, 2011 yılında bu oran %24'e düşmüş, grup halinde suç işleyenlerin oranı 2010 yılında %72 olarak gerçekleşirken, 2011 yılında ise bu rakam %4 lük bir artışla %76 olarak gerçekleşmiştir. (bkz. Şekil:12 ve şekil:13).

Şekil 13: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Suçun İşleniş Şekline Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.

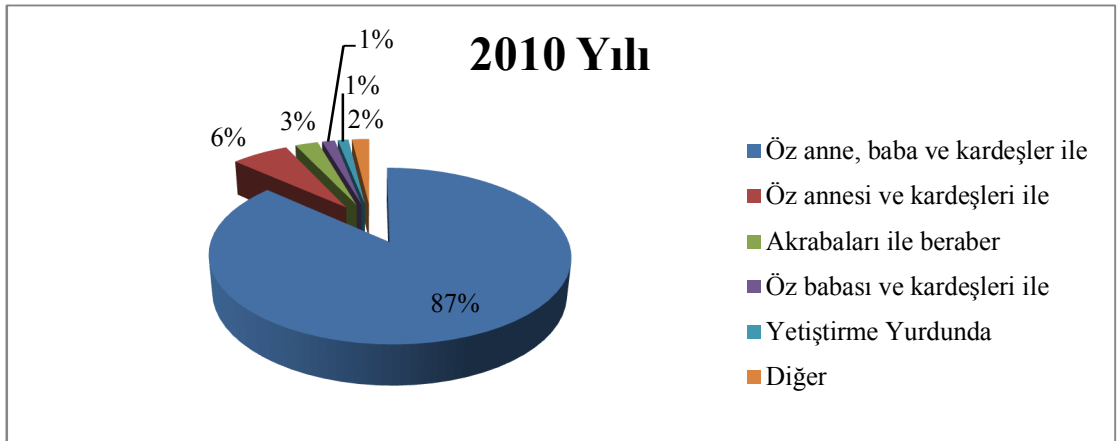

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

3.2.4. Suça Sürüklenen Çocukların Birlikte Yaşadığı Kişi ve Yere Göre İncelenmesi

Çocuğun gelişimini sağlıklı bir şekilde sürdürüp tamamlayabilmesi için ailesinin yanında kalması gelişim psikolojisi açısından önemlidir.

Şekil 14: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yere Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Tablo 20: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yere Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.

SUÇ TÜRÜ	Öz anne baba ve kardeşleri ile	Öz annesi ve kardeşleri ile	Akrabaları ile	Öz babası ve kardeşleri ile	Yetiştirme Yurdunda	Diğer	Toplam
Yaralama	485	17	3	7	6	9	527
Hırsızlık	343	44	26	6	4	10	433
Mala Zarar Verme	36	-	-	-	3	2	41
Yağma(Gasp)	8	1	1	-	-	-	10
Tehdit	43	1	-	-	1	-	45
Hakaret	19	-	-	-	-	-	19
Uyuşturucu Madde Kullanma	13	4	1	-	-	1	19
Cinsel Suçlar	38	3	-	1	-	-	42
Diğer	112	9	1	4	1	3	130
Toplam	1097	80	32	18	15	24	1266

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

2010 yılı içerisinde güvenlik birimine getirilen 1266 olgudan 1097'si (%87) öz anne ve babası ile 80 tanesi (%6) öz annesi ve kardeşleri ile 32' si (%3) akrabaları ile 18'i (%1) öz babası ve kardeşleri ile 15'i (%1) yetiştirme yurdunda ve 24'ünün ise (%2) diğer (sokakta, arkadaşlarıyla ve bilinmeyen) yaşadığı saptanmıştır.

Aile bir toplumun geleceğinin sigortasıdır. Ailenin dayanışma halindeki bütünlüğü çocukların anne-baba sevgisiyle yetişmesinde çok önemlidir. Parçalanmış aile çocuklarının suça karışma riski daha fazladır.

Ailede, anne babanın ölümü veya boşanmaları veya ayrılık ya da terk gibi nedenlerle, aile bütünlüğünün bozularak, ana babadan birinin ya da her ikisinin birden olmaması durumu “parçalanmış aile” olarak tanımlanmaktadır. (Uluğtekin, 1991, 37–38).

Ailenin parçalanmasından kastedilen, yalnızca ana-babanın ayrılıp, eve üvey anne ya da babanın gelmesi değildir. Evliliklerini sürdürdükleri halde, anne babanın birbirinden duygusal açıdan kopmuş olmaları da bu gruba dâhildir. (Taner, 1985, 31).

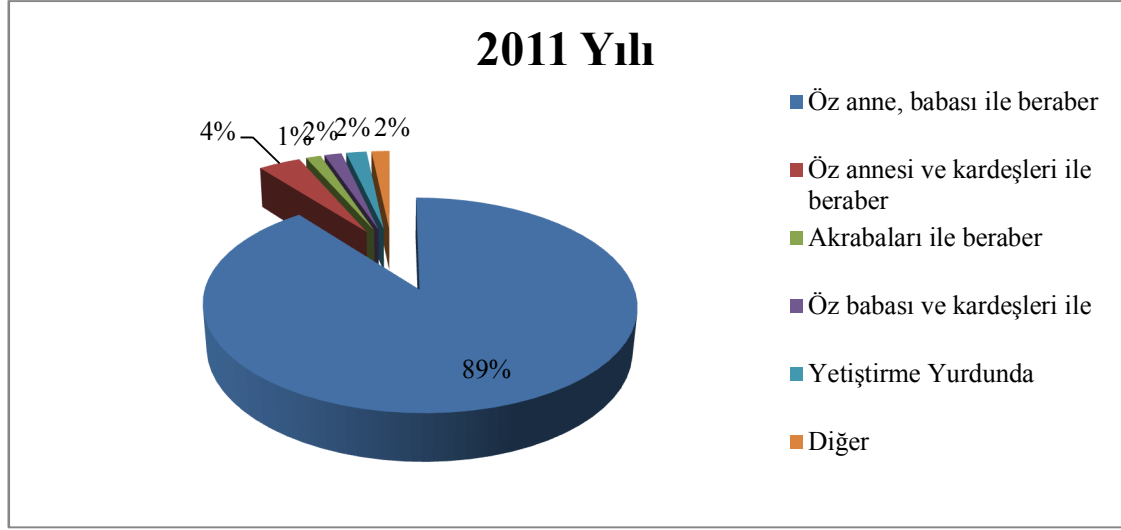
Tablo 21: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yere Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar

SUÇ TÜRÜ	Öz anne baba ve kardeşleri ile	Öz annesi ve kardeşleri ile	Akrabaları ile	Öz babası ve kardeşleri ile	Yetiştirme Yurdunda	Diğer	Toplam
Yaralama	523	12	4	6	6	9	560
Hırsızlık	402	17	9	10	16	12	466
Mala Zarar Verme	77	5	1	-	-	1	84
Yağma(Gasp)	25	1	-	1	-	-	27
Tehdit	34	2	-	2	-	-	38
Hakaret	13	1	-	-	-	1	15
Uyuşturucu Madde Kullanma	14	2	1	-	-	-	17
Cinsel Suçlar	37	2	-	-	1	-	40
Diğer	109	12	4	3	3	-	131
Toplam	1234	54	19	22	26	23	1378

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Bizim araştırmamızda, suç isnadı ile haklarında adli işlem yapılan 2010 yılında %87 ve 2011 yılında ise %89 gibi yüksek oranlarda öz anne ve babası ile yaşayan çocukların suça karıştıkları görülmektedir. Aileler bir arada gibi görünse de Parçalanmış Aile tanımına uymaktadır.

Şekil 15: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türü ve Birlikte Yaşadığı Kişi veya Yere Göre Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

2011 yılı içerisinde haklarında suç isnadı ile adli işlem yapılan 1378 olgudan 1234'ü (%89) öz anne ve babası ile 54 tanesi (%4) öz annesi ve kardeşleri ile 19' u (%1) akrabaları ile 22'si (%2) öz babası ve kardeşleri ile 26'sı (%2) yetiştirme yurdunda ve 23'ünün ise (%2) diğer (sokakta, arkadaşlarıyla ve bilinmeyen) yaşadığı saptanmıştır.

3.2.5. Suça Sürüklenen Çocukların Bağımlılık Yapan Madde Kullanımlarına Göre İncelenmesi

Tük verilerine göre 2010 yılı içerisinde suça karışan 1266 çocuktan 513' ü bağımlılık yapan madde kullandığını beyan etmiş veya tespit edilmiştir. Olguların 436' sı (%85) sigara kullanmakta ve sigara kullananlarında yine hırsızlık ve yaralama suç türünde yoğunlaştığını görmekteyiz.

Sigara ile birlikte alkol kullananların 48 kişi (%9) olduğu, sigara ve esrar kullananların 12 kişi (%2), sadece esrar kullandığını beyan edenlerin 5, sigara alkol ve esrarı beraber kullandığını beyan edenlerin 4, uçucu çözücü kullananların 2 ve alkol 1, yapıştırıcı 1, eroin 1, sigara-yapıştırıcı-alkol 1 ve diğer madde kullandığını beyan eden olguların sayısının ise 2 kişi olduğu tespit edilmiştir. (bkz. Tablo:22).

Tablo 22: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Bağımlılık Yapan Madde Türüne Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.

SUÇ TÜRÜ	Sigara	Ya pıstırıcı	Al kol	E s rar	Ero in	Uçuc u Çözücü	Sigar a alkol	Sigar a esrar	Sigar a alkol esrar	Sigara yapıştırıcı alkol	Diğ er	TO P LA M
Yaralama	157	-	1	-	-	1	19		2	1	1	182
Hırsızlık	192	-	-	-	-	1	15	3	1	-	1	213
Mala Zarar Verme	14	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	15
Yağma(Gasp)	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	5
Tehdit	15	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	20
Hakaret	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
Uyuşturucu Madde Kullanma	3	-	-	5	1	-	-	6	1	-	-	16
Cinsel Suçlar	10	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	12
Diğer	39	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	45
Toplam	436	1	1	5	1	2	48	12	4	1	2	513

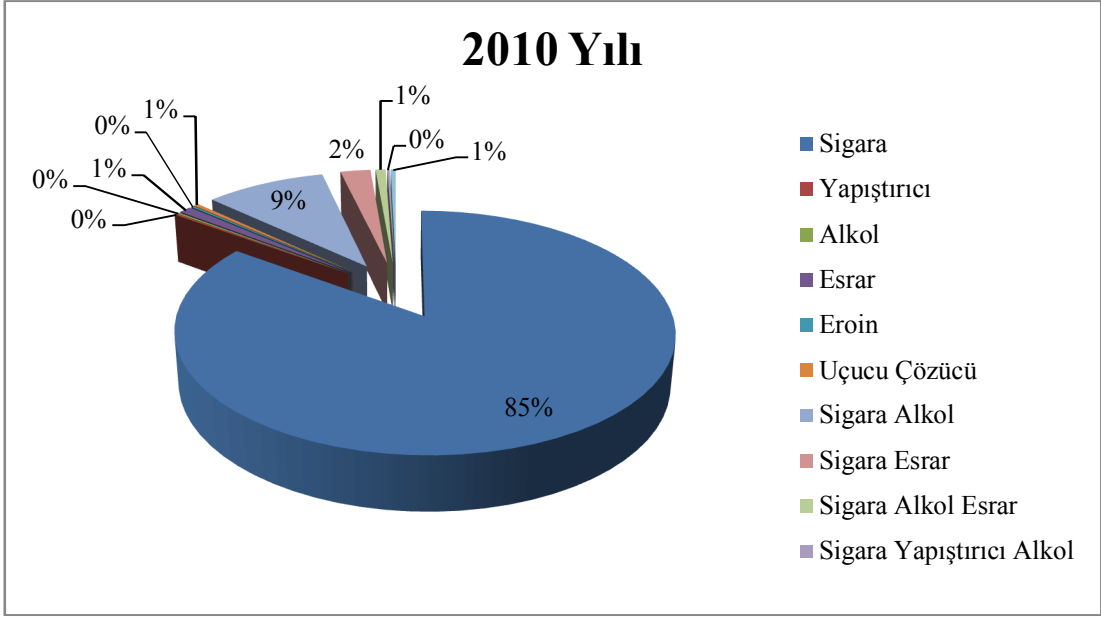
Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

Tütün mamulleri ve alkollü içkilerin toptan ve perakende satış yönetmeliğine göre 18 yaşından küçüklere bu mamullerin satışı yasaktır. Tütün mamulleri satış yerlerinin çocuklara sigara satışları engellenmelidir.

Çocukların sigaraya başlama yaşı 8 yaşına kadar düşmektedir. Bu durum çocuk sağlığı açısından kaygı vericidir. (Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 01.07.2011).

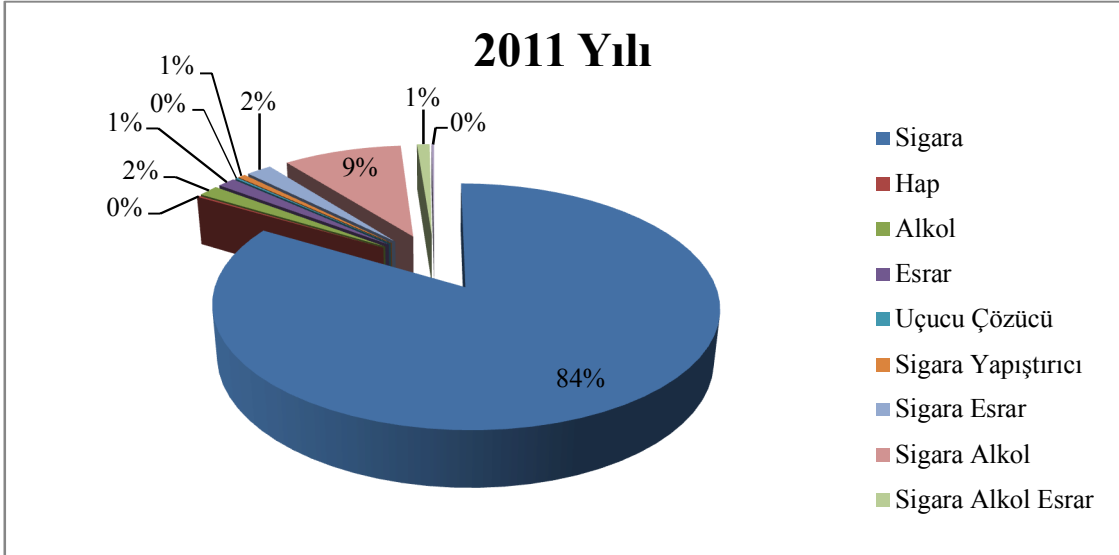
Tük verilerine göre 2011 yılı içerisinde suça karışan 1378 çocuktan 503' ü bağımlılık yapan madde kullandığını beyan etmiş veya tespit edilmiştir. Olguların 420' si (%84) sigara kullanmakta ve sigara kullananlarında yine hırsızlık ve yaralama suç türünde yoğunlaştığını görmekteyiz.

Şekil 16: Kocaeli İli 2010 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Bağımlılık Yapan Madde Türüne Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri

Şekil 17: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Bağımlılık Yapan Madde Türüne Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

Tablo 23: Kocaeli İli 2011 Yılı, İsnat Edilen Suç Türüne ve Bağımlılık Yapan Madde Türüne Göre, Güvenlik Birimine Gelen ya da Getirilen Çocuklar.

SUÇ TÜRÜ	Sigara	Haşır	Alkol	Esrar	Uçucu Çözücü	Sigara yapıştırıcı	Sigara esrar	Sigara alkol	Sigara alkol esrar	Diğer	TOP LAM
Yaralama	148	-	1	-	-	-	1	8	1	-	159
Hırsızlık	174	-	1	-	1	-	1	29	2	1	209
Mala Zarar Verme	17	-	-	-	-	-	-	7	-	-	24
Yağma(Gasp)	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Tehdit	13	-	-	1	-	-	-	-	-	-	14
Hürriyeti Tahdit	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Uyuşturucu Madde Kullanma	1	-	-	6	-	-	8	-	1	-	16
Cinsel Suçlar	10	-	6	-	-	3	-	-	-	-	19
Diğer	44	1	-	-	-	-	-	3	1	-	49
Toplam	420	1	8	7	1	3	10	47	5	1	503

Kaynak: TÜİK web sitesi/Adalet İstatistikleri/güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri.

3.3. Kocaeli İlinde Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Hizmet Kurumlarının Değerlendirilmesi

3.3.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün (eski adı SHÇEK) Değerlendirilmesi

SHÇEK'te adı tam ifade edilemeyen bir himayecilik anlayışının, tam olarak merkezi yönetimin eline geçtiği zamandan beri var olduğu düşünülmektedir. “Ne kadar çok çocuk bakarsam o kadar çok iyi sosyal devlet ya da devlet baba olurum” biçimindeki yönetim yaklaşımı, plan ve politikalarına yansımamasına rağmen uygulamalara yansımıştır. Bu durum Türkiye'deki çocuk politikasızlığı ile bir araya gelince hizmetlerin etkinliğini azaltmaktadır.

Tablo 24: SHÇEK'in Dolu-Boş Kadro Durumu (2000–2009).

KADRO DURUMU			
YILLAR	DOLU KADRO	BOŞ KADRO	TOPLAM
2000	9.277	4.011	13.288
2001	9.459	3.829	13.288
2002	9.360	4.013	13.373
2003	9.272	4.456	13.723
2004	8.959	4.774	13.733
2005	9.132	4.591	13.723
2006	8.978	4.752	13.730
2007	9.614	4.591	13.723
2008	9.254	4.473	13.727
2009	9.350	4.376	13.726

Kaynak: SHÇEK, 2008: 9; SHÇEK, 2009: 18 ve SHÇEK, 2010: 10.

Hizmet sunumundaki etkinliği azaltan önemli nedenlerden birisini de SHÇEK'in personel yönetiminde gösterdiği yaklaşım ortaya çıkarmaktadır. Personelini kendi içinde ayrıma tabi tutan bir yönetim sistemi mevcuttur. Bu durum çalışmalardan

verimlilik elde edilmesine ve maksimum fayda sağlanabilmesine büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca kurumun hizmetlerinde kadrolu personel yerine özelleştirmelere giderek hizmet satın alması da yeni kamu işletmeciliğinin devletin en sosyal olması gereken alana bile liberal politikalarla müdahale ettiği biçimiyle eleştirilmektedir. Bu hususta, SHÇEK'in hizmet satın alma yoluyla hizmetlerinin kalitesini arttırdığı hususundaki destek söylemlerinin de hiç de azımsanmayacak düzeyde bulunduğu ifade edilmelidir.

SHÇEK'in kadro durumuna bakıldığında, dolu ve boş kadroların durumu, hizmet alımı yoluyla yapılan personel alımları, meslek elemanlarının sayısı, çocuk koruma sistemi yönelik hangi düzeyde başarı sağlanabileceği hususunda ipuçları vermektedir.

SHÇEK'te hizmetin özelleşmesine yönelik faaliyetlere son dönemde ağırlık verilmeye başlanmıştır. Örneğin, 2006 yılında 6.364 olan hizmet alım işçisi sayısı, 2007'de 8.874'e, 2008'de 10.057'ye ve 2009'da 11.545'e yükselmiştir. Bu değişim, emeğin piyasalaşması eleştirilerine devletin kurumlarının da ortak olması hususuyla hedef olmaktadır.

Tablo 25: SHÇEK'te Görev Yapan Meslek Elemanlarının Sayısı (2001–2009)

MESLEKLER	YILLAR								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sosyal Çalışmacı	874	930	933	938	1051	1056	1140	1094	1101
Psikolog	152	183	179	178	199	203	221	203	206
Çocuk Gelişimcisi	66	91	95	88	107	106	167	165	173
Öğretmen	947	930	913	944	915	913	966	992	1009
Tabip	87	104	97	106	116	115	108	103	92
Fizyoterapist	74	90	91	95	106	108	135	128	126
Diyetisyen	28	62	59	57	61	64	75	67	61
Hemşire	423	427	407	395	499	504	535	538	559
Sosyolog	-	-	-	-	-	-	33	39	57

Kaynak: SHÇEK, 2008: 10; SHÇEK, 2009: 20 ve SHÇEK, 2010: 11.

Yukarıdaki tabloda yer verilen mesleklerin, korunması gereken çocuklarla, ailelerle ve diğer hizmete muhtaç kesimlerle doğrudan mesleki çalışma yapan meslekler olduğu göz önünde bulundurulduğunda, SHÇEK’te ciddi anlamda mesleki eleman sıkıntısının mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Çocukların korunmasını hedefleyen politikaların başarıya ulaşabilmesinde maddi imkânların ciddi rolü bulunmaktadır. Politikaları karşılayacak bütçelerin güçlü olması etkili sonuçların elde edilmesinde bir araçtır

Tablo 26: SHÇEK'in Yıllara Göre Bütçesi (1989–1993)

YILLAR	SHÇEKBÜTÇESİ/TL (6 Sıfır Atılmadan Önceki)	GENEL BÜTÇE İÇİNDEKİ ORANI
1989	59.600.000.000	0,03
1990	185.200.000.000	0,06
1991	267.700.000.000	0,06
1992	549.300.000.000	0,07
1993	889.000.000.000	0,07

Kaynak: Fatih M. EKİCİ, “Sosyal Refah Harcamaları”, 4. Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı Bildiriler Kitabı, SHU Derneği Yayınları, Ankara, 1997, s.164–165.

Gösterilen dönemde Türk ekonomisinin mevcut durumunun olumsuzluğu, enflasyon oranlarının yüksekliği, döviz kurlarındaki hareketlilik düşünüldüğünde rakamlardaki artışın çok fazla bir şey ifade etmediği söylenebilir. Diğer bir ifade ile koruyucu ve önleyici sosyal hizmet uygulamalarına yeterli düzeyde kaynak ayrılmadığı belirtilebilir.

Gösterilen dönemdeki artışların özürlü bakım hizmetlerine yönelik ücret tahsis edilmesi hususuyla yakından ilişkisi vardır. Örneğin 2009 yılındaki bütçe miktarının 1.126.365.890 TL’si sadece Özürlü Hizmetleri Daire Başkanlığına tahsis edilen bütçedir. Yaklaşık olarak 120.000 özürlü yakınına bakım hizmeti ücreti ödenmektedir. Kurumun, 2010 yılındaki bütçesinin ise yaklaşık olarak 2.374.302.000 TL olması öngörülmüştür.

Tablo 27: SHÇEK'in Yıllara Göre Bütçesi (2004–2009)

YILLAR	SHÇEK BÜTÇESİ /TL (6 Sıfır Atıldıktan Sonra)	GENEL BÜTÇE İÇİNDEKİ ORANI
2004	267.000.000	0,06
2005	326.000.000	0,07
2006	512.000.000	0,10
2007	792.000.000	0,13
2008	1.075.111.518	0,12
2009	1.808.416.198	0,11

Kaynak: SHÇEK, 2008: 10, SHÇEK, 2009: 20 ve SHÇEK, 2010: 11.

Yıllar itibariyle SHÇEK'e ayrılan bütçe incelendiğinde, koruyucu ve önleyici hizmetler için gerekli alt yapının sunulmadığı görülür. Bu durum ise mevcut sorunların çözümünde gereğinden fazla zaman kaybını ortaya çıkarmakta ve diğer dikkat edilmesi gereken unsurlara gerekli özenin gösterilememesine neden olmaktadır. Başka bir ifade ile sorun başka bir sorunu doğurmaktadır.

SHÇEK, Stratejik Planlarında, korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili olarak çocukların aile yanında korunmasına yönelik politikalarına ağırlık vereceğini taahhüt etmektedir. Ancak bu hususta yeterli alt yapı, uzman personel ve maddi kaynağın henüz ciddi iyileştirmeleri alana taşıyacak düzeyde geliştirilmediği de gözlenmektedir.

1988 yılında SHÇEK Kanunu'na, 3413 Sayılı Kanun ile getirilen Ek-1 maddeyle kamu kurum ve kuruluşlarına, SHÇEK'e bağlı yetiştirme yurtlarından reşit olan çocukların yerleştirilmesi için kendilerine tahsis edilen kadroların binde üçü oranında kadro ayırmaları görevi verilmiştir. Ancak süreç içinde bu maddenin istismarı gündeme gelmiştir. Aileler sırf çocukları devlet memuru olabilsin diye korunmaya muhtaçlık başvurusunda bulunmaya başlamışlardır. Bu durum ise gerçek hak sahiplerinin korunmaya alınmasını ya geciktirmiş ya da onlara ulaşılmasını engellemiştir. Kurum bakımının bu özelliğini istismar etmek isteyenler, çocuklarını küçük yaşlarda yurt ve

yuvalara bırakılmaktan geri durmamışlar, bu durumda çocukların üzerinde kurum bakımı modelinin zararlarını ortaya çıkarmıştır.

Tablo 28: 3413 Sayılı Kanuna Göre Ataması Yapılan Korunmaya Muhtaç Çocukların Sayısı (1988–2009)

YILLAR	SAYI	YILLAR	SAYI
1988	659	1999	2.178
1989	955	2000	1.825
1990	1.102	2001	2.265
1991	724	2002	1.662
1992	796	2003	2.083
1993	926	2004	756
1994	899	2005	1.479
1995	1.926	2006	1.359
1996	1.359	2007	1.446
1997	1.342	2008	1.513
1998	2.684	2009	1.925
TOPLAM			31.859

Kaynak: SHÇEK, 2010: 70.

3413 sayılı yasayla getirilen hükümlere rağmen devlet kurumlarının bu alana yönelik kadro açmakta çekimser kaldıkları da yıllar içinde gözlenmiştir. Bu durumda, yurttan reşit olmuş hayata atılmış çocukların ayakları üzerinde durmasında sıkıntılar yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu hususta yaklaşık olarak yurttan reşit olmuş 5.500 gencin 3413 sayılı yasa kapsamında iş beklediği rapor edilmiştir.

Çocuk koruma sistemine yönelik kamu politikalarıyla bağlantılı olarak, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun kuruma yüklediği görevlerin ağırlığı bilinmektedir. Bu hususta, kanun diğer kamu kurumlarını da sorumlu görmüştür. Ancak, çocukların korunması hususu sadece SHÇEK'in görevi olduğuna dair algı henüz yıkılabilmemiş değildir. Bu durum kaynakların etkin kullanılmaması sorununu da doğurmaktadır.

3.3.3. Çocuk Kolluk Birimlerinin Değerlendirilmesi

Çocuk suçluluğu ile mücadele eden görevlilerin nitelik ve nicelik açısından yeterli seviyeye getirilmesi, çocuk suçluluğunun önlenmesinde çok büyük önem taşımaktadır. Suça itilen çocuklara karşı gösterilen olumlu yaklaşım ve davranışlar, çocuktaki olumsuzlukların ortadan kaldırılmasında büyük rol oynadığı değerlendirilmektedir.

Suçlu çocuklarla uğraşan kurumlar tekrar yapılandırılmalıdır. Bunun en iyi örneklerinden birisi Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlükleridir. Geçmişte yapılan çalışmalarda sıklıkla eleştirilen bu kurum bugün çok daha çağdaş bir yapıdadır. Çocukların polisle ilk defa karşılaştığı bu şubelerde çalışan personel özenle seçilmeli ve görev yerleri sık sık değiştirilmemelidir.

Fakülte mezunu polis memuru alımlarında, özellikle Sosyal Hizmetler, Pedagoji gibi bölümlerden mezun olmuş adaylar tercih edilmeli ve bunlar mutlaka Çocuk Şube Müdürlüklerinde değerlendirilmelidir.

Uzmanlaşmış bir çocuk polisi ile çocuğun işlediği çok basit suçlarda, çocuğun örselenmesinin önlenmesi ve ceza-adalet sistemi ile gereksiz temastan kaçınılmasını sağlamak için, adli yargılama yapılmaksızın idari tedbirlerle sorunlar çözümlenmelidir.

Suç işleyen çocukların zarar görmeden çocuk polisine getirilebilmesi için, çocuk polisine yardımcı olan diğer birimlerdeki personelin çocuk suçluluğu ve psikoloji konularında temel eğitim almaları gerekmektedir.

Çocuk hakları ve suçluluğu konularının Hukuk Fakülteleri, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi ve Polis Meslek Yüksek Okulları gibi öğretim kurumlarının eğitim programlarına dâhil edilmelidir.

Suçtan mağdur olan çocukların daha fazla zarar görmelerini önleyebilmek için, çocuğa ilk müdahalede bulunması gereken teknik ve uzman ekibin Çocuk Şube Müdürlüğü bünyesinde hazır bulunması gereklidir.

Çocuk Şube Müdürlüklerinde yeterli sayıda personel (polis, sosyal hizmet uzmanı, psikolog vb.) görevlendirilmelidir. Çocuk polisinin verimli çalışabilmesi için asli görevinin dışında ek görev verilmemesi gereklidir.

Özellikle büyük kentlerimizin otogarlarında Çocuk Şube Müdürlüğüne bağlı çocuk büroları oluşturulmalıdır. Hali hazırda kurulu bulunan çocuk şube müdürlükleri büro amirlikleri daha fonksiyonel hale getirilmelidir.

Çocuk Şube Müdürlüklerine çeşitli nedenlerden dolayı gelen ve getirilen çocukların biri birlerinden olumsuz etkilenmelerinin önlenmesi gereklidir.

Jandarma çocuk birimlerinin Polis çocuk birimleri kadar yaygın olmadığı anlaşılmaktadır. Tüm ülke sathında faaliyet gösterilebilmesi için birimlerin sayılarının mutlaka arttırılması gerekmektedir.

Ayrıca Polis Çocuk Şube Müdürlüklerinde görülen eksiklerin hepsi Jandarma Çocuk Birimleri içinde geçerlidir.

Kolluk kuvvetlerinde tutulan istatistiklerin, özellikle suça sürüklenen çocuk istatistiklerinin yeniden gözden geçirilmesi gereklidir. Yaptığımız araştırmada çocuk kolluk birimlerinde suç tasnifleri yapılırken, mükerrer suçlu tasnifinin ayrıca yapılamadığını tespit ettik.

Bu durum sosyal politika üreten veya yapan kurumlara, suç işleyen çocukların sayısını olduğundan fazla göstermektedir. Dolayısı ile yüksek rakama göre proje ve planlama yapıldığından ve şahsi olarak çocuklar belirlenerek iyileştirme ve topluma kazandırma faaliyeti yürütülmediğinden kaynak, zaman, emek ve suç işleyen çocukların yitip gitmesine sebep olunmaktadır diye değerlendiriyoruz.

Suç işleyen çocukların rehabilitasyonu ve topluma tekrar kazandırılması amacı ile çocuk polisinden başlamak üzere ceza-infaz sistemi sonrası dâhil olmak üzere bütün aşamalarda, ilgili resmi kurumlar ve sivil toplum örgütlerinin yaygın takip ve denetiminin koordinasyon içerisinde yapılmalıdır.

3.3.2. Çocuk Adalet Sisteminin Değerlendirilmesi

Bildiğiniz üzere, çocuk adaletinin hukuki çerçevesini BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin yanı sıra BM Çocuk Adaleti Yönetimine Dair Asgari Kurallar (Pekin Kuralları), BM Çocuk Suçlarının Önlenmesine Dair Kurallar (Riyad Kılavuzu) ve BM Özgürlüğü Elinden Alınan Çocukların Korunmasına Dair Kurallar (Havana Kuralları) oluşturmaktadır. (Çavdar ve Kolbüken, 2012: 11).

Ülkemiz 1995 yılından bu yana Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)'nin; 2002 yılından bu yana ise sözleşmeye ek iki ihtiyari protokolün tarafıdır (Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol ve Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol). Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'deki uygulamalarını izleme görevi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (Şimdiki adıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na) verilmiştir. (Çavdar ve Kolbüken, 2012: 11).

2005 yılında yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu, çocukların yargılanmalarını yetişkin yargılama prosedürlerinden ayıran bir dizi uygulama getirmekle birlikte suça yönelen çocukları, 'özel korumaya muhtaç çocuklar' kapsamına almamıştır. (Çavdar ve Kolbüken, 2012: 11).

Mevcut durumda yasayla ihtilafa düşmüş çocuklarla ilgili düzenlemeler Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemeleri Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu'yla ilişkilidir ve bu üç alana bölünmüş bir dağınıklık sergilemektedir. (Çavdar ve Kolbüken, 2012: 11).

Bu alanda yapılan çalışmalara neticesinde, asıl olarak ülkemizde etkin bir çocuk koruma sisteminin ve çocuğa özgü adalet mekanizmasının oluşturulamadığını ortaya koymuştur. (Çavdar ve Kolbüken, 2012: 11).

Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı'na göre buna yol açan başlıca aksaklıkları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Mevzuat ve politika dağınık bir çerçeveye oturtulmuştur. Bu durum, çocuğa bütüncül yaklaşımı esas alan bir çocuk koruma sisteminin kurulmasını engellemektedir.

2. Çocukların gelişimsel ihtiyaçları ve hakları bütüncül bir şekilde dikkate alınmadan, korunmalarıyla ilgili sorumluluklar farklı bakanlıklar ve kuruluşlar üstünden düzenlenmektedir.
3. Hukuki sorumlulukların açıkça tanımlanmamış olması ve hizmet sunan kuruluşların ve çalışanlarının yükümlülükleriyle ilgili belirsizlikler nedeniyle çocuklar farklı kuruluşlara yönlendirilmekte ve ihtiyaçları karşılanmamaktadır.
4. Çocukların da kullanabileceği şikâyet ve etkili yasal çözüm mekanizmaları bulunmamaktadır.
5. Çocuklarla ilgili meselelere ilişkin ayrıştırılmış veri sağlayan, hak temelli izleme mekanizmaları bulunmamaktadır. (Çavdar ve Kolbüken, 2012: 11–12)

Adalet Bakanlığı İç Denetçisi, İbrahim Demirtaş'ın, Nisan 2012 de hazırlamış olduğu, iç denetim raporunda, çocuk mahkemelerinde yaşanan sorunlar şu şekilde sıralanmıştır.

1. Çocuk yargılamasındaki kimi aktörlerin (kolluk görevlisi, hâkim, savcı, avukat, uzman) mantalite ve yaklaşımlarının genel davalardaki sanıklara gösterilen tutumla aynı olmasından dolayı suça sürüklenen küçükler topluma kazandırılmamaktadır.
2. Çocuk mahkemelerinde hâkim ve savcı olarak çalışabilmek için mevzuatta belli kriterler bulunmasına karşın, avukatlar için sınırlayıcı herhangi bir hüküm yoktur.
3. Çocuk bürosunda çalışan Cumhuriyet savcılarının kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve/veya uzlaşma müessesesine işlerlik kazandıramadıkları, çocukların çok basit suçlardan bile mahkemelere sevk edilip yargılama sonunda ekseriyetle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmektedir.
4. Çocuk adalet hizmetleri; çocuğa odaklı, topluma kazandırma ve çocuğu suç bataklığından kurtarma fonksiyonundan çok, cezalandırıcı bir işlev görmektedir.
5. Yasal zorunluluk sebebiyle çocuklar tarafından işlendiği iddia olunan suçlardaki tüm usul işlemlerinin bizzat bu işle görevli Cumhuriyet savcısınca yapılması iş yoğunluğunu artırmakta ve bu nedenle uzmanların veya çocukların bazen bulunduğu ortamda lüzumundan fazla beklemesine sebep olmaktadır.
6. Adliyelerde ifade alma yerlerinde umumiyetle sabit kamera sistemleri kurulu olmadığından, çekim işlemi hizmetliler tarafından yapılmakta olup bu durum savcı

- ve uzmanların görevlerini sağlıklı yapmalarına engel oluşturduğu gibi çocukların da kendilerine yaklaştırılan kameradan olumsuz yönde etkilenmelerine yol açmaktadır.
7. Bazı sosyal inceleme raporları küçüğü bireyselleştirmekten uzak olup çevreyle ve çocukla ilgili diğer bilgilere yeterince yer vermemekte, çocuğun nasıl bir müdahaleye ihtiyacı olduğuna ilişkin derinlemesine bir araştırma ve analiz çalışmasından yoksun bulunmaktadır.
 8. Çocukların yargılandığı ağır ceza mahkemelerindeki yargılama süresinin ortalama 502 günü bulması nedeniyle cezanın ıslah yönü gerçekleşmediği gibi çocuklarla ilgili kararların infazı (aradan geçen sürede çocuğun reşit olması nedeniyle) yetişkinlerle birlikte yapılmaktadır.
 9. Küçüklerin soruşturulması ve yargılanması sırasında beklenen fonksiyonu ifa etmekten uzak olan müdafilerinin, uzmanlara destek olma ve küçüğün topluma kazandırılması konularında yeterli katkıları bulunmamaktadır.
 10. Çocuk mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların geçmiş öyküleri bilinmeden ceza tayini yoluna gidilmektedir. Uzmanlar çocuk odaklı çalışmaktan çok mahkeme ve dosya odaklı çalıştıklarından birden çok mahkemede yargılanan aynı çocuk için farklı farklı uzmanlarca görevlendirilmektedir.
 11. Koruyucu çocuk hizmetleri yeterince gelişmediğinden özellikle kimsesiz çocuklar ile velayeti kötüye kullanan ailelerin çocuklarının barındırıldıkları yerlere sivil toplum desteği sağlanamamakta, mahkemelerde çalışan uzmanların diğer kurumlarda görev yapan uzmanlarla koordinasyonu yetersiz kalmaktadır.
 12. Bazı tutukluların gerçek yaşları aksine nüfusta küçük yazılmaları nedeniyle çocuklara mahsus yerlerde tutulmaları telafisi mümkün olmayacak sonuçlara yol açma riski bulunmaktadır.
 13. Uluslararası Pekin Çocuk Sözleşmesine göre 15–18 yaş arasındaki çocuklar için alınması gereken sosyal inceleme raporlarının Çocuk Koruma Kanunu'nda takdire bırakılması nedeniyle genellikle bu raporlar aldırılmamakta, aldırıldığı durumlarda ise çocuk bürosu savcılığı yerine çocuk mahkemesinden aldırılmaktadır.
 14. Çocuklarla ilgili verilen tedbir kararlarına çoğu zaman alt yapı eksikliği ve gönüllü kişi–kuruluş desteği yoksunluğu nedeniyle işlerlik kazandırılmamaktadır.

15. Suç mağduru olan küçükler yeterli psikolojik ve sosyal destek alamamakta, mahkemelere çağrılmakta, rapor için birçok kez sağlık kuruluğu ve Adli Tıp Kurumu'na gönderilerek örselenmektedirler.
16. Faaliyete geçirilen İstinaf Mahkemelerinde ve Yargıtay'da çocuk suçlarının temyizine bakacak ihtisas dairesi bulunmamaktadır.
17. Çocuk polis bürosu ile çocuk savcısının farklı yerlerde konuşlanması nedeniyle ve tüm suçlarda savcı huzuruna çıkarılınca ve müdafî gelinceye kadar (özellikle hafta sonlarında bir gece kollukta) çocukların beklemek zorunda kalmaları, kimi çocuk şubelerinde görevli polislerin yeterli bilince sahip olmamaları nedeniyle ifade alırken uygun olmayan yöntem ve yaklaşımları keza icap sız ve incitici sorular (örneğin; doğrudan doğruya “sana tecavüz etti mi?”, “kalk bakayım sana nasıl yaptı göster bakalım” biçimindeki) çocuklar üzerinde olumsuz etki bırakmaktadır.
18. Cezaevinde bulunan çocuk ve gençlerin sayılarının artmasının, özellikle suç ve terör örgütleri tarafından arzu edildiği bildirilmiştir (Demirtaş, 2012: 24 –25).

Türkiye Çocuk Adalet Sistemine Sivil Toplum Gözüyle Bakış Projesi Ekibinde yer alan Ankara Çocuk Mahkemesi Hâkimleri ve Çocuk Mahkemesi Sosyal Çalışmacılarıyla proje kapsamında gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantılarında; yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini hiçbir yorum yapmadan doğrudan kendi ifadeleriyle, aşağıda sunuyoruz:

1. *“Türkiye’de, Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne uygun düzenlemeler getirildi, ancak alt yapısı sağlam olmadığı için bunlar iç hukuka yansımada. Yapılan düzenlemeler sözde kaldı.”*
2. *“ÇKK 35. maddeye uygun sosyal inceleme raporu hazırlanamıyor. Mahkemece istediğimiz rapor ile bize sunulan rapor aynı değil, sosyal inceleme raporundan daha çok ön görüşme raporu olarak mahkemeye sunuluyor. Bunun başlıca sebepleri; çocuğun yaşadığı sosyal çevrenin yakından takip edilmesi için gerekli araç ve gereçlerin olmaması ve uzmanın güvenliğinin sağlanamamasıdır. Ayrıca fiziki koşulların yetersiz olması, sosyal hizmet uzmanının çocukla görüşme yapabileceği ayrı odanın mevcut olmamasıdır.”*

3. *“Soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcılığı’nın alacağı kararlarda yön çizmesi için SİR istenmelidir. Ancak bu soruşturma aşamasında değil yargılama aşamasında yapılmaktadır.”*
4. *“Çocuk Mahkemeleri Türkiye’de yaygınlaştırılmalıdır. Çocuk Mahkemesi hâkim ve savcılarının bu konuda ayrı bir eğitim almaları ve özenle seçilmeleri gerekmektedir.”*
5. *“Tedbir kararları gerektiği gibi uygulanmıyor. Mahkeme Hâkimi olarak ceza yargılanmasında tedbir kararlarını uygulamaktan kaçınıyorum, çünkü bu durum çocuk tarafından ödüllendirmek gibi algılanıyor.”*
6. *“Ayrıca bu tedbirleri uygulayan kurumlarda sorunlar ve eksiklikler var; örneğin sağlık tedbirleri uygulamasındaki en büyük eksiklik, sağlık tedbiri yalnızca madde bağımlılarına uygulanıyor. Mahkememize sunulan uygulama raporlarında madde bağımlılığının telkinle tedavi edildiği bildiriliyor.”*
7. *“ÇKK’ nın 19. maddesi eski haline dönmelidir. Savcılık aşamasında olan her suçun mahkemeye gelmesine neden oluyor. İlgilenilmesi gereken daha önemli vakalar var iken mahkemeye gelmeden halledilebilecek olan vakalarla ilgilenilerek hâkimin iş yükü artıyor. Çocuk mahkemesi hâkimi yetkilerinin diğer hâkimlerden farklı ve fazla olması gereklidir. Bazı vakalar hâkimin kişisel becerisine bırakılmalıdır. Bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.”*
8. *“Çocuğun ailesinde rol-model aldığı kişilerde suça eğilim ve suç oranı fazla ise çocukta suç oranı da fazla oluyor. Bu nedenle çocuğu aileden alırken tedbir kararları tekrar düşünülüyor.”*
9. *“Yeteri kadar çocuk mahkemesi kurulup hâkim sayısı arttırılmalı ve personel eğitilmelidir. Çocuk mahkemesi hâkimi çocuklar için yapılan uluslararası sözleşme kurallarını bilmelidir. Çocuk yargılamaları diğer yargılamalar gibi değildir, çocuğun yüksek yararı düşünülmelidir. Hâkimler üzerindeki ciddi iş yükü artışından dolayı çocuklar ile yeterince ilgilenilemiyor.”*
10. *“Çocuk mahkemesi adliye içerisinde diğer mahkemelerle aynı çatı altında olmamalıdır. Uzmanların çocuklar ile görüşme yapabilecekleri bir uzman görüşme odası olmalıdır ve uzmanlara SİR için araç tahsis edilmelidir.”*

11. *“Türkiye’de tedbirleri uygulayan kurumlar arası diyalog ve işbirliği eksikliği var. Kurum ve kuruluşlar işbirliği yapmak yerine birbirlerini rakip olarak görüyorlar. Birlikte üretim fikir alışverişi mantığı ne yazık ki yok. Kurumların algısını, zihniyetini değiştirmek gerekir. Kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanmalıdır. Kurumlar çocuk için çalıştıklarının bilincine varmalıdır ve çocuğun yüksek yararını gözetmelidirler.”*
12. *“Denetimli serbestlik kararlarını savcılık izliyor. 3 aylık süre ile mahkemeye raporlar sunuluyor. Ancak savcıların da kadro sıkıntıları var. Türkiye’ de çocuk yargıla masında ne yazık ki günü kurtarma politikası var. Yasa da var olan amaçların okunmadığını ve önemsenmediğini düşünüyorum.”*
13. *“Sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve pedagoğ arasında birlikte çalışma eksikliği var. SİR için uzmanlara araç ve güvenlik sağlanmıyor ve ayrı bir görüşme odası yok. SİR için mevzuat engeli yoktur. SİR’in ciddiyeti hâkimin takdirindedir. Örneğin Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde SİR’ler okunmuyor, yalnızca dosyada bulunması gereken bir evrak olarak değerlendiriliyor.”*
14. *“Mahkemedeki iş yükü fazlalığından dolayı çocukla fazla ilgilenilemiyor. Uzman bir gün içerisinde 10–15 arası görüşme yapmak zorunda bu nedenle çocuğa ilgi gösteremiyor ve alınacak kararlarda çocuğun katılımı sağlanamıyor.”*
15. *“Kurumlar çocuğu korumakta sıkıntı yaşıyorlar. Çocuğun aile içerisinde suça sürüklenmesi nedeniyle çocuğun aileden alınması ve “barınma” tedbiri verilmesi gerekiyor ancak ailenin çocuğu kurumdan alıp tekrar suçta kullandığını sıklıkla görüyoruz. Ve şu andaki sistem bunu önleyemiyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın suça sürüklenen çocuklar için düzenlediği kurumların çalışma biçimini yeniden gözden geçirmesi gerekiyor.”*
16. *“Çocuğa kelepçe takılması ile ilgili gerekli yasa var fakat zihniyet değişikliği olmadığı için uygulamaya yansımıyor.”*
17. *“Çocukların ciddi travmalar yaşadığı durumlarda, olumsuz rol modelleri, aile tarafından suça yönlendirme ile karşımıza çıkıyor. Bu tür çocuklara yönelik ceza dışında bir müdahale yapılamıyor, müdahale yapılmaması nedeniyle çocuk yine aynı sosyal çevreye geri dönüyor ve yeniden suça yönelebiliyor. Çocuk sosyal*

çevresi içinde bir birey olduğu için, sosyal çevresini iyileştirmeye yönelik politikalar olmalıdır.”

18. *“ÇKK öncesi kurumlar arası diyalog daha fazla idi. Fakat artık kişisel inisiyatifler yürüyen bir yöntem olmadığı için diyalog kurulamıyor. Görüşme için kurumlara gidildiğinde gereken kolaylık sağlanmıyor. Gerekli yazı, izin vb. soruluyor. Bu durum kurumlar arası işbirliği eksikliğinin olduğunu gösteriyor.”* (Çavdar ve Kolbüken, 2012: 21–24).

SONUÇ VE ÖNERİLER

En basit anlatımı ile *bilim*, sistemli bilgiler topluluğudur. Bunun da olmazsa olmazı sistemli düşünce ve araştırmalardır. Bu düşünce ve araştırmalar “kavram” ile başlar. Biz de “Suç, Çocuk, Çocuk Suçluluğu, Çocuk Suçluluğunun Nedenleri” gibi kavramlar ile işe başlamak suretiyle “bilimsel” yolculuğumuza doğru bir başlangıç yaptık. Bir sonraki aşamada nedensellik ilişkilerini gözlemledik ki, bu durum bilim adamını diğer şahıslardan ayıran özelliklerin belki de en başında gelmektedir.

Gözlemledik, araştırdık zamana ve diğer her türlü muhtemel olumsuz faktörlere rağmen Çocuk Suçluluğunun giderek artması sonucunu çeşitli sebeplere bağlayarak *önergeler* (*hipotezler*) oluşturduk ve bunları araştırma soruları haline getirerek çalışmamızı sürdürdük. Ancak, yapmış olduğumuz gözlemler neticesinde, aile çevresi ile Çocuk Suçluluğu arasında kuvvetli bir ilgileşim (korelasyon) tespit ettiğimizden bu ilişkiyi nedensellik içeren bir cümle haline getirip tezimizin hipotezi olarak tayin ettik. Son aşamada ise, tüm araştırma sorularımızı tek tek test ettik ve hemen hemen hepsinin bu bağlantıya vurgu yaptığını görerek neticeye vardık.

Master ve doktora öğrencilerine tez yazım aşamasında danışmanları tarafından yapılan bir tavsiye vardır: “Sakın atomu parçalamaya çalışmayın!” (Amerika’yı keşfetmeye kalkmayın!) Bu çok yerinde bir tavsiyedir. Herkes tez aşamasında da olsa yazdığı şeylerin en kısa sürede bir kitap haline getirilip tüm dünyanın istifadesine sunulmasını ister. Ancak bu, bilimsellik yolunda rüştünü ispat amacıyla tez yazan “çırak” için (yukarıdaki benzetme doğru ise) “atomu parçalamak kadar zor” bir iştir.

Hâlbuki bilimsellik *devrim* değil, *evrim* peşindedir: Değişimin bir anda olabileceğini öngörmez ve bunu istemez, bunun yerine tedrici bir gelişmeyi öngörür. Sonradan gelenler önden gidenlerin eserlerine küçük bir ilave yaparlar ve bilimin evrenselliği sebebiyle de dünyadaki tüm bilim insanlarının ekledikleri damlalar zamanla göller ve deryalar haline gelir. Bizim amacımız da bilim deryasına bir damla ile katkıda bulunmaktı ve bu amaca da ulaştığımızı düşünüyoruz.

Çalışmamızda öncelikle üzerinde durduğumuz konu, mükerrer suçluluk idi. Yaptığımız araştırmalar neticesinde ülkemizde mükerrer suçluluk ile ilgili kayda değer bir çalışma

olmadığını saptadık. Örneğin; Emniyet birimlerinden çocuk suçluların belli bir yıla ait mükerrer suç kayıtlarını istediğimizde, hiç beklemediğimiz bir cevapla karşılaştık: “bizde böyle bir istatistik kaydı yok”. Pek tabiki belli bir çocuk veya şahısla ilgili önceki suç kayıtlarını çıkartabiliyorlar, bununla ilgili kayıtlar mevcut.

Ancak örnek vermek gerekirse bizim sorduğumuz gibi belli bir döneme ait toplam mükerrer suç kayıtları istenirse kesinlikle buna verebilecek bir cevapları yok. Yanlış anlaşılmasın bu durum Emniyet Genel Müdürlüğü ne kadar bu şekilde devam etmekte. Çünkü A.K.K.M.’nde (Ana Kumanda Kontrol Merkezi) dahi kayıtlar illerdeki ile aynı. Bu durum şunu ortaya koymuştur. Bilgi sistemlerde yüklü olabilir, siz onu işleyip işe yarar ve kullanılabilir bir hale getirmedikten sonra pekte bir işe yaramaz.

Bu örneği vermemizde ki gaye; belli bir alanda ihtiyaç hâsıl olmadan, o alanla ilgili sorun olmadığı düşünüldüğünden veya bunun fark edilmemesinden dolayı çalışma yapılmaz. Bizim çalışmamız bu eksikliği fark etti diye düşünüyor bundan sonraki süreçte mükerrer suçlulukla ilgili kurumların ve bu alanda çalışma yapacak akademisyenlerin bu konuya gereken önemi vereceğini düşünüyoruz.

Mükerrer suçlulukla ilgili verilere TÜİK veri tabanından ulaştık. Bu nedenle mükerrer suçlu çocuklarla yüz yüze görüşmek mümkün olmadı, daha doğrusu Çocuk Şube Müdürlüğü’nde böyle bir kayıtlama sistemi olmadığından ve mevcut kayıtlara sadece yetkili kişilerin bakma izni olduğundan ve bizim bu kayıtlar üzerinde çalışma yaparak, mükerrer suç kayıtlarını çıkartıp istatistiksel tablolara dökme imkânı bulamayışımızdan dolayı, olgularla yüz yüze çalışma imkânımızda doğmadı.

Bize göre, mükerrer suç işleyen çocuklarla ilgili özel çalışmalar yapılmalı ve sırf bu olgulara yönelik çok özel sosyal politikalar üretilmeli ve uygulanmalıdır. Çünkü yaptığımız çalışma neticesinde ortaya çıkan duruma göre istatistikleri kabartan çocuk sayısı pek öyle görüldüğü gibi değildi. Aynı çocuk birçok olayda fail durumundaydı, İstatistiklere bu durum olay=fail veya failer olarak girdiği için yani istatistik tablolarında hangi olayı hangi çocuğun işlediği belli değildir. Veriler sisteme sadece rakamsal olarak girdiğinden mevcut suçlu çocuk sayısından daha fazlasını yansıtmaktaydı.

Çünkü suç ve ceza modelinde bir suç ve fail ya da failer vardır. Kişi kaç kere suç işlerse her suç için ayrı ayrı yargılanır. Bu doğrudur ancak iş istatistiğe geldiğinde suçlu çocuk sayısı olay sayılarında görünen kadar değildir. Bu istatistikleme sistemi rakamları abartılı göstermekte ve bu konu ile ilgili politika üretmek durumunda olan yetkilileri karamsarlığa sürüklemektedir. Aslında mükerrer suçlular üzerinde durulsa ve bunlarla ilgili çalışmalar yapılsaydı, hem zaman, hem emek, hem kaynak kaybı yaşanmayacak ve hedef gözeterek atış yapılacaktı. “Suç Makinesi” haline gelmiş, yani mükerrer suç işleyen çocuklar ilk etapta değerlendirilmeli ve bunlar için topluma kazandırma metotları aranmalıdır.

Bize göre şu anda Çocuk Suçluluğu ile ilgili uygulanan sosyal politikalar genele matuftur, belli bir kişi veya bireyi gözetmez, bu nedenle suça sürüklenen çocukları birebir hedef almaz. Ne yazık ki bu yapı “Çocuğun Yüksek Yararı” ilkesinden çok uzaktır. Bu yüzden istenen sonuç alınamamakta ülkenin çocukları zayi olup gitmekte, öte yandan birçok insana iş imkânı olabilecek kaynaklar boşa harcanmakta başka görevlerde verimli olabilecek insanlar bu sistem münasebeti ile boşa kürek çekmekte velhasıl ülkenin hem çocukları hem de kaynakları heba olmaktadır.

Oysaki gelişmiş ülkelerde yapılan çok sayıda araştırma (bazı araştırmalar için bkz. Zamble ve Quinsey, 1997; Cottle v.d., 2001; Gendreau v.d., 1996; Izzo v.d., 1990; Capaldi v.d., 1996; Myner, v.d., 1998; Hills ve Baumer, 1997; Nilsson, 2003; Mills v.d., 2004; Benda v.d., 2001; Dembo v.d., 1995), hüküm giyen veya herhangi bir cezai yaptırıma (hapis ve para cezası, toplum hizmeti ile cezalandırma, elektronik gözetim v.d.) maruz kalan suçlulardan, gelecekte yeniden/tekrar suç işleme riski yüksek olan suçluların hangi tür özelliklere sahip olduklarını kestirmeye çalışmaktadır. Bu tür araştırmalar bir anlamda, gelecekteki suçluluğun tahmin edici unsurları (predictor) üzerine odaklanan diğer bir deyişle mükerrer suçluluğun ön göstergelerini kestirmeye çalışan araştırmalar niteliğini taşımaktadır. (Kızmaz. 2007).

Gelecekte yeniden suç işlemenin öngörücü veya haberci unsurlarının saptanmasına yönelik araştırmalar veya çalışmaların yapılması büyük bir önem arz etmektedir. Bu önem büyük ölçüde, söz konusu araştırmaların suçlulukla mücadele etmede veya suç oranlarının azaltılmasında temel teşkil edecek bazı sonuçlar ortaya koymalarından

kaynaklanmaktadır. Çünkü bu tür araştırmalar, yeniden suçluluğun (reoffending) ön belirtilerini saptayan çalışmalar niteliğini taşımaktadır.

Özellikle, cezaevinde tutuklu ve hükümlü bulunan suçluların tahliye veya salıverilme sonrasında da, suça yönelmelerinin önlenmesine yönelik bazı politikaların geliştirilmesi, kronik suçlu oranının azalmasında etkili olacağını tahmin etmek güç değildir. Bilindiği gibi, toplumda acımasız olarak nitelendirilen bazı suç olaylarının (cinayet, tecavüz, gasp, kapkaç v.b.) önemli bir kısmı, kronik veya sabıkalı olarak bilinen suçlular tarafından işlenmektedir (Kızmaz, 2007).

Çocuk Adalet Hizmetlerinin ana gayesi, çocuğun cezalandırılması değil, çocuğun topluma kazandırılması olduğu herkesçe, hiç olmazsa teoride kabul edildiğine göre bu sistemin ülkemizdeki yasal mevzuatı, çalışan mekanizmaları, yöntemleri, hizmet kadroları ve fiziki şartları, çocuğun yüksek yararı ve haklarına yeterince uygun olduğunu söylemek pek mümkün değildir (Akyüz, 2010).

Kaynaklar yetersiz olsa da, çocuğun hakları ile bir birey olduğu algısı, mevcut sistemdeki yaklaşımın ve uygulamanın ana teması değilmiş gibi gözüküyor.

Çocuk suçluluğu ile mücadele eden aktörler, çocuğun yetişkinden farklı bir varlık olduğunu tam kavrayamamış ya da belki mevcut sistemin aksaklıklarından dolayı böyle görünüyor olabilirler.

Zira ülkemizde uygulanan “Çocuk Adalet Hizmetleri”, çocuk ve çocuk hakları odaklı olmayıp büyüklere, yani yetişkinlere uygulanan kavram ve kurumların çocuklara uyarlanmasından ibaret olduğu gözükmektedir.

Çocuk Suçluluğu ile mücadeleyi sadece devlet kurumları aracılığıyla yapmanın imkânsız olduğu, diğer ülke örnekleriyle de anlaşıldığından, özel sektör ve sivil toplumla da ciddi bir işbirliği geliştirmeyi gerektirmektedir. Burada belki de en önemli kurum, pek tabii ki ailedir. Aile, Prager’ın (1993) tabiriyle bugüne kadar bulunmuş ve çocuk için en az sakıncalı olan müessesedir ve çocuk, her halükarda bu dünyaya gelmeyi kendisi tercih etmediğine ve bundan dolayı da kesinlikle mutluluğu hak ettiğine göre anne ve babalara ciddi görevler düşmektedir.

Bu bağlamda, eğer devletler çocuk suçluluğu ile doğru ve etkili mücadele politikası uygulamak istiyorlarsa, doğrudan doğruya bunu aile politikaları ile yapmak durumundadırlar. Ülkemizde de son yıllarda, gerek Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla, gerekse diğer bazı yasal düzenlemelerle ciddi atılımlar yapılmış ise de halen yetersizdirler ve geliştirilmeye muhtaçtırlar.

Özellikle hukuken çocuk sayılan ve devletin sunduğu eğitimden her hangi nedenle olursa olsun yeterince yararlanamayan ve suça bulaşma eğilimi olan gençleri meslek ve sosyal sorumluluk sahibi yapacak projelere özel önem verilmeli ve bunlar bütün ülke sathında uygulanmalıdır.

Toplumsal değişim süreçlerini destek sistemlerinden yoksun geçiren Türkiye gibi ülkelerde korunmaya muhtaç çocuklar sorununun temelinde çocuğun kendisi görülerek, toplumun ve ailenin, yaşanan dönemin sosyo-ekonomik şartlarıyla yönetimlerin, bu sürece yaklaşımlarının yıpratıcı etkileri fark edilememiştir. Aslında olay ilk olarak çocuğun yetiştiği aile ortamında filizlenmeye ve ileriki istenmeyen boyutlarına evirilmeye başlamaktadır.

Aile, toplumsal hayatın âdeta bir minyatürüdür. Nesli devam ettirme, fertlere psikolojik ve sosyal güven sağlama fonksiyonunun yanında, kültürel değerleri gelecek nesillere aktarma işini de, önemli ölçüde aile üstlenir ve bu, toplumun her ünitesinde kendini hissettirir.

Ailenin çatısını oluşturan eşler, ayrı ayrı hayat tarzlarından gelmişlerdir. Dolayısıyla yer yer eşler arasında ufak tefek tartışmaların olması bir dereceye kadar kaçınılmazdır. Bunların evliliğin ilk yıllarında daha sıklıkla görülmesi de tesadüfi değildir. Çünkü fertlerin çevreleri, yetişme tarzları, eğitim durumları, kısacası, sosyo-kültürel ve ekonomik yönleri ve anlayışları farklılık gösterir.

Boşanma ise, hedefine ulaşamayan evlilik birliğinin sona erdirilmesidir. Fakat boşanma çoğu zaman karı-kocanın birbirlerinden ayrılmalarıyla noktalanmaz; geride onarılmaz yaralar açan olumsuz neticeleriyle, öncelikle karı-kocayı, daha çok da boşanma yetimleri durumuna düşen çocukları ilgilendirir.

Boşanma, taraf durumunda olan ailelere ve topluma da tesir eden istenmedik bir durumdur. Zira boşanma oranıyla, toplum içinde yaygın çocuk suçluluğu, uyuşturucu madde iptilasası vb. sosyal hastalıklar arasında sıkı bir paralelliğin olduğu görülmektedir.

Bugün Türkiye’de yüz binlere varan sokak çocuklarının sayısında en büyük payı, parçalanmış ailelerin oluşturduğu ve bunun da üvey anne veya babadan kaynaklandığı bilinmektedir.

Sosyal bilimler yönünden ailenin gücünü ölçebilmek için başvurulan göstergelerden biri, hiç şüphesiz boşanma oranlarıdır. Bir toplumda meydana gelen evlilikler büyük nispette, kısa zaman süreleri içinde boşanma veya ayrılıkla sonuçlanıyorsa, o toplumun güçsüz ve hasta bir aile kurumuna sahip olduğu söylenebilir. Bir bakıma sürdürülemeyecek bir ailenin devamında gerek eşler, gerekse de toplum yönünden fayda yoktur.

Ülkemizdeki boşanmaların en önemli sebebinin eşler arası geçimsizlik olduğu, istatistik verilerinden öğrenilmektedir. Bu verilere göre, özellikle evliliklerin ilk yıllarında boşanma oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Bunun başlıca sebebi, eşlerin, henüz birbirlerinin karakter, davranış biçimi ve kişiliklerini yeterince tanıma imkânı bulamadan ve sabır noktasında zafiyet göstererek ayrılmaya teşebbüsleridir. Maalesef bu safhada eşler, gelecekteki hayatlarının iyilik ve güzelliklere dönüşebileceğini hiç mi hiç düşünmemektedirler.

Boşanma sonrası hayatlarının güzel olacağını hiçbir garantisinin olmadığı da unutulmaktadır. Gerek psikolojik, gerekse de sosyolojik sebeplerden kaynaklanan bazı olumsuzlukların zamanla olumlu yönde değişebileceği de göz ardı edilmektedir. Çünkü hayatın akışı içinde şartlar da, fikirler de değişebilmektedir. Ayrıca, evliliğin ilk yıllarında daha sıklıkla rastlanan görüş ayrılıklarının, ilerleyen yıllarda gittikçe azaldığı ve ortak bir düşünce dünyasının mayalandığı da sosyal bir realitedir. Hatta başlangıçta problemlili ailelerin sonra mutlu oldukları küçümsenmeyecek orandadır.

Sosyal devlet anlayışı gereği, büyümeye yüz tutmuş toplumsal bir yara karşısında acil tedbirler alınması şarttır. Ama toplum dokusunu oluşturan fertlerin istenilen seviyede olmayışı karşısında, sadece boşanmalar ekseninde çözüm aramalar, kalıcı bir tedavi

getirmeyecektir. İhmal edilmemesi gereken husus, sistemden ziyade sistemi işletecek insan unsurudur.

Ailede mutluluk esastır. Aile mutluluğu da, kelimenin tam anlamıyla bir sanattır. Çünkü yazılı kuralları ve kitabı olmayan aile mutluluğu, daha ziyade, kişilerin ruh dünyası, karakter yapısı ve ahlâkî olgunluğuyla ilgilidir. Yine de insanlar arası münasebetlerin dinî ve ahlâkî boyutları göz ardı edilemez. İnsanın ve münasebetlerinin ahlâkî boyutu ona belli mükellefiyet ve mesuliyetler yükler ve bunlar da tek taraflı değil, karşılıklıdır. Elbette herkes kendinden ve faaliyetlerinden sorumludur. Toplumsal hayatın üzerine kurulduğu düzenin temelinde de bu anlayış yatar.

Örneğin İslâm hukukunda, geçici evliliklerin her çeşidi hükümsüzdür. Yani evlilik akdi, sürekli bir akittir. Fakat bu süreklilik sonsuzluk anlamında da değildir. Boşanmayı menetmek veya hiç olmayacak şartlara bağlamak suretiyle, beraber yaşamayı düşünmeyenleri zorla bir arada tutmak da çözüm olmamıştır. Ama keyfî ve haksız boşanmaların, çoğu defa boşayan için bir pişmanlık, boşanan için bir haksızlık ve aile fertleri için de hayat boyu bir huzursuzluk kaynağı olduğu görülmektedir. (Güneş, 2011)

Buna göre boşanma, hastalıklı bir uzva karşı cerrahî bir müdahale ise, evliliğin, aklî-mantıkî bir çizgide cereyan etmesi ve sağlam şartlara bağlanması da hijyenik bir hassasiyettir. Onun için aileyi bozup dağıtmadan önce, eşler arası uyumda titiz davranılmalı ve gelecekte bu uyumu temin edecek şartlardan da asla taviz verilmemelidir. Bilhassa çocukların dinî eğitimi ve evlilikte maddî-manevî denklik, ruh ve mizaç bakımından birbirini tamamlayıcılık ve uyum göz ardı edilemeyecek esaslardandır. Ayrıca, evlilik öncesi dönemde, kızların eş ve annelik rolüne özendirilmesi, erkeklerin de aile ve mesuliyet alma şuuruna hazırlanması özel önem arz eder (Güneş, 2011)

Ailenin mayası sevgidir. Evliliğin devamlılığı da, karşılıklı muhabbet, hürmet, şefkat ve prensiplere hoşgörü içinde bağlılık esasına dayanır. Zaman zaman ortaya çıkabilecek aile içi kırılganlıklar da büyütülmeden halledilmelidir. Her şeyden önce, yuvanın yıkılmaması için her iki tarafın fedakâr olmaları beklenir. Böyle durumlarda, çoğu kez tomurcuk bir gülün, merhem vazifesi göreceği söylenebilir.

Tabî ki birçok mahremiyetleri bulunan ve bilhassa başlangıç itibariyle karı-kocanın müşterek hayat kurma iradesinin ağır bastığı evlilik müessesesini sadece kural ve müeyyide çerçevesinde çözümlenin yetersizliği ortadadır. Bu sebeptendir ki, hiçbir zaman mahkemelerin soğuk duvarları arasında sıcak aile yuvaları tesis edilememiştir, edilemez de. Diğer bir ifadeyle, aile mutluluğunda hukuk kurallarından ziyade, dinî ve ahlâkî değerlerin ve şahsiyet olgunluğunun önem arz ettiğini söyleyebiliriz. Bu yaklaşım, evlilik müessesesinin ne üzerine oturduğu hukuku, ne de dinî ve ahlâkî temellerini inkârı gerektirir.

Boşanma hâdiselerinin azalması, önemli ölçüde, fertlerin evlilikteki ulvî gayeler açısından şuurlandırılmasında ve dinî-ahlâkî terbiyelerinin elverdiğince kusursuz yapılmasında odaklanmaktadır. Bu istikamette, günümüz şartlarında evlilik öncesi hazırlık sürecinde, evliliğin psikolojik, fizyolojik, zihnî, ahlâkî, sosyo-kültürel ve manevi boyutlarının ele alındığı seminerler, kurslar, testler ve imtihanlar teşvik edilmeli, hatta mümkünse, geleceğin sağlıklı ailelerinin kurulması için, evlenecek adaylarda bu müesseseye ehil olduklarını gösteren sertifikaların bulunması mecburiyeti getirilmelidir. Hatta bu durum yasalaştırılmalı ve evlenecek eş adaylarından bu sertifika veya **“Evlilik Okulu Diploması”** mutlaka istenmelidir. Tabi bunun gerekli hem hukuki hem de idari alt yapısını oluşturmak devlete düşüyor.

Bu gün Avrupa Birliği uyum süreci münasebeti ile insanlardan her tür iş için ehil olduğunu gösterir belge veya sertifika istendiği bir süreçte, toplumu meydana getiren ve en önemli unsuru olan aileyi oluşturacak eş adaylarından, evlenmeye ehil olduklarını gösterir bir belge istememek pek akıl karı değildir desek, hiçte yabana atılmaz diye düşünüyoruz.

Evlilikle alakalı çözüme kavuşturulması gereken bir başka önemli konu ise, çocuk gelinler sorunudur. Evlilik Müessesine gereken önemi verebilmek için bu sorunun ivedilikle çözülmesi ve müsebbiplerine gerçek manada ağır cezalar verilmesi gerekmektedir.

Erken yaşta evlilikler, kız çocuklarının kendilerini koruyamayacak yaşta evlendirilmeleri, en temel insan hakkı olan eğitim haklarının önünde en büyük engeldir. Nüfusun yarısı olan kız çocukların, kadınların eğitim fırsatından yoksun kalması,

ülkenin gelişmesini, kalkınmasını ve demokratikleşmesini de engelleyecektir. (Moroğlu, 2012)

Eğitim hakkı başta olmak üzere çocuk haklarının ve çocuğun korunması günümüzün en önemli ve çözüme kavuşturulması en acil sorunlarından. Çünkü insanlar “çocuk” oldukları dönemde özel ilgi ve desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle yetişkinlerin çocuk haklarını gerçekleştirme yükümlülükleri insan haklarıyla ilgili her türlü uluslararası düzenlemede yer almıştır. Ne var ki, uygulamada öteden beri çocukların hakları genel olarak sadece korunma ve beslenme hakları olarak kabul edilmiştir. Kuşkusuz bu haklar çocukların yaşaması ve gelişmesi için gerekli ön koşullardır. Ancak, çocukların tüm potansiyellerini gerçekleştirecek şekilde gelişmeleri için tüm çocuk haklarını kullanmalarına özen gösterilmelidir.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, bir yandan yaşadığı anda çocuğa hem çocuk, hem de birey olarak haklar tanıyan, öte yandan da geleceğin hür düşünceli, açık fikirli, yaratıcı, insanlığın gelişmesine katkıda bulunabilecek insanların yetiştirilmesini amaçlayan uluslararası hukuki düzenlemedir. Bu düzenlemeye uygun bir politika oluşturmak ve uygulamak, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmasını sağlamak, onu önder ve örnek bir konuma yükseltecek insan gücünü yetiştirmek demektir. Çünkü ülkelerin çocuklarına sunduğu olanaklar, onlara verdiği değer, gelişmişlik düzeyinin en önemli göstergesidir. Bu konuda herkese, her kuruma görev düşmektedir. (Moroğlu, 2012)

Evlilik müessesesi gerçekleştiikten sonra dünyaya gelecek çocukların yetiştirilmesi ve terbiyesi ilgili olarak ortaya çıkan bir başka sorun ise çocuğu kimin büyüteceği konusudur. Çocuğun yetiştirilmesi ve terbiyesinde annenin önceliği vardır. Bu düsturu, çocuğun sevgi ve şefkate olan şiddetli ihtiyacının bir sonucu ve gereği olarak da ifade edebiliriz. Çünkü Yüce Yaratıcı kadınları, erkeklerde bulunmayan üstün bir şefkat ve merhametle mücehhez ve dolu olarak yaratmıştır. Bu sebeple, çocuğun istigna yaşa denen –yeme, içme, giyinme ve hatta istincâ işlerinde- başkasına muhtaç olmayacağı yaşa kadarki terbiyesi anneye aittir. (Canan İ. 1981: 21)

Günümüzde Batıda gelişen ve benimsenen kadının çalışma hakkı ile çocuğun anne tarafından bakılma hakkı, çocuk terbiyesinde ciddi bir problem olmuştur. Normalde annenin yerini hiçbir kadın veya en konforlu imkânlarla teçhiz edilmiş çocuk bakım

müesseselerinin de tutmayacağı kabul edilmiştir. Öyle ki ilk iki yıl içinde, çalışma sebebiyle çocuğunu emzirmeyen kadınların da –suçluluk duygusuna düşerek- psikolojik rahatsızlıklara düştükleri tespit edilmiş, rapora bağlanmıştır. (Canan İ. 1981: 21)

Bugünkü uygulamada, çalışan anneler, küçük çocuklarına hizmet ve nezaret etmek üzere, mürebbelik formasyonu hiç olmayan, ucuz ücretle ya çok genç, ya da çok yaşlı kadınları istihdam etmektedir. Bu suretle yaşanan sıkıntı az değildir. Çocukları, ilk yaşlarında eğitimsiz insanların nezaretine terk etme macerasının, ileriki yaşlarda, çocukların suçluluk durumlarına tesir edecek bir kısım terbiyevî kirlenmelere maruz kalabileceklerini göstermek için bir vaka ile anlatacağız:

Dâhiliyeci doktorlardan Prof. Dr. Mehmet Gündoğdu Bey, terbiye tarihine geçecek kadar enteresan bir vakayı, o sıralarda üniversiteden ayrılmış bulunan bayan bir profesörün –ismini de vererek- başından geçen bir hâdiseyi anlattı.

Bu profesör hanım, evdeki küçük çocuğuna nezaret etmek üzere yaşlıca bir kadınla anlaşır. Bir gün, ani bir işi çıkar ve beklenmeyen bir saatte evine uğramak zorunda kalır. Çocuk uykuda olabilir, uyandırmayayım diye zile basmadan kapıyı anahtarıyla usulca açarak içeri girer. Bir de ne görsün: mürebbiye hanım koltuğa kurulmuş, ayak parmağını bebeğin ağzına vermiş, uyuyor, bebekte şapır şapır emiyor. M. Gündoğdu Bey, doktor hanımın, çocuğu olan kadının çalışmasının bir cinayet ve hıyanet olduğu kanâatini her yerde pervasızca söylediğini ilâve etmişti. (Canan, 1981: Sosyal İlimler Serisi).

Bu olay sadece temsili bir örnektir. Dünya da ve ülkemizde medyaya yansıyan birçok bu ve benzeri örneklerde, gün geçmiyor ki bakıcı konumunda bulunan kişilerin şiddetine ve kötü muamelesine maruz kalmayan bir vaka ile karşılaşmayalım.

KAYNAKÇA

- ADALET BAKANLIĞI, S. (25-26.02.2013). *T.C. Adalet Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı. Aile ve Çocuk Mahkemeleri'nde Çalışan:*
<http://www.sgb.adalet.gov.tr/faaliyetlerimiz/2013/calistay/calistay.html>,
adresinden alınmıştır, 15.03.2013 .
- ADLER, A. (1965). *Eğitimi Zor Çocukların Psikolojisi, Karşılaştırmalı Ferdi Psikoloji Tekniği, Çeviren: Refia Uğurel ŞEMİN ve İstanbul Üniversitesi, Pedagoji Enstitüsü Öğrencileri, 1. Basım, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.*
- ADLER, A. (2004). *İnsanı Tanıma Sanatı, Çeviren, Kamuran ŞİPAL, Çocuk ve Toplum, 5. Basım, Say Yayınları, İstanbul.*
- AKINCI, Y., & ATAKAN, T. (1968). *Psikolojik-Pedagojik Yönleriyle, Suça Giden ve Suç İşleyen Çocuklar, sayı:3, Mim Yayınları, İstanbul.*
- AKTAN, H. Y. (1981). Suç ve Suçluluk Nedenlerine Kriminolojik Bir Yaklaşım, sayı:2 Adalet Dergisi, Ankara.
- ALCAKAPTAN, U. (1975). *Suçun Unsurları. Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Yayınları no:372, Ankara.*
- ALEMDAR, K., & ERDOĞAN, İ. (1994). *Popüler Kültür ve İletişim. Geliştirilmiş 2. Baskı, Ümit Yayınları, Ankara.*
- ALPAY, N., KARAMUSTAFAOĞLU, N., & KÜKÜRT, R. (1995). *Madde Bağımlılarında Suç. www.dusunenadamdergisi.com:*
http://www.dusunenadamdergisi.com/ing/DergiPdf/DUSUNEN_ADAM_DERGISI_4e7daf5ad47a42e5ae9d694ddb061855.pdf, adresinden alınmıştır,
14.05.2013.
- ALTAN, Ö. Z. (2006). *Sosyal Politika Dersleri. 4. Baskı, Anadolu Üniversitesi İİBF Yayınları, Eskişehir.*

- ARNAZ, Z. (1997). Korunmaya Muhtaç Çocukların Bakım Yöntemlerine İlişkin Model Arayışı; Çocuk Evleri Projesi. 4. *Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı Bildiriler kitabı*, SHU Derneği Yayınları, s.154-155., Ankara.
- AYDIN, A. (2001). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. 1. Baskı, Alfa Basım Yayım, İstanbul.
- BALO, Y. S. (1995). Suç Mağduru ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından, Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul.
- BAYRAKTAROĞLU, H. (1977). *Hukuk Ders Kitabı*. İstanbul Üniversitesi Yayınları No:2292, İstanbul.
- BERGER, R., GELKOPF, M., & PAT-HORENCZYK, G. (2007). School-Based Intervention For Prevention and Treatment of Elementary-Student. *Journal of Traumatic Stress*, Wiley Subscription Services, Inc., A Wiley Company, s.541-551. United Kingdom.
- BİLGİN, M. (1981). Çocuk Suçluluğu ve Çocuklar Özel Statüsü. *Adalet Dergisi*, s.720-735. Ankara.
- BOZKURT, V. (2005). *Değişen Dünyada Sosyoloji*. sayı:3, Aktüel Yayınları, İstanbul.
- BURT, C. L. (1925). *The Young Delinquent*. London University, London.
- CANAN, İ. (1981). *Çocuk Hakları Beyannamesi Işığında, İslam'da Çocuk Hakları*. Sosyal İlimler Serisi:4, Yeni Asya Yayınları- E-Tu Matbaası, İstanbul.
- ÇAKMAK, D., KARALI, A., AKVARDAR, Y., ARAL, J., AYTAÇLAR, S., & TÜRKCAN, A. (2001). *Son Beş Yıl İçinde Amateme Yatan Madde Bağımlılarının Özellikleri*. www.bagimlilikdergisi.com: <http://www.bagimlilikdergisi.com/pubfiles/cilt2sayi1006.pdf>, adresinden alınmıştır, 14.05.2013.
- ÇATALOLUK, S. (1983). Çocuk Suçluluğu. sayı:9 *Adalet Dergisi*, ss.973-1020. Ankara.

- ÇAVDAR, Y., & KOLBÜKEN, B. (Nisan-2012). *Türkiye Çocuk Adalet Sistemine Sivil Toplum Gözüyle Bakış Projesi Kitabı. sayı:1*, Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı Yayınları No:5, İstanbul.
- DDK. (2003). *Sosyal Hizmetler Faaliyet Raporu*. Akt. Karataş vd., Ankara.
- DEMİRBAŞ , T. (2001). *Kriminoloji*. sayı:1, Seçkin Yayıncılık, s.46, Ankara.
- DEMİRKOL, E., & ÜNLÜ, O. (2007). *Anayasa, TCK, CMK, Ceza, CGİK., sayı:5*, Kardeş Hukuk Kitaplığı, İstanbul.
- DEMİRTAŞ , İ. (2012). *İç Denetim Raporu*. Adalet Bakanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, Ankara.
- DOĞAN, D. M. (1996). *Büyük Türkçe Sözlük*. sayı:6, İz Yayıncılık, İstanbul.
- DOĞAN, İ. (2010). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar, 10. Baskı, Pagem A. Yayıncılık*, Ankara.
- DÖNMEZ, A. (2007). *Sosyal Psikoloji*. 1. Basım, İmge Kitabı, Ankara.
- DÖNMEZER, S. (1994). *Kriminoloji*. 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- DÖNMEZER, S. (2002). *Suç Kavramının Menşei ve Gelişmesi*. Kriminoloji ve Ceza Hukuku: <http://www.kriminoloji.com/>, adresinden alınmıştır, 08.03.2013.
- DÖNMEZER, S., & ERMAN, S. (1995). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku. cilt:1*, Beta Yayınları, İstanbul.
- DPT. (2001). *8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Sosyal Yardımlar ve Hizmetler Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara.
- DUDULAR, T. (1991). *Psikoaktif Madde Kullanan Hastalarda Temel Esaslar ve Suç*. Uzmanlık Tezi, s-52, İstanbul.
- EDLES, L. D. (2005). *Uygulamalı Kültürel Sosyoloji (Çev.: C. Atay)*. 1. Basım, Babil Yayınları, İstanbul.

- ELİBOL, S. (1998). 11-15 Yaş Grubundaki Mala Karşı Suç İşlemiş Çocukların Sosyodemografik Özellikleri. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, Türkiye.
- ERGİL, D. (1993). *Profile of Drug Addiction and Resistance in Turkey*,. UN Report, Ankara.
- ERGUNCU, H. (1997). Sosyal Hizmetler Bağlamında Korunmaya Muhtaç Çocuklar Sorununa Cumhuriyet Türkiye'sinin Yasal Yaklaşımı. 4. *Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı Bildirileri Kitabı*, SHU Derneği Yayınları, Ankara.
- EROL, B. (2007). *Okul Çocuk ve Risk, Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk ve Ergenler*. Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği Yayınları, İstanbul.
- EVRİM, S. (1970). *Psikoloji Açısından Suçluluk Sorunu, ve Psiko Sosyolojik İzahı Denemesi*, s.1531, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
- FARRINGTON, D. P., LOEBER, R., ELIOT, D., HAWKINS, J. D., KANDEL, M. W., MCCORD, J., et al. (1990). *Advancing Knowledge About The on set of Delinquency And Crime*. AE Kazdin, BB Lahey.
- FRANCINE, C., ANNIE, K., & LAURENT, T. (2000). *L'histoire Familiale Des Hommes Detenus, Insee Premiere*. Zurich.
- GEMALMAZ, M. S. (2003). *İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş*, 4. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- GIDDENS, A. (2000). *Sosyoloji (çev.: H. Özel – C. Güzel)*, 1. Baskı, Ayraç Yayınevi, Ankara.
- GÖLCÜKLÜ, F. (1967). Fransız Hukukunda Suçlu Çocuklar ve Korunmaya Muhtaç Küçükler Meselesi, cilt:12 no:2, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi, Ankara.
- GÖNÜLTAŞ, M. B. (01.01.2008). Aile Düzeni, Kadın ve Çocuk ile İlgili Türk Ceza Kanunu Maddelerinin Şiddet Bağlamında İncelenmesi, sayı:1, ss.45, *Adli Psikiyatri Dergisi*, Ankara.

- GÖRMEZ, K. (1997). *Kent ve Siyaset*. 1. Baskı, ss.158, Gazi Yayıncılık, Ankara.
- GÜLEÇ, G., YENİLMEZ, Ç., GÜNAY, Y., & SEBER, G. (2002). *Çocuk Suçluluğunda Sosyodemografik Özellikler, Ulusal Çocuk ve Suç, Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu-Bildiriler*, cilt:2, s.435-445, Ataum Yayınları, Ankara.
- GÜNÇE, G. (1983). *Çocuk Suçluluğu ve Aile, Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu, 22-23.06.1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Ersin ONUR)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları, no:137, Ankara.
- GÜNEŞ, A. (2011, Şubat 2). *İslam'da Aile Birliğinin Korunması ve Boşanma*.
www.hikmet.net: <http://hikmet.net/icerik/4458/islam-da-aile-birliginin-korunmasi-ve-bosanma>, adresinden alınmıştır, 14.05.2013.
- HANCI, İ. H., KENDİ, Ö., & TIRAŞ, Z. B. (2001). Mala Yönelik Suçlar Açısından Çocuk Suçluluğu. Yıl:66:Nisan *İzmir Barosu Dergisi*, s.54-60. İzmir.
- İNANÇ, B. Y., BİLGİN, M., & ATICI, M. K. (2005). *Gelişim Psikolojisi*. 1. Baskı, ss.293, Nobel Kitabevi, Adana.
- İSPIRLİ, M. (2000). *Medya Gerçeği ve Haberciler*. 1. Basım, ss.320, Akçağ Basım Yayım, Ankara.
- JERSE, F., & FAKOURİ, M. (1978). *Juvenile Delinquency and Akademic Defiency*.
issue:2, volume:49, page count:4, Contemporary Educaition. United States of America.
- JOANNE, J., & LORNE, D. (1997). *Journal Of School Health. The Relationship Between Peer, Social and School Factors and Delinquency Among Youth.*, issue.1,
volume:67, pages:27-32, The University of Calgary, Canada.
- KILIÇOĞLU, S., ARAS, N., & DEVRİM, H. (1985). *Meydan Larousse, Cilt 10*.
Meydan Gazetecilik Neşriyat Ltd., İstanbul.
- KIZMAZ, Z. (2007). Mükerrer Suçlulukla İlintili Değişkenler, sayı:17(2), s.227-249.
Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Elazığ.

- KONANÇ, E. (1974). *Çocuk Suçluluğu, "Türk Hukuk ve Toplum Üzerine İncelemeler" içinde, A.Güriz ve Benedict (ed).No:1, Türkiye Kalkınma Vakfı Yayını, Ankara.*
- Koruyucu Aile Yönetmeliği. (2012, Aralık 14). *Resmi Gazete*. Koruyucu Aile Yönetmeliği, sayı:28497:
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121214-2.htm>., adresinden alınmıştır, 16.05.2013.
- KOŞAR, N. G. (1992). *Sosyal Hizmetlerde Aile ve Çocuk Refahı Alanı*. 2. Baskı, İltek A.Ş., Ankara.
- KOZA, İ. (2009, Ocak Pazar). *Bugün Sağlık*. Kanıtlanamayan O Gerçek İspatlandı:
<http://www.bugun.com.tr/haber.aspx?id=49914>., adresinden alınmıştır, 20.03.2013.
- KOZANOĞLU, M.M. C. (2001). *İslahevindeki Hükümlü Çocuklarda Kişisel ve Sosyal Uyum (İslahevi Etkilerinin Araştırılması)*. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi/İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü*. İstanbul.
- KUMSUZ , N. (2012, Nisan 10). *Kayseri Olay*. Şairlerin Gözüyle Çocuk Kimdir?:
<http://www.kayseriolay.com/koseyazilari/sairlerin-gozuyle-cocuk-kimdir.html>., adresinden alınmıştır, 02.04.2013.
- METE, M. (1999). *Televizyon Yayınlarının Türk Toplumunu Üzerindeki Etkisi*. 1. Baskı, ss.114, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- MEVZUAT, G. M. (2005, Temmuz 03). *Mevzuat Bilgi Sistemi/ e.mevzuat*. Çocuk KorumaKanunu:
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.5.5395&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=>, adresinden alınmıştır, 15.05.2013.
- MOROĞLU, N. (2012, Kasım 21). *Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuk Hakları*.
tukdsamsun.org: http://www.tukdsamsun.org.tr/m_haber.php?id=905, adresinden alınmıştır, 01.03.2013.
- ORHAN, G. (1962). *Suçlu Çocuklarla İlgili Bir İnceleme*. Gürsoy Basımevi, Ankara.

- ÖGEL, K., TAMAR, D., EVREN, C., & SIR, A. (1999). *Madde Kullanımı ve Suç*.
www.ogelk.net: http://www.ogelk.net/makale/suc_madde_yayin.pdf, adresinden
alınmıştır, 13.05.2013.
- ÖTER, G., & AKALIN, N. (1993). *Paşakapısı Cezaevindeki Tutuklu Çocukların, Psiko-
Sosyal, Sosyo-Kültürel, Ekonomik ve Kriminolojik Özellikleri*, Adliye ve Çocuk
Suçluluğu Sempozyumu. İstanbul.
- ÖZEL, M. (2006). *Kur'an-ı Kerim Meali*, (Elmalılı Muhammet Hamdi Yazır'ın mealinin
sadeleştirilmesi), *Maide Suresi 27-30 Ayetler*. Azim Dağıtım, İstanbul.
- ÖZKAN, Ö. (1994). *Hukuki ve Sosyoloji Açısından Ülkemizde Çocuk ve Çocuk Suçluluğu*,
Yayınlanmamış Doktora Tezi, *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*,
İstanbul.
- ÖZKÖK, P. (1996). *Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler*,
*Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Enstitüsü*, Ankara.
- ÖZYANIK, A. (1994). Sokakta Çalışan Çocuklar Sorunu, Ankara Sokaklarında Çalışan
Çocuklar Projesi Modeli, E.G.M. Küçükleri Koruma Hizmetleri. *Yönetici
Semineri*, ss.170, E.G.M. Yayınları, Ankara.
- PEKER, H. (2002). *KRİMİNOLOJİ - SUÇ BİLİMİ*. kriminoloji.com:
<http://www.kriminoloji.com/main.htm>, adresinden alınmıştır, 01.03.2013.
- POLAT, O. (2002). *KRİMİNOLOJİ - SUÇ BİLİMİ*. kriminoloji.com:
<http://www.kriminoloji.com/cocuk%20suclulugu.htm>, adresinden alınmıştır,
26.02.2013.
- RESMİ GAZETE. (05.10.2008). *SHÇEK Genel Müdürlüğü Çocuk Evleri Çalışma Usul
ve Esasları Hakkında Yönetmelik*. www.resmigazete.gov.tr.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/10/20081005-1.htm>, adresinden
alınmıştır, 20.05.2013.

- RESMÎ GAZETE. (03.05.2011). 6223 Sayılı Kanun. www.resmigazete.gov.tr:
http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/05/20110503-1.htm adresinden
alınmıştır, 10.06.2013.
- RIGEL, N. (1995). *Haber, Çocuk ve Şiddet*. Der Yayınları, İstanbul.
- ROWE, D., & FARRINGTON, D. (1997). The Familial Transmission Of Criminal
Convictions. *Criminology*, s.177-202.
- RTÜK. (2007). *RTÜK Radyo Dinleme Eğilimlerini Araştırdı*. Radyo Televizyon Üst
Kurulu: http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=a66f3657-
d2a8-486c-a1c4-893c583f0c29, adresinden alınmıştır, 15.03.2013.
- SEVÜK, H. (1998). *Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu
ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım*.Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SHÇEK. (2007). *2006 Yılı Faaliyet Raporu*. SHÇEK Yayınları, Ankara.
- SHÇEK. (2008). *2007 Yılı Faaliyet Raporu*. SHÇEK Yayınları, Ankara.
- SHÇEK. (2009). *2008 Yılı Faaliyet Raporu*. SHÇEK Yayınları, Ankara.
- SHÇEK. (2010). *2009 Yılı Faaliyet Raporu*,. SHÇEK Yayınları, Ankara.
- SIEGEL , L., & SENNA, J. (1981). *Juvenile Delinçy: Theory, Pracdice and Law ,*
winter ventures, Red Lion, PA, Minnesota, USA.
- ŞİPAL, K. (1998). *Suçlu Çocuklar ve Çocuk Mahkemeleri, 2.Basım, (Orijinal Dili:
Almanca, Hans ZULLIGER'den çeviri)*. ss.198, Cem Yayınevi, İstanbul.
- T.C. DEVLET BAKANLIĞI. (2009). *Kadın ve Aileden Sorumlu*. 25.12.2009 Tarih ve
1607 Sayılı Yazılı Önergeye Cevap Yazısı: <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/7/7-
11272c.pdf>, adresinden alınmıştır, 25.05.2013.
- TANER, M. (1985). *Çocuk Niçin Suç İşliyor? Suçlu Çocuklar, Suça İtilme Nedenleri ve
Eğitim Yoluyla Korunmaları*, s.36, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara.

- TARCAN, A. (2005). *İnternet ve Toplum*, 3. Baskı, ss.279, Anı Yayıncılık, Ankara.
- TAŞCI, C. N., & MUTLU, M. E. (1991). *Bilgisayar Tarihi*. 2. Basım, ss.120, Ağaç Yayıncılık Ltd. Şti., İstanbul.
- TAŞCIOĞLU, R. (1943). *Suçlarda İçtimai Amiller Hakkında Bir Deneme*, sayı:2, Rıza Koşkun Matbaası, İstanbul.
- TOBB. (16.08.2011). *Gözden Geçirme Notları*. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği: http://gen.tobb.org.tr/ggnot/images/bilgi_notu/420_22012HH.pdf, adresinden alınmıştır, 21.03.2013.
- TOPALOĞLU, M. (2007). Çocuk Koruma Kanununda Tedbirler Sorunu, sayı:4, cilt no:81, s.1647-1660, *İstanbul Barosu Dergisi*, Ankara.
- TURGUT, H. (1985). *Çocukta Psiko-Sosyal Denge Nedir? Çocuk Niçin ve Nasıl Suç İşler*. Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- TÜRKERİ, S. (1995). Çocuk İslah Evleri ve Çocuk Cezaevleri'ndeki Çocukların Suç İşleme Nedenleri Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi/Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Ankara.
- ULUĞTEKİN, S. (1991). *Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*. s.25-26, Bizim Büro Yayınevi, Ankara.
- VATANDAŞ, C. (2003). *Aile ve Şiddet*. XIV, s.186, yayın no:58, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon.
- WOLFGANG, M. (2003). *Birleşmiş Milletler Raporu*. un.org: <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ch07.pdf>, adresinden alınmıştır, 20.03.2013.
- WOLFGANG, M. E., FIGLIO, R., & SELLIN, T. (05.11.1987). *Delinquency in a Birth Cohort*. studies in crime and justice, With a Foreword By Norval Morris, University Chicago Press, Chicago, USA.
- YAŞAR, H. (1975). Suçlu Çocuklar. *Adalet Dergisi*, sayı:1, 5-6, s.465-502, Ankara.

YAVUZER , H. (1996). *Çocuk ve Suç*. 12. Baskı, s.31, Remzi Kitapevi, İstanbul.

YÖRÜKAN, A. (2005). *Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri*. 1. Basım, ss.278, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

YÖRÜKOĞLU, A. (2002). *Çocuk Ruh Sağlığı*. 29. Basım, ss.421, Özgür Yayıncılık, Ankara.

Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. (01.07.2011). Mevzuat Bilgi Sistemi
emevzuat:<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.14646&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>, adresinden alınmıştır, 10.05.2013.

Vikipedia, Çocuk. (08.03.2013). Vikipedi, Özgür Ansiklopedi:
<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ocuk>, adresinden alınmıştır, 20.03.2013.

Milliyet.com.tr. (11.04.2007). Güncel/Halk En Başarılı Kampanya Seçti:
<http://www.milliyet.com.tr/2007/04/11/guncel/gun06.html>, adresinden alınmıştır, 01.04.2013.

Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük. (15.03.2009/14729). Mevzuat Bilgi Sistemi:
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/2.5.200914729.pdf>, adresinden alınmıştır, 20.05.2013.

Zaman Şehir. (1998-2012). zaman.com.tr: http://www.zaman.com.tr/sehir_kocaelinin-cografi-konumu_557304.html, adresinden alınmıştır, 27.03.2013.

Madde Kullanımı ve Suç. (1999). www.ogelk.net:
http://www.ogelk.net/makale/suc_madde_yayin.pdf, adresinden alınmıştır, 13.05.2013.

Genelbilge.com, Atavizm Nedir? (2008). Genelbilge:
<http://www.genelbilge.com/atavizm-nedir.html/>, adresinden alınmıştır, 02.01.2013.

kocaelimarina.com. (2008). firmaninadi.com:

<http://www.firmaminadi.com/kocaeli/kocaeliyi-taniyalim>, adresinden alınmıştır, 27.03.2013.

Kocaeli İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü. (2010). kocaeli-tarim.gov.tr:

<http://www.kocaeli-tarim.gov.tr/demografik-yap%C4%B1/76>, adresinden alınmıştır, 27.03.2013.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2011). tuik.gov.tr:

<http://tuikapp.tuik.gov.tr/cocuksucdagitimapp/cocuksuc.zul>, adresinden alınmıştır, 27.03.2013.

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı. (2012). www.marka.org.tr:

<http://www.marka.org.tr/sayfa/1/2/kocaeli>, adresinden alınmıştır, 27.03.2013.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı, Çocuk Şube Müdürlüğü. (2012).

asayis.pol.tr: <http://www.asayis.pol.tr/Sayfalar/cocuk.aspx>, adresinden alınmıştır, 02.04.2013.

EKLER

Ek-1 KOLLUK AMİRVE MEMURLARINA YÖNELTİLEN SORULAR

Sayın Katılımcı: Çocuk suçluluğunun nedenleri ve önlenmesine yönelik akademik bir çalışma çerçevesinde aşağıdaki sorular tarafınıza yöneltilmektedir.

Çok yoğun olduğunu bildiğimiz mesainiz arasında bu çalışmaya yapacağınız içten ve samimi katkı, objektif verilere ulaşmak bakımından bizim için çok önemlidir.

Çalışmada isminize ve görev yerinize ilişkin bilgiye hiçbir biçimde yer verilmeyecektir. Veriler sadece genel olarak değerlendirilecektir.

Katkınız için şimdiden çok teşekkür ediyorum.

- 1- Çocuk suçluluğu denildiğinde ilk olarak neler söylersiniz?
- 2- Bunca yıllık tecrübenize dayanarak, size göre çocuklar neden suç işliyorlar?
- 3- En sık karşılaştığınız çocuk suçu türleri hangileridir?
- 4- En çok işlenen çocuk suçu türleri size göre neden listenin en başındadır?
- 5- İstatistiklere yansıyan kadar çocuk suçlu var mıdır?
- 6- Mükerrer Suçların kayıtlarını tutuyor musunuz?
- 7- Size göre kolluk kuvvetlerinin sosyal politika üretme ve uygulama görevi var mıdır, varsa nedenleri, yoksa nedenleri nelerdir?
- 8- Suç işleyen çocukların aile yapılarıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?
- 9- Size göre çocuk suçluluğunun en önemli sebebi nedir?
- 10- Elinizde gerekli yetki olsaydı bu sorunu çözme adına neler yapmayı isterdiniz?
- 11- Size göre mevcut adli sistem ve çocuk suçluluğu ile ilgili kurum ve kuruluşlar, sorunu çözme adına doğru stratejiler uyguluyorlar mı?
- 12- Size göre Adalet hizmetlerinde aksayan yönler var mıdır?
- 13- Çocuk Suçluluğunu önlemeye yönelik olarak atılan adımları nasıl değerlendirirsiniz?
- 14- Kolluk hizmetlerinde size göre aksayan veya eksik yönler var mı? Var ise düzeltilmesi için ne önerirsiniz?
- 15- Size göre sorunun çözümü adına devletin öncelikle yapması gereken yasal ve sosyal içerikli çözümler neler olmalıdır?
- 16- Bunların dışında eklemek istediğiniz başka konu var ise lütfen yazınız.

ÖZGEÇMİŞ

Murat ÇAKIR, 21 Mart 1970 yılında Artvin’de dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini Kocaeli’nde tamamladı. 1992 yılında Malatya Polis Okuluna başladı ve Mayıs 1993 yılında mezun olarak ilk görev yeri olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Koruma Dairesi Başkanlığı’nda Polis Memuru olarak göreve başladı.

1995 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi’ne girdi, 1997 yılında şark hizmeti için Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü emrine atandı. 1999 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi’nden mezun oldu. 2001 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü’nün Fakülte mezunu Polis Memurlarına açmış olduğu Komiser Yardımcılığı sınavını kazandı ve İstanbul Etiler Polis Eğitim Merkezin de dokuz ay süren kursu başarıyla tamamlayarak, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü emrine Komiser Yardımcısı olarak atandı.

Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü emrinde 2004 yılına kadar çeşitli görevlerde çalıştıktan sonra, şark hizmeti dönüşü Bursa Emniyet Müdürlüğü emrine tayin oldu. Burada sırasıyla; Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Osmangazi İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Yıldırım İlçe Emniyet Müdürlüğü emrinde çeşitli görevlerde çalıştı. 2010 yılında Kocaeli Emniyet Müdürlüğü emrine atandı. 2011 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Yüksek Lisans Programına başladı.

Halen Kocaeli Emniyet Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü emrinde Başkomiser rütbesi ile Sosyal Tesisler Amiri olarak görev yapmaktadır. Evli ve Burak Batuhan, Elif İnci ve Mustafa Yusuf isminde üç çocuk babasıdır. 2013 yılında “Suça Sürüklenen Çocukların Korunmasına Yönelik Politikalar ve Kocaeli İli Verilerinin Değerlendirilmesi” konulu bu tezi ile Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ndeki Yüksek Lisans eğitimini bitirme aşamasındadır.